

CUPRINS

Porunca Iubirii apare cu binecuvântarea **Arhiepiscopiei Sibiului**

C R E D I N Ț A	Veniți la Mine! Predici, convorbiri, conferințe	
	7	Toți murim! Toți murim! Toți murim! - <i>Dumitru Grancea</i>
	12	Viața după moarte. Vămile. Raiul. Iadul. Pomenirea morților - <i>Sf. Ioan Maximovici</i>
	Războiul nevăzut. Isihasmul	
	27	Pomelnicele de 40 de zile
	30	Despre suferință - <i>Preot Virgil Manase</i>
	32	Psihologia rugăciunii (3) - <i>Pr. Prof. Ioan Bunea</i>
	38	Taina Sfintei Spovedanii și psihanaliza freudiană - <i>Pr. Cătălin Teulea</i>
	Orizonturi spirituale. Flori de pateric	
	46	Despre Părintele Arsenie Boca - <i>Pr. Ioan Ciungara</i>
	49	Patericul închisorilor (6). Prin Hristos, iubesc pe toți. Valeriu Gafencu - <i>Pr. Prof. univ. dr. Gheorghe I. Drăgulin</i>
	68	In memoriam – pr. Dumitru Bălașa <i>ing. Venera Dumitrescu</i>
	74	Părintele Dumitru Bălașa – deținut politic
N Ă D E J D E A	Ecumenism - Globalizare - Apostazie	
	76	Un Kosovo românesc - <i>Pr. Corneliu Bujoreanu</i>
	79	Eliseni. Uite-se Dumnezeu meu - <i>Adrian Moldovan</i>
	87	Forme eronate de evlavie - <i>Ieromonah Adrian Făgețeanu</i>
	Știință și religie. Medicina creștină	
	115	Ingenieria genetică - <i>Arhim. Iuvenalie Ionașcu</i>
	130	Arta creștină. Poezia religioasă Stihuri
D R A G O S T E A	Dumnezeu este iubire	
	144	Rusalii - <i>Pr. Miron Mihăilescu</i>
	Educația creștină și tinerii	
	152	Tinerete și Înviere - <i>PS Sofian Brașoveanul</i>
	170	PS Sofian – un om de nădejde - <i>Arhim. Teofil Părăian</i>
	Familia creștină	
172	Familia și spațiul cibernetic. Sfaturi pentru utilizarea Internetului	
Ω	Biserica în mileniul III (7)	
	183	Hristos și indiferența religioasă a lumii. Eșecurile unei misiuni forțate - <i>pr. conf. dr. Emil Jurcan</i>
	197	Un pastor reformat îndrăgostit de tezaurul ortodoxiei

C
A
L
E
A

A
D
E
V
Ă
R
U
L

V
I
A
Ț
A

Veniți la Mine !

Toți murim!

Toți murim! Toți murim!

Dumitru Grancea

Dridif – Țara Făgărașului

Pentru omul cel vechi oprire, pentru omul cel nou sfătuire: luați aminte că toți murim! Pentru ca să faci din omul cel vechi un om nou, să fie scrise în sufletul tău aceste două cuvinte ale prea înțeleptului Sihar : « *Toți murim* » (Sihar 8,7).

Ce alt grai ar fi putut să zică mai pe scurt, cu așa de puține cuvinte, mai aproape și mai puternic spre adevăr decât acest cuvânt : « Toți o să murim ». Aceasta este o prorocie care nu ni s-a vorbit de glasul cel vrăjitoresc ci s-a glăsuț din ceruri, nu s-a cules din Cărțile Sibylline ci s-a scos din lepezile Prea Sfântului Duh. Toți murim !

Două sunt vorbele, dar nenumărate sunt faptele care dovedesc adevărul acesta. Miile de morți, legea cea dumnezeiască și pe urmă legea cea omenească această vorbă toți o glăsuiesc, pe aceasta o strigă, de aceasta adeseori vorbesc: Toți murim! Și dacă vei avea îndoire de aceasta, adu-ți aminte unde sunt părinții tăi, unde sunt moșii tăi, unde sunt strămoșii tăi, unde sunt cei mai înainte născuți. Pogoară-te la cercetarea lor, privește cimitirele, du-te și vezi mormintele: ia aminte la cei ce mor în toate zilele. Toți murim ! Bărbații și femeile, tinerii și bătrânii, bogații și săracii, cei de bun neam și cei de neam prost, filozofii și cuvântătorii de Dumnezeu, judecătorii și țitorii legilor, toți murim !

Te temi de aceste groaznice cuvinte fiindcă îți

vestesc mai înainte moartea ta, dar chiar murind, dacă în timpul vieții vei hotărî cu tot sufletul să te supui voii lui Dumnezeu cu sânguință, atunci poți privi altfel spre acel prea mare dar - nemurirea - pe care unii filozofi într-o vreme, cu mare sânguință și cu mare osârdie l-au cerut de la marele Alexandru. Acest Alexandru, întru multă înălțime, a alergat mai în toată lumea și a înconjurat-o pe dânsa cu arme biruitoare, pentru a o supune. Acest împărat aflând oarecare bărbați înțelepți, filozofi iscusiți întru toate, ale căror cuvinte priveau pe toți cei ce le auzeau, ducându-se acolo, a voit să-i cerceteze. După cercetarea cea cu fapta și din răspunsurile lor s-a încredințat că sunt bărbați de o ascunsă și prea adâncă înțelepciune știutori, și a zis către dânsii :

- „*Cereți vreun dar de la mine, îndată îl veți lua*”. Și către acesta au răspuns filozofii:
 - „*Voim să ne faci să nu murim!*” A râs Macedon de aceste vorbe și i-a batjocorit pe filozofi zicând către dânsii:
 - „*Eu până acum v-am socotit înțelepți, dar acum am cunoscut neînvățarea și necunoștința voastră. Mie, ceea ce-mi cereți să vă dăruiesc, îmi este cu neputință. Cum vă voi dărui vouă ceea ce-mi cereți?*” Au zis către dânsul filozofii:
 - „*Și tu ești muritor?*”.
 - „*Negreșit, sunt muritor*”, a răspuns Împăratul. Zis-au ei atunci către dânsul:
 - „*Pentru ce, dar, ca și când ai fi nemuritor, tulburi toată lumea, și cu atâta sânguință și sete a inimii tale te silești să o supui?*”.
- Deci după ce a înfipt acest cui în sufletul lui Alexandru, filozofii s-au dus.

*

Nici un om cu minte nu se cuvine vreodată să ceară nemurirea, nici nu este rânduit a se da la vreun muritor nemurirea, căci... toți murim! Dar tu n-ai pus în mintea ta că trebuie să ajungi odată la acel sfârșit, la care de la nașterea ta ți-ai îndreptat drumul ca să ajungi. Mai ales tinerii cer această aleasă și minunată dăruire și vrednicie pe care odată un tână

tatăl său a cărui povestire o să o spun pe scurt.

*„Un om care ce cu boierie era strălucit și slăvit și prea arătat cu bogăția, avea un singur fiu născut, și pe acela dorea să-l învețe meșteșugul războiului, vrând să-l închine lui Ares. Dar fiindcă alte sunt sfaturile oamenilor și alte hotărârile lui Dumnezeu, n-a isprăvit acest lucru după cum s-a văzut aceasta la sfârșit. Pentru că fiul lui, în una din acele zile, mai mult din dumnezeiască purtare de grijă decât din întâmplare, trecând pe lângă o mănăstire și văzând acolo pe ucenicii călugăreștii oștiri care se deprindeau sub steagurile măririi dumnezeiești, fiecare dintre dânșii nevoindu-se pentru mântuirea sa, a socotit întru sine tânărul acela cum că atât ostașii oștirii celei lumești cât și ai oștirii celei cerești sunt deopotrivă supuși morții. Și aceasta gândind, a mai adăugat încă în mintea sa, a socotit deosebirea care o au între ei, adică ostașii lui Dumnezeu așteaptă marea dăruire și răsplătire, **neveștejita cunună a slavei celei fără de moarte**, iar ostașii lumii așteaptă de la împăratul o răsplătire stricăcioasă și vremelnică.*

Cu aceste cugete și socoteli, defăimând tânărul lumeasca ostășie și luându-și ziua bună de la lume și de la cele frumoase ale ei, a alergat la oștirile lui Hristos, sub steagul măririi celei împărătești și dumnezeiești. Și acolo s-a dezbrăcat și a lepădat armele deșertăciunii și s-a îmbrăcat cu osârdie cu toată înarmarea lui Dumnezeu, tinzându-se călugăr pentru a se lupta cu bărbăție împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac (Efeseni 6, 12). Și îndată ce tatăl tânărului s-a înștiințat de acest lucru, mâniindu-se foarte mult, a venit cu mare grabă la mănăstirea unde fiul lui s-a hotărât să petreacă. Și lepădând de la sine toată evlaviea - și cea dumnezeiască și omenească - și rușinea oamenilor, îngrozea pe părinții ce se aflau în mănăstire că le va pricinui mare pierzare și prăpăd dacă nu va slobozi pe fiul lui, pe care l-a numărat cu ceilalți părinți.

Egumenul mănăstirii aceleia, ieșind afară cu chip de

sfânt, cuvântă cinstit față de dânsul ca să-i stingă mânia lui care se aprindea și fierbea: „Nu te vei lipsi boierule de fiul tău, că îndată se va întoarce împreună cu tine la casa ta, dar numai dacă tu vei făgădui să încetezi de tot o obișnuință străină ce se află sub stăpânirea ta. Iar de nu vei putea săvârși aceasta, liniștește-te și lasă pe fiul tău să-și îndeplinească făgăduința către Dumnezeu. I-a plăcut acelu boier fără de sfătuire, această sfătuire. A venit fiul înaintea lui și s-a făcut vorbire așa. Un obicei – O! Părintele meu! - ce se face în țara ta, nu-mi place că mor într-însa deopotrivă atât tineri cât și bătrâni și mă rog să ștergi din mijlocul ei acest obicei. Iar dacă nu vei putea face aceasta, eu cu adevărat mai bine mă împac să trăiesc aici, unde, fiind tânăr, nu mă tem de moarte, iar după ce voi îmbătrâni, o aștept cu bucurie și osârdie.

*Cu aceste cuvinte a pornit tânărul pe tatăl său la o asemenea dorire și, acolo unde se aprindea mânia lui asupra mânăstirii, l-a făcut să se lepede și el de lumeasca oștire a lumii. Și de aceea s-a mulțumit să se numere împreună și să se 'scrie tot în aceeași oaste în care și fiul său s-a numărat împreună mai înainte, ca să ia și el împreună cu fiul lui aceeași **cunună a dreptății**”.*

O! Ce dar de bucurie plin! O! Ce dăruire de mult preț s-a dăruit fiecărui tânăr! Tinerii să nu moară ca unii ce sunt datori să pătimească aceasta pentru vârsta lor, iar bătrânii trebuie să moară, ca unii ce sunt datori să moară pentru obișnuința cuvenită, ce aleargă peste toți.

*

Poate că multora se va arăta nepotrivit acel dar pe care, povestesc unii, l-a dăruit Noe fiilor săi, cel ce a fost al doilea Tată al lumii înnoite prin potop. Acest Noe, după acea preaslăvită încercare de corabie a lumii celei locuite și după acel înfricoșat și jalnic potop care a copleșit toată lumea, voind să trimită pe fiii și pe fiicele sale prin fel de fel de țări și locuri ale pământului, pentru ca să nu se rătăcească împrejur fără nici o înfrânare și să se pogoare la toată desfrânarea, ci ca să se țină și să se păzească în hotarele curăției și ale buneii închipuiri,

care nu privea spre trupeasca dobândă, ci spre folosul și mântuirea sufletului. A împărțit fiecăruia o parte din rămășițele și oasele strămoșescului Adam. Și unuia i-a dat capul, iar altuia coasta, iar altuia pieptul și altuia fâlcile, pentru ca să privească totdeauna la dânsese și să-și aducă aminte cum că sunt muritori și aflându-se întru această largă împărăție a lumii, în care a intrat ca să o moștenească părintește, să nu se scoale unul asupra altuia.

Și ce ai face oare dacă eu aș aduna din groapă oase moarte și nesimțitoare și ți le voi pune în mâinile tale? Negreșit, mi-ai zice, dă-mi pace cu oasele ce se aruncă la câini. Fiecare lucru ce atârnă și privește spre moarte, acela celor vii nicidecum nu este plăcut. Cugetarea la moarte rănește mintea, aducerea aminte de ea supără auzurile, privirea la gropi vatămă ochii, însă eu, dreptcredinciosule creștin cetitor, când ți-ai dori vreun lucru de trebuință și de folos care se potrivește stării și chemării tale, nu aș putea să-ți dăruiesc alt dar, mai potrivit și mai cu cuviință folositor de suflet, decât icoana morții celei prea grozave. Și nici alt lucru mai folositor de suflet pentru ca să scapi de moartea cea veșnică și să dobândești viața cea de-a pururi vecuitoare, fiindcă și tu ești unul care mori, dintru aceia care scrie înțeleptul „toți murim”.

Deci, ca să nu te temi atât de moarte, ci mai vârtos să o aștepti și să o întâmpini pe aceasta cu osârdie, zi și tu ca Pavel (și fă ce a făcut Pavel), adică: „*În fiecare zi mor*” (I Cor. 15, 31). Tu care ești dator să mori odată lumii, mori totdeauna și în fiecare zi a vieții tale să se lucreze în tine o moarte a vreunui păcat. Adică azi să mori împotriva mândriei, mândriei, desfrânării, beției, mâine împotriva lenevirii și - pe scurt - totdeauna să mori împotriva vreunui păcat. Tu, care te-ai născut tot întru păcate, dacă voiești să trăiești pururi, mori împotriva păcatului. Și aceasta vei isprăvi dacă vei arăta adeseori păcatele tale duhovnicului tău care are putere și stăpânire să le ierte.

Deci mori înainte de moarte, însă mori ca Pavel („*În fiecare zi mor*”). De vei muri așa, se va face moartea ta *dar către Dumnezeu și jertfă bine primită*, prilej de veselie și de bucurie. (*satul Dridif, jud. Brașov; 21.012002*)

Viața după moarte

Vămile. Raiul. Iadul. Pomenirea morților

Cuvânt al Sfântului Ioan Maximovici

Episcop de Shanghai și San Francisco.

Recent s-au ridicat o serie de întrebări referitoare la starea sufletului după moarte. Cuvântul care urmează aparține sfântului Ioan Maximovici și pune în lumină adevărul învățaturii ortodoxe. Am adăugat acest text cu câteva note, conținând comentarii la spusele sfântului și suportul patristic al acestor completări. Este important pentru noi ca atunci când ne apropiem de acest atât de important subiect să lăsăm deoparte toate preconcepțiile și să acceptăm și să credem ceea ce învață Părinții Bisericii. Părerea mea și părerea ta sunt doar opinii; ceea ce este prezentat aici este adevărul. (Pr. John Mack)

Nemărginită și fără consolare ar fi fost durerea noastră pentru cei apropiați ai noștri care mor dacă Domnul nu ne-ar fi dat nouă viața veșnică. Viața noastră ar fi fără nici un scop dacă ar sfârși într-o astfel de moarte. Ce folos ar mai fi atunci de virtute și de fapte bune? Atunci ar avea dreptate cei care spun: „*să mâncăm și să bem căci mâine vom muri!*” Dar omul a fost creat pentru nemurire, și prin Învierea Sa, Domnul Iisus Hristos a deschis porțile Împărăției cerurilor, a veșniciei fericiri pentru cei care au crezut în El și au trăit virtuos. Viața noastră pământească este o pregătire pentru viața viitoare și această pregătire sfârșește odată cu moartea. „...este rânduit oamenilor odată să moară iar după aceea să fie judecata” Evrei 9, 27. Atunci omul lasă toate grijile pământești; trupul se descompune pentru a învia din nou la învierea de obște. Adesea **această vedere duhovnicească a lucrurilor**

începe în om chiar înainte de clipa morții, pe când omul încă privind pe cei apropiați în jurul lui și chiar vorbind cu ei, vede ceea ce ceilalți nu pot vedea. [1]

1. Dar sufletul continuă să trăiască. Nici măcar pentru o clipă nu își încetează existența. Viața noastră exterioară, biologică și pământească se sfârșește prin moarte, dar sufletul continuă să trăiască. Sufletul este existența noastră adevărată, centrul tuturor energiilor și gândurilor noastre. Sufletul mișcă și animă trupul nostru. După despărțirea de trup el continuă să trăiască, să existe să aibă conștiință de sine. Sfântul Teofan Zăvorâtul, într-o scrisoare către o femeie aflată pe patul de moarte îi spune acesteia: *„Nu vei muri. Doar trupul moare, dar tu vei trece într-o altă lume rămânând în viață și aducându-ți aminte și recunoscând întreaga lume care te înconjoară”*. Sfântul Dorotei sintetizează învățătura sfinților părinți din primele veacuri astfel: *„Așa cum ne spun părinții Bisericii, sufletele celor adormiți își amintesc toate cele întâmplate în lumea aceasta – gânduri, cuvinte, dorințe și nimic nu poate fi uitat. Dar cum spune psalmistul: «În ziua aceea vor pieri toate gândurile lor» (Ps. 145,5). Gândurile de care se vorbește aici sunt cele lumești legate de case și posesiuni, părinți și copii, de orice negoț. Toate acestea vor dispărea odată cu despărțirea sufletului de trup. Însă ceea ce a făcut împotriva virtuții precum și lupta împotriva patimilor toate acestea nu pot fi uitate. În fapt, sufletul nu pierde nimic din ceea ce a făcut în lume, ci își amintește de toate la ieșirea din trup”*. Sfântul Ioan Casian asemenea învață și el: *„Sufletele după despărțirea de trup nu sunt fără ocupație și nu rămân fără conștiință de sine; acest fapt îl adeverește parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr (Lc 16,22-28). Sufletele celor adormiți nu își pierd conștiința de sine, ele nu își pierd nici dispozițiile lor, care sunt speranța și teama, bucuria și tristețea și pregustă ceva din ceea ce ei așteaptă să primească după judecata de apoi”*.

*

Dar **când părăsește trupul, sufletul se va afla între duhuri bune sau rele.** De obicei el înclină către acelea cu care se aseamănă în duh, și dacă încă din trup a fost sub influența unora din aceste duhuri, vă rămâne sub dependența lor la părăsirea trupului oricât de neplăcută s-ar face întâlnirea cu ele. [2]

2. Cel care pleacă din lumea aceasta simte multă mângâiere în prietenii apropiați adunați în jurul trupului său. El poate distinge lacrimile de durere, dragostea și afecțiunea lor. ...La fel cum în ceasul morții trupul celui adormit este înconjurat de rude și prieteni, tot la fel și sufletul la ieșirea din trup este condus către patria cerească de către îngerii și sfinții apropiați lui. Sufletul omului virtuos este înconjurat de îngeri luminoși, iar al celor păcătoși de îngerii întunericului. Sfântul Vasile cel Mare explică astfel acest fapt: *„Să nu te amăgească nimeni cu vorbe goale; pentru că stricăciunea va veni dintr-odată asupra ta, o să vină ca o furtună. Un înger al întunericului va veni și va lua cu sila sufletul legat de păcate; cel ce moare se întoarce spre cele de aici și plânge fără voce, lipsit fiind de organul jelierii (adică de trupul său),”* (Sermones de moribus a Symeone Metaphrasta collecti, PG 32, 1229)

*

În cursul primelor două zile după moarte, sufletul se bucură de oarecare libertate și merge să vadă pe pământ locuri care I-au fost dragi lui, pentru ca în a treia zi să se înalțe în alte sfere [3].

3. Aici Sfântul Ioan Maximovici nu face nimic altceva decât să redea învățătura din totdeauna a Bisericii. Sfântul Macarie cel Mare, primind învățătura aceasta de la un înger, spune: *„Când o jertfă (se înțelege aici Jertfa euharistică) este adusă de Biserică în a treia zi, sufletul celui adormit primește de la îngerul păzitor o ușurare de întristarea despărțirii de trup. În decurs de două zile sufletului i se permite să cutreiere pământul, oriunde ar vrea să meargă însoțit fiind de îngeri. Astfel, sufletul iubitor de trup se oprește la casa unde*

cele două zile, ca o pasăre ce își caută cuibul. Dar sufletul celui virtuos merge acolo unde a săvârșit faptele bune. În cea de a treia zi, Cel Ce Însuși a înviat a treia zi poruncește sufletului să urce la cer să se închine Dumnezeuului a toate”. Sfântul Ioan Damaschin descrie atât de viu în slujba de înmormântare starea sufletului despărțit de trup, fiind încă pe pământ și privind neputincios la cei apropiați: „Vai, câtă luptă are sufletul când se desparte de trup! Vai, cât lăcrimează atunci, și nu este cine să-l miluiască pe dânsul! Către înger ridicându-și ochii în zadar se roagă; către oameni mâinile întinzându-și nu are cine sa-i ajute. Pentru aceasta, iubiții mei frați, cunoscând scurtimea vieții noastre, adormitului să îi cerem odihnă de la Hristos și sufletelor noastre mare milă”. Sfântul Teofan Zăvorâtul scriind fratelui unei femei care era pe moarte spune: „Sora ta nu va muri. Trupul moare, dar personalitatea celui care moare rămâne. Trece doar într-un alt fel de viață. Ea este în alt loc. Ea va fi vie, așa cum ești tu acum. În primele zile și ceasuri ea va fi împrejurul tău. Însă nu va spune nimic și nu o vei putea vedea, dar ea va fi aici. Să ai lucrul acesta în minte”.

*

În cea de a treia zi sufletul trece printre legiuni de demoni care încearcă să îi închidă calea și îl acuză de diferite păcate, la care ei înșiși l-au ispitit. Tradiția bisericească vorbește de 20 de astfel de obstacole, așa numitele „vămî”, la fiecare din ele fiind cercetat un anumit tip de păcat. După ce a trecut de o „vamă” sufletul se îndreaptă către următoarea și abia după ce a trecut prin toate el își poate continua drumul, fără să fie încă pronunțată sentința finală. Cât de înfricoșători sunt acești demoni și vămile lor se poate vedea din viața Maicii Domnului însăși, când înștiințată fiind de sfântul Arhanghel Gavriil de adormirea ei, Preacurata s-a rugat Fiului ei, Care venind din cer a întâmpinat sufletul maicii Sale ducându-l în cer. Înfricoșătoare este cu adevărat cea de a treia zi pentru sufletul celui adormit și are nevoie atunci de rugăciuni în mod special. [4]

4. Nu există absolut nici o îndoială că învățătura despre vămile văzduhului este învățătura Bisericii Ortodoxe. Găsim această învățătură în Sfânta Scriptură, cf. Efeseni 6,12, în scrierile Părinților, dar și în cultul Bisericii. Sfântul Atanasie cel Mare în „Viața Sfântului Antonie” spune următoarele: „În ceasul al nouălea, după ce și-a început rugăciunea, înaintea de a mânca, Sfântul Antonie a fost răpit de Duhul și ridicat de îngeri în înălțime. Demonii i se puneau însă în cale. Îngerii, certându-se cu ei arătând că nu au nici un motiv de a-l reține pe Sfântul Antonie, neavând păcate. Demonii se străduiau însă să înfățișeze păcatele făcute încă de la naștere, dar îngeri au închis gura pârâșilor spunând că acele păcate au fost iertate prin harul lui Hristos, dar dacă vor atunci să arate păcatele făcute de el după intrarea în monahism și dedicarea vieții lui Dumnezeu. În acuzațiile lor demonii invocau multe minciuni sfruntate, și de vreme ce acuzațiile lor erau lipsite de teame, o cale liberă s-a deschis Sfântului Antonie. Imediat el și-a venit în sine și și-a dat seama că se află în același loc unde își începuse rugăciunea. Uitând de mâncare, a petrecut noaptea în rugăciune cu lacrimi și suspine, gândindu-se la mulțimea dușmanilor omului, la lupta împotriva unei astfel de oștiri, la greutatea urcușului sufletului către cer și la cuvintele Apostolului care spune: <<Lupta noastră nu este împotriva trupului și sângelui, ci împotriva puterilor și stăpâniilor întunericului>>” - Efes 6,12, 2,2”.

Sfântul Ioan Gură de Aur referindu-se la ceasul morții spune: „Atunci vom avea nevoie de multe rugăciuni, mult ajutor, multe fapte bune, o puternică mijlocire a îngerilor în trecerea prin văzduhuri. Dacă în călătoria noastră într-o țară sau oraș străin avem nevoie de ghid, cu cât mai mult avem nevoie de ghizi și de ajutoare să ne conducă să trecem peste puterile nevăzute și stăpâniile văzduhului, care sunt numiți și persecutori, și perceptori, și vameși”.

Sfântul Isaia Zăvorâtul (sec 6) învață că toți creștinii trebuie „ în fiecare zi să aibă

să poarte de grijă de plecarea din trupul acesta și de trecerea de puterile întunericului pe care le vor întâlni în văzduh”.

Sfântul Isihie al Ierusalimului (sec 5) spune și el: *„Ceasul morții ne va găsi, va veni și va fi imposibil de a scăpa de el. Oh, de ar găsi prințul lumii acesteia și al văzduhului (ce ne va întâmpina) greșelile noastre mici și neînsemnate și de nu ar putea să ne acuze pe bună dreptate!”*

S f â n t u l
Efrem Sirul (sec 4) astfel descrie ceasul morții și al judecății și al trecerii prin vămile văzduhului: *„Când vine înfricoșata clipă, când divinii slujitori comandă sufletului să iasă din trup, când ne iau și ne duc fără voia noastră la locul de judecată, atunci, văzându-i, săracul om tremură ca la un cutremur și întreaga lui ființă se înfricoșează. Îngerii, luând sufletul, urcă în văzduh cu el, unde stau stăpânii, legiuitorii lumii, puterile întunericului. Aceștia sunt acuzatorii noștri, înfricoșații ighemoni, administratorii, vameșii văzduhului. Ei întâmpină sufletul în calea lui, scriu și examinează și numără toate păcatele și datoriile omului, păcatele tineretilor și ale bătrâneții, cu știința și cu neștiința, cu fapta, cu gândul sau cu cuvântul. Mare frică acolo va fi, mare tulburarea bietului suflet, de nedescris strâmtorarea pe care o suferă sufletul acolo din cauza nesfârșitului număr de dușmani care îl înconjoară cu miile, defăimând sufletul pentru a nu-i permite urcușul la cer spre a locui în lumina celor vii, spre a intra în țara vieții. Dar sfinții îngeri, luând sufletul îl duc de acolo”.*

Sfântul Chiril al Alexandriei astfel explică și el acest lucru: *„ Când sufletul urcă, întâmpină vameși ai văzduhului care păzesc urcușul, încercând să îl împiedice. Fiecare vamă prezintă sufletului un anume tip de păcat. Dar îngerii buni nu părăsesc sufletul în aceste locuri de cercetare. Când este acuzat sufletul, îngerii aduc în schimb faptele bune ale lui. În fapt, îngerii enumeră demonilor toate faptele bune ale sufletului făcute cu cuvântul, cu lucrul, cu gândul, cu imaginația. Dacă*

sufletul este aflat că a viețuit cuvios și bineplăcut lui Dumnezeu, atunci este luat de sfinții îngeri și dus la bucuria nespusă a binecuvântatei vieți veșnice. Dar dacă este aflat că a trăit neglijent și desfrânat, va auzi cel mai aspru cuvânt: „Să fie luat cel fărădelege ca să nu mai vadă slava Domnului” - Isaia 26,10. Apoi sfinții îngeri cu durere adâncă părăsesc sufletul care este luat de acei întunecați demoni pentru a fi aruncat cu multă răutate în închisoarea iadului”.

Origen astfel explică și el învățătura Bisericii despre cercetarea sufletului în vămile din văzduh: *„Eu știu de alți vameși care după plecarea noastră din viața de acum ne vor cerceta și ne vor reține spre a vedea dacă avem ceva ce le aparține lor....Mă întreb cât trebuie să suferim din partea acestor îngeri răi care cercetează totul și care, dacă cineva este găsit nepocăit, cer nu numai plata păcatului, însă ne apucă și ne iau cu totul robi”.*

Viziunea lui Origen va fi preluată și nuanțată de Sfântul Vasile cel Mare. Vorbind despre curajoșii atleți ai credinței, el învață că și ei vor fi cercetați de către puterile văzduhului, adică de duhurile rele. Același părinte spune că diavolii urmăresc ieșirea sufletului cu o mult mai mare atenție decât o au dușmanii asupra unei cetăți asediate sau hoții asupra unei comori.

Sfântul Ioan Gură de aur numește și el pe demonii ca fiind „perceptori”, „vameși” și care sunt „duhuri tiranice cu înfățișare înfricoșătoare care îngrozesc sufletul ce privește spre ei. Chiar și sufletele copiilor nevinovați trebuie să treacă prin vămile văzduhului, demonii încercând să apuce chiar și pe aceste suflete. Ele însă, spune Sfântul Ioan, vor exclama: *„Am trecut de duhurile rele și nu ne-au făcut nici un rău, pentru că stăpânii întunericului au văzut trupurile noastre nepătate și au fost rușinate; au văzut sufletul imaculat și pur și au fost împiedicate; au văzut limba nepătată și curată și fără prihană și au tăcut; am trecut și i-am umilit. De aceea, sfinții îngeri care ne-au întâlnit și ne-au primit s-au bucurat, dreptii ne-au*

veselie au spus: Bine ați venit, mielușei ai lui Hristos!”

Probabil relatarea cea mai clară și mai ușor de înțeles despre vămile văzduhului este făcută de un înger al Domnului către Sfântul Macarie cel Mare: „*Din cer este o scară și fiecare treaptă are adunată mulțime de demoni. Aceste trepte sunt numite vămi și mulțime de duhuri întâmpină sufletul și aduc zăpăsură cu toate faptele scrise ale celui adormit zicând: în ziua cutare din luna cutare sufletul acesta a făcut acestea: fie a furat, fie a desfrânat, fie a comis adulter, fie sodomie, fie a încurajat pe cineva să facă rău. Și toate celelalte lucruri rele făcute ei le arată îngerilor. Atunci îngerii arată și ei tot ceea ce a făcut bun sufletul: iubirea de aproapele, post, rugăciune sau altceva. Și îngerii și demonii socotesc fiecare și dacă găsesc binele mai mult decât răul, îngerii iau sufletul și îl duc la următoarea treaptă, pe când demonii își scrâșnesc dinții precum câinii sălbatici și încearcă să smulgă sărmanul suflet din mâinile îngerilor. În acest timp sufletul e cuprins de frică și cutremur și se face că se ascunde în sânul îngerilor și multă discuție și multă ceartă are loc până când sufletul este eliberat din mâinile demonilor. Dar ei vin din nou la următoarea treaptă, la următoarea vamă care este mai înfricoșătoare și mai teribilă. Și aici, de asemenea se face mult tumult și gălăgie și tulburare de nedescris pentru a decide cine va lua săracul suflet. Și strigând tare demonii examinează sufletul, cauzând frică și zicând: Unde mergi? Nu ești tu cel care ai desfrânat și ai pătat Sfântul Botez? Nu ești tu cel care ai întinat îngerescul chip? Vino înapoi, dă-te jos. Vino în întunecatul iad. Vino în focul cel nestins. Vino la viermele neadormit. Atunci, dacă se întâmplă ca sufletul să fie condamnat, demonii îl duc într-un loc întunecat sub pământ. Și vai de sufletul aceluia om! Și cine va putea spune strămtorările și chinurile pe care le vor afla acolo sufletele celor păcătoși! Însă sufletul care va fi aflat curat și fără de păcat va merge spre cer cu atâta bucurie!”*

Descrieri ale trecerii prin vămile văzduhurilor pot fi

găsite și în câteva din viețile sfinților, cum ar fi Sfântul Eustratie mucenicul (sec 4), Sfântul Nifon episcopul Constanțianei (sec 4), Sfântul Simeon cel nebun pentru Hristos (sec 6), Sfântul Ioan cel milostiv (sec 7), Sfântul Simeon din Muntele Minunat (sec 7), Sfântul Macarie cel Mare (sec 4), Sfântul Bonifaciu (sec 8), Sfântul Vasile cel nou (sec 10), soldatul Taxiote, Sfântul Ioan Scărarul (sec 6). Aceasta este predania dintotdeauna a Bisericii și este confirmată și de experiența și învățătura sfinților zilelor noastre. Sfântul Serafim de Sarov spune: *„Două maici au adormit. Ambele fuseseră starețe. Domnul mi-a descoperit că sufletele lor au mari greutatea de a trece prin vămile văzduhului. Trei zile și trei nopți, eu smeritul și păcătosul am cerut și am rugat-o pe Maica lui Dumnezeu să le dea mântuire. Marea bunătate a Domnului, prin rugăciunile Preacuratei Maicii Sale, în cele din urmă s-a milostivit spre ele. Au trecut vămile văzduhului și au primit iertare de păcate”*.

Sfântul Teofan Zăvorâtul scrie și el: *„Oricât de absurd ar părea pentru omul „înțelept” ideea vămile văzduhului, el nu va putea să le evite. Ce cer vameșii acestor vămi de la cei care trebuie să treacă prin ele? Ei caută dacă trecătorii au ceva din „bunurile” lor: patimi. Astfel, în omul a cărui inimă este curată și străină de patimi ei nu pot găsi nimic pentru care să se certe; dimpotrivă curățenia îi va lovi ca săgețile de lumină...*

În alt pasaj, Sfântul Teofan, continuându-și scrisoarea către fratele unei femei pe moarte scrie: *„În sufletul celui plecat de la noi, foarte curând începe zbuciumul de a trece prin vămile văzduhului. Atunci are nevoie de ajutor! Gândește-te la ea atunci și o vei auzi cerând ajutor. Înspre aceasta trebuie să îți îndrepti toată atenția și toată dragostea pentru ea. Adâncește-te în rugăciune pentru ea, în noile condiții ale ei de existență și în noile ei nevoi. Începând această lucrare duhovnicească, stăruiește în rugăciune neîncetată către Dumnezeu în cursul celor 40 de zile ce vor urma*

această perioadă, cerând ajutor pentru ea. În viața Sfintei Teodora, sacul din care îngerii luau să plătească la vămile văzduhului erau rugăciunile duhovnicului. Rugăciunile tale vor face același lucru. Nu uita. Aceasta este dragoste!”

Semnificativ este faptul că toate aceste relatări sunt confirmate de cultul Bisericii. Sfântul Ignatie Briancianinov dă peste 20 de exemple din slujbele noastre care vorbesc despre vămile văzduhului și aceasta nu alcătuiește însă o listă completă!

*

După ce a trecut vămile văzduhului și s-a închinat înaintea lui Dumnezeu, **în perioada celor 37 de zile următoare sufletul vizitează lăcașurile cerești și adâncimile iadului neștiind încă unde va rămâne și doar în cea de a patruzecia zi îi este desemnat locul în care să meargă până la învierea morților.**

[5]

5. Conform descoperirii făcute de înger Sfântului Macarie cel Mare, pomenirea în cea de a noua zi a celui adormit se face pentru că atunci sufletului îi este arătat raiul cu frumusețile lui și abia după aceea va vedea și întunecimea iadului, înainte de a-i fi desemnat, în cea de a 40-a zi, locul unde va fi pus **în așteptarea învierii morților și a judecății de apoi.**

*

Unele suflete se vor afla în bucurie și pregustare a fericirii veșnice, altele însă în teamă și frică de chinurile care vor urma în deplinătatea lor după judecata de obște. Până atunci, **schimbări sunt posibile în starea sufletelor [celor morți], în special prin Jertfa nesângeroasă adusă în Sfânta Liturghie, dar și prin alte rugăciuni.** [6]

6. Învățătura bisericii despre **starea sufletelor în rai și în iad până la judecata de apoi** este exprimată într-o manieră foarte clară de Sfântul Marcu al Efesului în dialogul său cu romano-catolicii despre purgatoriu. Următorul pasaj confirmă ortodoxia viziunii Sfântului Ioan Maximovici: „**Aceia care au adormit în credință sunt fără îndoială ajutați prin liturghiile, rugăciunile și**

milosteniile aduse pentru ei, și acest obicei a fost în uz încă din vechime, existând în acest sens multe mărturii și multe trimiteri scrise sau rostite ale părinților greci cât și latini ai Bisericii. Dar că sufletele sunt eliberate din iad datorită unei suferințe de **purgatoriu și a unui **foc temporar** care are o astfel de putere curățitoare, având specificul unui ajutor, această învățătură nu o găsim nici în Sfânta Scriptură, nici în rugăciunile și imnografia slujbelor pentru cei adormiți, sau în afirmațiile Părinților... Sfântul Vasile cel Mare, în rugăciunile citite la Cincizecime, scrie literal următoarele: <<Cel Care în acest desăvârșit și mântuitor praznic ai binevoit a Ți Se aduce cereri de milostivire pentru cei ținuți în iad, dându-ne nouă mari nădejdi, ușurare celor robiți de chinurile care îi țin legați pe ei și mângâiere de la Tine trimițând>> (Rugăciune de la vecernia plecării genunchilor). Dar dacă sufletele au plecat din lumea aceasta cu credință și dragoste, ducând totuși cu ele anumite păcate, fie mici de care nu s-au pocăit, sau mari, pentru care, chiar făcând canon de pocăință nu au ajuns să arate roadele ei, astfel de suflete credem noi trebuie curățate de astfel de păcate, dar nu în sensul unui foc al purgatorului sau al unei pedepse definitive într-un anume loc. Unele din greșeli trebuie spălate înainte de ieșirea din trup, așa cum literalmente o spune Sfântul Grigorie Dialogul, pe când altele pot fi iertate înainte de a se înfățișa sufletul înaintea lui Dumnezeu [prin rugăciunile celor de pe pământ] cinstit fiind apoi sufletul cu cele binecuvântate, fie, dacă păcatele au fost grave și îi țin pe ei legați mai mult timp, atunci sunt ținute acele suflete în iad și în chinuri, ca și când ar fi în închisoare și detenție sub pază. Toți aceștia, credem noi că **pot fi ajutați prin rugăciunile și liturghiile aduse pentru ei, prin mila și bunătatea, și dragostea lui Dumnezeu pentru om**. Astfel, noi Îl rugăm fierbinte pe Cel Preaînalt și credem că vor fi sloboziți de chinuri cei plecați de la noi, și nu de focul sau chinurile separate de acelea care ni s-au vestit a fi veșnice”.**

Sfântul Marcu explică în continuare starea sufletului celui plecat astfel: „Credem că nici cei **drepti** nu au primit în acest moment plinătatea bogăției și binecuvântării vieții fericite pentru care s-au pregătit aici, pe pământ, prin fapte și nici **păcătoșii**, după moarte, nu au fost duși la pedeapsa la care mai apoi veșnic se vor chinui, ci mai curând, ambele lucruri trebuie să se întâmple după Judecata de apoi și învierea din morți a tuturor. Acum, atât dreptii cât și păcătoșii sunt în locuri potrivite cu faptele lor; primii, în odihna cea adevărată și libertate, sunt în cer împreună cu îngerii, stând înaintea lui Dumnezeu Însuși, și fiind ei în raiul din care Adam a căzut adesea, ne cercetează pe noi în bisericile unde sunt cinstiți și îi aud pe cei care strigă după ajutor și se roagă lui Dumnezeu pentru aceștia, având primit de la Dumnezeu acest neprețuit dar, iar prin moaștele lor ei săvârșesc minuni; cei ajunși în rai se desfătează de vederea lui Dumnezeu și de lumina Lui, mai cu adevărat decât au experiat-o în viața pământească; ceilalți (cei păcătoși), la rândul lor, fiind ținuți închiși în iad, sunt în „groapa ce mai de jos, întru cele întunecate și în umbra morții” - Ps 87,6 precum spune prorocul David și „în țara unde lumina este întuneric” Iov 10,21-22. Primii, adică sfinții, rămân în bucurie și fericire, așteptând, neavând încă în mâinile lor Împărăția și negrăitele bunătați promise lor; ceilalți, cei păcătoși, rămân și ei în robie și în nemângâiată suferință, precum cei condamnați care așteaptă executarea sentinței văzând dinainte chinurile ce îi așteaptă. Nici primii nu au moștenit încă Împărăția și acele bunătați pe care ochiul nu le-a văzut și la inima omului nu s-au suit, nici cei din urmă nu au fost încă aruncați cu totul în chinul veșnic. Această învățătură am primit-o de la Părinții Bisericii dintru începuturi și foarte ușor pot fi găsite temeurile ei din Sfânta Scriptură”. Sfântul Grigorie cel Mare, răspunzând la întrebarea dacă există cumva ceva de care se mai pot bucura sufletele celor care au adormit, el spune: „Sfânta Jertfă a Mântuitorului, mântuitoarea noastră

Ofrandă, poate fi de mare ajutor sufletelor chiar și după moarte... de aceea, cei adormiți cer uneori să fie săvârșite liturghii pentru ei. Cel mai sigur este însă să facem pentru noi înșine ceea ce sperăm să facă alții pentru noi după moarte. E mai bine ca ieșirea din viață să fie a unuia eliberat de patimi, decât de a cere eliberare după ce sufletul se află în lanțuri. De aceea, noi ar trebui să disprețuim cu toată inima lumea, ca una a cărei slavă a trecut deja și să dăm lui Dumnezeu ofranda noastră de lacrimi când aducem Jertfa Preacuratul Trup și Sânge al Domnului. Doar această Jertfă are puterea de a izbăvi sufletul din moartea cea veșnică, pentru că ea ne actualizează nouă tainic moartea Fiului Unuia-Născut. Multe întâmplări din viețile sfinților ortodocși și asceți confirmă această învățătură”.

Cât de importante sunt **pomenirile la sfânta Liturghie** poate fi văzut din următoarea întâmplare: După descoperirea moaștelor sfântului Teodosie de Chernigov (1896), un ieromonah, renumitul stareț Alexie (1916) de la schitul Goloseyevsky de lângă peșterile lavrei din Kiev, cel care se ocupa de punerea lor în raclă, obosit fiind a adormit lângă sfintele moaște iar în vis i-a apărut sfântul Teodosie și i-a spus: „*Îți mulțumesc că te obosești pentru mine. Te rog însă când vei sluji Sfânta Liturghie să îmi pomenești părinții*” și i-a dat numele lor: preotul Nikita și soția lui Maria. „*Cum îmi ceri mie sfinte Teodosie, să mă rog pentru ei când tu însuși stai înaintea tronului ceresc și împarți oamenilor din bunătatea lui Dumnezeu?*” a întrebat starețul Alexie. „*Da, e adevărat ce spui, a răspuns sfântul Teodosie, dar pomenirea făcută la Sfânta Liturghie e mai puternică decât rugăciunea mea*”.

De aceea **parastasele și rugăciunile făcute acasă pentru cei adormiți le sunt de mare folos, precum sunt și faptele de milostenie făcute pentru ei, însă în mod special mult îi ajută pomenirea lor la Sfânta Liturghie.** Au existat multe apariții a celor adormiți și multe întâmplări care confirmă cât de folositoare este **pomenirea morților**. Mulți care au murit în pocăință, dar nu au fost în stare să o manifeste în timpul vieții pământești,

au fost sloboziți din chinuri [prin rugăciunile Bisericii] și au obținut odihnă. În cult multe rugăciuni sunt dedicate celor adormiți și în ziua Cincizecimii, la vecernia plecării genunchilor există chiar o cerere specială pentru cei ținuți în iad.

Fiecare dintre noi care dorește să își arate dragostea față de cei adormiți și să îi ajute în mod real, poate face acest lucru cu adevărat bun pentru ei, pomenindu-i la Sfânta Liturghie când părțile scoase pentru ei sunt puse în sfântul potir rostindu-se aceste cuvinte: „*Spală Doamne păcatele celor pomeniți aici prin scump Sângele Tău și prin rugăciunile sfinților Tăi.*” Nici un lucru mai bun sau mai mare nu putem face pentru cei adormiți decât rugăciunea pentru ei din cadrul Jertfei euharistice. De aceste rugăciuni ei au întotdeauna nevoie, însă în mod special în decursul acestor patruzeci de zile când sufletul celui adormit se îndreaptă către veșnicele lăcașuri. Trupul nu simte nimic atunci: nu îi vede pe cei adunați, nu poate mirosi mireasma florilor, nu poate auzi rugăciunile slujbei de înmormântare, însă sufletul simte rugăciunile aduse pentru el și este recunoscător celor care se roagă pentru el și este, duhovnicește, aproape de ei.

*

Oh, rude și apropiați ai celor adormiți! Faceți ceea ce este cu adevărat folositor pentru ei, atât cât vă stă în putință. Nu folosiți banii pentru înfrumusețarea exterioară a sicriului și a mormântului, ci pentru a ajuta pe cei în nevoi, spre pomenirea celor care au adormit, cât și pentru a fi da la biserică unde sunt aduse rugăciuni pentru ei. Fiți milostivi față de sufletele celor adormiți, aveți grijă de sufletele lor. [7].

7. Constituțiile Apostolice amintesc de pomenirea ce se face pentru cei adormiți, cu citiri din psalmi și rugăciuni în cea de **a treia zi**, pentru că și Domnul a înviat a treia zi. În cea de **a noua zi** se face pomenire ca „*amintire a celor vii și a celor morți*”, iar în cea de **a 40 a zi** pentru a respecta o străveche tradiție bisericească. Chiar și poporul ales a plâns pe Moise 40 de zile. Alături de aceste pomeniri trebuie făcute slujbe pentru cei

adormiți **în fiecare an**. Acest lucru este amintit de Sfântul Isidor Pelusiotul, Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Grigorie Teologul. Alături de aceste pomeniri, Biserica a stabilit ca sâmbăta să fie zi de pomenire a sfinților mucenici și a celor adormiți, pentru că ziua de **sâmbătă**, ca a șaptea zi de la începutul creației, este ziua în care moartea care venise asupra omului prin păcat a fost desființată. Această zi se continuă, așa după cum și după moartea omului urmează duminica, ziua cea mare a învierii tuturor, ziua a opta, care simbolizează și anticipează veacul viitor și veșnicia Împărăției lui Dumnezeu. Biserica a rânduit să se săvârșească pomenire de obște a celor adormiți de două ori pe an: **în sâmbăta lăsatului sec de carne și în sâmbăta dinainte de Rusalii**. Sfântul Ioan Damaschin adaugă: „*Apostolii care vorbesc în numele lui Dumnezeu și părinții însuflați de Sfântul Duh au rânduit aceste pomeniri cu multă inspirație și într-un mod bineplăcut lui Dumnezeu*”.

În fața noastră, a tuturor, stă aceeași cale, și cât o să ne dorim atunci să fim și noi pomeniți în rugăciuni! De aceea, să fim milostivi către cei răposați. După moartea cuiva:

- **Chemați imediat preotul, pentru a citi rugăciunile** ce trebuie spuse pentru toți creștinii ortodocși imediat după adormirea lor.
- Încercați, pe cât este posibil, **să fie săvârșită slujba de înmormântare în biserică și să fie citiți psalmi până la începerea ei.**
- Rânduți **să fie pomenit la Liturghie și la parastas numele celui adormit în decursul celor 40 de zile ce urmează.**
- De asemenea, este bine **să trimiteți ajutoare spre a fi pomeniți cei adormiți la mănăstiri precum și la Ierusalim**, unde se face rugăciune continuă.

Să purtăm de grijă de cei care au plecat înaintea noastră în lumea cealaltă și să facem tot ce ne stă în putință, căci, „*fericiți sunt cei milostivi, că aceia vor fi miluiți.*” (trad. C. Streza)

Pomelnicele de 40 de zile

(pentru probleme grave sau nerezolvate de mult timp, sau pentru orice altă problemă)

1. Se dă **pomelnic** pe 40 de zile (listă cu cei **Vii** din familie - pentru 40 de acatiste sau: o listă cu **Vii** și una cu **Morți** - pentru 40 de sfinte liturghii) **la cel puțin 3 mănăstiri** sau biserici (acolo unde se face zilnic slujbă și se pomenește pomelnicul). Exemplu de pomelnic pentru **Vii**:

VIOREL – pentru tămăduirea de boală

SORIN – pentru ajutor în căsătorie și pentru îmblânzirea dușmanilor

ION și EVA – pentru bună înțelegere și izbăvirea de vrăjmași

VASILE – pentru îndreptare pe calea cea bună și ajutor la învățătură

2. În cele 40 de zile se ține **post** în toată casa (această perioadă se poate suprapune cu unul din posturile mari de peste an, atunci fiind siguri că și preoții țin post). Dacă nu se poate în toate zilele, atunci măcar Luni, Miercuri și Vineri; postul este foarte important, dar dacă nu poate fi ținut din cauza unei boli, este bine să țină post cei care țin la tine;
3. În cele 40 de zile **se citește zilnic acatistul potrivit** problemei de rezolvat, de către toți cei din casă sau măcar de către unul, acasă (în genunchi, în fața **icoanei** sfântului al cărui acatist îl citim, cu o **lumânare** aprinsă) sau în biserică; este bine dacă și alte persoane (rude, prieteni) se roagă pentru tine.

Primele 3 puncte de mai sus sunt obligatorii în orice problemă.

4. După citirea acatistului este recomandat să se facă **30-50 metanii** la sfântul al cărui acatist îl citim (mai ales în caz de vrăji, boli și suferințe, furt, pagube în gospodărie). La fiecare metanie se spune: „*Sfinte roagă-te lui Dumnezeu pentru mine păcătosul [și se spune problema pentru care să se roage]*”. Nu se fac metanii sâmbăta, duminica, în perioada 20 dec. – 14 ian. și în perioada Penticostarului (de la Sf. Paști până la Duminica Tuturor Sfinților inclusiv);
5. **Să se spovedească** sincer, din toată inima (mai ales în caz de boală, suferință, farmece, pagube în gospodărie);
6. În caz de boli și suferințe ce țin de mult timp trebuie să facem o **dezlegare mare**, cu părinții și toți cei care mai trăiesc din arborele genealogic al neamului, deoarece poate ne-au blestemat (sau ei s-au blestemat unul pe altul în timpul vieții), cu voie sau fără voie, acel blestem repercutându-se asupra unui descendent din familie;
7. Se cheamă 1-2 preoți acasă ca să facă **sfeștanie** (mai ales în caz de farmece, vrăji, pagube în gospodărie); este bine dacă aveți în casă **ulei sfințit** de la Sf. Maslu, (cu care să vă ungeți în fiecare dimineață cu semnul crucii pe frunte și pe mâini; în caz de boală se pot și înghiți câteva picături, pe nemâncate) și **apă sfințită** de la Sfeștanie (aghiasma mică, care se bea în fiecare dimineață pe nemâncate și cu care se stropesc lucrurile din casă și hainele);
8. Se fac 7-9 sau chiar 12 **Sfinte Masluri** (mai ales în caz de boală, suferință, farmece). În caz de boală este bine să se dea **pomelnic** pentru Sf. Maslu la cel puțin 3 mănăstiri;
9. **Se merge la biserică** duminica și de sărbători.

Problemele mari se rezolvă cu eforturi mari.

Pentru a afla **ce acatist este folosit** pentru o anumită problemă, o listă completă a lor găsim în cartea „*Imnele acatist. Îndrumător practic*” – Pr. Prof. Pamfil Radu și Prof. Laurențiu Radu.

Pomelnicele se trimit la cel puțin 3 mănăstiri (biserici) și este bine să fie însoțite și de o mică **scrisoare** prin care se pot cere și câteva sfaturi (răspunsuri veți primi funcție de timpul liber al preoților). Trimiteți plicurile la toate mănăstirile în aceeași zi. Nu există o taxă pentru acest serviciu, dar credincioșii obișnuiesc să trimită cu

mandat poștal atât cât își pot permite pentru a ajuta mănăstirea (biserica).

Câteva mănăstiri la care puteți trimite pomelnice (alte adrese se pot lua din cartea „*Ghidul așezămintelor monahale*” – Mihai Vlasie):

1. Arhim. Ioan Neagoe Larion, **Mănăstirea Sihăstria Rarău**, cod 5950 Câmpulung Moldovenesc, jud. Suceava, tel. 0721.880608;
2. Pr. Hristofor Bucur, **Schitul Pietra Scrisă**, cod 1662 com. Armeniș, jud. Caraș Severin, tel. 0255.515098;
3. Ierodiacon Cleopa Motyka, **Mănăstirea Rarău**, cod 5931 com. Crucea, sat Chiril, jud. Suceava;
4. Pr. Trifan Ioan, **Mănăstirea Turnu**, cod 1079 Călimănești, jud. Vâlcea, tel. 0250.750851;
5. Pr. Miron Ilie, **Mănăstirea Oașa**, cod 2584 com. Șugag, jud. Alba; tel. 0258.833985;
6. Protos. Ioachim Pârvolescu, **Mănăstirea Lainici**, cod 1435 Bumbști Jiu, jud. Gorj;
7. Ierom. Mihail Stanciu, **Mănăstirea Antim**, str. Antim nr. 29, cod 70666 București; tel. 021.3370104;
8. Arhim. Ioanichie Bălan, **Mănăstirea Sihăstria**, cod 5684 com. Vânători-Neamț, jud. Neamț, tel. 0233.251894;
9. Pr. Stareț Neonil Ștefan, **Mănăstirea Frăsinei**, cod 1035 Muereasca, jud. Vâlcea;
10. Maica Iustina Popovici, **Mănăstirea Sfânta Ana**, str. Pamfil Șeicarului nr. 6, cod 1543 Orșova, jud. Mehedinți;
11. Pr. Miroslav Corneliu, **Mănăstirea Călui**, cod 0584 com. Călui, jud. Olt;
12. Pr. Iustin Pârvu, **Mănăstirea Petru Vodă**, cod 5071 sat Petru Vodă, com. Poiana Teiului, jud. Neamț;
13. Pr. Ilarion Urs, **Mănăstirea Brâncoveanu**, cod 2314 sat Sâmbăta de Sus, jud. Brașov, tel. 0268.241237;
14. Maica Evloghia Orăștean, **Mănăstirea Tismana**, cod 1429 com. Tismana, jud. Gorj;
15. Ierom. Varsanufie Gherghel, **Schitul Pătrunsa**, cod 1045 Bărbătești, jud. Vâlcea, tel. 0723.572894;
16. Maica Semfōra Gafton, **Mănăstirea Sfânta Maria**, cod 8713 Techirghiol, str. Ovidiu nr. 5, jud. Constanța, tel. 0241.735614;
17. Pr. Mândrău Lucian Timotei, **Mănăstirea Izbuc**, cod 3642 sat Călugări, com. Cărpinet, jud. Bihor;
18. Ierom. Teodosie Pleșca, **Mănăstirea Zosin**, cod 6834 com. Bălușeni, jud. Botoșani; tel. 0231.516333.
19. Protos. Teofil Lefter **Mănăstirea Pângărați**, cod 5648

Pângărați, jud. Neamț; tel. 0233.240337.

Bibliografie

1. Arhim. Gherontie Ghenoiu – *Îndrumătorul bunului creștin*; Editura Triada;
2. Arhim. Ioachim Pârvulescu – *Carte de rugăciuni cu acatistele cele mai folositoare din viața omului*; Mănăstirea Lainici – 2001;
3. Mihai Vlasie - *Ghidul așezămintelor monahale ortodoxe din România*; Editura Sofia, București – 2002.
4. Pr.prof. Pamfil Radu, Prof. Laurențiu Radu - *Imnele acatist. Îndrumător practic*; Editura Brumar - 2002

Despre suferință

Preot Virgil Manase

Întreaga viață a omului este marcată de suferință, căci nu există nici un moment al vieții sale în care să nu fie prezentă și suferința, alături de bucurie, așa cum ne spune condacul al 9 – lea din Acatistul Maicii Domnului: „*Toată dulceața cea luminează în lumea aceasta este amestecată cu întristare*”.

Dar omul își pune uneori următoarea întrebare: de ce atâta suferință în lume? Un prim răspuns ar fi acela că Dumnezeu îl pedepsește pe om pentru păcatele pe care le-a făcut, așa cum aflăm din icosul al 8 – lea din Acatistul Maicii Domnului: „*Toată viața noastră este plină de durere și de întristare. Sufletul bolnav de păcate, trupul de dureri se chinuiește, pentru că mânia lui Dumnezeu pentru păcatele noastre ne pedepsește*”. De aceea Dumnezeu nu-l urăște pe păcătos ci păcatul, astfel că El pedepsește cu îndurare pentru că nu vrea moartea păcătosului ci vrea ca acesta să renunțe la păcat și să trăiască până la sfârșitul vieții sale.

Un al doilea răspuns la întrebarea care este rostul suferințelor omului în lume îl aflăm din faptul că mulți oameni îndură suferințe și neazuri fără să se știe vinovați înaintea lui Dumnezeu, ca altădată dreptul Iov și de aceea ei rămân nedumeriți cu privire la cauza suferințelor lor. Răspunsul ni-l dă

dumnezeiasca Scriptură: „*Și fiind pedepsiți cu puțin, mare răsplată vor primi, căci Dumnezeu i-a pus la încercare și i-a găsit vrednici de El*” (Înț. lui Solomon 3, 5). Deci Dumnezeu le dă uneori oamenilor suferințe pentru a-i pune la încercare, pentru a vedea astfel dacă-l iubesc și la vreme de necaz, nu numai atunci când au parte de bucurii. Acest lucru ni-l reamintește tot Sfânta Scriptură: „*Tot ce ți se întâmplă, primește cu plăcere și în necazurile tale fi îndelung-răbdător. Că în foc se lămurește aurul, iar oamenii cei plăcuți ai lui Dumnezeu, în cuptorul smereniei*” (Sirah 2, 4 – 5).

În predica de pe munte, Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne dezvăluie cum să răbdăm suferințele și cum vor fi acestea răsplătite. „*Fericiți veți fi când, din pricina Mea, vă vor prigoni și, mințind, vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri, că așa au prigunit pe proorocii cei dinainte de voi*” (Mt. 5, 11 – 12). Deci Mântuitorul Hristos ne învață să primim cu bucurie toate necazurile și suferințele pentru numele Său căci pentru toate acestea vom fi răsplățiți în ceruri.

Atitudinea creștinilor față de suferință a fost sintetizată admirabil de către Sf. Ap. Pavel prin cuvintele următoare: „*De aceea, mă bucur în slăbiciune, în defăimări, în prigoniri, în strâmtorări pentru Hristos, căci când sunt slab atunci sunt tare*” (II Cor. 2, 10). Să urmărim așadar exemplul acestui mare „apostol al neamurilor” și să ne bucurăm ori de câte ori suferim necazuri, supărări și orice alte suferințe căci acestea sunt cele care ne duc mai aproape de Domnul nostru Iisus Hristos.

Psihologia rugăciunii (3)

Pr. Prof. Ioan Bunea

Momente psihologice ale credinciosului în rugăciune.

Întrebarea care se pune este următoarea: Care sunt stările sufletești ale credinciosului în rugăciune? Desigur, că este greu să facem o lucrare de introspecție, e greu să pătrundem în intimitatea vieții sufletești a credinciosului cufundat în rugăciune. Rugăciunea este ceva discret, de aceea nu suntem în măsură să sesizăm și să surprindem actele intime sufletești ale credinciosului în timpul rugăciunii. Nu suntem în stare să adâncim propriile noastre stări sufletești, necum ale altora. Totuși psihologia religioasă a încercat să-și spună cuvântul și în această problemă, stabilind – cel puțin cu aproximație – momentele psihologice ale credinciosului în rugăciune.

A. Ca stare generală a credinciosului în rugăciune este **activitatea**, despre care noi am mai spus ceva într-un capitol anterior. Pasivitatea completă se întâlnește foarte rar, și aceasta se referă mai mult la alegerea subiectului rugăciunii. În decursul rugăciunii, însă, credinciosul este pe drumul înălțării spirituale, înălțare ce nu se poate realiza decât cu prețul unei lupte.

Rugăciunea este căutarea, contemplarea și întâlnirea noastră cu Dumnezeu. În ea sunt concentrate aspirațiile noastre cele mai profunde, ea este un strigăt al unei inimi cucerite de munificența [generozitatea] lui Dumnezeu, al unei inimi ce nu cunoaște altă bucurie decât aceea a conlucrării cu Dumnezeu. Pacea unei astfel de inimi este deplină numai când vede lucrarea lui Dumnezeu triumfând în societatea românească. Ori, în această înălțare a sufletului nostru către Dumnezeu, pentru a primi har și binecuvântare, efortul este condiția sine qua non. Rugăciunea e un efort continuu al spiritului nostru, efort de atenție, de autocontrol, de concentrare, în scopul apropierii de Dumnezeu și harul Său.

Starea sufletească a subiectului în rugăciune este o stare de încordare, de luptă împotriva chemărilor telurice și de mobilizare a energiei sale spre Dumnezeu și spre scopurile preconizate de El. Acest adevăr a fost surprins încă de mult în maxima: „*Ora et labora*”. El își găsește confirmarea deplină în pilda Mântuitorului; aici, actele mari sunt susținute de rugăciune. Ca atare, creștinul niciodată nu-i prezumțios, nu scontează din munca lui un rezultat sigur bazat exclusiv pe puterile lui. „*Astfel, nici cel ce sădește e ceva, nici cel ce udă, ci numai Dumnezeu care face să crească*” (I Cor. III. 7). **Rugăciunea și munca** sunt noțiuni corelative. Rugăciunea nu descurajează efortul moral, nu urmărește să se substituie muncii, omul fiind îndatorat să se roage și să muncească. În fapt, datoria rugăciunii este complementară datoriei efortului. „*Ajută-te și Dumnezeul meu te va ajuta*”, se spune într-o lapidară maximă populară. Sf. Ignatie spune că noi **trebuie să lucrăm ca și cum succesul acțiunii noastre n-ar depinde decât de noi, și să ne rugăm ca și cum n-ar depinde decât de Dumnezeu.**

B. Ca momente psihologice speciale ale credinciosului în rugăciune remarcăm următoarele: **1.** Reculegerea, **2.** Dorința împlinirii rugăciunii, **3.** Încrederea în eficacitatea rugăciunii, **4.** Certitudinea eficacității rugăciunii.

1. Reculegerea. Despre reculegere, ca atitudine fundamentală în rugăciune, ne vorbește însuși Mântuitorul când spune: „*Iar când te rogi, intră în camera ta, și închizând ușa ta, roagă-te Tatălui tău celui într-ascuns și Tatăl tău care vede într-ascuns, îți va răsplăti ție căutarea*” (Matei 6, 6).

După sensul etimologic, a se reculege, înseamnă pentru om a căuta să se înțeleagă pe sine, a pătrunde în eul cel mai intim al ființei sale și a lua cunoștință mai de aproape și într-o formă deplină de personalitate sa. În actul reculegerii se produce o separație exterioară între omul care se roagă și ceilalți oameni, precum și între actul însuși al rugăciunii și celelalte acte ale vieții.

Reculegerea nu apare ca o stare pasivă, ci ca una activă, prin care se urmărește un bine interior extrem de prețios, greu însă de obținut. Mijloacele prin care se ajunge la reculegere sunt multiple. Îndeobște, se recurge la **tăcere**, tăcerea exterioară și tăcerea interioară. Pentru a fi om al rugăciunii, trebuie să păstrezi tăcere. Căci precum un

zgomot mare te împiedică să auzi ce ți se spune, tot așa zgomotul cuvintelor nefolositoare și larma lucrurilor lumești te împiedică să auzi inspirațiile dumnezeiești și să pricepi ceea ce ele îți cer. Dumnezeu vrea să fie singur cu sufletul, pentru a sta de vorbă cu el. Fiind Duh, Dumnezeu cere reculegerea sufletului, nu aceea a trupului. La ce ar folosi reculegerea trupului fără cea a sufletului? Dumnezeu ne cere să avem un adăpost în centrul inimii, pentru a putea sta de vorbă cu El și a-I face plăcută această stare. Sf. Diadoh spune, că după cum deschizându-se des ușa unei băi, iese toată căldura pe acolo, tot așa când se deschide des gura pentru lucruri netrebnice se pierde căldura cucerniciei pe această cale. Inima se împrăștie spre mii de lucruri. Sufletul rămâne despuiat de gânduri sfinte. Toma de Kempis spune că, dacă ar renunța la cuvintele nefolositoare, la deșarta curiozitate a grijilor lumești, ar fi destulă vreme spre trebuință și pentru cugetări mântuitoare.¹¹⁶

O parte a acestei interpretări cuprinde un sâmbure de adevăr și anume aceea care privește corelația dintre viața trupească și viața sufletească. Legăturile strânse ale sufletului și trupului pot să se traducă printr-o corelație la fel de dreaptă a stărilor spirituale și a stărilor corporale. Dar, în cazul particular al reculegerii spirituale, observarea nu descoperă această legătură efectivă. Îndeobște, experiența reculegerii este însoțită de tăcere și singurătate; altădată, experiența reculegerii este însoțită de imagini vizuale sau caută cadență muzicală; în unele cazuri, chiar gesturile au partea lor de influență. Este de neînțeles cum acte așa de deosebite pot provoca o stare cenestezică identică; în această problemă este exclusă o concluzie generală.

Reculegerea nu se poate reduce la cenestezie. Ea nu apare numai ca o separare de lumea exterioară, ci îndeosebi ca o cercetare activă a eului interior. Reculegerea, este un efort de atenție pentru a ne cunoaște subiectul mai bine și a ne stăpâni. Efortul acesta este aspectul esențial al rugăciunii; faptul îl confirmă utilizarea universală a meditației pentru a conduce sufletul la această luare în stăpânire a lui însuși.

Natura psihologică a reculegerii: sufletul care se reculege se separă exterior de viața normală. El stabilește în el însuși tăcerea interioară; apoi adunându-și energiile dispersate, le concentrează, coboară în adâncul lui însuși, în acest centru interior, unde converg tendințele sale și unde le sesizează, pentru a le face să servească unui act superior. În acest prim stadiu, rugăciunea se manifestă ca un efort al autonomiei, ca o urmare a stăpânirii interioare. Sufletul se caută pe sine, pentru a se dărui și a se ridica mult mai

acesta va fi efortul înălțării.

2. Dorința împlinirii rugăciunii. A doua stare sufletească a credinciosului în rugăciune este dorința împlinirii rugăciunii. Dorința împlinirii rugăciunii este o stare ce covârșește, la un moment dat, întreg câmpul vieții sufletești al credinciosului. În caz că împlinirea întârzie, dorința se intensifică. Fiecare dintre noi am experimentat această stare sufletească; când a întârziat împlinirea rugăciunii, s-a intensificat dorința împlinirii ei. Este aici confirmarea unei legi psihologice, potrivit căreia o idee puternică sau o emoție tind să cuprindă întreaga sferă conștiinței, eliminând toate ideile și sentimentele contrarii.^{1 17}

3. Starea de încordare și dorința împlinirii rugăciunii sunt completate de încrederea în eficacitatea rugăciunii. Orice rugăciune implică credința în eficacitatea rugăciunii. Este exclus ca omul să se înalțe către Dumnezeu, dacă nu e convins că acest zbor interior îl poate pune în relație personală cu El. Când această convingere devine destul de puternică pentru a fi trăită și simțită de suflet, ea produce certitudinea interioară a unui contact divin pe care l-am numit sentimentul prezenței. Credința în eficacitatea rugăciunii apare în mod mai manifest în cerere. A cere un lucru oarecare „înseamnă a presupune că cererea poate fi satisfăcută și ea are influență asupra obținerii bunului solicitat. Cererea, inclusă în rugăciunea creștină, pe bună dreptate, poate fi considerată expresia unei credințe interioare în posibilitatea de a lucra asupra lui Dumnezeu prin rugăciune”.^{1 21}

De la început, cererea pioasă implică credința într-o intervenție eficace a lui Dumnezeu asupra conștiinței umane. Imitând rugăciunea Mântuitorului, rugăciunea creștină cere de preferință bunuri spirituale. Sufletul, tulburat și amărât, roagă pe Mântuitorul să-i vină într-ajutor, să-i aducă reconfortare în deprimarea sa, să-i potolească patimile, să-i spulbere îndoielile și să dea tărie voinței sale slăbite. Desigur că teologii și metafizicienii vor întâlni mari dificultăți când e vorba de a concilia ajutorul divin și libertatea. Sufletul credincios însă, găsește posibilitatea unui acord între aceste afirmații diverse: el crede că o forță invincibilă poate interveni în conștiința sa, fără să distrugă ceva din ceea ce formează personalitatea sa.^{1 22}

Credința în eficacitatea rugăciunii poate îmbrăca o dublă formă și anume: întâi, ea poate îmbrăca forma unei adeziuni abstracte referitor la posibilitatea unei ascultări ipotetice, o convingere vagă asupra puterii și bunăstării lui Dumnezeu, fără relația imediată cu viața practică; în acest caz, aceleași rațiuni care

explică actul credinței sunt de

ajuns pentru a o explica. În al doilea rând, ea poate apărea ca o credință activă, care pătrunde toate energiile spirituale, este însoțită de certitudine și conține chiar o experiență a ascultării. În cazul al doilea, motivele obișnuite ale credinței într-o dogmă nu sunt de ajuns; pentru a explica o stare psihologică vie și concretă, trebuie o realitate vecină experienței, vie și concretă ca și ea.

Credinciosul simte sporul de energie sufletească ce se revarsă în el prin rugăciune, fără să-și poată explica mai de aproape cum s-a produs acest imbold în interiorul ființei sale. Creștinul care-și sprijină viața sa de cel atotputernic, are sentimentul foarte viu al prezenței și intervenției Sale în toate actele lui zilnice, aceasta cu atât mai vărtos în rugăciune, unde inima este dăruită în întregime lui Dumnezeu, care „*este cu neputință să mintă pe cei ce la El caută scăpare*” (Evrei, 6, 18).

Despre încrederea în eficacitatea rugăciunii, ne vorbește însuși Mântuitorul, spunând: „Aveți credință în Dumnezeu! Adevăr grăiesc vouă: Că oricine va zice acestui munte: ridică-te și te aruncă în mare, și nu se va îndoi în inima lui, ci va crede că ce spune se va face, fi-va lui orice va zice. De aceea, vă zic vouă: toate câte cereți, rugându-vă, să credeți că le-ați luat și le veți avea” (Mc. 11, 22 – 24). „*Și toate câte veți cere, rugându-vă cu credință, veți primi*” (Mt. 21, 22; Lc. 18, 1–8, Lc. 11, 5 – 10). Mântuitorul a voit să inspire ucenicilor Săi o credință vie și concretă în eficacitatea rugăciunii (Mt. 7, 7–12). Când Mântuitorul găsește inimi însuflețite de această încredere, le ascultă în mod minunat; este cazul vindecării slugii sutașului și a fiicei Canaanencei. Mântuitorul n-a dat însă numai povățuiri teoretice – în privința aceasta – ci și-a arătat practic încrederea în eficacitatea rugăciunii când a fost ispitit de diavol în pustie. El avea încredere deplină că ispita nu-l poate birui după timpul îndelungat de post și rugăciune. Această încredere în biruință îi dă liniștea cu care se opune ispitelor diavolului. Satana însuși se retrage, fiindcă își dă seama că încercarea lui e zadarnică. După rugăciunea din grădina Ghetsimani „un înger s-a arătat și-l întărea” (Lc. 22, 43)...

4. Încrederea în eficacitatea rugăciunii se transformă în certitudinea eficacității rugăciunii. Subiectul nu se mulțumește să creadă în împlinirea posibilă, probabilă, sigură chiar, a rugăciunii sale: el simte și știe că rugăciunea îi este ascultată și împlinită. Împlinirea poate veni mai curând sau mai târziu, dar certitudinea împlinirii ei este un fapt prezent, trăit aidoma de credincios. E un fel de experiență prin anticipație a împlinirii rugăciunii. Sufletul lui, ajuns la un grad de credință atât de înalt, nu este numai sigur, ci

Ce se întâmplă când rugăciunea pare a nu fi ascultată? Își pierde credinciosul încrederea în eficacitatea rugăciunii? Sunt unii – e adevărat puțini – care își pierd credința în urma unei rugăciuni neîmplinite. Cei care au însă credință tare, luminată și vie, găsesc – din contră – în neîmplinirea rugăciunii un motiv pentru a avea încredere în înțelepciunea lui Dumnezeu, care nu dă ascultare unei rugăciuni nechibzuite sau făcute fără suficiență. Alteori, aceștia își spun că poate Dumnezeu a răspuns rugăciunii, dar dorința lor fiind rău exprimată, n-au înțeles răspunsul lui Dumnezeu. Apoi, ei cred că Dumnezeu le pregătește un bine mai mare. Oricum ar fi, adevărații credincioși nu socotesc lipsa de răspuns din partea lui Dumnezeu ca semn că Dumnezeu nu le-ar purta de grijă. Tăcerea lui Dumnezeu, în loc să distrugă credința în sufletul credincioșilor, poate chiar s-o sporească prin interpretarea pe care o provoacă.^{1 42} Certitudinea credinciosului în eficacitatea rugăciunii este rodul credinței în existența lui Dumnezeu ca ființă personală, creatoare, guvernatoare și proniatoare a lumii. Ca ființă proniatoare, Dumnezeu poartă de grijă tuturor creaturilor Sale, îndeosebi celor raționale, ale căror rugăciuni le ascultă, bineînțeles dacă se încadrează în planul voinței Sale Sfinte.

Concluzie; valoarea rugăciunii

Credinciosul, trecând prin gama aceasta de stări sufletești, la ce ajunge? Cu ce se alege? Ce roade culege? Liniște aducătoare de bucurie și reconfortare sufletească, împăcare cu Dumnezeu și cu sine. Minunea rugăciunii nu constă atât în împlinirea ei, în înduplecarea lui Dumnezeu, ci în atingerea tainică ce se efectuează între sufletul nostru mărginit și Spiritul nemărginit al lui Dumnezeu, inima omului se află într-o stare prielnică primirii harului și binecuvântărilor lui Dumnezeu. Din această atingere odrăslesc o serie de transformări în ființa noastră. Rugăciunea face să intre Dumnezeu în viața umană. În adâncurile serafice ale interiorului nostru, se produce, prin rugăciune, o comuniune discretă și rodnică între noi și Dumnezeu. Fără această relație personală cu Dumnezeu prin rugăciune, credința rămâne o convingere teoretică, cultul o lucrare de formă externă. Fără rugăciune, lucrările noastre morale îi lipsește profunzimea religioasă, fără rugăciune iubirea lui Dumnezeu nu se manifestă în toată plenitudinea ei, se deschide un abis între Dumnezeu și om.

Ținând seamă de faptul că prin rugăciune omul pășește înaintea lui Dumnezeu, pentru a vorbi cu El despre sufletul său, despre

mântuirea sa și despre fericirea sa, rugăciunea rămâne suprema datorie a tuturor creștinilor; ea este semnul supremației noastre morale în lume. Când – prin absurd – ar fi să înceteze rugăciunea pe pământ, nevinovăția ar rămâne fără ocrotire, păcatul fără iertare, virtutea fără propășire și lumea ar intra în noaptea stricăciunii și a morții.

Rugăciunea este o minune ce face minuni: coboară pe Dumnezeu și înalță sufletul către El. E o minune ce o putem săvârși zilnic, plecând genunchii, împreunând mâinile și înălțând cugetul spre Domnul. Urmează doar să-i înțelegem tâlcul profund și s-o practicăm; e semnul omenității și izbăvirii noastre.

¹¹⁶ Urmarea lui Hristos, cu o prefață de Toma Chiricuță, ed. A II-a, București, 1943, p. 57

¹¹⁷ Emilian Vasilescu: Probleme de psihologie religioasă și filosofie morală. Ed. a II – a, București, 1941, p. 26

¹²¹ J. Chanson: op cit., p. 213

¹²² Idem. op. cit., p. 214

¹⁴² Em Vasilescu op. cit. p. 30

Taina Sfintei Spovedanii și psihanaliza freudiană–

(privire comparativă)

Pr. Cătălin Teulea

Conștiința ca și comunicare

Vrem sau nu să recunoaștem, psihanaliza își desfășoară explorarea în conștiința omului ca o realitate comunicațională. Orice tratament psihanalitic face apel la această comunicare, încercând să găsească punți de relații între pacient și lumea exterioară. Chiar dacă metodologia experimentală este una de tip evoluționist, cu structură atee, realitatea comunicațională pe care se sprijină în fond psihanaliza și al cărei obiectiv este, nu are în sine nicidecum absența dumnezeirii și cu atât mai mult negarea prezenței sale.

Psihanaliza chiar și-a adâncit structurarea sa atee, am putea spune într-un mod inconștient, atunci când a pornit în deslușirea enigmelor individului, făcând apel doar la lumea interioară a acestuia, automatizându-l din ce în ce mai mult.

Însă realitatea comunicațională există chiar și la acest nivel. Ea nu poate fi negată ci afirmată de fiecare dată când omul apelează la structuri de conștiință superioare, cum este cazul Tainei Sfintei Spovedanii. În această Taină, duhovnicul devine vas ales, în care Dumnezeu transpare ca fiind conștiința supremei iubiri și a comunicării desăvârșite, comunicare deschisă în aceeași măsură spre om. Fiind vorba de comunicarea lui Dumnezeu spre noi, ea nu poate fi decât sfântă, iar în măsura participării noastre ne sfințește și pe noi. Astfel, credinciosul, prin taina Sfintei Spovedanii, are acces nu numai la o comunicare de ordin uman, cum este în psihanaliză, ci la comunicarea izvorului vieții. Aceasta nu înseamnă că în psihanaliză nu întâlnim structuri ale conștiinței care să revendice o asemenea comunicare, însă, fondată fiind pe structura atee, ea nu-i poate satisface pacientului un asemenea orizont. În Taina Sfintei Spovedanii “Dumnezeu ca persoană de o profunzime abisală se comunică în transcendența Sa - de aici vine caracterul paradoxal al sfințeniei, ea este totodată transcendență și comunicare” (1). În acest context, spovedania ca manifestare a sfințeniei lui Dumnezeu în structurile conștiente ale omului este manifestarea unei conștiințe superioare, care ne dezvăluie păcătoșenia noastră “apare ca o învăluire a conștiinței omului de o instanță supremă, transcendentă, care face să se nască în noi voința purificării și aspirația la măreție. Umilința și voința purificării suscitute astfel sunt adevărata conștiință de sine” (2).

Deci primatului bolii din psihanaliză și primatului individului luat atât ca pacient cât și ca psihanalist li se opune în creștinism, în Taina Spovedaniei și nu numai, primatul voinței divine ca manifestare a unei conștiințe superioare, care trezește și menține trează conștiința de sine a omului. În creștinism este vorba deci de o descoperire a bolii înainte ca ea să se manifeste, o

descoperire a insuficienței umane luată în autonomia sa și manifestată de parțialitatea spațiilor religioase, dar care în intimitatea incandescenței iubirii divine este metamorfozată. Creștinul ajunge să-și recunoască în fața lui Hristos greșelile și să-L descopere pe Hristos cel ascuns în porunci, transformând tablele legii înscrise pe piatră într-o lege a inimii duhovnicești care să-i prescrie cu precizie coordonatele manifestării sale.

Comunicarea ca act de critică, pocăința ca act de curățire a conștiinței, a inimii ca centru ființial al persoanei

Orice act de comunicare manifestă și un act de critică, în care este impregnat cu siguranță instinctul delimitării individuale și care face prezentă conștiința de sine. În principal, psihanaliza freudiană imprimă acest act de critică în ceea ce numește supraeul, menit să educe sinele individului prin raportarea eului și adaptarea acestuia atât la dorințele abisale ale sinelui, cât și la restricțiile morale și sociale pe care supraeul i le pretinde. Cu alte cuvinte, supraeul este de fapt o personificare a criticii conștiinței umane substituite unei ordini sociale și unei anume etici la care societatea aderă. Deși supraeul are valoare critică față de eu, această valoare își are originea într-o anume evoluție a actului critic desfășurat de aceste instanțe psihice în decursul vremii.

În creștinism, valoarea critică nu poartă amprenta evoluției, ci a unei involuții, având în vedere păcatul strămoșesc. În comuniunea integrală a omului cu Dumnezeu în starea paradisiacă, nici o valoare nu era absolutizată în sine însăși ci era coroborată la această comuniune. Toate valorile erau ipostaziate de ființele umane ca revendicări ale divinului. La fel și această valoare critică, manifestare a conștiinței de sine, nu era decât o ordonare a frumuseții raiului în interiorul umanului ca drum de la chip la asemănare. În psihanaliză, acest act critic al conștiinței tinde să fie absolutizat și detașat de conștiință ca și comunicare

permanent deschisă, detașat de persoană, tinzând să devină un principiu abstract care să coordoneze terapia psihanalitică.

În creștinism, conștiința credinciosului manifestă o acuitate extrem de sensibilă în fața conștiinței superioare a ființei divine. Ea devine din ce în ce mai transparentă în sensul în care comunicarea este din ce în ce mai vie, bazându-se pe deplină sinceritate, omul recunoscându-și greșelile din ce în ce mai acut, dar și pe iubirea divină, Dumnezeu transmițând harul iertării. Creștinul e departe de îndoiala care închide omul în el însuși. Îndrăzneala purității și a încrederii devine mijlocul de unire, Dumnezeu găsimdu-și strălucire în ei. Conștiința divinului și conștiința omului se interferează, devin transparente una alteia, este o supremă inabitare reciprocă în inimă. “Prin afirmarea acestei uniri fără confuzie a omului cu Dumnezeu, creștinismul a revelat misterul abisal și indefinibil al persoanei umane” (3). Sfinții Părinți vorbesc deci, mai mult decât despre un act critic al conștiinței, de o purificare a ei, care se realizează prin puterile sinelui, puteri ce emană din taina pocăinței. Ei vorbesc despre două forme ale pocăinței: despre pocăință ca taină a Sfintei Spovedanii, dar și despre pocăință ca lucrare permanentă în duh. Cea de a doua formă a pocăinței își ia puterile din prima. Referitor la pocăință ca lucrare în spirit, Sfântul Marcu Ascetul spune că aceasta se realizează prin rugăciunea neîntreruptă, care aduce cu sine observarea gândurilor și alungarea celor rele despre sfințita rugăciune ca lucrare de isihie a sufletului, de coborâre a minții în inimă și purificarea persoanei prin gândul lui Hristos, scrie atât de frumos Sfântul Ioan Scăraru. “Nu face pe deșteptul în cuvintele rugăciunii tale! Căci gândul simplu și nemeșteșugit al copiilor a înduioșat pe Tatăl lor din ceruri” (4). Tot el subliniază valoarea terapeutică a rugăciunii, terapie ce cuprinde în esența ei nu numai rugăciunea ca pocăință ci și ca hrană a sufletului și luminare a minții. Rugăciunea este în fapt un arbore al multor virtuți. “Rugăciunea este, după însușirea ei, însoțirea și unirea omului și a lui Dumnezeu; iar după lucrare, susținătoarea lumii. Este împăcare a lui

Dumnezeu; Maica lacrimilor și fiica lor; ispășirea păcatelor, pod de trecere peste ispită, peretele din mijloc în fața necazurilor, zdrobirea războaielor; veselie ce va fi să fie; izvorul virtuților; pricinuitoarea darurilor...rugăciunea este celui ce se roagă cu adevărat; tribunal, dreptar și scaun de judecată al Domnului, înaintea scaunului judecării viitoare” (5). Ceea ce ne pune în vedere Sfântul Ioan Scărarul este că lacrimile pocăinței poartă cu ele însele treptele de înduhovnicire ale persoanei. Pe măsură ce creștinul realizează din ce în ce mai plinar lucrarea de îndumnezeire, lacrima sa parcurge etape dintre cele mai diferite, etape sensibile care nu pot fi așezate obiectiv, decât între lacrima ce se naște din pricina păcatului și lacrima care izvorăște din înțelegerea frumuseții dumnezeiești. Dacă lacrimile izvorâte din pricina păcatului ies din inimă cu durere și însăși cugetarea se simte vătămată la ieșirea lor, lacrimile bucuriei ies nesilit, când inima înflorește în fața lui Dumnezeu. Aceste lacrimi înfrumusețază și înzdrăvenesc sufletul. Despre lacrima care arde din pricina păcatului Sfântul Ioan Scărarul vorbește atunci când are în vedere viața sfinților din mănăstirea celor ce se pocăiau, a celor așa numiți vinovați nevinovați. “Se vedeau la ei genunchii uscați de mulțimea mătăniilor, ochii topiți și scufundați înăuntru, undeva în adânc. Erau lipsiți de păr, obraji erau răniți și arși de fierbințeala lacrimilor” (6). Pentru Sfântul Ioan Scărarul pocăința este aducere înapoi a botezului, este “gândul osândirii de sine și îngrijirea neîngrijită de sine” (7). Cel ce se osândește sincer pe sine nu mai are nici o grijă de lucrurile lumii și devine neosândit de gândul cel bun al lui, de gândul lui Hristos.

Observăm deci că numai o conștiință superioară poate trezi o altă conștiință, luminând-o și ridicând-o la cel mai înalt grad al ei, arătându-i în același timp nevrednicia. Ceva de natură impersonală nu suscită rușinea, vina. Această rușine sfântă, născătoare de pocăință, este din ce în ce mai abstractizată și impersonalizată în psihanaliză. În psihanaliza freudiană nu are loc decât o descătușare a energiei traumatice, un plâns ce se vrea restaurator. Însă fără o direcție

doar semnul neputinței omenești, și nu al încorporării lui într-o sfântă pocăință, înnoitoare. În pocăința gândului de către gândul lui Hristos prin rugăciune “omul însăși devine rug aprins, rușinea care îl cuprinde în fața sfințeniei lui Dumnezeu e de cu totul alt ordin și mult mai mare decât rușinea în fața persoanelor omenești”(8). Ființa noastră se găsește eliberată la o adevărată viață și la o reală comunicare. Înduhovnicindu-se, rugăciunea sa devine maica lacrimilor care hrănesc sufletul și îl bucură, oferindu-i-se frumuseți pe care cu ochiul inimii necurățite nu le-ar putea intui sau simți. El spune că: “nu ajunge la frumusețea plânsului cel ce plânge când voiește, ci cel ce plânge pentru că se află în cele ce voiește. Dar nici acesta nu se află în acelea când voiește ceea ce voiește el, ci când voiește ceea ce voiește Dumnezeu”(9). Numai în Dumnezeu putem plânge cu plâns curat. Întâlnirea noastră cu Dumnezeu, pricinuitoare de lacrimi, ne face vădit caracterul personal al lui Dumnezeu și al nostru. Sfântul Ioan Scărarul numește acest plâns o străpungere neîmprăștiată a inimii, care, spre deosebire de plânsul cu viclesug, nu aduce cu sine închipuirea de sine, ci mângâierea lui Dumnezeu asupra noastră. Plânsul fericit devine haină de nuntă în care inima omului se însoțește cu iubirea lui Dumnezeu.

Mărturisire și iertare

Psihanaliza provoacă mărturisirea omului, reușind să-l scoată din încorsetările care îl paralizează, reușind să-l facă conștient de existența lor. “Psihanaliza freudiană provoacă mărturisirea, dar nu are în vedere iertarea greșelilor. Spovedania creștină a vrut să liniștească însă, ca și psihanaliza, după ce l-a neliniștit pe păcătos”(10). De aceeași dificultate narcisistă ca și în psihanaliză se lovește duhovnicul în spovedania celui păcătos. Rușinea și grija față de propria imagine sunt deseori proptele în calea unei mărturisiri sincere. Atât de mari sunt umilința și rușinea mărturisirii păcatelor, încât unii duhovnici au văzut în ea principala ispășire a păcatului. Aceasta întrucât actul mărturisirii trebuie să adâncească smerenia ca vir-

desființează mândria închipuirii de sine a omului. Se știe că mândria aduce cu sine ignorarea lui Dumnezeu și autonomizează omul într-o existență autarhică care poate deveni una cu nebunia atunci când el se sustrage cu totul simțirii divine. Mărturisirea însă atinge punctul culminant prin Sfânta Împărtășanie. Împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos este finalitatea Tainei Spovedaniei. Prin Sfânta Împărtășanie, omul nu primește numai puterea curățitoare a interiorului său și iertarea greșelilor, ci și părtășire la viața cerească, devine hristofor, actualizând chipul lui Dumnezeu în el, făcând vizibile semnele îndumnezeirii. Însă această împărtășire ca finalitate a spovedaniei, pretinde într-un fel duhovnicului ca, în timpul spovedaniei, prin mijlocirea lui Hristos, să fie părtaș la suferința păcătosului, nu la păcatul care a produs-o, duhovnicul împărtășind părerea de rău a celui în cauză, dorința lui de îndreptare. În măsura în care și penitentul împărtășește exigențele duhovnicului, credinciosul va fi dezlegat spre împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos.

Spre deosebire de psihanalist, care este mai mult un observator ce intervine din exterior din când în când cu sfatul său, supunându-se legilor psihologiei de a nu depăși bariera existentă între statutul de psiholog și cel de pacient, în creștinism, preotul duhovnic este vasul ales al lui Hristos care îl face manifest în Taina Spovedaniei simțurilor penitentului. Prin energiile necreate ale Duhului Sfânt, Hristos impropriază suferința păcătosului, îl face capabil pe preotul duhovnic de compătimirea duhovnicească, o compătimire ce stă însă sub egida dreptei socotințe a înțelepciunii Bisericii ca dar al Duhului Sfânt, manifestat de preotul duhovnic în lucrarea revendicatoarea oferită ca hristoterapie penitentului. Mai mult decât o comunicare este, în Taina Sfintei Spovedanii, o împărtășire din iubirea revendicatoare divină. În acest sens este de notat insuficiența psihanalizei freudiene prin lipsa inversiunii și reciprocității. Toma d' Aquino, teolog catolic, insistă asupra acestui principiu când are în evidență cele opt atribute impuse confesorului. Acesta trebuie să fie "blând când îndreaptă, prudent când îndrumă, milos când

pune întrebări, amabil când sfătuiește, discret când impune penitență, blând când ascultă, plin de bunătate când observă”(11). Pocăința devine o judecată care este întotdeauna deasupra realizărilor și actualizărilor noastre. Oricât de sus am ajunge din punct de vedere moral, pocăința fiind o lucrare revendicatoare, ne domină și ne ridică și mai sus. Iertarea manifestată în Taina Spovedaniei prin dezlegarea păcatelor de către preotul duhovnic poartă în ea promisiunea învierii, căci Hristos a învins moartea cu toate rănilor provocate de ea victimelor sale. În mitul lui Oedip, pe care se structurează psihanaliza freudiană, Oedip își scoate ochii, etalându-și într-un fel rana mortală ca semn al faptelor sale rușinoase. El are cu sine doar conștiința că nimenea nu-i va spăla acest “păcat” și că nimic nu-i va putea reda speranța. În creștinism însă, Învierea lui Hristos ne-a redat tuturor speranța învierii noastre, iar greșeala sau fapta rușinoasă a psihanalizei a transmutat-o ontologic în păcat, care nu are ca urmare decât moartea. Conștiința păcatului e posibilă doar în măsura participării noastre la roadele Învierii lui Hristos.

NOTE:

1. Dumitru Stăniloae - “TrĒnikon”, nr. 3/1972, Chevetogne, p. 356
2. Ibidem p.356
3. Ibidem, p. 359
4. Sf. Ioan Scărarul - “Scara”, București, 1992, p. 405
5. Ibidem p.403
6. Ibidem p.143
7. Ibidem p.136
8. Dumitru Stăniloae - “TrĒnikon”, nr. 3/1972, Chevetogne, p.357
9. Sf. Ioan Scărarul - “Scara”, București, 1992, p. 172
10. Ion Mânzat - “Psihologia creștină a adâncurilor. F.M. Dostoievski contra S. Freud”, București, 1999, p.282
11. Ibidem p. 183

Bibliografie

1. Freud Sigmund - “Metapsihologia”; Editura Timpul, Iași, 1999
2. Freud Sigmund - “Opere”, Editura Albatros, București, 1978.
3. Frunză Sandu - “O antropologie mistică”, Editura Omniscope, Craiova, 1996
4. Hierotheos Vlachos - “Psihoterapia ortodoxă”, Editura Învierea, Timișoara, 1998

Despre Părintele Arsenie Boca

Fabian Seiche - ASCOR CLUJ: În vara anului 2002 ASCOR - Cluj a organizat o tabără la Mănăstirea Berivoi, de unde studenții au plecat prin satele din jur pentru a aduna mărturii despre Părintele Arsenie. Iar ajutorul lui n-a întârziat să apară. Pentru cei plecați în satele apropiate ploaia înceta, drumul era ușor și alunecam lin ca și lacrimile de recunoștință ale sătenilor, împreunate cu ale noastre de bucurie. Poate cel mai impresionant lucru la părintele Arsenie era felul lui unic de a aplica taina duhovniciei. Mărturii numeroase ale oamenilor întâlniți au conturat treptat chipul unui duhovnic minunat, aș zice năzdrăvan, care pe toate le știa dinainte și nu ezita să-ți completeze spovedania atunci când fie din uitare, fie din rușine, ceva rămânea nespus. În ciuda aparentei intransigențe, era blând și-și dovedea iubirea cum altfel, decât prin jertfă. Părintele mergea direct la esență, căuta să transfigureze sufletele și să le înnoiască. Singurul canon pe care-l dădea era sa te schimbi, să ieși din inerția păcatului. Numai ignoranța sau reaua credință a unora mai încearcă să-i acopere în pulbere sfințenia ori să-l discrediteze. Oamenii povesteau că la Sâmbăta părintele era mereu înconjurat de mulțime, de făgărășenii lui dragi, singurii care i-au rămas credincioși până la sfârșit tocmai pentru că l-au cunoscut cu adevărat. Semăna cu Hristos Cel veșnic îmbulzit de lume pentru că „învăța cu putere”. Părintele Arsenie este un sfânt. Am simțit-o încă de la început în ținuturile grele de sfințenie ale Făgărașului, cu oameni tari ca stânca, ageri ca vulturii și statornici ca munții. „Mă, în Țara Făgărașului e multă

rugăciune”, zicea Părintele. *E mult foc, precum în Munții Sihlei.*

Alăturăm în continuare fiorurile de mărturisire ale celor ce au cunoscut un om sfânt. Ele sunt trăite, sunt autentice așa cum mirosul trandafirului se prelungește pe mâna celui ce l-a smuls.

Pr. Ioan Ciungara (Parohia Copăcel – Țara Făgărașului): Părintele a fost unic în felul lui. M-am pomenit cunoscându-l. Știți că a fost la mănăstirea Sâmbăta. Trăia foarte modest, în multă rugăciune și lucra aproape zi și noapte. Acolo s-au adunat toate amintirile sătenilor din Țara Făgărașului. Pentru că de multe ori oamenii acolo se spovedeau, acolo se împărtășeau, acolo mergeau la mănăstire de dragul părintelui și pentru puterea sa dumnezeiască. Însă, totuși, îi trimitea la preotul parohiei, deci nu-i atrăgea așa ca un magnet ca să risipească parohia și lucrul acesta îl făcea și când era la Drăgănescu. Zicea: *“Du-te mă și te spovedește la preotul satului, la preotul paroh și să-ți dea canon. Eu ți-am spus cât ți-am spus și tu fă ceea ce-ți spun”*.

Bineînțeles că la Sâmbăta, în anii în care a stat, părintele a făcut și multe minuni. Părintelui nu-i puteai spune că ești altceva, că te știa cine ești. De exemplu, veneau la mănăstire doi oameni, Gheorghe și Gheorghe. Pe drum unul aprinse o țigară de la celălalt, iar când părintele i-a văzut venind, a zis: “Gheorghe a dat, Gheorghe a luat”. Și au rămas aceia foarte mirați... Părintele nu accepta patimile astea.

Era împotriva avorturilor. De multe ori mergeau făgărășenii la București (la Drăgănescu) și chiar i-a spus unuia: *“Du-te repede acasă că nevastă-ta vrea să meargă acuma să-și facă un chiuretaj. Du-te repede, că încă o prinzi și să nu faci păcatul ăsta”*.

Părintele Arsenie zicea: *“Mă, eu vă ajut și după ce nu voi mai fi”*, iar înainte de a muri a mai zis: *“Eu mai puteam să trăiesc, dar nu vreau să mai trăiesc pentru că „Apocalipsa” e foarte aproape”*.

A mers cineva cu un copil bolnav și i-a zis Părintele: *“Copilul ăsta te chinuiește cât ceilalți nouă pe care i-ai omorât”*

Când m-am dus ca preot îmi spune: “Tu, de ce nu ai barbă?”. “Părinte, uite că-s

sau trei ani de preoție. S-a uitat la mine, era multă lume: “Nu-i nimica, lasă că o să-ți lași tu” și mi-a arătat așa trei degete, le-a înclinat așa spre lume zicând iar: „O să-ți lași tu.” Și așa a fost, că-n trei luni a murit tata. Exact în trei luni și atunci a trebuit să-mi las barbă. Și de atunci am ținut canonul ăsta și cât voi fi preot, voi fi preot cu barbă - așa-i rânduiala și canonul Bisericii Ortodoxe.

Părintele Arsenie - cum spunea Părintele Teofil - e părintele Arsenie, nu ni-l poate scoate nimeni din suflet pe el. Cred că se va ajunge la înțelepciunea asta și Dumnezeu va rândui dacă va fi canonizare. Bineînțeles că și ceea ce faceți dumneavoastră - mărturiile acestea, au valoare. Dacă ar fi să fie întrebați creștinii din Țara Făgărașului, fiecare ar depune o mărturie.

Cred că pietrele ar vorbi dacă noi cei din Făgăraș nu vorbim despre părintele Arsenie. Nu putem să ascundem puterea sa dumnezeiască și chiar să-l pomenim în rugăciunile noastre. Tot el zicea: “*Mă, strigați când aveți neazuri: „Ajutați-mă”, că eu vă aud de acolo de unde sunt și v-ajut mai mult decât când sunt în viață. Strigați numai, că eu v-ajut*”. N-avem cuvinte să vorbim despre Părintele Arsenie pentru că minunile, și trăirea, și viața și cunoștințele pe care le avea despre om, ne-au uimit întotdeauna. *(A consemnat: Fabian Seiche, Tabăra ASCOR-Cluj din vara anului 2002 de la Mănăstirea Berivoi, Făgăraș)*

Prin Hristos, iubesc pe toți

**Valeriu Gafencu - *Prin mari încercări, cu
statornicie și iubire creștină,
la suprema cinstire aghiografică***

Pr. Prof. univ. dr. Gheorghe I. Drăgulin

Orașul Pitești are o cunoscută însemnătate istorică pozitivă din punct de vedere cultural, bisericesc și economico-industrial. Pentru ca acest trecut să nu rămână maculat de ororile săvârșite în faimosul lui penitenciar, Pronia divină a rânduit să treacă pe aici un mare număr de oameni adevărați. Un astfel de trăitor și martir creștin a fost și Valeriu Gafencu, tânăr deosebit de înzestrat sufletește și de aceea foarte încercat de suferință. Trebuie să precizez de la început că nu mi-a fost dat să cunosc direct pe acest erou al credinței și al omeniei străbune, firul condamnării mele politice desfășurându-se în zece închisori, îndeosebi în coloniile canalului Dunăre-Marea Neagră.

I. Date biografice și formație culturală

Născut la data de 24 decembrie 1921 (câteva referințe biografice indică luna ianuarie a aceluiași an), în comuna Sângerei din județul Bălți, el a îndurat mai întâi destinul politic al părinților săi. Tatăl, deputat în Sfatul Țării care a votat în 1918 unirea Basarabiei cu România, suferă deportare, la ocuparea acestei provincii de către ruși, în 1940. Fiul a absolvit liceul teoretic Ion Creangă din orașul natal,

Drept din Iași (1). Refugiat din Basarabia, el începe calvarul vieții sale o dată cu intrarea în Frățiile de Cruce. Pentru activitatea politică interzisă atunci, este arestat de guvernul Ion Antonescu în ianuarie 1941. Înainte de a fi condamnat, mai târziu, la 25 de ani de munca silnică, colegii și câțiva profesori universitari ai săi vin la proces ca martori ai apărării. Argumentul lor, că studentul întemnițat, prin capacitatea intelectuală și prin consecvența sa morală *“ar aduce mari servicii comunității academice și întregii societăți românești”*, nu a reușit să împiedice ca el să nu ia drumul închisorii la cei 20 de ani împliniți (2). *“Încă din copilărie, îl descrie un biograf(3), Valeriu avea o inteligență vie, o fire blândă și era deosebit de corect, conform celor relatate de surorile lui, care se află în viața. Bunătatea și iubirea lui față de cei din jur erau naturale, spontane, nu rodul unor străduințe personale. Era «născut» iar nu «făcut» bun”*. Într-adevăr, chipul omului lăuntric transpare întrucâtva și pe figura celui din afară. O fotografie a sa, ajunsă până la noi, îi arată fața scăldată în melancolie. Privirea parcă i se întoarce tot timpul înlăuntru propriei făpturi spre cultivarea introspecției. Ochii așezați în orbite prea mari completează impresia de sobrietate a buzelor strânse și prelungi. Capul plecat într-o parte comunică aceeași notă generală de bunătate și de îmbrățișare dezinteresată a chipului său frumos. În 1944 a refuzat să semneze cererea de eliberare condiționată (4) și să colaboreze cu noua putere politică. A rămas, prin urmare, mai departe în detenție.

II. Universul ideatic religios și social-istoric

Condamnat astfel la o totală izolare față de societatea pornită pe mari schimbări din afara zidurilor, Valeriu Gafencu devine conștient că este timpul să-și adâncească datele învățaturii creștine pe care o mărturisea. Poate că a avut drept model pe unul dintre înaintașii săi de convingeri politice despre care cel mai mare teolog român contemporan afirma: *“Eu cred că Moța, care era băiatul protopopului din*

el s-a dus într-adevăr ca să apere Occidentul de comunism” (5). Totodată, tânărul student s-a angajat cu fermitate și pe căile trăirii creștine intense. Rezultatele opțiunii se vor vedea. În curând, atât în demarcația unei grupări aparte de spiritualitate creștină cât și într-un număr impresionant de ucenici în ale credinței. Astăzi se știe că înaltul său nivel de trăire este rezultatul scrierilor religioase frecventate. Ne referim la fragmente biblice (6), care nu puteau circula în închisoare decât în foi detașate, la *Viețile Sfinților*, la *Filocalie*. Aceasta din urmă ajunsese în anul 1948 la patru volume publicate. Din cuprinsul lor mare impresie a făcut asupra deținutului nostru “capetele” Sfântului Maxim Mărturisitorul. .

Dar sfera culturii religioase a tânărului deținut era și mai întinsă. Frecvența cu folos nu numai operele unor teologi români, ci și pe acelea ale teologilor și filosofilor ruși din epocă. Este vorba de unele volume ale Părintelui D. Stăniloae și apoi de numele lui Vladimir Soloviev, al Prot. Serghie Bulgakov, al Prot. Pavel Florenski, al lui N. Berdiaev, al scriitorului ortodox clasic F. Dostoievski. Având ca lectură zilnică *Urmarea lui Hristos* alcătuită de Thomas a Kempis, pe care o recomandă și altor creștini, alteori *Oglinda duhovnicească*, nu neglijează marile culturi. Citim într-una din scrisorile sale de la închisoare că cere să i se trimită acolo un curs de limba germană.(7).

Dedicat acestor studii și meditații, Valeriu Gafencu a avut norocul să aibă în preajmă frați de suferință sinceri și puternici în credință. Printre aceștia se citează duhovnicul din aceleași celule, Pr. Vasile Serghie, apoi Pr. Viorel Todea și macedoneanul Anghel Papacioc, arhimandritul Arsenie de astăzi de la mănăstirea Techirghiol (8). În vara lui 1947, viitorul martir a avut convorbiri cu renumitul duhovnic Arhim. Benedict Ghiuș.

Și-a pus de timpuriu problema mântuirii. Într-o scrisoare către surorile sale din 1942, el declară: “*În viața asta credința e totul. De aceea, omul fără credință e mort*” (9). Se străduia să trăiască în smerenie, acceptând sacrificiul pentru alții. Practica mila creștină și trăia rugăciunea inimii. “Cu o vastă

instruire teologică și filosofică - își amintește un alt fost deținut (10) -, raporta totul, cel mai mic eveniment sau comportament, la învățătura creștină: *Biblia, Viețile Sfinților, Patericul, Filocalia* etc.” Iubirea era cuvântul de ordine în toate manifestările vieții sale. “*Prin Hristos iubesc pe toți. Este o cale atât de greu înțeleasă și acceptată de oameni, dar sunt convins că este singura care duce spre Fericire*” -citim într-o corespondență cu familia (11). Altădată le scrisese surorilor sale: “*Nu există fericire adevărată decât în Iisus Hristos. Pe aceea căutați de o realizați. Nu vă uitați la felul cum înțelege și trăiește lumea viața. Voi aveți un îndreptar de viață - calea creștină - și după acest îndreptar călăuziți-vă pași*” (12).

Fiind urmărit de ideea păcatului, intenționa să intre în mănăstire, după revenirea în lumea liberă. Cu această fermă năzuință practica o repetată spovedanie a păcatelor din trecut. „*Și dacă privesc la viața mea, o mărturisesc deschis, regret din toată inimă păcatele și greșelile săvârșite, dar sunt fericit că Dumnezeu, cu darurile Lui minunate, mi-a luminat calea, întărindu-mi credința spre desăvârșirea iubirii și spre apărarea scânteii de adevăr, ce ne-a fost sădită în inimă*” (13), Este foarte impresionantă sinceritatea cu care își face publice și alte păcate, ba chiar “două căderi” din anii liceului. “*Așadar, ca să fiu dezlegat de acest păcat, a trebuit să mă duc în fața preotului duhovnicesc și să mărturisesc: am curvit, am greșit*” (14).

Cât de serioasă a fost preocuparea tânărului Valeriu pentru o viață fără de patimi și implicit problema dependenței creștinului de un duhovnic o arată *Îndreptarul la spovedanie* pe care l-a alcătuit (15). Vechile și cunoscutele prescripții din *Molitfelnic* sunt întregite de aspecte contemporane ale păcatului. La porunca I a *Decalogului*, de pildă, ești întrebat dacă faci spiritism, dacă dai crezare viselor, prezicătorilor, farmecelor, Altă întrebare vrea să precizezi dacă ai plătit cinstit salariul servitorilor, iar alta dacă nu cumva iei mită (16) și nu ai în casă tablouri cu chipuri goale.

A s c u l t â n d caracteristicile vieții

interioare ale ilustrului deținut, ar fi greșit să-l considerăm totuși un izolat individualist. În această privință, el mărturisește: *“Iubesc tot ce e creație a lui Dumnezeu. Vreau să contribui cu maximum la realizarea fericirii umane (...) Suntem responsabili de toate greșelile și păcatele celorlalți semeni ai noștri (...) Să ne iubim unii pe alții, să ne ajutăm cât mai mult și să trăim cu gândul la Dumnezeu”* (17),

A rămas de la Valeriu Gafencu și Ioan Ianolide proiectul unui ordin religios *semimonahal*, denumit *Servii lui Hristos*, Statutul (18) a fost pus pe hârtie de cel din urmă autor la 18 februarie 1983. Esența lui ideologică se referă la înființarea unei confrerii mănăstirești *laice*, care să nu mai respecte votul fecioriei. În locul lui, ordinul ar fi obligat să slujească mai mult lui Hristos. Implicat în abordarea creștină a tuturor activităților publice (sociale, culturale, juridice, economice), el ar mări trăirea creștină în societate. O dată cu schimbarea imaginii credinciosului blând și tolerant cu una de dârzenie în apărarea credinței s-ar mări și prestigiul Bisericii în fața Statului.

Proiectul presupune despărțirea sacrului de social, preoției de diaconie. Se ignoră adevărul că *“toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la părintele luminilor”* (Iacob 1, 17). El se dovedește influențat de ideea lui Vladimir Soloviev a atotunității divine, a uniunii teantropice (19). Perspectiva augustiniană a celor două cetăți în ale cărei categorii este întrevăzut mersul istoriei a primit completări în vremea mai noua chiar la teologii catolici (20)

Proiectatul statut al ordinului *Servii lui Hristos* vedește totuși un suflet sensibil la neîmplinirile creștinătății în istorie și o privire unitară a mersului ei către eshatologie.

O credință atât de curată și de fermă, fundamentată pe bune și variate lecturi filosofico-teologice, nu putea să nu îmbrace și veșmântul luminos al liricii religioase. La liceul pe care l-a frecventat a existat societatea de lectură “B. P. Hașdeu”, condusă atunci de elevul Eugen Coșeriu, actualul savant

romanist cunoscut în întreaga lume. Acesta a invitat și pe prietenul său mai tânăr să publice bucăți în proză în revista “Crenguța” a societății. Așa a debutat el aici cu paginile lecturii *De Paști în sat* (21). Dar vocația tânărului deținut erau versurile. Poeziile lui Valeriu Gafencu se cântau odinioară în celulele închisorii, pe muzica lui M. Lungeanu. Unele se mai întâlnesc și astăzi prin biserici. Secretul supraviețuirii lor constă în faptul transformării poeziei în rugăciune pe care a putut-o realiza autorul. Este cazul cu *Iisuse, Iisuse* (22). Trăirea aceasta exprimă profund o autentică sensibilitate regăsită adesea în imnuri: *Imnul Învierii, Imn celor căzuți* (23), *Imnul biruinței* (24). În afară de Paști, poetul s-a oprit adesea la colindele de Crăciun (25). Pe lângă o posibilă influență a lui Radu Gyr, suferința, speranța și trăirea proprie constituie elementul principal al acestor creații.

În privința sensibilității poetice a tânărului nostru, o scrisoare a lui consemnează: “*Când ați fost la mine mă tot țineam să vă dau și eu un caietel cu Poeme și versuri de-ale mele, dar am uitat. Sunt atât de frumoase! Întreaga-mi viață sufletească mi-am vărsat-o în aceste scurte poeme, care-mi sunt dragi, care sunt ale mele. Le păstrez în taina, singur. Sunt cam în stilul celorla din Iași, peste care a dat Colea înainte de despărțirea noastră, dar au cu totul alt caracter. Sunt străbătute de un duh nou. Cuprind, ca esență, procesul reînnoirii sufletești, o lume nouă, în care plutește duhul iubirii și al armoniei*” (26)

III. Fapte de creștin militant

“*În închisoare, Valeriu nu era singur pe linia trăirii creștine intense, ci făcea parte dintr-un grup ce împărtășea aceeași orientare spirituală, alături de doctorul Traian Trișan, avocatul Traian Marian, studentul în drept Ioan Ianolide, Anghel Papacioc, cel care avea să devină ieromonahul Arsenie Papacioc de la Techirghiol, Marin Naidim, Aurel Dragodan, Constantin Țoțea și alte suflete alese*”.(27)

La acești prieteni-ucenici mai adăugăm pe Gheorghe Jimboiu caracterizat astfel de un coleg: „Și el spunea mereu rugăciunea inimii, trăind numai pe coordonatele dragostei față de celălalt. Era de o bunătate și o seninătate extraordinară. Nu auzeai de la el un singur cuvânt de răzbunare și ură. Un înger în trup” (28). Celălalt adept al lui Gafencu a fost Constantin Dumitrescu (29), călugărit de asemenea după ieșirea din închisoare. Amintim și pe Preotul Constantin Voicescu din București și pe inginerul Aurelian Guță, trăitor astăzi în Craiova.

1. Din caracteristicile și faptele creștine ale lui Valeriu Gafencu, sufletul acestor fraternități din detenție, amintim: **o credință curată și puternică**. “Trăiește intens iubirea și credința în Hristos - relatează supraviețuitorul (29 a) -, se întărește în Duhul Sfânt, se roagă neconștient, Dumnezeu îl învrednicise cu darul rugăciunii inimii, practicată de călugării isihazi”. Această stare de incandescență spirituală a credinței atrăgea și pe alții. Unul din frații săi de suferință mărturisește cu prilejul trecerii aceluia în veșnicie: “El era plin de har (...). Credința lui Valeriu mi-a dat putere. Mesianismul omului ce murea mi-a dat aripile mărturisirii” (29 b). Și Jean Bukiu își amintește într-un articol: “Eram mulți studenți în Aiudul anilor '43-'48, dar deasupra tuturor, prin credința în Iisus și prin comportare, apărea ca o lumină Valeriu Gafencu, fără ca el să se impună sau să ceară ceva”.

Dar suflul acestei trăiri trecea dincolo de zidurile închisorii. Mărturisind despre sine : “Faptul că am ajuns a înțelege și trăi chiar spiritul creștin, m-a făcut să mă simt mulțumit, ca trezit dintr-un mormânt” (29 c), el dă apoi felurite sfaturi mamei și surorilor. Pe acestea le îndeamnă să se ferească de păcat, să se roage mult, să meargă regulat la biserică. “În viața asta credința e totul. De aceea, omul fără credință e mort”, precizează el (30). Surorile în special să citească Biblia, Mărgăritarele lumii, Pollyana și să-și îndrepte adesea gândul către Maica Domnului.

2. Dar propovăduirea credinței creștine “cu timp și fără timp”, după expresia

preocupare a tânărului: *predicarea măreției lui Hristos printre deținuți*, cu o putere puțin întâlnită în epoca noastră. Ioan Ianolide, prietenul lui de o îndelungată suferință, mărturisea că și după 31 de ani el îl simțea pe Valeriu aproape și împreună se aflau lângă Domnul Iisus.

3. Iubirea de oameni de care a fost capabil s-a dovedit activă și într-un climat de suferință de nesuportat în mod obișnuit. Cei care l-au cunoscut și l-au văzut în timpul reeducării propovăduind, încurajând, înălțând sufletește pe cei din jur l-au asemănat cu un Apostol Pavel al zilelor noastre. De aceea bolnavii din alte camere ale sanatoriului se adunau în jurul patului lui și-l ascultau, întărindu-se astfel în fața încercărilor pe care le trăiau. Puterea iubirii lui strălucea nu numai în ceasurile exterminării programate, ci și în întreaga atmosferă pestilențială a bolii și suferinței, când se simțeau aproape aripile morții. Un. fost coleg de detenție își amintește despre Târgu Ocna: *“Sosirea sa în acest penitenciar este resimțită de ceilalți deținuți ca un miracol. Personalitate harismatică, Valeriu Gafencu preschimbă traiul sordid de închisoare în viață cu adevărat creștină. El era îngerul cu ochi albaștri care obliga, prin însăși prezența lui, la pocăință și rugăciune, care-i întărea pe cei din jur și îi transforma lăuntric pentru tot restul vieții”* (31).

4. Milostenia l-a caracterizat de asemenea pe acest fiu al unor refugiați din Basarabia, plecați de acolo doar cu ce au putut încărcă într-o căruță. În prima colonie de lângă Aiud a întâlnit odată un sărac, căruia i-a dăruit pe neobservate haina de student de pe el. Gestul amintește de viața Sfântului Martin de Tours, dar la întoarcere a fost învinuit de lipsă de dreptă judecată. El însă s-a justificat: *“am trimis-o înainte”*, adică a dat-o de pomană și nu-i pare rău (32).

Și Preotul Vasile Boldeanu de la Paris a declarat, după ani și ani de atunci, că fiind transferat la Aiud numai în cămașă și pantaloni, aproape înghețat, a fost salvat de mai tânărul său frate de suferință. Acesta a dezbrăcat

îmbrăcat pe el (33). De aceea, cu privire la donator s-a spus: *“Gesturile lui erau binecuvântări și îmbrățișări. Faptele lui, arareori sau târziu sesizate sau descoperite, erau daruri integrale ale ființei lui. Valeriu nu dăruia, se dăruia”* (34).

5. Puterea de sacrificiu a tânărului nostru deținut atingea limitele mitului. Ea nu a ținut seama de neam, de religie sau de diferență de convingeri politice. La Târgu Ocna, Valeriu Gafencu ajunsese într-un grad avansat de boală. Simțea că moartea se dovedea din ce în ce mai aproape. În această stare, când bolnavii de tuberculoză se agață de un fir de pai în speranța supraviețuirii, el a fost capabil de un gest suprem. Streptomycină, primită prin prietenul său Relu Stratan, a donat-o muribundului Richard Wurmbbrand, devenit în libertate pastor baptist. Însănătoșindu-se, acesta s-a eliberat și a scris mai multe cărți în care își amintește cu recunoștință de cei care cândva l-au scăpat de la moarte (35).

6. Sentimentul prieteniei cultivat de donatorul medicamentului vindecător este iarăși exemplar. Se știe că în detenție nu poți avea încredere în nimeni, deoarece nu știi care semen este în realitate ochiul și urechea administrației opresive. Obișnuit cu anii grei de închisoare, Valeriu a știut să-și păstreze tinerețea sufletului său greu încercat. Se vede această fermitate creștină și umană în scrisorile pe care le trimitea familiei. Aproape regulat, el se adresa nu numai unei persoane, ci și multora dintre rudeni. Le amintea pe rând, ca la acatist, referindu-se concret la nevoile zilnice și la starea lor reală.

Cât privește dimensiunile sentimentelor sale în traiul din celule, stau mărturie legăturile vii cu frații de suferință, întrajutorarea multora dintre ei și numeroșii prieteni și ucenici. Aceștia l-au urmat și în zilele reeducării după metoda barbară a lui A. S. Makarenko.

7. Se vorbește și astăzi, după o jumătate de veac de la trecerea la izvorul frumuseții veșnice, despre mesianismul lui, despre **influența sfântă** pe care o avea asupra oamenilor. *“Acest om, la Târgu Ocna, se uita în*

miei. Și erau cei mai mari zbiri; chiar și directorul închisorii nu-l putea privi în ochi. Atât de mult influența sufletul lui cald, încât cine l-a cunoscut s-a transformat complet” (36). Alte caracterizări sunt la fel de maximale. “Toată lumea, își amintește medicul lui curant (37), îl iubea și-l stima. Până și cei din administrație erau impresionați de această puternică personalitate”. Prezența lui crea oriunde bucurie, iubire, respect, apropiere sufletească.

Puterea acestei comuniuni de credință s-a arătat în cazul acelor frați de suferință, determinați de forța lui morală intransigentă la opțiuni de necugetat în pușcărie. Ei s-au hotărât anume să renunțe la pachetele cu alimente și cu medicamente trimise de familie, numai să nu devină informatori.

Altă formă a aceleiași binefăcătoare influențe a constituit-o îndemnul iubitor de întoarcere la credința creștină din mlaștina ateismului. Este cazul cu bătrânul socialist Gh. Filipescu care, fiind influențat de el, a mărturisit în momentele morții divinitatea Mântuitorului lumii (38).

8. Om al păcii se dovedește Valeriu Gafencu și din preocuparea lui permanentă de a menține bunăvoința și unitatea oamenilor. Se știe că unii dintre cei întemnițați aveau convingeri lumești în comparație cu grupul “spiritualilor”. Discuțiile și discordiile dintre aceștia deveniseră insuportabile și ruptura dintre grupuri părea definitivă. Cineva trebuia să ia o inițiativă de pace. De ziua conducătorului grupului advers, patru dintre ceilalți au întins mâna celor supărați, urându-le sănătate și mulți ani fericiți. Printre ei, un rol de frunte în această inițiativă evanghelică l-a avut Valeriu Gafencu (39).

Preocupările pentru bunele raporturi și pace a sufletelor s-au manifestat la el și în alte împrejurări, ca în cazul împăcării lui Nicolae Vișan cu Paul Vilescu (40).

9. Cei care au fost lângă martirul nostru de-a lungul anilor săi de detenție relatează și alte lucruri minunate despre el. Dintre acestea, **rezistența la suferință** se remarcă în chip foarte clar. Astfel, la Târgu Ocna, unde se trata de tuberculoza, a trebuit să facă

o operație de apendicită. La terminarea ei, Valeriu a spus medicului că i s-a executat aceasta pe viu, fără ca anestezia să-și facă efectul. Răbdarea durerilor cumplite pe care le-a îndurat pacientul, o dată cu o transpirație abundentă, au uimit pe cei din jur.

10. Rezistența la înfometare arată altă biruință spirituală a dreptslăvitorului deținut. Unii din acest cerc mistic, preocupați de înfrângerea lăcomiei pântecelui, posteau miercurea și vinerea, după pravila Bisericii strămoșești. De aceea colții ispitei și ai foamei nu s-au înfipt în trupurile lor. *“Pentru aceștia, - consemnează o confesiune de mai târziu (41), - viața pământească avea mai puțină importanță, ei plutind în alte sfere. Și atunci, cum să nu cred în viețile sfinților și ale martirilor asceți răsăriteni, când i-am văzut pe camarazii mei, care duceau o viață după modelul lor ?”*

IV. Mărturii supreme de martir creștin

1. Anii 1946-1948 au însemnat și pentru unii deținuți mai vechi posibilitatea de a trăi și a munci în coloniile înființate în preajma unor penitenciare. Acolo ei se organizau și se gospodăreau singuri. Pentru Valeriu Gafencu, repartizat la *Galda de Jos, județul Alba*, a fost un prilej de cultivare a altui aspect al personalității sale. În afară de lucrul în pădure, la grădina de legume și în construcții, el se ruga îndelung într-o biserică veche și părăsită. Alteori fredona *Serenada* de Schubert sau cântări religioase îndătinat, precum *La râul Vavilonului* sau *Cu noi este Dumnezeu*. *“Improviza chiar el melodii proprii, - spun foștii frați de suferință (42) -, dar toate erau într-o tonalitate minoră. Cântece lumești nu l-am auzit cântând, parcă nu făcea parte din lumea aceasta”*. Alteori se scula de dimineață și culegea flori pe care le ducea la biserica satului. *“Încolo, citim într-o scrisoare, eu îmi petrec timpul meditănd, citind cărți sfinte, rugându-mă și lucrând câte ceva, sau în celulă. Mă plimb și iubesc mult. Iubesc tot ce e creație a lui Dumnezeu” (43)*. A existat acolo și un cor bisericesc,

Valeriu cântând la partida tenor II (44).

Într-o excursie decisă pe moment, au vizitat mănăstirile Râmeț și Sâmbăta de Sus din Ardeal, unde au ascultat cu multă evlavie cuvintele de învățătură ale renumitului duhovnic Arsenie Boca. Este demn de amintit că, încă de la organizarea coloniilor de muncă, se adoptase un stil comunitar de viață ca în timpurile creștine primare. Toate se consumau în obște. Și cronicarul mai consemnează: *“Când vremea nu ne permitea să lucrăm, viața coloniei se transforma în viață de mănăstire, cu program de rugăciuni, studiu, meditații, convorbiri duhovnicești”*. (45). Abia acum, cunoscând acest climat filocalic, năzuind la puritate și desăvârșire duhovnicească, putem înțelege *hotărârea de primire a jertfei martirice*, dacă li s-ar cere lepădarea de credință. *“Între anii 1941-1944 Valeriu Gafencu, împreună cu alte mari suflete (...), au trasat o linie de conduită creștină și românească pentru toți deținuții politici (...): neacceptarea vreunei forme de conciliere și supunerea și acceptarea oricăror suplicii, consecință a mărturisirii Adevărului dumnezeiesc în viața personală și comunitară a neamului”* (46).

2. La 4 mai 1948, amintita colonie de muncă a fost desființată, iar deținuții de acolo s-au reîntors la Aiud. Aici au fost concentrați capii intelectualității țării. Pentru Valeriu Gafencu, locul a constituit confruntarea cu ateismul oficial. În ciuda atâtor activiști și instituții de stat care propovăduiau noua orientare ideologică, studentul nostru a întreprins un act de mare curaj. El a precizat ofițerului care a năvălit în celulă că *solicită asistență religioasă*. Trăirea creștină profundă a determinat pe tânărul creștin să nu evite nici un pericol în a-și reclama drepturile stipulate atunci pe hârtie doar de formă (47).

3. După repartizări ulterioare, o parte dintre studenți a ajuns la Pitești. Vechii deținuți, condamnați de pe timpul lui Ion Antonescu, impuseseră aici o atmosferă de ordine, de pace și de disciplină. *“Tonul acesta l-a imprimat cel care a impresionat prin trăire, atitudinea și exemplul pe care l-a dat ca nimeni altul:*

Valeriu Gafencu” (48).

În istoria torturilor, Piteștiul deține o macabră întâietate. Aici s-au aflat față în față demonizatul Eugen Țurcanu (49) cu cel numit de pe atunci “sfântul închisorilor “. Avertizat de un gardian mai uman, Valeriu Gafencu se aștepta la proba marii lepădări de trecut care i se pregătea. Într-adevăr, șeful reeducării a năvălit curând în celula lui, întovărășit de doi bătauși solizi, cerându-i să nu mai facă lui “pe Apostolul Hristos aici, unde toți au devenit atei prin voința mea”. I s-a răspuns că toate sunt trecătoare în această lume în care cel ce-i vorbește este doar o unealtă a diavolului. I s-a mai adăugat următoarea precizare: “...Eu sunt pregătit pentru moarte de când am descoperit cel mai mare adevăr al lumii, dragostea în Iisus Hristos care a răbdat toate loviturile, toate jignirile pentru a ne aduce noua credința adevărată, a ne aduce dragostea nețărmurită față de noi, oamenii, de-a răsplăti jignirile, loviturile, schingiuirile și moartea, spunând: «Iartă-l, Doamne, că nu știe ce face!» “. După ce șeful l-a izbit cu pumnul pe neașteptate, ceilalți torționari l-au bătut cu palmele, cu pumnii și cu picioarele, întrebându-se la sfârșit dacă mai trăiește. Alții l-au ridicat de jos, iar Țurcanu a răcnit : “ Vrei să trăiești ? Înjură-L pe Hristos!”. Fermitatea credinței nu s-a lăsat așteptată: “**Nici pentru o mie de vieți nu fac ce-mi ceri tu, Iisus este Dumnezeu cel veșnic. Iartă-i, Doamne, că sunt doar unelte!**”. După pumnul primit de la Țurcanu, sângele a tâșnit din gura lui Valeriu, care s-a prăbușit pe dușumele. Când s-a ridicat în genunchi cu ultimele forțe, el s-a închinat și a rostit o rugăciune: «Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeu meu, primește pe păcătosul Valeriu în împărăția Ta și tuturor răilor dă-le lumina din marea Ta bunățate” (50). A fost transportat imediat la infirmerie, dar nu a murit atunci.

4. De pe urma acestor groaznice maltratări la care s-au adăugat frigul, foamea și alte lipsuri, Valeriu Gafencu s-a ales cu tuberculoză la plămâni (51) și cu reumatism generalizat. Transferat la *Târgu Ocna*, deși nu se

putea ține pe picioare, acest om

sfânt hrănea cu lingura pe bolnavii țintuiți pe patul suferinței și le curăța scuipătorile. Prin încurajări ca să nu cadă în deznădejde, prin practicarea milei și a smereniei creștine, el îi hrănea și sufletește. Celor care îl căinau pentru torturile reeducării de la Pitești, el le dădea pilda Mântuitorului Hristos: nici pe drumul Golgotei, nici pe cruce, Acesta nu s-a văitat și nu a protestat.

O dată a fost admonestat că ajută pe un evreu. Ridicându-se din pat, s-a dus la cel care îi vorbise: ***“Dragul meu, s-a justificat el (52) - bunătatea nu se precupește, nu se împarte și nu alege. O dai celui care are nevoie de ea și mai ales atunci când are nevoie. Iisus Hristos a spus parabola Samariteanului milostiv tocmai ca lumea să nu facă în nici un fel deosebire de rasă și religie”***.

La Târgu Ocna, acțiunea comunistă de reeducare silită a înregistrat un eșec vădit. ***“Acolo, atmosfera era dominată de duhul creștin, pe care Valeriu îl împunea prin simpla lui prezență”*** (53).

V. Moartea mucenicului și răsunetul ei în spiritele contemporanilor

La 18 februarie 1952, ochii albaștri ai Sfântului Închisorilor au privit alt tărâm, sufletul lui pregătindu-se să se închine Dumnezeului răstignit Care îi călăuzise viața pământească (54). Nicolae Ittul, pe pieptul căruia și-a dat ultima suflare, i-a pregătit din timp lumânarea și cămașa albă, așa cum îi ceruse el de mai înainte. A mulțumit medicilor care l-au îngrijit, apoi și-a luat rămas bun de la cei care au venit la patul lui. Ultimele cuvinte i-au fost: ***“Nu uitați să vă rugați la Dumnezeu să ne întâlnim acolo cu toții. Doamne, dă-mi robia care eliberează sufletul și ia-mi libertatea care-mi robește sufletul”*** (55). La moartea lui a nins liniștit și cu fulgi mari.

Orban, cel mai sever dintre gardieni, a plecat atunci din secție - foarte încurcat - dând astfel posibilitatea ca să i se

facă slujba de înmormântare. *“Și totuși, aici, - comentează un coleg de suferință - Valeriu Gafencu a învins moartea, prin ignorarea ei, prin trăirea în Dumnezeu, prin dragostea față de semenii, prin modelul de viață creștină care a cutremurat și clarificat conștiințe în derivă, care a readus pe drumul cel drept victime epuizate în mlaștinile deznădejii sau mușcate de turbate fiare sălbatice”* (56).

Dar faima *“celui ce a rămas un mit pentru toți cei care l-au cunoscut”* (57) înregistrează și alte aprecieri superlative. *“Om care să trăiască creștinismul și să fie atât de apropiat de Dumnezeu, ca Valeriu Gafencu, nu mi-a fost dat să îl întâlnesc”*, mărturisește un frate de celulă (58). *“Exemplu de trăire creștină”*(59). O viață impresionantă. „El era plin de har „(60), „un inspirat al lui Dumnezeu“, *“ Valeriu Gafencu: O lumină!”* (61). Și pastorul Richard Wurmbrand afirmă că inima tânărului său frate ortodox din închisoarea Pitești era *“hrănită cu idealurile creștinătății”*(62). Și continuă mărturisirea printr-o întrebare retorică: *“Cine ar putea uita oameni de înălțime legendară ca Gafencu, Samulidis, Tetea, Gavrilaş și alții care au câștigat respectul nostru (...). Câțiva dintre ei mi-au salvat viața”* (63).

Din unanimitatea colegilor de suferință care afirmă chiar și după mulți ani că cel care „avea un chip îndumnezeit“ (64) a fost cu adevărat un sfânt al veacului nostru, amintim următoarele nume: Ioan Ianolide, A. Lefa, Aurelian Guta, M. Lungeanu (65), D. Bordeianu (66), Virgil Maxim (67), Pr. C. Voicescu (68).

VI. Candidat la eternitate prin cinstirea interortodoxă universală

O existență creștină atât de lirică și deplină a făcut pe mulți cunoscători să se gândească la canonizarea acestui martir. Noi înșine am făcut-o încă din 1991, când am propus spre cinstirea ecumenică îndeosebi cinci nume: Arhim. Arsenie Boca, Arhim. Benedict Ghiuș, Pr. Ioan Șt. Boboc (Călțuna, județul Buzău),

Prof. Univ. Teodor M. Popescu, medicul-poet Vasile Voiculescu (69).

În Biserica Ortodoxă **canonizarea sfinților** cere câteva condiții de fond:

1. Ortodoxia neîndoielnică a credinței;
2. Proslăvirea lor de către Dumnezeu printr-unul din aceste harisme:

- moartea martirică;
- înfruntarea primejdiilor pentru dreapta-credință;
- năzuința spre o desăvârșită trăire morală;
- săvârșirea minunilor;
- slujirea jertfelnică a credinței și Bisericii Ortodoxe;

3. Răspândirea renumelui de sfințenie după moarte și un cult spontan.

Trebuie să mai precizăm că inițiativa cinstirii eroilor credinței creștine a avut-o întotdeauna poporul evlavios. Acestei canonizări populare îi urmează după mai mulți ani canonizarea solemnă a întregii Biserici (70).

Pentru a înlesni comparația cu normele canonice de mai sus, reamintim următoarele caracteristici ale vieții religioase a lui Valeriu Gafencu:

a) Credința neșrămutată și interesul pentru influența Ortodoxiei în lume (71);

b) Iubirea de oameni, chiar în condiții potrivnice și de suferință;

c) Viața personală de rugăciune isihastă (72) și mijlocirea pentru lume spre înnoirea ei în Hristos (73);

d) Transfigurarea, după o concentrare puternică în rugăciune, și răpirea la fericirea cerească (74);

e) Totala dăruire lui Dumnezeu, unind preocupările duhovnicești cu cele sociale;

f) Mărturisirea credinței creștine “cu timp și fără timp”, fără să lezeze alte crezuri religioase;

g) Răbdarea cu nădejde creștină a diferitelor dureri, boli, neputințe trupești, dar

- perioada anchetelor;
- h) Lepădarea de sine împinsă până la jertfirea vieții (75);
 - i) Bucuria care i-a covârșit încercările trăite în viața (76);
 - î) Semnele minunate: furtuna care a măturat clăile de fân strânse duminica (77), deși Valeriu a protestat, și ninsoarea lină din clipele morții lui (78);
 - j) Previziunea datei sfârșitului lui (79);
 - k) Seninătatea morții: “ Sunt fericit, mă duc la Dumnezeu. Rugați-vă împreună cu mine pentru sufletul meu și al vostru (80).

X X X

În loc de concluzie, voi aminti un amănunt biografic a cărei semnificație depășește zenitul acestui veac. Bursa din timpul studenției pentru specializarea în Italia, cerută și de el, a fost atribuită lui Eugen Coșeriu. Este aici o alegere divină pe care abia acum o înțelegem: în timp ce prin cel dintâi România a câștigat un lingvist de talie mondială, prin Valeriu Gafencu Biserica Ortodoxă Română a dobândit un sfânt de cinstire interortodoxă evidentă.
(03.10.2002 București)

NOTE

1. Nu este adevărat că a absolvit Facultatea de Teologie din Chișinău și că a fost preot ortodox (*contra* Paul Caravia și colab., *Biserica întemnițată*. România 1944-1989, București, 1998, p. 196).
2. Ileana Nețoiu, *Un sfânt al subteranelor comuniste: Valeriu Gafencu*, în “Puncte cardinale”, III (1993), nr. 3127, p. 6. Articolul publică și un portret din primii ani ai deținerii în discuție. Altul, de mai târziu, este reprodus în “Scara”, III (decembrie 1999), p. 136.
3. Alexandru Virgil Ioanid, *Mărturie pentru recunoașterea sfințeniei și muceniciei lui Valeriu Gafencu* (dată la 10 mai 1992), dactilogramă, în posesia noastră, p. 2.
4. Paul Caravia și colab., *ibid.*, p. 196. Pentru cele două procese politice în care a fost implicat, să se vadă N. Trifoiu (ed.) , *Studentul Valeriu Gafencu “Sfântul închisorilor din România*. Studiu, mărturii ale camarazilor de suferință și corespondență, Cluj-Napoca, 1998, p. 16.
5. Laurențiu Niță, *Convorbire cu Părintele Dumitru Stăniloae*, în “Scara”, decembrie 2001, p. 151.
6. Pr. Constantin Voicescu, *Despre patrafirul ascuns*, în “Scara”, 1999, decembrie, p. 149; Traian Popescu, *Paștele 1949. Pitești, ibid.*, p. 151. Dintr-o altă sursă se știe că la Aiud, înainte de venirea comunismului, fiecare deținut poseda *Biblia* (Virgil Maxim, *Imn pentru crucea purtată*, (București), 2002, p. 107.

7. Scrisoare din 3 iulie 1942, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 76 și 120. Comp. Virgil Maxim, p. 109 și 170.
8. N. Trifoiu, *ibid.*, p. 21; Virgil Maxim, *ibid.*, p. 180.
9. N. Trifoiu, *ibid.*, p. 125.
10. Traian Popescu, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 114.
11. Scrisoare din 7 martie 1946, *ibid.*, p. 168.
12. Scrisoarea din 23 sept. 1945, Aiud, *ibid.*, p. 154.
13. Scrisoare din 7 martie 1946, p. 168.
14. Scrisoare din 29 ianuarie 1946, Aiud, *ibid.*, p. 163.
15. Este publicat în "Scara", 1999, decembrie, p. 157-167.
16. *Ibidem*, p. 162.
17. Scrisoare din 29 octombrie 1945, Aiud, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 157.
18. Textul lui, atât cât a ajuns până astăzi, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 24-42, p. 95. Varianta lui Valeriu Gafencu, *Despre revitalizarea credinței creștine, în "Scara", C (2001), decembrie, p. 161-170* (reconstituire de V. Ioanid și Traian Popescu în anul 1985). Pentru încercările utopice ale altora, vezi F. Strejnicu, *op. cit.*, p. 52.
19. Comp. M. A. Dînnik și colab., *Istoria filosofiei*, vol. IV, București, 1961, p. 71,74.
20. Vezi H.-I. Marrou, *Civitas Dei, civitas terrena: num tertium quid?*, în "Studia Patristica", 1957, vol. I, II, p. 344.
21. Cf. N. Trifoiu, *ibid.*, p. 11.
22. Cf. F. Strejnicu, *ibid.*, p. 309.
23. Cf. "Scara" I (1997), iunie, p. 188 și urm.
24. Cf. F. Strejnicu, *ibid.*, p. 315.
25. Cf. "Scara", III (1999), decembrie, p. 4-5; F. Strejnicu, *ibid.*, p. 316,323.
26. Scrisoare din 10 aprilie 1945, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 146; o comparație a valorii lor lirice religioase cu alte poezii, la Gh. Gorunescu, *Un nume pe panoplia martirilor, în "Cuvântul românesc"*, Ontario, 1993, mai, p. 12.
27. A. V. Ioanid, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 86.
28. Dumitru Bordeianu, *ibid.*, p. 17. Comp. p. 369: "Jimboiu era poate cel mai strălucit elev al lui Gafencu, îmbinând în modul cel mai armonios concepția legionară, credința ortodoxă și setea de cunoaștere intelectuală (...), dar n-am întâlnit un altul, indiferent de vârstă sau pregătire, care să înțeleagă Ortodoxia și să iubească pe Hristos ca Jimboiu".
29. *Ibidem*, p. 253.
- 29 a. Ileana Nețoiu, *art. cit.*, p. 6.
- 29 b. Ioan Ianolide, *Servii lui Hristos.*, *ibid.*, p. 29
- 29 c. Scrisoare din 1 noi. 1942, Aiud, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 126.
30. Scrisoare din 14 oct. 1942, *ibid.*, p. 125.
31. Ileana Nețoiu, *ibid.*, p. 6.
32. Marin Naidim, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 46.
33. Ing. Mihai Colgiu, *ibid.*, p. 61.
34. Virgil Maxim, *ibid.*, p. 57.
35. F. Strejnicu, *op. cit.*, p. 66; Richard Wurmbrand, *Cu Dumnezeu în subterană*, București, 2001, p. 101.
36. D. Bordeianu, *op. cit.*, p. 17; A. Lefa, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 72.
37. Aristide Lefa, *ibid.*, p. 72.
38. Ileana Nețoiu, *ibid.*, p. 6; Dumitru Bacu, *Memoria păngărită*, în "Cuvântul românesc". Ontario, 18 (dec. 1992), nr. 200, p. 11; Ion Popescu, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 111.
39. N. Trifoiu, *ibid.*, p. 9.

40. Virgil Maxim, *ibid.*, p. 184.
41. D. Bordeianu, *ibid.*, p. 244.
42. Marin Naidim, *ibid.*, p. 47.
43. Scrisoare din 29 oct. 1945, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 157.
44. Virgil Maxim, *op. cit.*, p. 160.
45. *Ibidem*, p. 134.
46. *Ibidem*, p. 180.
47. F. Strejnicu, *ibid.*, p. 124.
48. D. Bordeianu, *op. cit.*, p. 101.
49. Biografia lui și țelurile reeducării, *ibid.*, p. 87 și urm.
50. Scena acestei confruntări a fost redată după, Jean Bukiu, *Dumnezeu a vrut să nu moară în exil, în "Origini"*, Norcross, II (1998), nr.7 și 8, p. 15.
51. Nicolae Ivan, *Sinuciderile în închisorile comuniste din România, în "Memoria"*, 28 (2002), nr. 1, p. 87; Jean Bukiu, *Sfântul închisorilor, în "Origini"*, II (1998), nr. 11 și 12, p. 13.
52. Cf. Jean Bukiu, *ibid.*, p. 13.
53. A. V. Ioanid, *Mărturie pentru recunoașterea sfințeniei și muceniciei lui Valeriu Gafencu*, 1a N. Trifoiu, *ibid.*, p. 87; Pr. C. Voicescu, *Viața religioasă în închisoarea Târgu Ocna, în "Vestitorul Ortodoxiei"*, VIII (1996), nr. 154, p. 2; Sandu Angelescu, la N. Trifoiu; *ibid.*, p. 66.
54. Ileana Nețoiu, *op. cit.*, p. 6; în schimb, N. Trifoiu, *ibid.*, rămâne la data de 2 f^ebruarie.
55. Cf. N. Trifoiu, *ibid.*, p. 23.
56. C. Străchinaru, *ibid.*, p. 100.
57. D. Bordeianu, *op. cit.*, p. 369.
58. Stelian Popescu, 1a N. Trifoiu, *ibid.*, p. 98.
59. Sandu Angelescu, *ibid.*, p. 67.
60. Ioan Ioanolid, *ibid.*, p. 26 și 29.
61. Virgil Maxim, *op. cit.*, p. 110 și 179.
62. R. Wurmbbrand, *op. cit.*, p. 101.
63. *Apud F. Strejnicu, op. cit.*, p. 61.
64. Aristide Lefa, 1a N. Trifoiu, *ibid.*, p. 68.
65. Cf. N. Trifoiu, *ibid.*, p. 42, 74, 85, 101.
66. D. Bordeianu, *ibid.*, p. 101.
67. Virgil Maxim, *ibid.*, p. 185 și 468.
68. Pr. C. Voicescu, *Viața religioasă în închisoarea Târgu Ocna*, p. 2.
69. Pr. dr. Gheorghe I. Drăguliu, *Victimele pușcărilor comuniste și ale revoluției în atenția aghiografului contemporan, în "Biserica Ortodoxă Română"*, CIX (1991), nr. 7-9, p. 96.
70. Vezi formele ei pregătitoare, 1a Arhid. prof. dr. Ioan N. Flăoacă, *Drept canonic ortodox, legislație și administrație bisericească*, vol. II, București, 1990, p. 182 și urm.
71. Aurelian Guță, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 81.
72. Idem, *ibid.*, p. 81; Mihail Lungeanu, 1a N. Trifoiu, *ibid.*, p. 100.
73. Ioan Ioanolid, *ibid.*, p. 28.
74. A. V. Ioanid, 1a N. Trifoiu, *ibid.*, p. 90.
75. *Ibidem*, p. 94.
76. Comp. poezia *Trăiesc flămând*, în "Scara", I (1997), iunie, p. 188.
77. Virgil Maxim, *Imn pentru crucea purtată*, p. 136.
78. Aristide Lefa, la N. Trifoiu, *ibid.*, p. 73.
79. N. Trifoiu, *ibid.*, p. 23.
80. Cf. Traian Popescu, *ibid.*, p. 116.

In memoriam – pr. Dumitru Bălașa

ing. Venera Dumitrescu

Anul trecut, înainte de Crăciun, sărbătoare anunțată cu multă bucurie de voci cristaline în colindele lor, în ziua de 22 decembrie, un adevărat daco-român a trecut în lumea veșniciei și astfel istoria și-a primit o nouă ofrandă, numele părintelui Dumitru Bălașa.

La 1.08.2002 împlinea 91 de ani, cinstind, prin recunoașterea care i se aducea de către contemporani, pe cei ce i-au dat viață, Matei și Ioana Bălașa din cătunul Dealul Mare, comuna Gușoieni, județul Vâlcea. Părintele a fost al doilea copil într-o familie de șapte frați, dintre care trei au urmat teologia; primul dintre frați, Ion, în vârstă de 93 de ani, este tatăl pictorului de talie internațională, Sabin Bălașa.

În 1932 s-a înscris la Facultatea de Teologie din București pe care a absolvit-o cu "Magna cum laude" în 1936. Anii de studii l-au consacrat nu numai ca un elev sau student de excepție, ci și ca un îndrăzneț purtător al condeiului în paginile revistelor: "Naționalul Vâlci", "Vasile Alecsandri", "Seminarium", "Înfiripări", "Rămurele", "Roza literară", "Foi literare", "Izvoarașul", "Opaițul satelor", "Alarma satelor", "Renașterea" din Craiova. La Craiova, unde a fost orientat spre a-și începe activitatea de către savantul C.S.Nicolăescu – Plopșor, pr. Dumitru Bălașa își jertfește nu numai timpul și energia, ci și toate resursele materiale de care dispunea la vremea respectivă, pentru revista "Oltenia", iar din 1967 pentru revista "Mitropolia Olteniei" unde este numit redactor și bibliotecar eparhial de către respectatul mitropolit al Olteniei, Firmilian.

Ceea ce se tipărea la Craiova a devenit o publicație de înaltă ținută științifică care era și este utilizată cu respect de cercetători din țară și străinătate, deoarece concluziile sau articolele cu studii aprofundate aveau la bază o asiduă muncă de teren, vecină uneori cu arheologia.

Între 1941 și 1944 părintele Dumitru Bălașa a fost mobilizat pe frontul de răsărit, fiind decorat cu

Ordinul Steaua României cu

Spadă și Panglică de Virtute Militară, în gradul de cavaler. În 1938 a fost arestat pentru prima oară pentru trei luni și o zi și a doua oară între 1959 și 1964 pentru cinci ani, sub acuzația (pretextul) de a fi intenționat să-l “împuște” pe Gheorghe Gheorghiu – Dej.

Valoarea științifică a articolelor și studiilor sale, comunicările avute i-au determinat pe savanți iluștri să-l coopteze în Asociația Slaviștilor din R.S.România, în Societatea “Prietenii Muzeului Nicolae Bălcescu”, iar Institutul de Istorie “Nicolae Iorga” din București a prezentat o bio – bibliografie în “Enciclopedia Istoriografiei Românești”. Cărțile părintelui Dumitru Bălașa cu teoria sa legată de continuitatea strămoșilor noștri pe pământul României au fost cunoscute și peste hotare, ideile sale au fost larg dezbătute și reeditate în Europa și America. Dacă în țară despre medievalistul și apoi dacistul Bălașa știa un grup restrâns, la Cambridge, în Anglia, s-a editat în “Dictionary of International Biography” aflat la a 26 -a ediție, o pagină care să-i prezinte opera și o succintă bibliografie, fiind singurul român amintit în volum.

Foarte mulți ani din viață părintele Dumitru Bălașa i-a dedicat muncii pentru documentarea și elaborarea “Dicționarului Istoric al Olteniei”, o comoară pentru modul de prezentare a informației, de caligrafiere a manuscrisului. Pentru orașul în care a locuit în a doua jumătate a vieții, Drăgășani, părintele Dumitru Bălașa a scris “Monografia Drăgășanului”, rămasă tot în manuscris și a creat proiectul și o machetă intitulată: “Casa coloanelor”, grup care include “Coloana cărților”, un simbol al recunoștinței față de izvorul de lumină de la care ne-am întrupat toți pentru a avea un rost în această lume.

Toată viața preotul a fost marcat de anii de detenție care au culminat, dincolo de tortura fizică, cu obligația de a renunța la credința ortodoxă sub amenințarea cu arma. Atunci a avut curajul martiric de a nu accepta ceea ce alții îi impuneau, iar peste ani l-a dominat înțelepciunea de a ierta fără acuze la adresa cuiva. Motto-ul utilizat în monografia “Sutești - repere istorice” scrisă alături de preotul Ion Marinescu vine să trezească memorii pentru a nu-i uita pe cei tragic s-au stins. ” *Închinăm această carte tuturor celor asupriți, închiși și torturați în temnițele comuniste și tuturor celor asasinați, căzuți în lupta pentru libertate, demnitate și adevăr*”. În închisoare, în cele mai cumplite momente în care comuniștii îl obligau să renunțe la Hristos, părintele ridică o “**Rugăciune**” ce a fost tipărită după 1989:

“ Cu sufletul de păcate îndestulat
 Străbat în templul tău lucrat din aur și argint
 Mergând sfios cu ochiul spre pământ plecat,
 Eu vin să cer la Tine, Prea Bunule, alint,
 Iertare de păcate, căci de ele mi-e sufletul plin
 Și nu mai am din ce-ai făcut Tu nimic senin.
 Am pângărit tot ce a fost mai sfânt,
 Deasupra Ta m-am ridicat și-n loc de rugă și cânt
 Cuvinte prea murdare eu Ți-am aruncat,
 Nesocotit-am, nebunul, tot ce-i curat și sfânt,
 Nu m-am gândit la ceruri niciodată
 Și nici nu am crezut că ele sunt,
 Nici Ți-am zis eu cândva Tată,
 Grăit-am în deșert atât de mult
 Că nu-mi vine nici mie să m-ascult,
 Dar Tu, Tu ești bun și sfânt Părinte
 Și I-ai iertat pe toți câți de păcate s-au căit
 Și I-ai făcut iar fii ai Tăi
 Părinte Prea Slăvit, Părinte Prea Slăvit,
 Mă iartă și pe mine că și eu am fost al Tău
 Un fiu ce toată viața făcut-am numai rău
 Și cum pe desfrânata spălatu-ai de păcat
 Așa și mie, Doamne, îmi dă iertăciune
 Căci mă simt de rele atât de apăsate
 Când îți ridic, Tată, această rugăciune”

În 2002 părintele s-a retras în cămăruța ticsită de manuscrise și cărți, ceea ce i-a mai rămas după trei percheziții, unde și-a lăsat inima și ușa permanent deschise pentru cei care voiau să-i ceară sfatul sau informații sau să-și verse sacul cu păcate. Pentru toți care l-au cunoscut este de neuitat pasiunea neobosită de a cerceta și de a expune adevărul în haina sa cea mai simplă pentru a fi imposibil de creat dubii sau confuzii, ceea ce a fost o luptă asiduă pe meterezele patriotismului trăit din adâncul sufletului. A primit cu dragoste în curtea sa prieteni din Basarabia și din alte mari orașe care s-au prins ca într-o horă în mișcarea zalmoxianistă declanșată de

neinițiaților să calce lesne în picioare adevărul referitor la adevărata istorie antică a daco-românilor.

Era foarte greu să se poată alcătui o listă completă a tuturor articolelor editate căci până să fie tipărită, părintele trimitea prin poștă noutăți sau îi soseau acasă reviste care îl publicau. Pentru a crea o imagine a volumului muncii de condei se pot enumera statistic grupe de publicații și numărul lor, cifrele menținând totuși o aproximație:

- studii, articole, însemnări – 109
- scrieri în domeniul istoriei laice, unde se pot regăsi:
 - a) cărți, volume, broșuri – 9
 - b) studii și alte însemnări – 86
- preocupări literare, publicistică, care cuprind:
 - a) poezii tipărite în 19 reviste
 - b) lucrări în proză – 16
 - c) piese de teatru – 1, “ Regina nopții”, piesă în trei acte tipărită în 1930 la Râmnicu-Vâlcea
- lucrări în manuscris – 9
- referințe selective – 44
- alte documente de referință și de recunoaștere a operei părintelui Dumitru Bălașa – 8
- cărți, volume, broșuri ; aici este cazul să existe detalii:
 - 1) *Alte manuscrise ale lui Dionisie Eclesiarhul*, Craiova, 1941;
 - 2) *Schitul Iezerul (Vâlcea, . Râmnicu – Vâlcea*, 1948;
 - 3) *Mănăstirea Căluul sau Cepturoaia (jud. Olt)*, Craiova, 1971;
 - 4) *Mănăstirea Sadova (jud. Dolj)*. Craiova, 1971;
 - 5) *Sfântul Ignatie Teoforul și Nicodim de la Tismana*, Craiova, 1974;
 - 6) *Pagini din trecutul mănăstirii Coșuna - Bucovățul Vechi*, Craiova, 1974;
 - 7) *Sfânta Mănăstire Tismana*, Craiova, 1978;
 - 8) *Mănăstirea Tismana, vatră străbună*, Craiova, 1983;
 - 9) *Dionisie Eclesiarhul, Hronograf (1764 – 1815)*, Ed. Academiei Române, Buc. 1987;
 - 10) *De la Zalmoxis la Iisus Hristos*, Craiova, 1993;
 - 11) *Crinii țarinii*. Un manuscris original din 1763, o perlă autentică a limbii române, Ed. Dokiana, 1998;
 - 12) *Codicele de la Sutești – Vâlcea*, Fundația Dokiana, 1999;
 - 13) *Marele atentat al Apusului împotriva poporului*

- Dacoromân*, Cluj, 1998;
- 14) *Dacii de-a lungul mileniilor*, București, 2000;
 - 15) *Roma veche. Cronică ortodoxă daco – română*, Fundația Dokiana, 1999;
 - 16) *Mănăstirea Bistrița*, doar în manuscris;
 - 17) *Țara Soarelui sau Istoria Dacoromâniei*, Fundația Dokiana, Craiova, 1997, prima ediție;
 - 18) A doua ediție la Editura Semne, 2001;
 - 19) A treia ediție, revizuită și adăugită, Editura Tempus, București, 2003;
 - 20) *Istoricul Mănăstirii Arhanghel*, jud. Vâlcea, 1949;
 - 21) *Sutești – repere istorice*, Craiova, 1995;
 - 22) *Basmul romanizării. Dacii, întemeietorii Romei (italice)*, Editura Fundația Dor, Craiova, 1998.

Părintele, ca promotor al mișcării zalmoxianiste în țară, mișcare care i-a prins pe toți cei care i-au împărtășit și recunoscut ideile susținute în operă sau în interviuri la radio, a fost invitat și declarat decanul de vârstă la cele trei ediții ale Congresului de dacologie susținut la București, organizat și sponsorizat, de dr. Napoleon Săvescu, român care trăiește la New – York.

Un grup de prieteni au lucrat pentru a aduna între coperțile unui singur volum ceea ce este mai reprezentativ despre opera și zbuciumata-i viață și astfel a apărut: “*Patriarhul de Drăgășani* ” la 90 de ani, Ed. Râmnicu – Vâlcea, 2001, sub îngrijirea: prof.dr.Ioan Lazăr, pr.Nicolae State – Burluș și ing. Dumitru Panu – Misăilescu. Așa cum Emil Cioran rămâne un mare filosof nihilist de origine română, dar asimilat de țara unde s-a refugiat și a trăit până la moarte, Franța, părintele Dumitru Bălașa se agață cu curaj și încăpățănare de dovezi care amintesc de civilizația de aur a dacoromânilor, cei ce se închinau Soarelui, de limba, portul obiceiurile și tradițiile lor care au traversat milenii, care, pe alocuri, s-au menținut până astăzi, uitându-se a se aminti originea lor. În țara care intră în mileniul trei pe ultimul loc în toate statisticile referitoare la nivelul de dezvoltare, care nu este recunoscută decât geografic că aparține Europei, părintele, în trei ediții, vine să redenumescă România de azi Țara Soarelui și aduce argumente pentru întrebarea „de ce?”. Acesta este paradoxul pentru care

a Istoriei Dacoromâniei, electriza masele unor cercuri de intelectuali cu forța de a convinge că nu apele stătute ale părerilor unor istorici trebuiesc menținute, ci nesecatul izvor al documentelor și cronicilor pe care pecetea vremii și uitarea le-au condamnat la ani lungi de întuneric.

Aceste dovezi inestimabile ajută generația prezentă să-și cunoască trecutul pentru a îndrăzni în clădirea viitorului, astfel încât să poată fi ocolite erori care penalizează un popor cu jertfe fizice și morale în fața timpului istoric care nu iartă. Pentru a fi înțeles, în complexitatea sa, un cărturar de talia părintelui Bălașa este necesară îndrăzneala de a încerca, curajul de a continua și tenacitatea de a nu te opri la mijloc de drum, calități necesare pentru a escalada un munte unde primejdiile și riscul există la orice pas. “ *Ca să dai la o parte un strat de putregai, de aluviuni și de praf ce se așezaseră peste realitatea istorică a fost deosebit de greu. Am întâlnit oameni care mi-au spus în față, în orizontul lor strâmt și întunecat: <<Părinte, dumneata ești un medievist, rămâi aici, nu te băga în perioada veche. Las-o specialiștilor>>. Totuși, am văzut că am dreptate, că dușmanii mei sunt dușmanii adevărului istoric și chiar eu, intimidat de ignoranța unora, aș fi renunțat, dar am avut convingerea că în urma mea se vor găsi alții care să scoată la lumină aurul istoriei – Dacia noastră străbună – DACOROMANIA”.*

Părintele Dumitru Bălașa a amestecat lucrurile mari (pentru care se ostenea) printre banalități, cu modestie, nelăsând să le vadă decât cei care erau interesați, care apreciau și rămâneau alături de el în ceata luptătorilor zalmoxianiști. A luptat cu viața când cei din familie îl părăseau pentru eternitate, a luptat cu cei care reprezentau puterea sau guvernul (în 91 de ani s-au perindat trei guverne: Gheorghe Gheorghiu – Dej, Nicolae Ceaușescu și epoca 1990 – 2003) și a rămas necorupt, a luptat cu timpul rămânând prin opera sa nemuritor, a luptat cu singurătatea în ultima perioadă de viață, cu izolarea oamenilor care nu l-au înțeles și a rămas un învingător. A fost un patriot care, greu încercat de viață – 40 de ani vădov, rămas fără o fiică și doi gineri – s-a dedicat cercetării trecutului investind în această cauză proprii bani, sănătatea, dar nutrinđ speranța că lumina adusă de el nu poate fi ascunsă de nimeni, ci dusă mai departe de urmași.

Nouă, celor care l-am cunoscut, l-am citi sau l-am văzut nu ne mai rămâne decât forța de a ne ruga lui Dumnezeu să-l ierte

pentru tot ce omenește a greșit ca fiu, ca soț, ca tată, ca preot, ca om de știință. (Martie 2003)

(N. red.: despre activitatea părintelui Dumitru Bălașa ca dacolog, revista „Porunca Iubirii” a publicat articole în nr. 5-6 / 2000, iar despre viața sa în temnițele comuniste în nr. 1-3 / 2001)

Părintele Dumitru Bălașa – deținut politic

...A fost căsătorit cu Ana Grecu, care a decedat în 1967, și are două fete: Ileana și Marieta.

Prima oară a fost arestat în 1938 în gara Balș, deoarece avea asupra sa un pachet cu 1000 de copii ale scrisorii lui Iuliu Maniu către Patriarhul Miron, președintele Consiliului de miniștri, cu prilejul instaurării dictaturii regale a lui Carol al II-lea. A fost închis la Caracal și apoi la Craiova, judecat și condamnat la trei luni de închisoare. Eliberat, s-a întors acasă, dar a fost dat afară din preoție. S-a angajat ca zilier, pentru a-și putea întreține familia, dar a fost din nou arestat de către Armand Călinescu. Închis la Vaslui și apoi transferat în lagărul de la Sadaclia în Basarabia, se afla într-un lot de 41 de preoți, dintre care 39 erau ortodocși și doi uniți. După ce Corneliu Zelea Codreanu a fost ucis, cei 41 de preoți au fost eliberați. Părintele Dumitru Bălașa a lucrat pe la mai multe ferme, cu ziua, pentru a asigura familiei cele necesare traiului.

În 1940 a fost din nou arestat apoi reabilitat și trimis pe front în U.R.S.S., unde a fost decorat cu ordinul Steaua României. După 23 august 1944, a fost arestat la Craiova din ordinul lui Vișinschi, care își avea sediul temporar în acest oraș. La intervenția amicului său, academician C. S. Nicolaescu-Plopșor, din Craiova, a fost eliberat. În anul 1945 s-a stabilit în comuna Șutești, unde și-a construit o casă, dar în 1959 a fost din nou arestat. A fost trimis în teribila închisoare de la Pitești. După șase luni de

chinuri și teroare, cu interogatorii noaptea, cu bătăi până la sânge etc., în Vinerea Mare din 1960 a fost condamnat, prin sentința nr. 176/1960 a Tribunalului Militar Craiova, la șase ani de închisoare. Au fost aduși ca martori mincinoși în procesul său: Marin Oprea, zis Mărăcine, secretar P.C.R. din Șutești, Dumitru Preduțoiu, președintele Consiliului Comunal Șutești, Ilie Trașcă, președintele colhozului, Victor Buică, contabil, Vasile Oprița, gardian, și o femeie din satul Verdea. A executat pedeapsa la Pitești, Jilava, Aiud și un an în Balta Brăilei, la Salcia. I s-a confiscat casa; soția a fost evacuată, cu doi copii.

A fost închis împreună cu preoții Ilie Stan din Gușeoaia, mort la Aiud, Petre Diaconescu din parohia Mitrofani, județul Vâlcea, Ion Bălașa (tatăl pictorului Sabin Bălașa), închis la Periprava fără să fie condamnat, Ștefan Bălașa și Luca Popescu din Zlătărei, județul Vâlcea, condamnat în 1952.

Eliberat în 1964, a lucrat ca redactor la revista "Mitropolia Olteniei".

În 1983, Securitatea I-a confiscat toate cărțile, în urma unei percheziții de patru ore.

Părintele Dumitru Bălașa a publicat, în ciuda repetatelor arestări și a permanentei prigoane, peste o mie de articole și numeroase cărți. (*extras din cartea „Preoți ortodocși în închisorile comuniste”- Vasile Manea; Ed. Patmos, 2000*)

Urmare înființării Consiliului Național al Maghiarilor din Ardeal, al cărui țel este obținerea autonomiei teritoriale, am considerat necesar să publicăm două articole care reflectă situația românilor din Harghita și Covasna precum și neimplicarea autorităților române din interese pur politice și electorale.

Un Kosovo românesc

Interviu cu ***preotul Corneliu Bujoreanu***

Catedrala Ortodoxă din Sfântul Gheorghe

...Bine, dar în discuțiile lor politice, de la București, se declară foarte concilianți, foarte democrați, chiar buni cetățeni români...

Este o deosebire ca de la cer la pământ între ceea ce spun în arena politică, de ochii lumii, ai țării, ai Europei și ceea ce fac pe teren, acasă la ei. Un român care locuiește la București sau în Sibiu nu poate înțelege ce se întâmplă la noi. Ba chiar poate gândi că noi suntem ăia răi, lipsiți de înțelegere. Numai cine trăiește aici cunoaște cu adevărat comportamentul îngrozitor al ungarilor. Fiecare gest, fiecare privire e plină de aroganță, de bătaie de joc, de ură, de exclusivism. Până și copiii de gimnaziu sunt educați ca să ne batjocorească. Mulți trec prin curtea Catedralei și ne fac gesturi obscene cu mâna, ne cârâie... fac precum cocoșul, precum broasca, ne strâmbă, scriu cu șpreiuri cu vopsea pe ușile și pereții bisericii, ne înjură. Dacă te duci la un ghișeu de C.E.C. sau în altă parte și te adresezi în românește, nu-ți răspunde nici măcar un cuvânt, chiar dacă soliciți o informație sau o explicație. Te privește crunt, îți execută operația pe formular și gata. Este asta ostilitate fățișă? Dacă intru într-un magazin și stau la coadă să cumpăr ceva și mă vede îmbrăcat în reverendă de preot ortodox, îl servește, fără rușine, pe ungurul din spatele meu și după aceea pe mine. Ca și când nici n-aș exista acolo. Sunt lucruri mărunte care ne șicanează, dar care definesc starea lor de spirit.

I-am invitat de nenumărate ori să poftescă la dialog, să participe la manifestările noastre, să ne apropiem unii de alții. N-au venit niciodată, parcă sunt jurați. Am stabilit o dată, împreună cu Prea Sfințitul Ioan, și cu preoții catolici și reformați să vină la Catedrala noastră și apoi

să mergem noi la biserica lor. I-am așteptat degeaba toată dimineața, nu a venit nici unul. După amiaza, la ora 17, trebuia să mergem noi la biserica reformată. Ne-am dus vreo 6 preoți și 20 de credincioși, cu episcopul între noi. Ne-au invitat să luăm loc pe scaune și nu au spus măcar un simplu “Bine ați venit!”, ci au desfășurat manifestarea exclusiv în limba maghiară. Un coleg de-al nostru, preot, îi traducea Prea Sfințitului Ioan în românește. Când a vorbit episcopul nostru, colegul a trebuit să traducă în ungurește, iar acolo unde greșea vreun cuvânt era corectat de ascultătorii din sală care, astfel, se trădau că știau românește, dar voiau să ne demonstreze că ei sunt alt popor și încă unul superior. Mai mult, nu prea voiau să audă vorbă românească. Ce vreau să vă spun cu asta, că maghiarii au o atitudine parșivă, ascunsă, duplicitară față de noi.

Să vă mai dau un exemplu. În parcul din centrul orașului am vrut să amplasăm o Troiță pentru amintirea eroilor din Revoluția de la 1989. Ungurii au un stâlp acolo, în parc, pe care îl venerază. Noi am vrut să punem o cruce. Nu vor să o primească. La Vârghiș, o localitate din apropiere, exista, înainte de 1940 o catedrală ortodoxă foarte frumoasă, pe care horthyștii au dărâmat-o din temelii. Pe terenul fostei catedrale s-a ridicat o școală, între timp. Locul unde a fost altarul bisericii se află într-o margine, lângă gardul școlii. Comunitatea românească a cerut în scris aprobarea să pună o cruce pe locul fostului altar. Troița era în proiect de 3 metri înălțime și un metru lățime, pe ea urmând să fie pusă o plăcuță pe care era scris că acolo a fost o biserică ortodoxă dărâmată samavolnic în 1940. Consiliul județean nu ne-a dat aprobarea, dar prin intervenția diasporei românești și a unor ambasade, guvernul României ne-a trimis o aprobare ciuntită: crucea avea înălțimea de un metru și lățimea de jumătate de metru, iar din text era scos cuvântul “samavolnic”. Trebuie să nu se vadă crucea lui Hristos, fiindcă peste drum de școală este o biserică unitariană ungurească. Așa se face că această Troiță nu s-a mai construit. Este atitudinea lor conciliantă, frățească, de bună conviețuire?

Asta în plan spiritual, dar în plan social, în economie ce se întâmplă?

Dacă într-o întreprindere economică sau o instituție este director român, acolo e o atmosferă de liniște, de pace, de înțelegere. În cele în care sunt conducători maghiari se găsesc și așa puțini români, dar dacă se fac disponibilizări, din zece șomeri, șapte sunt români și trei sunt „maghiari cu bube în cap”, adică provin din căsătorii mixte.

Ce veți face, cum veți rezista în această atmosferă ostilă și deprimantă?

N-avem ce face, ne-am obișnuit cu răul, suntem născuți aici. Unde să plecăm? Sunt și unii români gata să plece în alte locuri, ca să le fie mai bine. Și dacă ne-o fi mai rău ca acum, eu ca preot nu pot să plec. Într-un sat româno-maghiar, la sosirea trupelor hortyste în '40, românii au fugit, dar preotul a rămas. S-a gândit cum să-i întâmpine pe ocupanți. A ieșit în stradă cu un trandafir alb în mână. Reverenda și simbolul păcii pe care îl purta i-a enervat și mai rău pe unguri. L-au linșat acolo, în drum. În ce mă privește, dacă se pune problema așa, apăi eu îmi schimb crucea și îmi cumpăr o armă. Dacă ne vor silui și cu forțe armate, atunci să știți că aceasta e forma în care eu am să mă apăr. Nu concep ca, în țara mea, în care m-am născut și în care ar trebui să am măcar drepturi egale cu maghiarii, să fiu alungat ca un venetic. Nu e creștinește ce spun, dar altă soluție nu am.

Dar Hristos?

Eu de zece ori am întins mâna și de zece ori m-au scuipat în palmă. Mi-aș dori din toată inima o conviețuire pașnică, bună înțelegere, atmosferă frățească, fiindcă toți ne-am născut aici. Le respect cultul, limba, școala, dar același lucru trebuie să-l facă și ungurul cu mine. El se comportă ca un dușman, pentru că parlamentarii și guvernanții noștri, dacă nu au electorat românesc aici, ne-au părăsit și ne-au trădat, ne-au vândut. Când vine câte un om politic de la București la noi este luat în primire de UDMR, plimbat prin locuri frumoase, tratat bine și i se pare că toate sunt în armonie. Dar niciodată nu a stat de vorbă cu comunitatea românească să afle adevărul despre viața noastră. Dacă spunem ceva de față cu autoritățile ungurești, ne atacă și ne tratează ca pe niște otrepe. O astfel de scenă s-a petrecut în prezența domnului Radu Vasile. Politicienii români refuză să vorbească cu noi, românii din secuime.

Și ce se va întâmpla, părinte, cu românii de aici?

Noi cu forțele proprii, vom rezista o vreme, dar în timp vom dispărea. Ungurii vor face dovada clară că nici n-am existat pe aici. Vor face autonomie și autogovernare. Acum sunt foarte iritați că avem aici poliție, armată și jandarmi și se consideră sub ocupație românească. Vă spun cu strângere de inimă că, în istoria acestei țări, nu a existat niciodată guvernanți mai corupți ca aceștia de acum. Alți români nu mai vin pe aici că trebuie să știe limba maghiară, după lege, ca să se angajeze undeva și să obțină o locuință. Doar dacă

înțelepți la conducere poate se va mai schimba ceva. Dacă nu, într-o zi, noi vom pleca la Domnul și alți români nu vor mai fi pe aceste meleaguri.

Dar dacă vine un guvern autoritar și ungurii declară autonomia statală?

Va fi un nou Kosovo, românesc. E suficient să mai fie încă zece inși ca mine, gata să pună mâna pe armă și conflictul va fi început. Sper să nu ajungem acolo.

(din „Răstignirea sufletului românesc” nr. 3 / iunie 2000)

Eliseni

- Uite-se Dumnezeuul meu -

Adrian Moldovan

student teolog - Sibiu

Binecuvântat ești, pământ românesc, de Cel ce te botează-n Lumină !

Binecuvântat ești, popor român, de Dumnezeuul ce ți-a dat spre stăpânire acest pământ din care izvorăște lapte și miere !

Binecuvântat ești, popor și țară românească, ce cu iubire în casă-ți primești pe oaspeții nefățarnici și de pace plini !

Binecuvântată este a Ta lucrare mântuitoare – Hristoase – « *Căci printr-Însul (a binevoit) să le împace pe toate cu Sine, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace printr-Însul, prin sângele crucii Lui* » (Col. 1, 20), adică prin iubirea Lui negrăită, prin care s-a dat întreg Tatălui și nouă.

Să nu uitați – neamuri – strigătul lui Hristos, omul de pe Cruce : « *Eli, Eli, lama salahtani !* », adică « Dumnezeuul meu, de ce m-ai părăsit » (Mc. 15, 34), prin care s-a împlinit proorocirea lui Isaia 53, 2-5. Strigătul Hristosului Fiu cuprinde durerea durerilor, singurătatea singurătăților, deznădejdea deznădejdilor, neputința neputințelor, remușcarea remușcărilor ; ce L-a făcut pe Tatăl să-și pogoare iar, cu milă, privirea spre pământ, cuprinzându-ne din nou în brațele Lui părintești.

Caut pe harta strămoșescului pământ – pe care L-ai dăruit neamului Tău românesc – să văd dacă ai binecuvântat o localitate

cu dumnezeiescu-ți nume – ELI ȘENI, nume pe care L-a strigat FIUL TĂU pironit pe cruce. Strigățul reînțoarcerii la Fiu și, prin El, la noi, L-ai lăsat Eli Șeni (Dumnezeul Meu) localității Eliseni din județul Harghita.

Grupez literele acestei denumiri – Eliseni – astfel : Eli-se-ni, în care « ni » este un regionalism ardelenesc, cu semnificația de : uite. Urmează gruparea « se » - pe care o iau ca atare : se. În fine, « Eli » - care în limba ebraică semnifică « Dumnezeul meu », Eli fiind sinonim cu Eli Șeni. Leg aceste subînțelesuri, citindu-le : « Uite-se Dumnezeul meu ».

Simbolul denumirii satului Eliseni (Uite-se Dumnezeul meu) mă determină să cer binecuvântarea Pr. Prof. Ilie Moldovan de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, pentru a mă putea înfățișa Preasfințitului Episcop Ioan de Covasna și Harghita, spre a-i prezenta aceasta și a-i sugera Preasfinției Sale înălțarea unui sfânt lăcaș de închinare monahal la « Uite-se Dumnezeul meu ».

Îmi spun în sinea mea : dacă Preasfinția Sa a sădit pacea în inimile minerilor revoltați în anul 1999 la Mănăstirea Cozia, nu se poate să nu înalțe o mănăstire Împăratului Păcii. Cu acest support moral pornesc la drum.

La sediul Episcopiei din Miercurea Ciuc află că Preasfinția Sa îndrumă și participă în mod direct, pe durata întregii zile de muncă la lucrările înălțării unei mănăstiri, la Izvorul Mureș. Într-adevăr, în jurul orei 21 a sosit la sediul Episcopiei, unde era așteptat de diferite persoane cu probleme urgente sprte rezolvare. În jurul orei 23 mai trebăluia încă prin curtea Episcopiei programând treburile gospodărești pentru a doua zi. În dimineața următoare reușesc să-i expun în grabă totul despre Eliseni. Pentru a-mi întări ideea scot o hartă arheologică cu zona Cristuru Secuiesc, în care Eliseni-ul și alte localități din zonă figurează cu vestigii dacice. Preasfinția Sa cunoaște vestigiile dacice din zona Cristur, dar acum voia să se intereseze în mod special de cele de la Eliseni. Cer binecuvântarea Preasfinției Sale de a mă duce la Eliseni, pentru a mă interesa la fața locului despre ce este vorba.

Preasfinția Sa îmi dă binecuvântarea de a pleca, nu înainte de a-mi spune că este de acord cu înălțarea unei mănăstiri la Eliseni, dându-mi în acest sens și alte detalii.

De la stația C.F.R. Vânători până la Eliseni am de străbătut 7 km pe jos. Nori vineții amenință cu furtuna. Un vânt puternic, care îmi bate din spate, mă poartă grăbit spre locul dorit. Țăranii de pe câmp, înspăimântați de vremea mare (furtuna) ce amenința, se grăbesc spre sat. Un biciclist înspăimântat mă depășaște, se întoarce înapoi, mă întrebă în ungurește, apoi în românește unde merg ; eu îi răspund ; îmi dă o pelerină de ploaie și-mi spune : « Ne întâlnim la crâșma din Eliseni ». Stropii răzleți și mari de ploaie mă amenință tot drumul. Trec prin localitatea Șoard. Înfruntând stihia încă nedezlănțuită total, plec mai departe. Cu emoție mă apropiu de o altă localitate. În sfârșit ajung în dreptul tablei indicatoare, citesc – Eliseni- în mintea mea : Uite-se Dumnezeu meu. Sub Eliseni scrie Szekelyszenterjebet. Cu maghiara pe care o cunosc, caut să deduc semnificația denumirii, care este : Sfânta Elisabeta Secuiană.

Înapoiez pelerina omului întrebându-l la cine mă pot informa despre existența vestigiilor dacice. Îmi spune că singura persoană competentă pentru a-mi da asemenea relații este directoarea școlii, doamna Amalia Szakács, arătându-mi unde locuiește. Înaite de a ne lua rămas bun, îl întreb cum îl cheamă. Urcându-se pe bicicletă îmi răspunde : « un român din Șoard ».

În momentul în care am intrat în curtea doamnei Szakács, norii au început să-și verse conținutul abundent. Crezând că sunt ungar, mă invită în casă în limba maghiară. Intru, mulțumindu-i în românește. Doamna, într-o română perfectă, îmi urează bun venit cu bogăția ploii la Eliseni, deoarece a fost secetă mare. Scoate o cană cu vin, își cheamă fiul care este învățător în sat și discutăm despre vestigii dacice.

Doamna directoare scrisese cu câțiva ani în urmă monografia satului natal, sat situat la câteva localități mai în susul zonei Cristur, din care îmi traduce câteva pasaje privitoare la vestigii dacice, spunându-mi că asemenea vestigii s-au descoperit și în alte localități din zonă. De Eliseni se ferea să-mi vorbească, dar la insistențele mele, îmi spune că într-adevăr și aici s-au descoperit vestigii dacice cu prilejul unei arături adânci, când plugul a scos la iveală cioburi de ceramică, oale și ulcioare. Acum 15 ani, arheologii din Odorhei, Cristuru Secuiesc, Miercurea Ciuc, Brașov și Sibiu au datat aceste vestigii ca aparținând perioadei dacice. Toate se află acum la Muzeul de Istorie din Cristur. De reținut că aceste descoperiri arheologice s-au

făcut între Dealul Cetății și

Dealul Românesc. Apoi sondorii care forau (și forează) pe dealurile din împrejurimile satului, au descoperit cu câțiva ani în urmă un cimitir uitat în negura vremii, ale cărui oase s-au împrăștiat.

Valea pârauului Eliseni desparte microrelieful zonei în două. În partea sudică sunt dealuri cu denumiri străvechi ca : Dealul Românesc, Dealul Cetății ; între acestea s-au descoperit vestigiile de ceramică dacică și cimitirul care până în prezent nu a fost cercetat. Pe oarta opusă a văii se află dealul numit « unguresc », și tot în această zonă este și biserica românilor, monument istoric. La confluența dealurilor, spre Săcel, ar fi existat cândva o așezare despre care nimeni nu știe nimic.

Dealul Românesc, Dealul Cetății, Biserica Românilor, plus mărturia vestigiilor ; mă întreb nedumerit : Doamne, unde sunt românii ? satul fiind locuit în totalitate de locuitori de naționalitate maghiară (secui).

Ploaia încetase. Mulțumindu-i doamnei directoare pentru ospitalitatea și informațiile date, o întreb în final unde este sediul poștei, deoarece la Sibiu, în afara facultății, lucrez la poștă, iar colegii poștași din Eliseni mă vor putea găzdui o noapte, doar poștași suntem ! Bat la poartă. Nu-mi răspunde nimeni. Zăresc printre case bisericuța ortodoxă. Plec, cu gândul că până o voi vizita, se vor întoarce cei de la poștă. Biserica din zid cu turlă scundă din lemn stă mărturie vremii. În curtea ei sunt întâmpinat de Core, un maghiar pensionar, fost lucrător la C.F.R., destul de bun cunoscător al limbii române. Lui îi este dată în grijă biserica de către preotul ortodox din Săcel. L-am întrebat ce l-a determinat să aibă grijă de biserică. O emoție puternică mă cuprinde auzindu-i răspunsul : « Domnule, de când a început preotul din Săcel slujba și la noi, în bisericuța noastră, noi toți care locuim în jurul ei, că știm, că nu toți știm românește, venim la biserică ».

Se uită îngrijorat la mine, mă întreabă dacă mă doare ceva ; îi răspund că niciodată nu m-am simțit atât de bine ca acum. Cu teamă și în taină mă întreabă dacă e bine ce fac ei. Îi răspund, prinzându-l de mână : « Bine ai zis – bisericuța noastră – da, este a voastră pentru că așa cum cloșca își ține puii în jurul ei, purtându-le de grijă, tot așa și voi ați înconjurat biserica cu ale voastre căsuțe ; deoarece Ea v-a purtat și vă poartă de grijă, pentru că sunteți ai Ei ! Apoi, domnule Core, glasul sângelui și glasul pământului strămoșesc nu mor niciodată ! Acele glasuri tainice au răspuns chemării

voi nu știu românește ». Core exclamă cu uimire : « Da, aveți dreptate, uitați, acolo sus, pe dealul bisericii noastre este cimitirul românesc, acolo sunt îngropați străbunii noștri, se mai vede și acum numele lor scris pe cruci ! ». După o pauză, continuă : « Și noi tot acolo ne înmormântăm, nu în cimitirul unguresc ! »

Core își cheamă toată familia în curtea bisericii și, pentru a înțelege mai bine, le explică în maghiară ce i-am spus eu. Din ochii mirați ai acestora izvorăsc lacrimi de fericire. Soția domnului Core exclamă ; « Cum, noi nu suntem țigani ungurești, suntem români ? » Eu și Core le întărim certitudinea. Noaptea se apropia, trebuia să-mi aflu loc de odihnă. Îi spun aceasta domnului Core. Acesta îmi oferă găzduire cu cea mai mare plăcere. Convins fiind de găzduirea colegilor poștași, le spun noapte bună. Ca răspuns la salut, Core îmi spune : « Vă așteptăm la orice oră ! »

Bat la poarta cu firma « Poșta Română », îmi deschide o doamnă poștăriță care nu știe o boabă românește. Mă legitimez, iar cu maghiara pe care o cunosc, îi cer găzduire pentru o noapte, doar poștași suntem ! Înțeleg că este văduvă. Mă îndrumă la cealaltă colegă din sat ; soțul acesteia este internat la spital. Doamna, amabilă, mă îndrumă la soacra dânsiei. Aceasta, o bunicuță foarte simpatică, care știe foarte bine românește, acceptă să mă găzduiască. Mă invită să iau loc pe o băncuță în curte, până ce vine din sat fiul dânsiei cu soția lui. Bunicuța, cu mândrie, îmi spune că fiul său – Mozeș – poartă numele marelui Moise biblic. Eu o întreb dacă are o parte din calitățile aceluia. Foarte fermă, îmi spune că am să mă conving. În minte caut să-mi fac imaginea lui Mozeș ca a unui om drept, bun, temător de Dumnezeu. . .

Mozeș intră trântind portița după el. Prietenește, îi întind mâna spunându-i cine sunt și ce caut. Sunt supus unui interogatoriu dur : când am venit, cu cine am discutat. Eu îi răspund. Cu un fel de « te-am prins » exclamă : »A !...Ai fost la...aia ! ... care scrie prostii și vorbește ce nu știe !... ». Vreau să-i cer explicații, dar nu acceptă, spunându-mi ironic : « Nu te mai fă că nu pricepi !...De ce nu ai dormit la ea ? ... Și... oricum, nu ai ce căuta aici ! ». Scot harta pentru a-i explica, ca unui școlar ce nu a înțeles lecția. Deodată schimbă subiectul, învinuindu-mă că am venit să fac propagandă electorală. Zâmbind, îi spun împăciuitor : « Cum nu te cunosc pe dumneata, tot așa nu cunosc pe nimeni din Eliseni căruia să-i fac propagandă și apoi,

dumneavoastră știți prea bine pe cine să alegeți, nu trebuie să vă învăț eu. « Bunicuța aleargă cu privirile când la mine, când la Mozeș. Pentru a face pace, îi cer găzduire pentru o noapte (el aflase din sat de aceasta). Mă măsoară cu uimire, apoi, după o pauză, îmi spune : « Va trece cumva și noaptea aceasta... dar va fi foarte grea și lungă pentru mine !... ». I-am răspuns : “Și a fost seară și a fost dimineață : ziua ...” explicându-i că lungimea nopților de acum nu este ca aceea a celor din Facere: acum au doar câteva ore. Dându-se bătut, mi-a spus ca pentru sine: “Tu nu știi cât de lungă-mi va fi...”. Urându-le noapte bună, în românește și maghiară, plec, deoarece nu vreau ca prezența mea să-i provoace suferințe și chinuri. Disperat, Mozeș ajunge înaintea mea la porțiță și răstignindu-se pe ea, îmi spune: « De aici nu pleci !... » Mirat, ca într-o joacă de copil, îi spun că jocul s-a terminat și că trebuie să plec. În sinea lui găsește formula magică pentru a mă putea reține, invitându-mă la mâncat și băut. Eu îi refuz cina târzie, motivând că nu pentru mâncat și băut am venit. Ademenitor, îmi spune : « O să-ți pară rău... de mâncarea și băutura bună !... ». Accept pe moment, pentru a-mi elibera ieșirea. Venim până în mijlocul curții. Din șură iese un ciobănesc miorotic. Profit de situație pentru a schimba subiectul discuției. Admirând câinele, caut să-i spun că este din rasa ciobănesc... Mozeș, cu repeziciune, completează : unguresc. Șocat de faptul că până și câinii se pot maghiariza, ies pe poartă, salutându-i bilingv pentru a doua oară.

Înnoptez la familia Core. Dimineața le împărtășesc intenția de a pleca singur pe dealurile din împrejurimi, în căutarea locurilor cu vestigii dacice. Gazda grijulie îmi spune că este riscant să plec singur. Pentru a-mi veni în ajutor, roagă pe doi oameni de încredere să mă însoțească.

La punctul cu ceramică și la așezarea necunoscută de la ieșirea înspre Săcel – terenuri cultivate ; la cimitirul uitat în timp – pășune.

Ne-a mai rămas Dealul Cetății, punctul cu cea mai înaltă cotă din zonă. Despre Dealul Cetății există o legendă : precum că, atunci... demult... cineva și-ar fi forțat câinele să intre în spatele unor pietre mari pe care era scris ceva ce nimeni nu a putut descifra. În spatele pietrelor și sub deal s-ar fi aflat o grotă. Câinele ajuns în grotă a lătrat un timp, dar niciodată nu s-a mai întors înapoi. Pentru copii, acel vârful de deal reprezintă un loc înfricoșător. Azi, peste pietrele acelea s-a prăbușit vârful de deal și nu se mai cunoaște nimic.

Urcăm dealul. De sus o priveliște mirifică ne întâmpină, încât îți dă impresia că de acolo poți cuprinde tot cerul și pământul. Exclam : « Locul acesta este ca o fereastră spre cer ! » David, unul dintre însoțitori, mă întreabă ce caut. Cu glasul învingătorului, îi răspund : « Ce am căutat, am găsit ! da, pe acest loc se va ridica o mănăstire ! ». David îmi cere cu timiditate să accept ca și el să se călugărească în viitoarea mănăstire. Cu bucurie și încredere îi răspund că noi doi vom fi primii monahi ai acestei mănăstiri. Jurăm credință lui Dumnezeu și locului prin îngenunchere – m-am rugat rostind toate rugăciunile pe care le-am știut, încheind cu Crezul, pe care l-am rostit toți trei împreună. Numele lui fiind David, i-am spus fratele David, iar el, după ce s-a gândit puțin, mi-a spus fratele Andrei. Mănăstirea am botezat-o « Mănăstirea Reîntregirii », cu hramul « Pogorârea Sfântului Duh ». Ne ridicăm și o construim imaginar. Plecăm spre sat cu gândul și dorul de a ne întoarce cât mai repede posibil la « Mănăstirea Reîntregirii ».

Ajunși în sat, domnul Core îmi spune că m-a căutat poliția și că trebuie să mă prezint de urgență la consilierul satului, deoarece polițistul plecase între timp. Consilierul este proprietarul unui bar, deci voi fi obligat să intru în bar. Pe drum îi spun fratelui David : « La ură se răspunde cu iubire și demnitate ». Intru salutând ferm cu « bună ziua ». Cei din bar, majoritatea tineri țâfnoși cu paharele pline, nu știu cum să reacționeze. Întreb de polițist, de consilier, mi se răspunde că sunt plecați din localitate. Un tânăr cu o voce stridentă mă întreabă cine sunt. Scot legitimațiile pentru a mă prezenta. Îmi reproșează cu dispreț : « Actele tale sunt false ! » Caut să-i demonstrez că nu este adevărat, aducându-i argumente. El susținea sus și tare că sunt un fals. Cu uimire le spun : « Așa deci, la Eliseni, totul este un fals și totul se falsifică !... ». Nimeni nu a mai scos nici un cuvânt. Apoi continui : « De când, pentru intrarea în Eliseni îți trebuie pașaport ? Voi, fraților, când plecați în localitățile României vă faceți pașaport ? ». Drept răspuns, tot acel tânăr îmi spune : « Dumneata ai venit să furi banii de la poștă ! » Degeaba îi argumentez că nu este adevărat, el, una și bună, mă face hoț. Un domn în jur de 35 de ani îi spune aceluia să termine cu insultele, pentru că el știe că am venit la colegi poștași să le cer loc de odihnă pentru o noapte. Mă adresez celui care mi-a luat apărarea, spunându-i : « Domnul Iisus nu te-a lăsat să taci, răspunzând iubirii Lui te-ai zidit în El ! Naționalismul, prietenii mei, este un păcat (este un can- cer) care-ți rupe (îți mănâncă) tot

ce ai mai scump în suflet – iubirea de Dumnezeu și de aproape, punându-ți în loc ura, drumul sigur spre iad.

Dumnezeu iubește toate neamurile la fel, pentru că toate îl au ca Tată. Fiecare națiune creștină se roagă aceluiași Dumnezeu prin aceeași rugăciune comună, « Tatăl nostru ». Toate mărturisesc și recunosc prin ea că izvorăsc din eternitate pentru eternitate, din izvorul comun al Cerescului Tată.

Apropiindu-mă de unul din ei, îl întreb : « Voi, secuii, aveți ceva în plus față de români, sau românii au ceva în plus față de voi ? Fiecare om face parte din națiunea căreia îi aparține, cu toate calitățile și defectele lui, toți laolaltă, cu tot ce au, alcătuiesc națiunea respectivă, dându-i caracteristicile ei proprii.

Așa cum se deosebesc oamenii între ei și tot așa se deosebesc și națiunile între ele ? Prieteni dragi, prin măsura iubirii față de Dumnezeu și de aproape, prin măsura urii sau prin mulțimea păcatelor. »

M-au ascultat cu un fel de luare aminte. În final îi salut cu « Doamne ajută ! » Toți îmi răspund la fel. Omul care mi-a luat apărarea m-a asigurat că nu mi se va întâmpla nimic pe oriunde voi pleca, iar dacă mai am drum prin Eliseni, mă va găzdui cu plăcere.

Am ajuns din nou în mijlocul satului, mai discut câte ceva cu fratele David.

O femeie mi se adresează într-o românească stricată, cerându-mi să-i botez doi copii. Îi explic că sunt student la Teologie, dar o rog să i se adreseze preotului ortodox din Săcel când va mai veni la slujbă în Eliseni.

Mă despart de fratele David, nu înainte de a-i da în îngrijire locul viitoareii « Mănăstiri a Reîntregirii » cu hramul « Pogorârea Sfântului Duh »

Cu fiecare pas mă îndepărtez mai mult de Eliseni, dar cu fiecare pas mă apropii mai mult de Eli Șeni. Înainte de-a lăsa ca ultimul deal să-mi fure Eliseni-ul din privire, îmi întorc încă o dată privirea spre Dealul Cetății și cu strigătul lui Iisus de pe cruce strig : »Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, nu părăsi al tău neam românesc, căruia i-ai dat spre stăpânire acest pământ ! »

Eli Șeni, Eli Șeni...

Religii și popoare.

Ecumenism și globalizare

Forme eronate de evlavie

Ieromonah Adrian Făgețeanu

Mănăstirea Antim

Cu toate că majoritatea românilor se declară creștini ortodocși, care țin la tradiția și cultura noastră strămoșească, evlavia multora dintre ei este deviată spre forme eronate de evlavie. Mai mult, există amestecată în motivația lor religioasă o anumită obsesie terorizantă a „farmecelor” și a „făcăturilor” necurate, care deseori îi paralizează în demersul lor rațional către Dumnezeu. Relația lor de iubire cu Dumnezeu, liberă și conștientă, este astfel disprețuită și chiar înlocuită cu o relație contractuală cu El, relație marcată pregnant de o frică de natură ocultă.

1. Credință și credulitate

“**Credința** este o putere de legătură care înfăptuiește unirea desăvârșită, nemijlocită și mai presus de fire a celui ce crede, cu Dumnezeu Cel crezut”¹. Ea este, deci, deschiderea omului, prin puterea harului dumnezeiesc, pentru dialogul iubitor cu Dumnezeu. Iar actul de credință angajează omul întreg, cu tot sufletul și cu tot trupul. Credința nu e doar o adeziune intelectuală la învățătura creștină despre Dumnezeu, ci este un mod de viață susținut de harul divin. Este acceptarea făgăduințelor lui Dumnezeu, Care se descoperă prin Iisus Hristos și împlinirea poruncilor Lui în viață. Credința folosește puterile rațiunii dar face omului sesizabile taine și realități duhovnicești și dumnezeiești superioare limitelor rațiunii și, prin aceasta, dă omului un nou impuls în cunoașterea lui Dumnezeu și a lumii zidite de El. Prin „credința lucrătoare prin iubire” (Galateni 5.6), omul Îl întâlnește pe Dumnezeu, Cel ce este mai presus de toate, se unește iubitor și înțelegător cu

El, se face el însuși templu sfințit al lui Dumnezeu și centru de iradiere a iubirii lui între semeni.

Credulitatea, însă, ca o acceptare simplă, fără discernământ și fără rezerve a unor învățături, este o atitudine nefirească și păguboasă a omului lenș în cele ale vieții spirituale. Acesta nu-și folosește trezvia și rațiunea în posibilitățile lor firești, ci și le adoarme printr-o nepunere a lor în lucrare și, prin aceasta, el devine o țintă foarte ușor de atins de cei ce nu doresc mântuirea oamenilor.

Speculând, astfel, neștiința și naivitatea multora în materie de viață religioasă, numeroși prooroci și vindecători, apăruiți mai ales în ultimii zece ani, unii mai exotici, alții mai tradiționaliști, le exploatează credulitatea într-un mod plin de viclenie. Iar oamenii slabi și neștiutori, care cad în plasa înșelării aruncată de acești impostori, pe lângă paguba materială suferită - nu mică -, deseori își pierd și sănătatea fizică și spirituală. Și încă nu sunt puține cazurile de lepădare de Ortodoxie² și, deci, de mântuire, chiar de deznădejde, prin care diavolul și ucenicii lui își măresc palmaresul lor criminal.

2. Falsul misticism

„Este semnul rușinos al unei stări religioase înapoiate sub raport intelectual și moral, mai bine zis tristul certificat al decăderii de la însăși starea de religiozitate la aceea de magie, caracteristică popoarelor primitive stăpânite de pâcla groasă a ignoranței, de marasm moral. De aceea este, în primul rând, în interesul ridicării sufletelor la adevărata credință, la credința luminată, la spiritualitatea autentică, la o viață morală superioară, ca Biserica să urmărească cu strășnicie purificarea vieții religioase a credincioșilor din sânul ei, de falsul misticism.

Ca să dăm o definiție aproximativă a falsului misticism, am putea spune că el **este o dispoziție a sufletului, care așteaptă sau vede la tot pasul un miracol, caută sau vede neconținut vedenii și îmbracă pe fiecare persoană mai deosebită în aureolă supranaturală**”.³

Departate de aparențele atractive și performanțele metafizice senzaționale oferite de falsul misticism, viața spirituală în Ortodoxie presupune o creștere morală a omului credincios, creștere fără de care orice experiență religioasă își pierde legitimitatea. Sfinții Părinți au formulat cel mai limpede învățătura despre treptele

desăvârșirii creștine sau ale urcușului duhovnicesc⁴. Cea dintâi treaptă, întotdeauna ocolită sau doar simulată de falșii mistici, este curățirea sufletească și trupească de patimi (treapta nevoințelor ascetice) fără de care nimeni nu poate spori și nici nu-L poate vedea pe Dumnezeu. Apoi urmează treapta contemplării duhovnicești a rațiunilor divine din natură și din scriptură. Elanul minții de cunoaștere iubitoare a lui Dumnezeu, după ce au fost depășite toate piedicile păcatului, se intensifică apoi pe măsura unirii cu Mântuitorul Hristos prin rugăciune neîncetată. Întrând, astfel, în odihna iubirii dumnezeiești, omul pășește pe treapta a treia, a îndumnezeirii prin har, a părțășiei tot mai depline la viața și fericirea dumnezeiască.

Pe de altă parte, însă, „credinciosul angajat de dezechilibrul său într-o experiență falsă stabilește relații arbitrare între cauze și efecte, face abstracție de corelația obiectivă și rațională dintre fenomene și se antrenează în excese și generalizări unilaterale. Mizează și pe false intuiții și principalizează sentimente nebuloase, accentuând până la exclusivitate pe afectivitate în dauna vieții raționale, a simțirii raționale de care vorbesc Părinții. Ortodoxia a pus un accent deosebit pe paza minții și a inimii, pe introducerea minții în inimă, care are și acest sens de colaborare a intelectului cu simțirea”⁵.

Plecând de la acest dezechilibru duhovnicesc între rațiune și simțire, între cunoașterea (și împlinirea trăirii) Tradiției Bisericii și simularea fragmentară a ei pe exterior, „credinciosul” angajat în false experiențe mistice se îndepărtează de reperele unei vieți religioase sănătoase, luându-și libertatea nu numai de a-și crea alte repere (cele proprii îi devin singurele normative), ci și de a le propaga între credincioșii apropiați lui. Cunoașterea Tradiției ortodoxe autentice, așadar, ferește pe orice credincios ortodox de excese, de exagerări și de erori dogmatice și mistice, uneori chiar fatale mântuirii personale și comunitare prin Biserică.

2.1. Cauzele falsului misticism

Cauzele falsului misticism sunt multiple. De cele mai multe ori ele se conjugă în proporții diferite de la caz la caz, nuanțând într-un fel specific fiecare deviere mistică. Le putem, totuși, prezenta în felul următor.

a) Unele sunt cauze ivite dintr-o viață spirituală degenerată în **superstiții și practici oculte**. „Mulți dintre cei care practică formele magiei și ale superstiției socotesc că nu păcătuiesc față de Dumnezeu, ci chiar îl servesc. Ceea ce dă practicilor magice un caracter de fals misticism e convingerea celor ce recurg la ele că intră oarecum în contact cu lumea de dincolo, supranaturală.”⁶ Ori tocmai această ofertă a contactului și a ajutorului imediat ce vine din lumea nevăzută atrage pe mulți oameni spre domeniul magiei și ocultismului. Superstiția împreună cu erezia și ateismul formează triada infernală cu care diavolul amețește mințile oamenilor, deviindu-i de la dreapta credință în Dumnezeu spre multe căi de pierzare veșnică.

b) Alte cauze sunt crizele patologice, **bolile și deranjamentele psihice**, care produc și alimentează deseori falsul misticism. Unor tulburări și stări de boală se datorează multe din așa-numitele viziuni și comunicări cu ființe din alte lumi. „Ele sunt susținute însăși de o frământare religioasă în cei ce le produc, ca și în cei care le acceptă, spre deosebire de manifestările ocultismului care sunt lipsite de o frământare religioasă, deși sunt însoțite și ele de un fior al întâlnirii cu nevăzutul. Dar dacă privim atent, observăm că și frământarea religioasă la subiectele producătoare de false viziuni este bolnăvicioasă”.⁷

c) Între **cauzele morale** ale evlaviei false amintim *ignoranța, lăcomia și prezumția* (închipuirea de sine). Deseori azi, mentalitatea magică, lăcomia și prezumția, se întâlnesc în unul și același impostor care, exploatând ignoranța creștinilor, devine promotorul pe scară largă al unor experiențe și fenomene paranormale.⁸ Însă „formele epidemice ale falsului misticism sunt un semn trist de înapoiere religioasă generală și un certificat rușinos pentru păstorii sufletești ai unui popor. (...)

Neștiința este, așa cum spunea Sfântul Marcu Ascetul, maica tuturor relelor. Ea este unul dintre cei trei uriași puternici ai diavolului (alături de uitare și nepăsare), sub ocrotirea cărora se furișează toate patimile în suflete. De aceea omul are datoria să lupte neconținut pentru alungarea neștiinței din sine. (...) La adăpostul ignoranței se instalează în suflet și falsul misticism.”⁹ Din ignoranță și din neștiința crasă a naturii și legilor ei apare o gravă confuzie între lumea naturală și cea supranaturală, deprecându-le pe

niciodată raportul just între ele. Or, a pune intervențiile supranaturale și personale ale lui Dumnezeu în rând cu manifestările unei naturi impersonale înseamnă a uita că trebuie să trecem prin granița învierii cu Mântuitorul Hristos pentru a ne întâlni cu lumea supranaturală. Iar cine consideră obiecte și lucrări ale naturii drept acțiuni „divine” supranaturale, făcând totală abstracție de relația sa cu Hristos, acela nu se ridică la Dumnezeu adevărat, Cel mai presus de natură, ci se închină la idoli, și, prin ei, la demoni.

„Dar falsul misticism e alimentat nu numai de o ignoranță de ordin intelectual, ci și de **o ignoranță de ordin moral**. Datorită acestei ignoranțe, credinciosul așteaptă scăparea de anumite greutăți nu de la o îndreptare a vieții sale, ci de la miracole care îl dispensează de eforturi morale în vederea îndreptării vieții sale. Asemenea miracole i se promet nu numai de vrăjitori, ci, din păcate, și de unii păstori sufletești, care prezintă rugăciunea lor ca deplin eficace prin ea însăși, fără să fie însoțită și de rugăciunea și îndreptarea morală a credincioșilor. (...) Rugăciunea își are, totuși, rolul principal tocmai în faptul că se face piatra de hotar pentru o viață îndreptată sau suține o astfel de viață. De aceea e necesară și rugăciunea credinciosului, nu numai a preotului, pentru scăparea lui de necazuri. Orice preot ar trebui, prin urmare, să facă ceea ce fac cei mai mulți: să folosească prilejuri când credincioșii vin să-i ceară ajutorul pentru a scăpa de necazuri, ca să le dea o învățătură despre viața pe care trebuie să o ducă. Sfinții Părinți arată neconținut cum întreaga fericire și mântuire a oamenilor depinde de virtuțile lor. (...) Trebuie să judecăm lucrurile cu sinceritate și să răspundem cinstit la întrebarea: în ce proporție se află în credincioșii noștri preocuparea de Jertfa și Învierea lui Hristos, de mântuire prin împreuna răstignire cu El față de patimi, față de omul păcatului și al egoismului, în raport cu preocuparea de scăpare din diferite necazuri ale vieții prin tot felul de practici care nu pot avea nici o legătură cu opera de răscumpărare a Domnului și cu angajamentele morale ce decurg pentru fiecare credincios din ea? Să recunoaștem că toți avem o parte de vină pentru această situație, dacă nu pentru promovarea pozitivă a acestor practici și preocupări, semne ale necunoașterii înaltei esențe a creștinismului, cel puțin pentru puțină noastră râvnă în opera de luminare a credincioșilor.

O a doua cauză morală, care creează fenomene de fals misticism, este **lăcomia**. Lăcomia susține practicile vrăjitorilor¹⁰, dar o

întâlnim, din păcate, și la unii slujitori ai altarelor, îndemnându-i să tolereze ignoranța religioasă a credincioșilor, dar și să se dea făcători de adevărate miracole. Învățarea credincioșilor că scăparea lor de necezuri depinde în primul rând de o viață de muncă și seriozitate morală, nu convine nici acestor falși păstori, pentru că pierd rolul de *fac-totum* bine remunerat, nici credincioșilor, la început, căci le pune povara unor îndatoriri de viață și a unor responsabilități, al căror gust nu se capătă decât cu vremea, după o anumită creștere moral-spirituală a omului. Predica stăruitoare, învățarea, sfătuirea credincioșilor, nu sunt însoțite sau urmate numaidecât de o monedă, ca hârtiuța de la acatist. Și se preferă moneda credinciosului în locul mântuirii lui. Astfel, credinciosul e lăsat în întuneric, în loc să fie luminat neconținut asupra însușirilor lui Dumnezeu, asupra jertfei lui Hristos, asupra condițiilor morale cu ajutorul cărora omul poate crește în unirea cu Hristos și se poate mântui. Creându-și din interese materiale, fără multă greutate, în mod treptat o faimă, acești falși păstori încep să creadă de la o vreme ei înșiși că au puteri miraculoase.

Și iată cum o a treia cauză morală care susține falsul misticism este **prezumția**. Prezumția este specifică oricărei mentalități magice. Căci în vreme ce mentalitatea religioasă cere smerit ajutorul lui Dumnezeu, mentalitatea magică, necunoscând pe Dumnezeu ca Persoană liberă, ci crezând doar în forțe impersonale, deci lipsite de libertate, socotește că poate dispune de ele, deci face pe credincios să se creadă superior lor. Dar în păcatul acesta cad ușor și unii monahi. (...) Puterea lui Dumnezeu e cerută cu smerenie, rămânând ca Dumnezeu să o dea sau nu, după bunăvoința Lui. Cine se bizuie pe puterile supranaturale ca pe niște puteri ce stau la dispoziția lui, se arată ca fiind stăpânit de o mentalitate vrăjitoarească. Când vreun preot sau călugăr cere unei mame să-i aducă fotografia fiului dispărut și când, după ce i se aduce și privește la fotografie, declară pe un ton sigur «Ți-l aduc!», se comportă nu ca un reprezentant al religiei, ci al magiei, adică se socotește nu slujitorul smerit al lui Dumnezeu, ci dispunătorul de anumite puteri obscure.”¹¹

Odată cu invazia sectelor neoprotestante s-a extins și la noi în țară mentalitatea pasivismului moral ce-și trage seva din teoria răscumpărării din protestantism: Mântuitorul Hristos a săvârșit totul pentru om, acesta neavând altceva de făcut decât să-L accepte formal ca Domn, fără nici o exercitare în sfințenie. Dar în Ortodoxie,

Părinții insistă pe virtutea trezviei care ferește sufletul de încolăcirile duhului viclean și-l ține pe om cu mintea la Dumnezeu și cu picioarele pe pământ. Toată viața morală a acestor „creștini”¹² este dominată, dacă nu și de patimi grosolane, cel puțin de mândrie și de închipuire de sine. Sunt îmbătați de lăudăroșenie. Tocmai de aceea, îi disprețuiesc pe ceilalți care nu sunt ca ei și în rugăciunea lor colcăie duhul necurat. Ei, nelucrându-și credința prin fapte bune față de semenii (deoarece le consideră inutile mântuirii), se refugiază într-o lume imaginară, considerându-se „aleși” și mereu demni de intervenții speciale ale lui Dumnezeu. Din cele prezentate până aici se poate observa clar „o oboseală, o lipsă de curaj în fața vieții, o **teamă de viață**, un refugiu în falsa mângâiere că Dumnezeu sau cine știe ce forță supranaturală face totul în locul omului. E a patra cauză a falsului misticism. E un alt aspect al stării nesănătoase pe care o susține. (...) Omul trebuie să îmbrățișeze realitatea și în ea să lucreze. E greșit să o lase pe aceasta să lucreze în Dumnezeu, iar el să se refugieze fricos în lumea ireală a visurilor. Falsul misticism este în definitiv fuga de realitatea creată de Dumnezeu într-o realitate visată de om, o fugă de realitatea prin care se ajunge la Dumnezeu într-una care nu are nici o ieșire, nici un drum spre Dumnezeu.”¹³

2.2. Formele falsului misticism

Formele falsului misticism sunt și ele mai multe. Trăgându-și puterea din izvoarele prezentate până acum, falsul misticism se diferențiază, totuși, în trei direcții principale de manifestare. Le vom expune în continuare pe scurt, insistând asupra detaliilor doar acolo unde este nevoie.

a) Domeniul ocultismului, al magiei și al superstiției¹⁴ cu următoarele forme: practicile vrăjitorești, descântecele, prezicerile (prin cuvânt în stare de transă, pe baza interpretării semnelor și a visurilor), considerarea unor zile, numere sau evenimente ca norocoase, purtarea de talismane, astrologia, horoscopul, spiritismul, teozofia, bioenergia, radiestezia, parapsihologia;

Dumnezeu a interzis sub grele amenințări, aceste practici încă din Vechiul Testament¹⁵:

„Să nu alergați la cei ce cheamă morții, pe la vrăjitori să nu umblați și să nu vă întinați cu ei. Eu sunt Domnul Dumnezeuul vostru.” (Levitic 19, 31)

„De se va ridica în mijlocul vostru un prooroc sau văzător de vise și va face înaintea ta semn și minune, și se va împlini semnul sau minunea aceea, de care ți-a grăit el, și-ți va zice atunci: să mergem după alți dumnezei, pe care tu nu-i știi și să le slujim acelora, să nu ascuți cuvintele proorocului aceluia sau ale aceluia văzător de vise, că prin aceasta vă ispitește Domnul Dumnezeuul vostru, ca să afle de iubiți pe Domnul Dumnezeuul vostru din toată inima voastră și din tot sufletul vostru. Domnului Dumnezeului vostru să-I urmați și de El să vă temeți; să păziți poruncile lui și glasul lui să-L ascultați; Lui să-I slujiți și de El să vă lipiți. Iar pe proorocul acela sau pe văzătorul acela de vise să-l dați morții, pentru că v-a sfătuit să vă abateți de la Domnul Dumnezeuul vostru, Cel ce v-a scos din pământul Egiptului și v-a izbăvit din calea robiei, dorind să te abată de la calea pe care ți-a poruncit Domnul Dumnezeuul tău să mergi; pierde dar răul din mijlocul tău.” (Deuteronom 13, 1-5)

Întâlnim și astăzi aceste practici demonice (poate chiar mai rafinate ca prezentare) amestecate deseori cu unele practici necanonice¹⁶, pe care toți impostorii și proorocii diavolului le fac publice chiar prin canale mass-media. E o adevărată ofensivă a demonismului și a păgânismului care asaltează azi spiritualitatea creștină (în general) și românească (în special) mai mult ca oricând.

Fel de fel de ghicitori, de vrăjitori, de prezicători sau de posedați ai unor „puteri paranormale”, își oferă serviciile pentru a dezlega farmece¹⁷, blesteme¹⁸, drumuri¹⁹ și cununii²⁰, pentru a descoperi autorii unor furturi, pentru a prezice viitorul²¹, pentru a-i ajuta pe oameni să iasă rapid din încurcături financiare sau de sănătate și pentru multe alte rezolvări de probleme familiale și sociale.

Circulă și azi printre credincioși încă multe superstiții și idei fixe care duc oamenii la mari confuzii și buimăceli în credință. Exemplificăm câteva dintre ele:

1) legate de existența predestinației (soarta), a horoscopului sau zodiacului care dictează implacabil viitorul omului²²;

2) legate de unele zile²³ (că marți sunt trei ceasuri rele), numere²⁴ (că 13 aduce ghinion), sau

din drum sau vezi preot²⁵ sau îți trece o pisică neagră calea îți va merge rău, că dacă auzi o cucuvea cântând va muri cineva, că dacă treci pragul casei cu piciorul stâng sau dacă „te mănâncă nasul” nu vei reuși în ce vei face, etc.) considerate aducătoare de pagubă²⁶;

3) legate de unele obiecte, care atunci când sunt păstrate, sunt considerate că „poartă noroc”²⁷.

Explicitarea bolilor trupului pe baza filosofiilor orientale, ca fiind cauzate de „dezechilibre și gâtuii ale energiilor yin și yang” sau pe baza speculațiilor radiesteziste ca fiind produsul influenței unor „interferențe malefice ale energiilor cosmice și telurice” nu are nimic comun cu Adevărul, deoarece omul nu este la discreția energiilor cosmice impersonale care-i strivesc existența și libertatea, ci este persoană, infinit superioară lumii neraționale. Iar a susține predestinația cosmică dictată de stele (cum susține astrologia cu variațiunile ei pe aceeași temă – zodiacul și horoscopul) este o gravă erezie întrucât: **a**) îl face pe om inferior lumii neraționale care-i anihilează orice tendință de libertate, și **b**) omul nu ar mai avea răspunderea păcatului deoarece stelele i-au impus cu necesitate să facă totul²⁸.

Este departe de cei ce practică și promovează formele de **spiritism și parapsihologie** intenția de a-L chema pe Domnul în ajutor. Dată fiind prezența multor erezii (contrare învățăturii Bisericii Ortodoxe) și superstiții în doctrina acestora, este limpede că ei nu lucrează cu Dumnezeu cel viu, ci cu un „dumnezeu” care i-a inspirat în învățatura lor pierzătoare de suflet și îi ajută și în „lucrătura” lor. De aceea, pentru a fi credibili în fața oamenilor care mai știu ceva despre Dumnezeu, acești prooroci ai satanei se îmbracă în „haine de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitori” (Matei 7.5), afișându-și „credința” prin icoane pe pereți, prin diverse rugăciuni spuse la începutul ședinței și chiar prin sfătuirea pacienților de a merge mai întâi la Biserică pentru ca „tratamentul” să aibă efect deplin²⁹. Diavolul invocat prin diverse practici și mantră³⁰ rostite de ei într-o atmosferă hipnotică nu întârzie să-și facă simțită prezența și acțiunea. Deseori, însuși proorocul intră în extaz sau în transă³¹ inducându-le prin sugestie aceeași iluzie și stare psihică și celor ce-i suportă „tratamentul spiritist”. Cu toate că unii dintre cei ce-l consultă simt o aparență de bine și chiar îi mulțumesc proorocului pentru aceasta, totuși succesul aparține diavolului care urmărește pierderea sufletelor prin erezii și prin patimi în ciuda chiar a unui

folos trupesc a omului consultat. Iată ce zice Însuși Mântuitorul Hristos referitor la asemenea prooroci:

„Mulți îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele tău am proorocit și nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele Tău minuni multe am făcut? Și atunci voi mărturisii lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea.” (Matei 7. 22-23)

Profețiile, semnele și minunile „paranormale” săvârșite de acești înșelători se pot explica prin aceea că ei folosesc conjugat mai multe metode: fraudă (trucajul, scamatoria), sugestia și iluzia colectivă, și chiar conlucrarea directă cu diavolul³². „Este un păcat grav pentru un creștin, fiu al Bisericii și al lui Hristos, să creadă că Dumnezeu are nevoie, pentru a Se descoperi oamenilor, de mesageri care ciocănesc în pereți și în mobile, fac să danseze mesele și să alerge paharele sau se pretează la cele mai ridicole și uneori dezgustătoare exhibiții. Nu numai doctrina revelată, dar și cel mai elementar bun-simț respinge astfel de lucruri.”³³

b) Domeniul patologicului, cu forme mai ușoare sau mai puțin grave de manifestare, cu tendințe de extindere mai puțin sau mai mult accentuată;

Boala psihică, fie moștenită genetic, fie dezlănțuită în urma unor șocuri emoționale, generează apoi în imaginația omului unele idei fixe, obsesii, halucinații și viziuni mai mult sau mai puțin religioase. Caracteristică psihopatologiei este prezența halucinațiilor, a vedeniilor cu conținut fantastic. „Dar falsul misticism se întreține nu numai prin halucinații, ci și prin iluzii. La halucinație este mai întâi ideea, reprezentarea mintală, apoi senzația, sau imaginea cu aparență de realitate. La iluzie este întâi o senzație reală și apoi o idee, o reprezentare falsă despre ea, o interpretare greșită a ei. Dacă halucinația este mai ales apanajul celor bolnavi, iluzia nu presupune numai decît o boală.”³⁴ Ea apare în general acolo unde este o percepție superficială a realității și a vieții religioase, o confuzie și o ignoranță propice răspândirii falsului misticism.

Totuși, în unele forme patologice de fals misticism, un rol important în întreținerea acestei atitudini îl deține folosirea de substanțe halucinogene (droguri) și de muzică (psihedelică) prin care „misticii” își provoacă rapid vedeniile și extazele. Cu toate că unii mistici psihopați își cunosc și recunosc starea de boală³⁵, sunt printre ei și unii

care devin de bunăvoie înșelători ai buneii credințe a oamenilor promovându-și în public cu mare avânt „profețiile apocaliptice”³⁶.

c) **Domeniul ignoranței și al releii credințe**, cu nenumăratele lui expresii, atât la nivel individual cât și social.

Ca o consecință firească a secularizării, tot mai mulți oameni se complac într-o stare „căldicică”, fără nici o angajare într-o viață morală și rațională. E mult mai comod să împlinești formal și exterior niște rituri de cult, decât să te străduiești să înțelegi și să trăiești curat credința ortodoxă. De aceea, foarte mulți impostori, mânați de rea-credință, propun azi o serie de „rețete sigure”, care în mod automat îl pun pe omul ignorant în pace cu Dumnezeu, sau îi rezolvă imediat toate problemele³⁷.

Deseori, azi, aceste tendințe de fals misticism sunt atât de amestecate, încât este foarte greu să le distingi originile și scopurile după care se desfășoară în societate, mai ales când în spatele acestor mișcări de degenerare religioasă³⁸ sunt și cercuri politice internaționale anticreștine³⁹.

Pe baza premiselor expuse mai înainte, se profilează pe plan mondial o altă formă a falsului misticism, o formă cosmopolitistă, o revigorare și o integrare globalizantă a tuturor „spiritualităților” păgâne (tradiționale, orientale și occidentale) în felurite **sincretisme filosofico-religioase** care exaltă mândria antropocentrică și spectacolul. Este, într-adevăr, o mare performanță să aduni într-o aceeași „nouă spiritualitate” raționalismul sufocant și sentimentalismul nebulos, activismul social și imoralitatea, umanismul ateu și panteismul dezumanizant, reunind teorii doctrinare contradictorii într-o sinteză care se propune treptat lumii ca „religia viitorului”, ca „religia” cea fără Dumnezeu a unei noi ere mondiale. Aceasta este, de fapt, perspectiva tristă a unei lumi tot mai secularizate, tot mai descreștinate: instalarea urâciunii pustiirii în locul cel sfânt.

Or, Ortodoxia are de spus un cuvânt greu la această grea cumpănă a istoriei, ea fiind singura cale de mântuire și de unire a oamenilor cu Dumnezeu prin Mântuitorul Iisus Hristos, Capul și Mirele Bisericii.

3. Tipuri de persoane pseudo-duhovnicești⁴⁰

Promotorii unor învățături și practici noi, exponenți ai falsului misticism, străini de Tradiția și de Duhul Bisericii Ortodoxe, sunt oameni adesea ei înșiși nelămuriți în probleme de morală, de credință și de viață bisericească. Alteori, însă, ei sunt de-a dreptul impostori care folosesc minciuna ca metodă de îmbogățire materială și de alterare a buneii credințe a oamenilor cu care vin în legătură⁴¹.

3.1. Tipul patologic

Tipul patologic, psihopatul, a cărui vocație mistică apare datorită unor deranjamente psihice personale, este un tip de obicei activ, având numeroase „convorbiri cu Dumnezeu” și „vedenii de sus”, prin care își alimentează mândria cu investirea unor misiuni importante chiar pentru omenirea întreagă.

Între acești autointitulați „prooroci”, unii sunt psihopați confirmați de știința medicală, și tratarea lor necesită și o intervenție clinică (tratament, internare în spital). Alții, însă, a căror boală nu e întotdeauna și pentru toți evidentă, se dau drept reprezentanți ai unei spiritualități autentice, cucerindu-și adepții prin convingerea lor puternică în ceea ce spun, convingere susținută și prin manifestări exterioare agresive, uneori chiar ridicole și prin „rețete” proprii de spiritualitate.

Totdeauna se dau pe sine drept mari personalități⁴² și țin neapărat să fie considerați ca atare, mergând uneori până la sacralizarea propriilor persoane și obiecte (delir de grandoare). Au adesea „vedenii în duh” sau „convorbiri cu îngeri”, despre a căror valoare nu se consultă niciodată cu Biserica și pe care nu le raportează niciodată la reperele dumnezeiești ale Sfintei Scripturi și ale Sfintei Tradiții. Duhurile cu care comunică le dau un fel de autonomie în cele spirituale, întărindu-le convingerea propriei infailibilități, încât ajung să se propăvăduiască pe ei, și nu pe Dumnezeu⁴³. Unii ca aceștia nu cunosc nimic despre smerenia adevărată, despre dreapta socotință, despre deosebirea duhurilor, virtuți absolut necesare oricărui creștin dreptmăritor.

Toți acești „prooroci”, având „comunicări directe cu Dumnezeu”, se cred mai presus de Sfânta Scriptură chiar, pe care o folosesc doar ca să-și argumenteze „misiunea”, făcând de obicei propagandă de

grup, sacrificând orice pentru grup, chiar și logica și bunul simț și omenia însăși, provocând mari crize sufletești în ascultătorii naivi și nepregătiți, și terorizându-i aproape cu propriile lor obsesii și neliniști. Lângă ei nu ai sentimentul seninătății, al odihnei și al bucuriei pe care-l trăiești la întâlnirea cu un om îmbunătățit, ci o teribilă încrâncenare și teamă; sunt făcători nu de pace ci de panică. Apogeul dezechilibrului îl ating fanaticii, manevrați clar din umbră de duhurile viclene care-i aruncă în excese și exagerări cu totul străine de viața Bisericii.

3.2. Tipul primitiv, credulul

Tipul primitiv, credulul, este omul sănătos la minte și la trup, dar care din motive de neputință intelectuală este aproape totdeauna ignorant; deseori se mulțumește cu „lămuriri” strâmbe și poate fi ucenic credincios al unui „prooroc” de tipul întâi. Totuși, se poate îndrepta mai ușor, se poate educa prin cateheză.

În predicile lui acordă prioritate unor lucruri minore ca regulile de mâncare, de somn, de îmbrăcăminte, de respectarea *ad literam* a unor rânduiești bisericești; obsedat de tipic, are o credință neluminată de rațiune, consumând excesiv cărți și cărțile apocrife (gen *Epistolia*, *Talismanul Mântuitorului*, *Visul Maicii Domnului*, îndoielnica scriere *Evanghelia după Toma*, etc.). De aici groaza aproape paralizantă care-l îndeamnă să execute, fără vreo cercetare lucidă, tot felul de „rețete sigure” care circulă între cei de o stare cu ei.

Creștinul devenit „primitiv” este robul formelor care fără Duh sunt moarte, fără sens; iar practicarea automată, exterioară dar riguros și fără cârtire a acestor rețete devine atunci un act de magie. În fond, atenția omului îi este deviată de la întâlnirea conștientă și vie cu Dumnezeu, cu Iisus Hristos, la simple practici care prin ele însele pot oferi senzația falsă a unei vieți cât se poate de religioase. Omul se poate desfigura treptat, când își reduce demersul duhovnicesc doar la repetarea exterior-formală a unor rânduiești (mai mult sau mai puțin bisericești) fără a-și lumina gândirea cu înțeleșul lor. Se crede lesne împăcat cu Dumnezeu prin execuția corectă și la timp a formulelor din rețetă, după care își poate lua libertăți morale apărat de faptul că această împăcare e astfel sigură și ușoară. Tipul primitiv, frecvent printre habotnici și neinstruiți, printre sectanții extremiști și adepții vechiului calendar la noi, nu poate afecta totuși pe oamenii care au o cât de mică

cultură și pregătire religioasă și obișnuitul bun-simț românesc. El poate antrena, însă, mulțimi rămase încă la o mentalitate scăzută și poate da mult de lucru slujitorilor Bisericii, deoarece strâmbă cu totul spiritul larg, înțelegător și iubitor al Ortodoxiei.

„Dacă tipul patologic trebuie internat și vindecat, tipul primitiv trebuie lămurit prin mijloacele pe care Biserica le are la îndemână.”⁴⁴ Deseori înșiși credincioșii cu cunoștințe religioase reduse, mai ales femeile exaltate și căutătorii de sfinți la tot pasul, incapabili de a discerne duhurile, îl ajută pe un astfel de „propăvăduitor” să ajungă „vedetă duhovnicească”, mai ales dacă cel urcat în „top” e călugăr. Rețetele lui sunt mult mai bine primite decât ale preoților mireni (chiar dacă aceștia sunt trăitori autentici, ireproșabili, ai Ortodoxiei), iar numele-i ajunge unitate de măsură a evlaviei.

3.3. *Impostorul*

Impostorul, sau „misticul” mascat, vine cu gând precis de a induce în eroare asupra persoanei și valorii sale, simulând sfințenia pe care n-o poate realiza de fapt și prin aceasta asemănându-se cu întâiul impostor, ocrotitorul lui (adică diavolul). Precum acela a vrut să fie ca Dumnezeu, așa și acesta vine ca (un) Hristos, ca profet, ca om sfânt și luminat. Impostorul și fățarnicul, „lupi îmbrăcați în haine de oi” (Matei 7, 15), simulează dar, în același timp, deformează și discreditează conținutul doctrinar al Ortodoxiei, urmărind intenționat înșelarea bunei-credințe a celorlalți. Resortul interior care-i stimulează în avânt și în perseverență, uneori chiar în eforturi ascetice exagerate, e un orgoliu nemăsurat, o sete demonică de celebritate, pe lângă interese materiale, ce nu sunt excluse. Prin felul de a vorbi, de a se mișca, de a simula minuni, de a profeti, impostorul face „scamatorie” spirituală dezbinând credința și pe credincioși; el începe în Biserică, dar sfârșește în afara ei. Impostorul se folosește de Evanghelia lui Hristos nu pentru folosul Bisericii și al credincioșilor, ci doar pentru folosul propriu.⁴⁵

Toate aceste trei mari categorii de persoane pseuduhovnicești care apar peste noapte, provocând și curente (mișcări) de evlavie falsă, se „recrutează” în general prin imitație; cei ce cad victime învățăturilor și practicilor unor asemenea „prooroci mincinoși”, ei înșiși fac dovada credulității și a comodității (leneviei) duhovnicești, a necunoașterii elementare a dreptei credințe în

Tradiția ei autentică.

4. Demascarea și combaterea „falșilor mistici”

Omul cu adevărat duhovnicesc nu-și face și nici nu încurajează la alții reclama propriilor virtuți; „poziția sigură în spiritualitatea ortodoxă este cea din smerenie; aceasta e de fapt criteriul ei absolut. Cei care au fost și au rămas în smerenie, au putut să se bucure de daruri duhovnicești reale, au putut să le păstreze și au putut folosi și pe alții cu dânsese. Pe aceștia îi impune Însuși Duhul Adevărului, Duhul Bisericii întregi, Care lucrează printr-înșii, duh care respiră nevăzut și discret prin toată lucrarea lor, iar sentimentele pe care le angajează în credincioși nu cad sub cenzura îndoielii. Dacă un asemenea om are și o vocație misionară, el o întreprinde cu sfat, fără grabă, desfășurând-o progresiv, în timp, fără publicitate, fără „eu” la orice pas și fără adunare de „partizani”.⁴⁶

De aceea, din momentul apariției unui nou „prooroc”, se cuvine ca Biserica să-l cerceteze și să-l demaște public imediat, după criteriile următoare:

1) în legătură cu persoana lui: dacă este sau nu sănătos la minte, smerit, evlavios, bun cunoscător al Ortodoxiei, lipsit de patimi;

2) în legătură cu mesajul lui: dacă nu e în contradicție cu datele Revelației dumnezeiești, dacă nu are contradicții interne, dacă nu inovează, dacă e moral, dacă e serios și limpede;

3) în legătură cu urmările actuale sau eventuale pe care le-ar putea avea promovarea și propăvăduirea lui.

Biserica nu trebuie să tolereze sau să aștepte maturizarea cazurilor de fals misticism; extinderea unor asemenea cazuri poate genera secte și chiar erezii. Nu trebuie îngăduit (atenție!) ca turma lui Hristos să fie dezbinată.

Primul lucru care trebuie făcut după identificarea falsului este contracararea lui cu toate mijloacele misionare pe care rânduiala bisericească le prescrie. Tratatativele politicoase și așteptarea ca acești „prooroci” să dea singuri faliment nu sunt indicate întrucât le prelungesc autorizația de a înșela. Dialogul și cateheza cu cei căzuți în rătăcire sunt metodele principale pentru aducerea lor în hotarele Ortodoxiei trăite și explicitate de Sfinți. În general, **într-o formă de fals misticism, inspirată sigur nu de Duhul Adevărului, oamenilor li se oferă noutatea, senzaționalul, mirajul unor experiențe mai**

deosebite, accesul la unele „taine” descoperite doar câtorva „aleși”, aflarea unor profetii și chiar exersarea unor „semne și minuni paranormale”. Aceste experiențe, precum vedem, nu intră în viața normală a unui bun creștin ortodox, luminat, care-și păzește sufletul pe drumul lin și drept al sfințeniei. Ele, de fapt, nu sunt cuprinse în cele nouă Fericiri ale Mântuitorului.

5. Unele practici necanonice

Dacă în evlavia sănătoasă atenția omului este centrată pe relația lui de iubire cu Dumnezeu și cu semenii, pe prețuirea celuilalt prin smerirea de sine, în falsul misticism în centru nu mai e loc nici pentru Dumnezeu, nici pentru semeni, deoarece totul este ocupat de propria persoană închisă în sine⁴⁷, suficientă sieși, separată de semeni prin mândrie. Iubirea conștientă a lui Dumnezeu și a semenilor e înlocuită în consecință și în planul trăirii liturgice prin anumite practici și „ritualuri de cult” noi și nerecunoscute de întreaga Biserică.

În Ortodoxie, toate rânduielile bisericești, fiind actualizări ale momentelor principale din istoria mântuirii noastre, sunt creatoare de comuniune între oameni și de smerenie căci aduc credincioșilor conștienți harul Duhului Sfânt, harul Duhului Iubirii dumnezeiești. În toate rânduielile de cult lucrează Însuși Mântuitorul Hristos – izvorul harului – printr-un dialog iubitor și rațional cu noi, și ne angajează și pe noi la iubire unii pentru alții. De aceea, să fim clar înțeleși că nu aprinsul mecanic a 9 lumânări sau acatistele date la 7 biserici simultan sau împlinirea strictă a pravilei de post și rugăciune cu gura sau intrarea în vreo grupare de „elită duhovnicească” ne ajută automat la mântuire, ci păzirea poruncilor lui Hristos în Duhul întregii Biserici. Mulți evită pe cât pot Taina Spovedaniei, canonul de pocăință și virtuțile creștinești absolut necesare mântuirii și se îndreaptă spre „rețete sigure” de genul „9 Masluri”⁴⁸, „rugăciuni de 9 zile consecutive”, descântece și tratamente pe la tot felul de țigănci, prooroci, paranormali etc. Cu durere sesizăm astăzi o adevărată invazie a păgânismului prin mentalitatea magică prezentă la tot mai mulți credincioși.

Evitând intenționat (din motive pur pământești) sau nu catehizarea credincioșilor în direcția creșterii lor morale și duhovnicești, unii păstori sufletești acreditează și

necanonice, practici care pe de o parte le duc faima de mari „făcători de minuni”, iar pe de altă parte țin oamenii într-o stare de confuzie spirituală ce degenerază treptat într-o mentalitate magic-fetișistă. „Prin practici de felul acesta nu se mai servește opera de educare și spiritualizare a sufletelor prin religie, ci sub forme creștine se servește opera de scufundare a lor în imoralitate și în întunericul și robia unor puteri obscure care se dezlănțuie prin practici de sugestie și de magie.”⁴⁹

5.1. Exemple

Deși, poate, unora dintre practicile enunțate mai jos nu li se poate nega un oarecare folos de moment, totuși ele nu pot fi acceptate ca autentic-bune întrucât sunt fie riscante, fie deviate de la sensul lor real, fie chiar profanatoare ale Tradiției autentice. Unele dintre aceste practici sunt întreținute de către unii preoți sau călugări, altele de creștini mireni, bineînțeles, promotorii lor încadrându-se în tipologia expusă mai înainte.

Unele sunt inovații și improvizații liturgice⁵⁰, altele sunt deformări voite⁵¹ ale rânduielilor liturgice consacrate în Tradiția Bisericii Ortodoxe, altele sunt de-a dreptul „rețete băbești” cu origini în vrăjitoria populară. Iată o enumerare a câtorva dintre cele dintâi:

- deschiderea cărții (sau a Pravilei sau a Psaltirii sau a Sfintei Evanghelii, uneori la sfârșitul Sfântului Maslu) pentru a iscodi viitorul⁵², urmată de tâlcuirea fragmentului de text ce cade mai întâi sub ochii „credinciosului”⁵³ care eventual a ținut trei zile de post negru⁵⁴;

- împărțirea de părțicele (miride) luate de pe Sfântul Disc și date „credinciosului” cu mențiunea că „ele sunt mai mari în sfințenie decât aghiasma și anafura și se iau după o zi de post total”⁵⁵ (de unde invenția asta?);

- oficierea unor „rugăciuni și slujbe speciale” pentru cei care s-au sinucis⁵⁶, pentru cei morți în erezie, pentru pruncii avortați⁵⁷, lucru neîncurajat de Biserică;

- omiterea exorcismelor de la Botez;

- săvârșirea, din comoditate, a Tainei Botezului numai prin stropire sau turnare⁵⁸;

- rebotezarea celor bolnavi de epilepsie sau a copiilor „pentru a se alunga răul din casă”;

- „botezul” morților⁵⁹ sau al unor păpuși sau cărpe pe 7

ianuarie în locul copiilor avortați care-și „primesc” un nume fictiv de Ion-Ioana (această invenție este opera „babelor” care descântă și ghicesc pe la țară, invenție preluată și de unii „popi mincinoși” care câștigă bine de pe urma ei); cei ce fac un lucru ca acesta sunt aspru muștrați de către Biserică, prin Canonul 47 al Sfinților Apostoli, „ca unii ce-și bat joc de crucea și moartea Domnului”⁶⁰ (practica aceasta este un adevărat sacrilegiu adus Tainei Botezului);

- săvârșirea Spovedaniei în grup la adulți, uneori rostindu-se doar dezlegarea cea mare urmată chiar de Sfânta Împărtășanie, fără nici un canon dat cuiva, deși unii dintre ei nu s-au spovedit niciodată în viață⁶¹;

- săvârșirea mărturisirii păcatelor în fața icoanei Mântuitorului, fără preot, acesta citind doar dezlegarea finală;

- folosirea doar a epitrahilului la Proscomidie, la Botez, sau la Spovedanie de către preotul duhovnic⁶² (lucru contrar rânduielii din Aghiazmatar, care specifică limpede ca fiind obligatorie îmbrăcarea felonului, ca la orice Sfântă Taină)⁶³;

- împărțirea cu Sfintele Taine a celor ce sunt în comă sau în agonie sau tocmai au murit (un adevărat sacrilegiu împotriva Sfântului Trup și Sânge al Mântuitorului Hristos)⁶⁴;

- atingerea și păstrarea (40 de zile) pe sub Sfânta Masă a unor fotografii, acte, haine și obiecte ca „să se sfințească”⁶⁵;

- pășirea cu Cinstitele Daruri peste oameni și haine (lucru riscant pentru slujitor și generator de dezordine între credincioși)⁶⁶;

- atingerea capetelor credincioșilor cu Sfântul Potir de către slujitor (din nou riscul e foarte mare) pentru „a li se ierta păcatele”⁶⁷;

- abuzul de pomeniri la Vohodul mare;

- călcarea oamenilor cu picioarele pentru „a scoate diavolii din ei”;

- citirea mai deasă (chiar de câteva ori pe zi) a Molitfelor Sfântului Vasile cel Mare și a unor exorcisme apocrife (suspect este că în acestea se pomenește mai des numele vrăjmașului decât al Mântuitorului, iar unii credincioși evită Taina Spovedaniei)⁶⁸;

- miruirea fotografiilor⁶⁹ pentru „a le merge bine” celor din fotografii;

- împărțirea de tămâie sau cenușă din cădelniță pentru a fi consumate de credincioși prin mâncare, câteva zile consecutive (riscul intoxicării este evident);

- oficierea unor „slujbe speciale” de „dezlegat (și

spălat) cununile și vrăjile⁷⁰ ;

- înmormântarea seacă (fără mort);
- condensarea pentru aceeași persoană a 2 sau 3 slujbe de pomenire a morților într-un singur parastas;
- deschiderea bisericii dimineața de către unii tineri și tinere pentru grăbirea căsătoriei;
- punerea busuiocului sub pernă fetei ca să i se descopere ursitul în vis;
- încurajarea unor forme de evlavie catolică: invocarea lui Anton de Padova, postul în ziua de marți⁷¹ (chiar de 9 ori consecutiv) mai ales pentru măritișul fetelor, folosirea de statui și tablouri religioase necanonice⁷² ;
- acceptarea și încurajarea unor dialoguri cu duhuri, a unor vedenii și vise profetice⁷³ și chiar recomandarea pelerinajelor în asemenea locuri „speciale”;
- acreditarea în biserică a grupărilor de elită religioasă⁷⁴ ;
- acceptarea și încurajarea doctrinelor sincretiste și practicilor de vrăjitorie, radiestezie, bioenergie, yoga, parapsihologie, masonerie, astrologie, zodii, ghicit;
- promovarea unor învățături și practici noi legate de isihasm străine de tradiția filocalică și chiar profanatoare a ei; aceste noi „proceduri” de isihasm fac casă bună cu păgânismele orientale⁷⁵ ;

... și unele rețete de-a dreptul băbești:

- folosirea și purtarea cărțicelor apocrife ca *Visul Maicii Domnului, Epistolia și Talismanul Domnului, Evanghelia după Toma* ș.a.;
- punerea de bani în cristelniță (chipurile ca să aibă noul născut spor la bani);
- ținerea în mână a mai multor lumânări la Sfânta Împărtășanie (chipurile pentru cei morți neîmpărtășiți);
- dăruirea unui cocoș preotului slujitor în noaptea de Înviere (chipurile pentru cei morți „nespovediți, neîmpărtășiți, fără lumânare”);
- aprinderea a 7, 9, 12, 33 lumânări în formă de cruce și lăsate să ardă în 4 reprize (câte un sfert fiecare) separate prin câte 10 metanii, ultima repriză, obligatorie, fiind la ora 12 noaptea⁷⁶, chipurile pentru îndeplinirea dorințelor (de parcă Dumnezeu ar fi obligat să-ți

îndeplinească dorința în urma acestui ritual fixist);

- săvârșirea unor „rugăciuni de blestem” (nu de îmblânzire) a dușmanilor, uneori ținând o lumânare cu flacăra în jos;

- darea în aceeași dimineață, personal, a 9 pomelnice la 9 biserici, în timpul Sfintei Liturghii⁷⁷;

- folosirea unor obiecte bisericesti sau a unor părți din ele în practicile vrăjitoarești, ș.a.

5.2. *Observații*

Asupra acestor practici necanonice (ca și a altora de același gen) merită să facem câteva observații:

1) Toate aceste practici sunt așa-zise „tradiții” locale, unele foarte noi, neacceptate, ba chiar condamnate de Sfântul Sinod⁷⁸ (încă din 1952) și chiar de toți creștinii cu discernământ.

2) În general, au răspândire între oamenii creduli, neinstruiți, grupați de obicei în jurul unui om – inițiatorul „tradiției” – care este ajutat de un „colegiu” (aceștia îi asigură „capului” publicitatea și propovăduirea învățăturilor și practicilor inventate de el).

3) De obicei, inițiatorii sunt bărbați care-și iau „libertățile” și prestața de a inova mai ușor (cad mai ușor pradă duhului rău care le oferă calitatea de „înțelepți”, „mentori”, „prooroci”); ei sunt fie de tipul psihopaților, fie din categoria impostorilor.

4) Femeile sunt preponderent atrase de asemenea „tradiții” noi pe care le răspândesc automat, fără a se interesa de raportul lor cu tradiția autentică a Bisericii Ortodoxe; ele aparțin tipului ignoranților și primitivilor în credință.

5) În cazul când inițiatorul e preot hirotonit sau mai ales călugăr (și eventual într-o mănăstire faimoasă), credibilitatea proorocilor și a practicilor lui crește între aderenții la ele și între viitoarele victime.

6) Totdeauna sunt forme exagerate de evlavie, având mai degrabă un fond păgân decât unul creștin, care reduc actul credinței la un exterior și simplu rit mecanic și magic. Cei care le practică alunecă în mândria că nu sunt ca ceilalți creștini, considerându-se mai „inițiați” în credință.

7) Folosindu-se de unele tradiții bisericesti adevărate, „tradițiile” necanonice le compromit autenticitatea, abuzurile acestora din urmă fiind un motiv serios de sminteală pentru intelectuali și de înjosire

a Ortodoxiei de către sectanți.

8) Ele subminează unitatea liturgică și de credință a întregii Biserici Ortodoxe Române, strecurând chiar învățături eretice și creând motive de dispută și chiar de dezbinare atât între clerici cât și între credincioși.

9) Cei care săvârșesc „exercițiile” duhovnicești expuse au impresia că, în mod automat, în viitor „le va merge sigur bine”, creându-și iluzii și speranțe deșarte.

10) Desconsideră Sfintele Taine, ierurgiile bisericești și virtuțile creștine, dând întâietate practicilor acestora oculte, esențializând accesoriile și pierzând din vedere esențialul însuși.

11) Principala ofensă este adusă Tainei Sfintei Spovedanii, întrucât oamenii uită că din pricina păcatelor Dumnezeu îngăduie încercările și necazurile. De aceea și diavolii îi poartă, pentru mândria lor, pe alte drumuri, numai pe drumul pocăinței, nu.

12) Unii își reduc întreaga viață religioasă la un lanț de asemenea practici pe care-l străbat inconștient (cu discernământul adormit); au impresia că sunt pe calea mântuirii doar făcând aceste „exerciții”, permițându-și chiar fapte imorale uneori, pentru îndeplinirea lor (de exemplu: multe femei de înghesuie, se ceartă chiar, ca să ajungă să le pună preotul Sfântul Potir pe cap).

13) Cei ce devin dependenți de aceste tehnici ajung obsedați de scrupulozitatea lor, pierzându-și libertatea de fii prin har ai lui Dumnezeu. Treptat, încrâncenarea și îngustimea gândirii lor pot avea urmări psiho-patologice, mai ales în cazul persoanelor labile psihic.

14) În conținutul lor nu respiră duhul smereniei și al iubirii de oameni; nici o tehnică în sine nu deschide omului perspectiva comuniunii, a rugăciunii comunitare, a asumării semenului în iubire. Sunt „exerciții” individualiste și reduse la folosul propriu, care agravează boala secularizării și a individualismului credinței. Această consecință este cea mai gravă, căci „din cauza înmulțirii fărădelegii, dragostea multora se va răci” (Matei 24.12) și mulți se vor abate de la adevărata credință la forme de fals misticism, erezie, idolatrie păgână și vrăjitorie.

15) Încurajarea mai mult sau mai puțin tacită de către unii preoți a unor asemenea forme de fals misticism și practici necanonice este o dovadă de decadere moral-religioasă, pe care înșiși credincioșii n-o pot tolera multă vreme, iar

descoperirea neadevărului din ele

va însemna atunci și o gravă deteriorare a încrederii lor în autoritatea preotului⁷⁹ și a religiei. Creștinismul, ca religie a Adevărului, nu are nevoie, ba e profund periculos, să fie sprijinit pe minciuni care se dezvăluie rând pe rând ca atare.

16) Toate aceste forme eronate de evlavie trebuie demascate și prevenite prin catehizarea credincioșilor în dreapta și autentică credință creștină, prin educarea unui discernământ minimal care să le permită oamenilor observarea și evitarea abuzului și a exagerărilor evlavioase.

6. Concluzii

Tradiția autentică de spiritualitate românească s-a păstrat în cuminenție, în omenie, în lumină și în simplitate, pe când falsele „tradiții” (amestecate cu practici păgâne, cu superstiții, cu magie populară) imprimă omului agitație, o atmosferă ocultă, întortocheată, o imagine răsturnată despre om – comunitate – lume - Dumnezeu, făcând posibilă justificarea unor exhibiții și bizarerii, străine Ortodoxiei.

Ortodoxia pune totdeauna în lumină Adevărul ca Persoană, pe Mântuitorul Iisus Hristos și iubirea Lui de oameni prezentă între credincioși, în Biserică, în rânduielile ei sfințitoare și mântuitoare. Orice inovație, orice abatere de la Sfânta Scriptură și de la Sfânta Tradiție a Bisericii Ortodoxe, orice „tradiție” mistică sau practică ce iese din cuminenția Ortodoxiei este limpede străină de Duhul Adevărului și, deci, nu duce la Adevăr, nu duce la mântuire.

De aceea, mai mici sau mai mari, autohtone sau exotice, mai restrânse sau mai răspândite, formele eronate de evlavie (ca mărturiile ale existenței falsului misticism), înainte de a se încetățeni ca „tradiții”, trebuie să fie combătute și eliminate fără rezerve din viața duhovnicească a credincioșilor creștini ortodocși.

NOTE:

¹ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsul 33 către Talasie*, în Filocalia, vol. 3, București, 1993, p. 131.

² Sunt tineri (mai ales) care, după ce trec prin fel de fel de „experiențe spirituale”, ajung la o stare critică de disperare și la o neîncredere în ceilalți, stare ce le produce o izolare de semeni și un dezechilibru psihic ireversibil. De exemplu, mulți tineri își distrug viața, epuizându-și energiile sufletești și trupești prin yoga și prin alte practici oculte,

ajungând fie în robia patimilor și a ereziilor, fie în boli psihice, fie chiar la suicid. Însă pentru ei oricând este timp de pocăință, de înviere din păcat, prin Hristos și în Biserică.

³ Preot Prof. Dumitru Stăniloae, *Formele sau cauzele falsului misticism*, în Studii Teologice, nr. 5-6 din 1952, p. 251. Am preluat expresia *fals misticism*, deoarece servește mai bine expunerii noastre, în sensul în care l-au folosit și Părintele Stăniloae și Î.P.S. Antonie Plămădeală. Termenul misticism s-a acreditat în afara bisericii, însemnând o experiență spirituală de obicei contrafacută, irațională, dezechilibrată. În teologie, se folosește specificarea de *fals misticism* pentru a se ocoli confuzia cu viața mistică autentică trăită prin Sfintele Taine și prin celelalte rânduieli ale bisericii.

⁴ În Ortodoxie, creșterea spirituală a omului spre măsura bărbatului desăvârșit - Iisus Hristos – nu se săvârșește doar prin puterile omenești limitate, ci printr-o neîncetată sinergie între nevoița omului și harul dumnezeiesc.

⁵ Î.P.S. Antonie Plămădeală, *Falsul misticism. Încercare de tipologie*, în volumul *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Colecția Axios, Editura Pronostic, București, 1995. P. 326.

⁶ Preot Prof. Dumitru Stăniloae, *Op. cit.*, p. 252.

⁷ *Ibidem*, p. 257.

⁸ Vezi partea a doua a lucrării de față.

⁹ Preot Prof. Dumitru Stăniloae, *Op. cit.*, p. 263.

¹⁰ Și ale altor „prooroci” care se declară făcători de minuni (n.n.).

¹¹ Preot Prof. Dumitru Stăniloae, *Op. cit.*, pp. 267-269.

¹² Nu numai a sectanților, ci chiar și a unora dintre cei care se declară „ortodocși”.

¹³ Preot Prof. Dumitru Stăniloae, *Op. cit.*, pp. 271-272.

¹⁴ Se prezintă ca o cale comodă pentru că nu cere nici un efort moral, dar tocmai de aceea este o pantă pe care omul decade de la demnitatea de ființă liberă și spirituală.

¹⁵ Vezi și 2 *Paralipomena* 33, 1-6, unde sunt arătate păcatele apostaziei lui Manase: idolatrie, magie, fermecătorie, vrăjitorie, chemarea duhurilor morților.

¹⁶ Vezi și capitolul 5 al prezentei lucrări.

¹⁷ După ce le spun oamenilor că au asemenea „făcături”, șarlatanii se și oferă să-i ajute să iasă din starea disperată pe care le-au inoculat-o prin sugestie. Deseori, sugestia vrăjitorului rămâne inoculată în mintea omului vreme îndelungată, întreținându-i acestuia o stare de frică aproape paralizantă. Apare și aici intervenția nevăzută a duhurilor rele care-i domină și pe vrăjitor și pe clienții lui.

¹⁸ Orice om care săvârșește păcatul cade sub blestemul lui Dumnezeu (ca și Adam) și sub farmecele diavolului. De aceea este nevoie de o nevoiță morală, de un efort fizic și spiritual, pentru ca omul să iasă de sub dominația păcatului. Vrăjitorii vorbesc oamenilor de niște blesteme omenești care îi apasă pe oameni, dar nu le spun nimic de blestemul păcatelor proprii. Astfel, ei deturneză atenția omului de la relația lui cu Dumnezeu la orizontala lumii acesteia. Or, pentru a ieși de sub blestemul păcatelor este nevoie de Spovedanie la preot, de rugăciune și de canonul convenit de pocăință.

¹⁹ După spusele acestor speculanți, dacă cineva „are drumurile legate” în viață, înseamnă că „nimic nu i se leagă” deoarece alții i-au făcut vrăji, iar el are tendința de a scăpa de ele tot printr-un apel la vrăjitorie. Se vede și aici tendința de evitare a îndreptării morale a vieții. Or, pentru păcatele noastre ne îngăduie Dumnezeu tot felul de încercări și obstacole în viață, ca prin ele să ne oprească de pe calea pierzării și să ne aducă pe calea mântuirii.

²⁰ „A dezlega cununiile” cuiva înseamnă, în înțelesul total deformat al vrăjitoriei, a-l ajuta pe cineva să iasă de sub „legătura” unor farmece sau vrăji făcute de alții și să se (re)căsătorească mai repede. Unii tineri, după ce divorțează, (neștiind că divorțul nu e o soluție ci un eșec) caută să fie dezlegată legătura Cununii lor de la Biserică prin vrăjitorie (numai ideea este gravă abatere, darămite practica!). Fetele sunt cel mai adesea victimele acestor impostori, ele alunecând rapid într-o stare de frică și de deznădejde, motiv pentru care umblă disperate din vrăjitoare în vrăjitoare. Or, înțelesul creștin real al dezlegării cununiilor este slujba de binecuvântare a tinerilor căsătoriți care se săvârșește în a opta zi de la Cununia lor. În unele părți ale țării, la nuntă, mirii își pun pe cap cununii din flori de merișor, flori ce simbolizează fecioria lor și prospețimea noi familii. Aceste cununii sunt purtate de tineri până în a opta zi de la nunta lor, când merg la biserică și preotul li le desface de pe cap, citindu-le rugăciunile de binecuvântare. Observăm cum diavolul a reușit să devieze în mintea omului de azi sensul creștin adevărat al „dezlegării cununiilor” spre un înțeles total pervertit și opus.

²¹ Unii prezicători folosesc metode „consacrate” de ghicit (în cărți, în bobi, în palmă, în cafea, în vise, etc.), alții le deschid cartea (vezi capitolul cu practici necanonice), alții intră într-o tranșă din care „le spun totul”. Oricum este și aceasta o sugestionare a „clientului” și o înșelare a lui.

²² De aceea mulți consultă horoscopul zilei sau prezicătorul, pentru a ști de ce să se ferească sau ce să facă. Este și aici o formă de manipulare psihică a maselor prin sugestie și autosugestie.

²³ Toate zilele sunt create de Dumnezeu și sunt sub pronia Lui. Este o gravă eroare considerarea că ziua de marți e „mai puțin bună” decât celelalte. Iar diavolul și propria lor ignoranță îi pot ține pe oameni chiar toată viața într-o asemenea stare de rătăcire și frică. O altă greșeală este aceea că pe acatistele date vineri și duminică la biserică, oamenii se roagă ca unei persoane „la sfânta zi de azi”, în loc să se adreseze lui Dumnezeu, Creatorul și Stăpânul timpului.

²⁴ Dintr-un asemenea fixism s-a născut ideea că alte numere sunt mai „norocoase” decât celelalte. Găsim și în unele „rețete duhovnicești” asemenea cifre magice atașate lumânărilor, picăturilor de ulei sfințit și bucatelilor de anafură, cifre care neapărat trebuie să fie respectate, fiind mai importante chiar decât însuși actul de cult ce trebuie săvârșit cu sfială, cu credință și cu dragoste.

²⁵ Vedeți ce pervertire a întâlnirii cu preotul? Ori preotul, care e trimisul lui Dumnezeu, aduce prin prezența și binecuvântarea lui, prezența și binecuvântarea lui Dumnezeu.

²⁶ Tocmai pentru a preveni o eventuală întâmplare rea unii „bat în lemn” (altă superstiție destul de răspândită).

²⁷ În vechime, aceste obiecte erau idolii, amuletele, fetișii, medalioanele unor zei, etc. Azi, ceea ce e foarte grav, unii cred că și icoșitele și cărțicelele religioase de buzunar au aceeași folosință. Nu mai văd în ele sensul de a-i ajuta spre o relație personală de rugăciune și iubire către Dumnezeu, ci socotesc că simpla lor prezență în buzunar îi scutește de orice demers moral și duhovnicesc.

²⁸ În acest caz, vina păcatului este aruncată chiar asupra lui Dumnezeu, cel ce a creat stelele și mișcarea lor. Aici se vede inspirația și intenția diavolului, care-L urăște pe Dumnezeu și vrea ca și oamenii să-l urmeze.

²⁹ Mulți bioenergeticieni și radiesteziști fac așa.

³⁰ Cuvinte a căror repetare se consideră că provoacă imediat un efect sigur.

³¹ La mulți se poate distinge clar fenomenul posesiei demonice datorită unor mișcări rapide și cuvinte necontrolate. Asemenea transă o trăiesc și sectanții pentecostali când „vorbesc în limbi” inexistente și fără nici un folos.

³² Unii vrăjitori sunt efectiv vânduți diavolului care îi ajută din plin la realizarea scopurilor propuse în ședința de vrăjitorie.

³³ Diac. Prof. Emilian Vasilescu, *Spiritismul. O primejdie religioasă, morală și socială*, în revista „Studii Teologice”, nr. 7-9, 1953, p. 467.

³⁴ Preot Prof. Dumitru Stăniloae, *Op. cit.*, p. 262.

³⁵ Deseori, boala psihică se instalează într-un om împătimit ca urmare a păcatelor personale sau ale părinților, păcate repetate până la stadiul de „a doua natură”. Așa că degenerarea psihică și fizică ce o produc patimile, cumulată cu șocurile emoționale, poate fi cauza multor devieri mistice de natură patologică. Unii dintre acești oameni bolnavi sunt conștienți de păcatele lor și luptă cu ele, încercând să riposteze la obsesiile ce revin din subconștient și la sugestiile înfricoșătoare ale diavolului, căruia nu-i convine să piardă pe cineva de client. Aici se poate vedea răutatea și viclenia duhurilor rele care „vatămă și schimbă mintea omenească” (*Molitfa a patra* a Sfântului Ioan Gură de Aur, vezi în Aghiazmatar).

³⁶ Ca în cazul „profetului” Hâncu, care a creat o mare panică între oameni, proorocind un cutremur la 15 ianuarie 2000. Sectanții sunt dominați și ei de aceeași teroare a sfârșitului cu care îi molipsesc și pe prozeliții lor. Ei sunt mai degrabă făcători de tulburare decât făcători de pace. Iar cei ce fac yoga spun că prin anii 2100 un asteroid uriaș va lovi Pământul și va provoca un adevărat dezastru cosmic, motiv pentru care ei se mobilizează într-o acțiune colectivă de respingere a asteroidului, așezându-se toți la fiecare 3 ore cu fața și cu palma dreaptă întinsă spre nord. E într-adevăr ridicol. De ce nu se roagă la Dumnezeu, Cel ce are toată puterea în cer și pe pământ, și se amăgesc cu ideea că ar putea rezolva ei singuri problema (care real nici nu există)? Din mândrie, bineînțeles.

³⁷ Conștienți sau nu, și sectanții neoprotestanți se numără printre aceștia.

³⁸ Ca de exemplu mișcarea sincretistă New Age, care amestecă rătăcirile păgâne cu învățăturile creștine, diluând și relativizând Adevărul Revelației dumnezeiești.

³⁹ Nu este nevoie să mai spunem că Francmasoneria are obiective clar anticreștine, sprijinind adevărate școli de manipulare psihică prin hipnoză și

sugestie în masă. Scopul acestora este scopul diavolului: abaterea de la calea mântuirii prin Iisus Hristos și pierzania oamenilor.

⁴⁰ Clasificarea prezentată mai jos este rezumată din lucrarea Î.P.S. Antonie Plămădeală, *Op. cit.*, sq. 345-355. Noi ne vom ocupa în continuare numai de devierile mistice și practice prezente în „evlavia” pe care unii și-o declară ca ortodoxă, deși cele expuse sunt valabile și pentru alții.

⁴¹ În general, proorocii mincinoși aduc cu ei o serie de erezii doctrinare și de practici cu care se manifestă în public. De exemplu, proorocii cu iz oriental aduc cu ei teorii eronate ale predestinației și reîncarnării, teorii nelipsite din suportul doctrinar al celor ce se ocupă cu yoga, astrologia, bioenergia, radiestezia, parapsihologia, etc. pentru toți acești oameni rătăciți există încă șansa și calea revenirii în sânul Bisericii: lepădarea definitivă de diavol (și de toate lucrurile lui) și unirea cu Mântuitorul Hristos prin Sfintele Taine și virtuțile creștine.

⁴² Mesageri, trimiși speciali, mediumi, etc.

⁴³ Ei ignoră voit sau nu mărturisirea Sfântului Apostol Pavel: „Nu ne propovăduim pe noi înșine, ci pe Hristos!” (2 Cor. 4,5).

⁴⁴ *Ibidem*, p. 346.

⁴⁵ *Ibidem*, sq. p. 347-354.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 356.

⁴⁷ Și în propriile interese pământești.

⁴⁸ Mulți cred că numărul de 9 este mai important decât atenția lor la slujbă și decât urcușul lor moral absolut necesar.

⁴⁹ Preot Prof. Dumitru Stăniloae, *Op. cit.*, p. 267.

⁵⁰ Vezi și articolul Pr. Prof. dr. Nicolae Necula, *De ce este necesară și obligatorie uniformizarea liturgică în Biserica Ortodoxă Română*, în *Vestitorul Ortodoxiei*, nr. 225, 15 iunie 1999.

⁵¹ Toate putând fi denumite generic „născociri popești”, nu toate având însă aceeași gravitate.

⁵² Practică destul de răspândită și încurajată chiar prin mănăstiri. Vezi un răspuns detaliat la Pr. Prof. dr. Nicolae Necula, *Biserică și cult pe înțelesul tuturor*, Editura Europartner, București, p. 175.

⁵³ Sensul corect este „credulului”.

⁵⁴ Vezi și la Părintele Ilarion Argatu, *Sfaturi duhovnicești*, p. 12 (material bătut la mașină, circulă printre credincioși).

⁵⁵ *Ibidem*, p. 1.

⁵⁶ Pentru alte detalii puteți consulta Pr. Prof. dr. Nicolae Necula, *Tradiție și înnoire în slujba liturgică*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 269.

⁵⁷ Părintele Ilarion Argatu, *Op. cit.*, p. 9-11. Mai circulă printre creștini un

„Acatist de pocăință” pentru femeile care au făcut avort. Și prin această producție specializată pe un singur păcat se poate ajunge la o repetiție mecanică, exterioară, care creează ideea că prin ea se pot ocoli căința inimii, înnoirea vieții în Hristos și canoanele Bisericii.

⁵⁸ Practica, din nefericire, este aproape generalizată în Ardeal. „Biserica Ortodoxă nu admite botezul prin turnare sau stropire practicat în bisericile catolice, în cele protestante sau la unele culte neoprotestante” (Pr. Prof. dr. Nicolae Necula, *Biserică și cult pe înțelesul tuturor*, p. 133).

⁵⁹ „Nu se botează și nici nu se săvârșește slujba de înmormântare pruncilor născuți morți sau care mor nebotezați.” (Pr. Prof. dr. Nicolae Necula, *Biserică și cult pe înțelesul tuturor*, p. 126).

⁶⁰ *Canonul 47 Apostolic*, în *Aghiazmatar*, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 14.

⁶¹ Ca de pildă cazurile Vladimirești, Recea și altele, din nefericire; vezi la Preot Simeon Adrian, în *Biserica, sectele și frații mincinoși*, Editura Pelerinul, Iași, 1998, p. 94.

⁶² Aceste greșeli și abateri de la Tradiție arată ca sunt și păstori sufletești care fac lucrul Domnului cu „nebăgare de seamă” (Ieremia 48, 10), atitudine care le demască un anume dispreț față de orânduiala tipiconală stabilită de Sfinții Părinți, dispreț care se transmite prin imitație și celor păstoriți de ei.

⁶³ Pr. Prof. Liviu Streza, *Păstrarea unității în săvârșirea cultului divin și importanța ei pentru unitatea Bisericii Ortodoxe Române. Combaterea inovațiilor și practicilor liturgice necanonice*, în revista Mitropolia Ardealului, nr. 2, martie-aprilie 1989, p.34.

⁶⁴ Pr. Prof. Liviu Streza, *Op. cit.*, p. 35.

⁶⁵ „Păstrarea lucrurilor care nu au nici o legătură cu lucrarea sfântă care se săvârșește în altar este o impietate, un abuz și o inovație liturgică. Altarul, fiind loc de sfințenie și destinat pentru un anumit scop, nu poate fi depozit de obiecte personale ale credincioșilor.” Binecuvântarea obiectelor se face prin slujbe specifice (ierurgii), și nicidecum prin simpla lor păstrare în altar. Aceste exagerări și abateri de la practica liturgică stabilită de Biserică „degenerează în practici care ne duc cu gândul mai mult la superstiție și magie, de care răuvoitorii ne-au acuzat întotdeauna” (Pr. Prof. dr. Nicolae Necula, *Tradiție și înnoire în slujba liturgică*, pp. 58-59).

⁶⁶ În unele biserici, unde se încurajează această practică, la Vohodul mare, în loc de a se păstra liniștea, atunci începe o forfotă necuviincioasă și tulburătoare.

⁶⁷ Nu se cuvine a întreține o asemenea atitudine magică ce ocolește Spovedania și exersarea în virtuțile creștine.

⁶⁸ „Să nu uităm un lucru! Pentru înlăturarea răului din existența fiecăruia dintre noi nu este suficientă simpla citire a Molitfelor, ca o citire magică, ci și dorința noastră de a ne elibera de păcat, sub orice formă” (Pr. Prof. dr. Nicolae Necula, *Biserică și cult pe înțelesul tuturor*, p. 193).

⁶⁹ Practică magică scornită de unele „babe” dar încurajată și de câțiva clerici.

⁷⁰ Aceste practici ca: trecerea rochiei de mireasă prin cununii sau punerea ambelor cununii pe cap sunt tot născociri ale unor preoți (interesați nu de mântuirea credincioșilor și de luminarea lor), născociri ce țin de magie și de vrăjitorie populară, după o „semnificație” numai de ei știută.

⁷¹ Un răspuns clar împotriva acestor practici dă Pr. Prof. dr. Nicolae Necula, *Tradiție și înnoire în slujba liturgică*, p. 109.

⁷² Pe lângă multe icoane și tablouri necanonice, mai circulă printre creștini „adevăratul chip al lui Iisus”, un tablou (modificat pe calculator după fotografia de pe „giulgiul” din Torino) care propune implicit lumii de azi tocmai înlăturarea icoanelor. În plus, acest tablou este folosit chiar și de „yoghinii creștini” în „meditațiile” lor.

⁷³ Ca în cazurile Maglavit, Noul Ierusalim – Pucioasa, Vladimirești, Cocoș, Ionești, Arad, Medjugorje; vezi detalii la Preot Simeon Adrian, *Op. cit.*, p. 123.

⁷⁴ Ca în cazurile „lucrării” lui Taica Părintele Visarion Iugulescu sau a turmei Sfântului Ilie; vezi la Preot Simeon Adrian, *Op. cit.*, pp. 60 - 73.

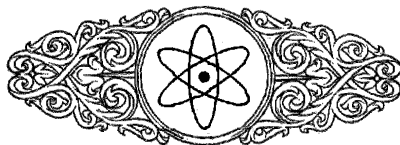
⁷⁵ Ca cele propuse de Părintele Ghelasie de la Frăsinei, Vasile Andru - „oratio mentis”; vezi și la Preot Simeon Adrian, *Op. cit.*, p. 56.

⁷⁶ Vezi și la Părintele Ilarion Argatu, *Op. cit.*, p. 1.

⁷⁷ În loc de a sta atent în biserică și la slujbă, omul se risipește cu mintea pe stradă, epuizându-se fizic și practic nefolosindu-se de nici o atmosferă de rugăciune de la bisericile pe la care trece.

⁷⁸ Vezi și în revista *B.O.R.*, nr. 6-8, din 1952, p. 432.

⁷⁹ Un serios motiv de sminteală pentru credincioși este comoditatea păstorului care nu-și pune sufletul pentru oile sale. De aici urmează și alte două consecințe grave pentru viața parohiei și a Bisericii întregi: 1) înstrăinarea oamenilor smintiți de comunitatea credincioșilor, și 2) scăderea unității de credință și iubire între parohieni și preot. De multe ori sminteala se poate generaliza în mintea multora asupra tuturor preoților, cum e cazul „intelectualilor” atei și al celor deviați la secte. Or, preotul trebuie să fie un exemplu de viață sfântă și de înțelepciune, atât pentru credincioși cât și pentru cei ce rătăcesc în afara Bisericii.

Ingineria genetică

Arhim. Iuvenalie Ionașcu

Cu ingineria genetică, se pare că omul a intrat în „visteriile vieții”, intervenind, uneori fără a putea aprecia efectele acțiunilor sale, asupra materialului genetic. Dacă prin tehnicile de fecundație artificială efectele intervenției omului priveau un număr restrâns de persoane implicate direct (în primul rând, soții și embrionii, iar în al doilea rând medicul și eventual donatorul, mama de împrumut și familia adoptivă), *prin ingineria genetică sunt angajate și generațiile viitoare, deci întreaga umanitate, căci codul genetic este patrimoniul întregii omeniri.* Ne vom referi pe scurt la aceste aspecte; și o vom face aici, la capitolul despre manipularea vieții nenăscute, chiar dacă ingineria genetică are un câmp de acțiune mult mai larg. Ea privește nu doar embrionii, ci ansamblul de tehnici prin care se intervine asupra codului genetic, inclusiv al adulților, și nu doar al ființei umane, ci și al animalelor și plantelor.

Înainte de toate, e nevoie să stabilim o distincție necesară, dat fiind că în multe studii de specialitate, și nu doar în cele de divulgare, între expresiile „manipulare

genetică” și „inginerie genetică” granița nu este întotdeauna certă.

Adesea, prin „manipulare genetică” se înțelege orice intervenție asupra codului genetic, a gameților și embrionilor, și nu întotdeauna spre a asigura protecția, ci și pentru experimente sau cu motivații eugenetice sau de clonare.

În schimb, prin „ingineria genetică”¹ se înțelege ansamblul de tehnici cu scopul de a transfera în structura celulei unei ființe vii a unor informații genetice, pe care altfel nu le-ar avea².

Înainte de a face câteva reflecții etice asupra ingineriei genetice, să amintim cele mai uzuale tehnici de intervenție asupra materialului genetic³ grupate după obiectivul urmărit:

- **Identificarea de gene patogene**, privește recunoașterea unor gene responsabile de diverse boli genetice, înainte ca boala să se manifeste și are ca scop prevenirea evoluției și/sau transmiterea ei la urmași;

- **Obținerea de molecule utile pentru om**, folosite apoi pe scară largă în tratarea unor boli (ex., insulina, gonadotropina corionica umană, hormonul de creștere, interferonul, vaccinuri etc.);

- **Producerea de plante și animale**, cu caracteristici particulare, obținute prin inserarea de gene în celulele somatice sau germinale. S-au realizat astfel ample planificări de îmbunătățire a unor rase de animale (pentru producerea de lapte, de carne de calitate superioară etc.) sau de plante (cu o mai mare adaptabilitate la terenuri nefertile, cu fructe fără semințe, cu o conformație mai robustă, cu risc redus de a produce alergii etc.);

- **Realizarea mapei genetice**. Aceasta privește localizarea tuturor genelor în cromozomi, a enzimelor de care sunt responsabile, deci a efectelor fenotipice. Strategiile merg de la hibridarea celulară, până la utilizarea de „sonde” specifice în stare să releve poziția diverselor gene

responsabile de producerea unor determinate enzime; în ce privește codul genetic uman, e în curs un amplu proiect (Proiectul Genomul Uman).

- **Izolarea.** Privește utilizarea unor „bisturiuri” biologice (așa zisele „enzime de restricție”) capabile să „taie” în anumite puncte lanțul de ADN și să izoleze anumite gene cuprinse între două secționări;

- **Clonarea.** Este un fel de multiplicare biologică a unor gene singulare, care ulterior să fie analizate sau folosite în scopuri diverse. Se introduce o genă în patrimoniul genetic al unui vector (plasmidă, virus etc.) prin tehnica ADN-ului recombinat. Când se multiplică vectorii, se multiplică și gena inserată;

- **Segmentarea.** Privește stabilirea structurii moleculare a unei gene, succesiunea exactă a bazelor care o compun, în scopul înțelegerii mecanismelor activității lor sau a eventualelor alterări;

- **Transferul.** Privește studierea comportamentului unei gene inserate în celule sau țesuturi diverse de cele în care se găsesc în mod normal;

- **Cunoașterea structurii și naturii însăși a genelor.** cunoașterea localizării lor în cromozomi, a proteinelor codificate, a diverselor boli de care sunt responsabile etc. reprezintă una din marile cuceriri în câmpul biologiei moleculare.

Nu vom analiza toate aceste tehnici, ci vom face scurte referințe asupra unora ce au implicații etice mai serioase. Iar unele precum clonarea, le vom aborda separat.

Sunt diverse **nivele** la care se fac intervenții asupra materialului genetic al omului și diverse finalități pentru care acestea se fac.

La nivelul **celulelor somatice**, se pot face diverse intervenții, în scopul înlocuirii celulelor anormale

cu altele sănătoase. De exemplu, se pot corecta anomalii responsabile de anemia mediteraneană, intervenindu-se asupra celulelor hemopoietice, astfel încât să fie produse celule normale, care, multiplicându-se, să ia locul celor defectuoase⁴. O astfel de tehnică nu ar ridica nici un fel de problemă de natură etică, de vreme ce nu reprezintă un pericol pentru bolnav, și intră în contextul unei finalități terapeutice.

Asupra liniei **celulelor germinale**, intervenția este exclusă nu doar pentru imposibilitatea tehnică de realizare, cât mai ales, pentru riscul pe care îl reprezintă o eventuală eroare, care astfel ar amenința și generațiile viitoare. Sunt țări a căror legislație permite experimente asupra celulelor germinale și a embrionilor, în scopul procesului tehnicii⁵. O bioetică personalistă exclude o viziune de acest fel.

În ce privește experimentele genetice pe **embrioni**, situația devine și mai delicată, datorită riscului de a compromite viața embrionului sau dezvoltarea sa biologică în sens genetic. Cu atât mai mult cu cât o atare intervenție se face programat în scopuri experimentale.

Dar nu numai asupra codului genetic al omului se poate interveni, ci și asupra plantelor și animalelor. Un loc aparte, pentru importanța sa, îl ocupă ansamblul de intervenții asupra microorganismelor⁶, scopurile pot fi terapeutice sau experimentale; în cazul celor din urmă, riscurile pot deveni uneori de o gravitate extraordinară.

Finalitățile sau **scopurile** pentru care se fac anumite intervenții genetice influențează în mod determinant moralitatea acestora. În câmpul intervențiilor de inginerie genetică, finalitățile pot fi următoarele:

a. diagnostice. Biotehnologiile servesc identificării unor boli ereditare de origine genetică și care se manifestă încă de la naștere (cum este mongolismul sau trisomia 21 sau sindromul Down; la fel,

intoleranța la lapte etc.); altele se manifestă în primele luni de viață (boala Tay-Sachs, care provoacă orbirea, apoi grave întârzieri mentale și moartea și se manifestă de obicei în primii trei-patru ani de viață) sau mai târziu (miopia Duchenne: o gravă formă de atrofie musculară). Unele dintre aceste boli enumerate nu sunt ereditare (ex. Mongolismul), ci doar de natură genetică. Altele se transmit genetic în familie. În toate aceste cazuri, cu ajutorul „enzimelor de restricție” se speră să se poată interveni pentru împiedicarea sau ameliorarea bolii⁷. Din aceeași serie de finalități diagnostice fac parte și intervenții pentru identitatea paternității (în medicina legală), pentru identificarea unor delikte (în medicina penală) sau pentru screening (atât pentru femei însărcinate, cât și în medicina muncii – teste aptitudinale)⁸.

b. terapeutice. Biotehnologiile ar putea deschide strada unei adevărate terapii genetice umane, în sensul inserării unei gene normale în locul celei defectuoase. Această terapie s-ar putea face atât pe linie somatică, cât și pe cea germinală (în cazul din urmă, distrofia musculară sau hemofilia sunt boli ereditare legate de sex)⁹.

c. productive sau farmacologice. Privește obținerea pe scară industrială a unor substanțe sau hormoni precum insulina, interferonul, vaccinurile bacteriene, virale sau parazitare, factorul VIII (pentru hemofilia de tip A). Se practică și în câmpul agroalimentar. Tehnica este aceea a ADN-ului recombinat.

d. alternative. În aceste cazuri, alterare înseamnă modificarea electivă și selectivă. Se pot face pe om; acestea sunt de exclus, indiferent de posibilitățile tehnice reale. Dar se pot face și pe animale sau plante; acestea se practică deja; bioetica își pune probleme legate de influența pe care acestea ar putea-o avea asupra ecosistemului. Se vorbește adesea de alterări cu scopul **îmbunătățirii**

speciei. În acest sens, sunt unii care nu exclud intervențiile asupra omului¹⁰. Aici, tendința eficientistă prinde teren; unii au văzut în această tendință prezența historicismului filosofic în biologie¹¹. Intervenția legislativă din partea statului este și ea amenințată de pericole. Azi se permite cercetarea în scopuri terapeutice și se exclude aceea în scopuri eugenistice-naziste, în vederea obținerii lui <<neanthropos>>. E clar că morala empiristă e imperfectă, mai ales atunci când astfel de tehnici de inginerie genetică se fac pe persoane lipsite de apărare (embrioni) sau când se întrevede amenințarea omenirii constrânse să accepte decizii luate de alții. Aici, finalitatea devine distructivă.

Din analiza acestor finalități ale ingineriei genetice, îl vedem pe om ispitit – în sensul bun al cuvântului, și pe bună dreptate – de tehnica pe care el însuși a creat-o, dar în același timp, speriat de forțele ce s-ar putea dezlănțui în lăuntru și care l-ar împinge să devină stăpânul aproapelui său. Desigur, am greși dacă am aplica o *reductio ad Hitlerum*, căci geneterapia este prin sine însăși în favoarea apărării sănătății omului. Dar nu putem să nu observăm o schimbare de direcție în ce privește temerile sale. Până acum, se vorbea de „concepția despre omul în evoluție”; acum, despre „omul care conduce singur evoluția”. Până acum se înfricoșa în fața maimuței din care ar fi provenit; acum se înfricoșează în fața *super-omului, care, în multe aspecte, devine tot mai asemănător animalului*¹². Revelația creștină l-a învățat pe om că el a fost creat de Dumnezeu. Și tocmai această credință îi oferă cele mai serioase garanțe: bioetica personalistă de factură creștină ortodoxă apără valoarea persoanei umane, care depășește reducționismul biologic. Omul este trup și suflet, într-o unitate indestructibilă și pe întreg parcursul existenței sale, și este chemat – trup și suflet – să devină templu al Duhului Sfânt. Doar o astfel de viziune

era o distincție clară între permis și nepermis în ordinea finalităților ce stau la baza unei intervenții de natură genetică.

În acest context, unii bioeticieni au formulat câteva **principii de orientare etică**, dintre care vom aminti unele:

1. Salvarea vieții și identității genetice a oricărui individ uman.

Orice intervenție menită să elimine individualitatea fizică a unei persoane umane cu scopul salvării sau îmbunătățirii vieții alteia reprezintă o gravă ofensă la adresa întregii umanități. Nici conceptul de „calitate a vieții” nu poate fi pus în fața vieții însăși. Alterarea patrimoniului genetic al unei persoane – excepție făcând motivațiile terapeutice – este un semn al dominației omului asupra altui om. Schimbarea sexului embrionului prin microinjecții de ADN este un abuz și o ofensă la adresa identității unei persoane¹³.

2. Principiul terapeutic. Orice intervenție de natură genetică trebuie făcută în beneficiul persoanei umane.

3. Salvarea ecosistemului și ambientului. Între ecologiștii antropocentriști și cei biologişti, noi propunem un personalism teocentric și creaționist, în care omul este nu doar beneficiarul, ci și „paznicul” creației. Această viziune este importantă, în contextul ingineriei genetice, pentru o justă evaluare a OMG (organisme modificare genetic, în agricultură și zootehnie).

4. Diferența ontologică și axiologică dintre ființele vii și om.

5. Competența comunității. Problema intervenției asupra patrimoniului genetic al omului, ca și al altor ființe vii, nu poate privi doar câțiva experți, fie ei oameni de știință sau oameni politici. Problema privește umanitatea în întregul său. Principiul libertății științei și cercetării trebuie conjugat cu o justă informare și co-responsabilizarea întregii comunități. De ajuns să ne gândim la problemele de screening genetic¹⁴ sau la manipularea ambientului ecologic sau a informației codului genetic uman.

În afară de aceste principii, care au o valoare mai mult generală, trebuie luate în considerație altele, care privesc mai îndeaproape sfera ingineriei genetice.

Înainte de toate, trebuie luate în evidență **siguranța biotehnologiilor**, atât în legătură cu laboratoarele, cât și cu ambientul. Cel mai adesea semnele de alarmă privesc eventualitatea unei devastări a biosferei de către bomba biologică. În laboratoare pot fi modificate genetic microorganisme, obținându-se unele cu majoră pericolozitate fie pentru cei ce lucrează în laboratoare, fie în cazul scăpării în ambient, deliberat sau accidental, al unor astfel de germeni. Pot fi obținuți în laborator germeni imuni la medicamente cunoscute sau pot fi fabricate substanțe oncogene; acestea reprezintă un mare pericol pentru populație. Siguranța laboratoarelor trebuie garantată prin legi de stat.

La fel de importantă este justa evaluare a riscurilor ce le presupun **organismele modificate genetic (OMG)**, fie că e vorba de plante, de bacterii și virusuri, fie de animale superioare. Plantele sau animalele modificate genetic și destinate consumului alimentar nu trebuie apreciate doar după coeficientul productivității, ci și sub aspectul nocivității organismului uman¹⁵. De asemenea se cere luată în considerare adevărata utilitate¹⁶ pentru societatea actuală, cât și pentru cea viitoare. Se recomandă o adecvată informare a publicului, fără a disipa spaime. În plus, când se purcede la ameliorări, să se aibă în vedere conservarea speciilor pe cale de dispariție și salvarea biodiversității. La nivel mondial, biotehnologiile să fie puse la dispoziția țărilor în curs de dezvoltare, evitându-se astfel noi forme de dependență față de țările producătoare de biotehnologie¹⁷. E drept că, în câmpul zootehniei și agriculturii, rezultatele n-au fost cele așteptate, dar viitorul poate rezerva mari transformări cu repercusiuni serioase fie în termeni de

productivitate, cât și de sănătate publică. Toate acestea țin de competența bioeticii.

O atenție particulară se acordă așa zisei **ingenierii genetice alternative** (sau <<diversificate>>), cel mai frecvent luată în considerație când se exprimă aprecieri contrarii. Dacă ingineria genetică terapeutică – și ea „modificatoare” – presupune intervenții pe un patrimoniu genetic defectuos, cea alternativă intervine pe un patrimoniu normal și sănătos, dând naștere unor ființe umane cu caracteristici și capacități somatice (și, măcar în parte, și psihice) noi. De aici rezultă și aprecierea morală cel puțin problematică privind ingineria genetică alternativă¹⁸. Rezervele se bazează pe trei rațiuni. Prima, de ordin teologic, privește tendința omului de a se substitui lui Dumnezeu, căci intervin asupra trupului, care e componenta constitutivă a persoanei. A doua, de ordin social, privește tendința de a crea oameni superiori (eugenism). Și ultima se referă la imposibilitatea controlării riscurilor asupra individului și a generațiilor viitoare¹⁹.

Cu toate acestea, sunt și păreri favorabile ingineriei genetice de acest fel, desigur justificate de motivația cu care ele se fac: aceea de a „îmbunătăți” caracterele biologice ale unei persoane. De exemplu, tehnici privind chirurgia plastică sau cele ce urmăresc potențarea memoriei²⁰.

Însă semnele de întrebare legate de aceste tehnici privesc situații mult mai complicate, chiar dacă unele nu sunt încă realizabile din punct de vedere tehnic. Prima mare problemă privește posibilitatea realizării „hibridului om-animal”. Deocamdată, aceste aspecte, enfatizate de mass-media, n-au reușit să depășească „barierele” biologice dintre specii. Dar nu se știe dacă mâine acest lucru nu s-ar putea face. A doua problemă e mai degrabă filosofică și privește însăși ideea de evoluție. Până acum, se mergea pe această cale prin „tentative”, rod al mutațiilor întâmplătoare.

Într-o viziune reducționistă biologic-naturalistă, se poate ridica problema unei acțiuni „împotriva naturii”; și nu se știe dacă selecția naturală va amenda drastic încălcarea unor legi milenare. Dintr-o perspectivă antropologic-profesionistă, problema se pune în termeni de responsabilitate: intervenția manipulatorie a omului îi apasă conștiința, față de sine și față de generațiile viitoare²¹.

Dar omul de azi nu se oprește în fața acestor pericole, ci, mânat de interese materiale, face din rodul experimentelor biotehnologice „materiale de business, fără scrupule, fără posibilitatea de a decela, la distanțe de timp, care ar putea fi consecința unora din intervențiile”²² sale. Această „perversă evoluție legală a cererilor de *brevete* bazate pe gene”²³ ridică serioase perplexități de ordin etic și determină o continuă avalanșă de proteste din partea celor care văd în aceasta un afront la adresa demnității umane. Pe calea unor acțiuni legate de tot mai virulente, diverse societăți medicale multinaționale solicită *brevete* ulterioare *comercializare* a secvențelor de ADN uman, uitând că genomul este un patrimoniu al întregii omeniri. Aceasta cheamă întreaga umanitate la o co-responsabilitate. Se dezlănțuie sub ochii noștri un adevărat război comercial, o formă modernă a celui medieval cu sclavi; și aceasta, în plină epocă de afirmare a drepturilor omului!

În fața acestor imperative ridicate de ingineria genetică, Bisericile sunt chemate să reafirme demnitatea persoanei umane să apere viața sub toate formele ei, atât pentru generația de azi, cât și pentru cele viitoare.

Poziția Bisericilor Evanghelice, chiar dacă mai liberală insistă asupra posibilelor pericole pentru om din partea biotehnologiilor. Se atrage atenția asupra delicatelor probleme privind brevetarea oricărei forme noi de material biologic, fie că e vorba de specii noi obținute în laborator, fie de comercializarea diverselor secvențe de

ADN uman. Iar „intervenția asupra liniei germinale umane pare a fi într-adevăr prea riscantă”²⁴.

Biserica Catolică și-a exprimat poziția în mai multe documente magisteriale, cel mai important fiind Instrucțiunea *Donum Vitae* a Congregației pentru Doctrina Credinței. Referitor la tehnicile manipulatorii, documentul se exprimă astfel: „Unele tentative de intervenție asupra patrimoniului cromozomial sau genetic nu sunt terapeutice, ci urmăresc producerea de ființe umane selecționate după sex sau alte calități prestabilite. Aceste manipulări sunt contrarii demnității personale a ființei umane, a integrității sale”²⁵. Un text de relevanță importantă pentru coordonarea activității științifice în acord cu imperativele morale este documentul „Progresele geneticii și demnitatea umană”, al Consiliului permanent al Conferinței Episcopale Franceze²⁶. Acest document subliniază aspectele pozitive ale cercetării în domeniul geneticii, dar revine sistematic asupra necesității observării demnității persoanei umane, și invită să stabilească aceste limite prin legi precise, astfel încât cercetarea să fie mereu în folosul omului, iar nu omul în slujba progresului științei²⁷.

Există și o Recomandare a Adunării Parlamentului Consiliului Europei privind folosirea embrionilor și feților umani, din 24 septembrie 1986, care stabilește niște limite cercetării genetice pe persoana umană lipsită de apărare, care este omul nenăscut²⁸.

Pe parcursul acestei expuneri, am făcut, în mod spontan, aprecieri de natură etică, din perspectiva moralei creștine ortodoxe. Aceste aprecieri au mai degrabă valoare de opinie personală, dat fiind că există foarte puține – și lacunare – luări de poziție din partea autorității eclesiastice ortodoxe privind noile tehnologii de inginerie genetică. Părerile noastre se raportează la marile valori legate de persoana umană: *apărarea unității ontologice dintre suflet și trup, ca elemente constitutive ale persoanei umane; apărarea vieții*

umane în orice moment al existenței acesteia, începând cu fertilizarea și terminând cu moartea; apărarea demnității persoanei umane, care nu poate fi redusă nici la statutul de „material de experiment”, nici la condiția de „rezervor de piese de schimb” pentru transplant de organe, după cum nu poate deveni nici obiect al pieței (comercializarea trupului uman, în totalitate sau în oricare din părțile sale, e un grav atentat la adresa demnității umane). În același timp, trebuie apărută și demnitatea științei medicale și a științei, în general, care, prin însuși statutul său e pusă în slujba omului, iar nu mai presus de acesta. O viziune reducționistă asupra omului e probă a unui grav reducționism și al crizei medicinei însăși. Omul nu poate și nu trebuie să se substituie Creatorului său; autonomia sa este limitată de însăși condiția sa creaturală. Ignorarea acestui principiu duce la crearea de monștri, și aceștia nu doar biologici!

NOTE

¹ Termenul de „inginerie genetică” (*genetic engineering*) aparține lui Hotckhin, care, în 1965, îl folosea pentru a desemna tehnica de cell-fusion;

² E. Sgreccia-V. Mele, *Gli aspetti etici dell „ingegneria genetica”*, în E. Sgreccia-V. Mele (coord.). *Ingegneria genetica e biotecnologie nel futuro dell'uomo*, Vita e Pensiero, Milano 1992, pp. 131 – 166;

³ Au fost clasificate într-o listă, desigur, nu exhaustivă, de către A. Serra, *Conquiste, prospettive e problemi della <<ingegneria genetica>>*, în AA. VV., *Etica e trasformazioni tecnologiche*, Milano 1987, pp. 150 – 173; această listă e citată de numeroși autori, unii din ei completând-o, alții modificând-o (deși nu în mod substanțial);

⁴ Pentru o astfel de intervenție, se cunoaște o autorizație din 4.9.1990, în SUA, și privește transplantul de gene corectate pentru deficit de adenozindeaminază, efectuat unei fetițe de patru ani (Cf. E. Sgreccia, *Manuale... I*, op. cit., p. 244, nota 19);

⁵ V. Mele, *La geneterapia e il parere del Comitato Nazionale per la Bioetica*, în *Vita e Pensiero*, nr. 5/1991, pp. 362 – 367.

⁶ L. Padovese, *La vita umana*, San Paolo, Milano 1996, p. 194;

⁷ D. Tettamanzi, *Bioetica*, Piemme, C. Monferrato 1996,

pp. 219 – 220;

⁸ E. Sgreccia, *Manuale din bioetica*, I, op cit., p. 245;

⁹ M. Cscone, *Temi di bioetica*, Societa Editrice Internazionale, Torino 1996, p. 45;

¹⁰ M. Cuyas, *Problematica etica della manipolazione genetica*, in *Rassegna di Teologia*, nr. 5/1987, pp. 471 – 497;

¹¹ În manieră radicală, ea se poate identifica în gândirea lui Jacques Monod, în opera *Hazard și necesitate*;

¹² U. Scarpelli, *Bioetica laica*, Baldini&Castoldi, Milano 1998, p. 144;

¹³ E. Brovedani, *Verso la terapia genica umana. Prospettive e implicazioni etiche*, în *Aggiornamenti sociali*, nr. 9 – 10/1998, pp. 591 – 610; Recomandarea nr. 194 a Consiliului Europei, ca și Rezoluția Parlamentului European din 1989 interzic în mod explicit acest lucru;

¹⁴ Cunoașterea „schedeii genetice” a persoanei poate fi utilă pentru prevenirea căsătoriei sau procreației (în cazul unor subiecți purtători ai unei boli genetice), dar poate deveni unealtă de discriminare la locul de muncă (companiile asigurative s-ar abține, în cazul întrevederii unei iminente boli incurabile); de asemenea, poate crea serioase tulburări psihologice, în cazul în care omul s-ar ști amenințat de o anumită boală genetică (Cf. G. Russo, *Bioetica della senssualità*, Elledici, Torino 1999, p. 411);

¹⁵ R. I. Sailer, *Our immigrant fauna*, în *ESA Bulletin*, nr. 24/1978, p. 3;

¹⁶ A. Bombiapi-E. Brovedani-C. Cirotto, *Nuova genetica*, San Paolo, Milano 1997, p. 36;

¹⁷ E. Sgreccia, *Manuale...*, I op. cit., p. 257; A. Bompiani-E. Brovedani-C. Cirotto, *Nuova genetica...*, op cit., p. 36;

¹⁸ L. Ciccone, *Ingegneria genetica. Problemi morali*, in *Anime e Corpi*, 1996, pp. 27 – 48; I Carrasco De Paula, *I problemi etici dell'ingegneria genetica*, in *Bioetica. Un'opzione per l'uomo*, Milano 1989, pp. 85 – 101;

¹⁹ D. Tettamanzi, *Bioetica...*, op. cit., pp. 229 – 230;

²⁰ G. Russo, *Bioetica della senssualità...* op. cit., p. 412;

²¹ Ibidem, pp. 412 – 413;

²² L. Padovese, *La vita umana...*, op. cit., p. 193;

²³ A. Bompiani-E. Brovedani-C. Cirotto, *Nuova genetica...* op. cit., p. 34;

²⁴ Silvia Rutigliano, *Le sfide della bioetica*, in *Un patto per la vita*, Federazione Chiese Evangeliche in Italia, Roma 1995, pp. 54 – 55; acesta e un text de bază editat de Federația Bisericii Evanghelice din Italia, în cadrul „Săptămânii libertății” din 11 – 18 februarie 1996 și rămâne pentru poziția protestantă în materie de

biotehnologie;

²⁵ Il rispetto della vita umana nascente e la dignità della procreazione (Domun Vitae), I, 6, Instrucțiune a Congregației pentru Doctrina Credinței, Ed. Paoline, Milano 1989, p. 18;

²⁶ *Essor de la génétique et dignité humaine*, Bayard Editions/Centurion et Les Editions du Cerf, Paris 1998, cu o *Introducere* de Mons. Louis – Marie Billé, președintele Conferinței Episcopale Franceze; noi am folosit ediția italiană, Ed. Paoline, Milano 1998, în traducerea lui Renzo Fenoglio;

²⁷ Pentru exemplificare, ca și pentru claritatea termenilor, redăm aici întreg capitolul referitor la „manipularea genetică”: „Prin <<manipulare genetică>> se înțelege complexul de tehnici ce permit intervenția asupra genelor, izolându-se, modificându-le, transferându-le de la un organism la altul. Inițial aceste <<manipulări>> au provocat autentice temeri. Înainte de toate, în rândul oamenilor de știință înșiși, căci transferul de gene virale la bacterii, care se pot dezvolta în intestinul omului, a provocat temerea ca nu cumva cancerul să fie făcut contagios. După aceea, într-o măsură mai largă, temerile s-au transmis opiniei publice din diverse țări, căci se gândea că știința, operând asupra omului aceste manipulări, ar fi fost tentată să creeze rase umane superioare și inferioare, de <<supra-oameni>> și <<sub-oameni>>.

Aceste temeri, chiar dacă nu într-un totu fondat, au determinat totuși oamenii de știință să-și impună ei înșiși o perioadă de reflecție, suspendând provizoriu orice fel de experiment care ar putea să fie potențial periculos, pentru a ajunge să concordeze asupra unui complex de reguli de siguranță care să fie urmate în fiecare caz în parte. O reflecție succesivă de ordin etic a dus, după aceea, la condamnarea oricărei tentative de modificare a genomului uman, care să fie transmisibilă din generație în generație. Unele țări, între care și Franța, au introdus în propria legislație dispoziții care împiedică orice fel de <<transformare a caracterelor genetice>> care să aibă ca scop <<modificarea descendenței unei persoane>>.

Stabilite aceste reguli de siguranță și aceste limite de ordin moral sau legal, manipularea se arată benefică pentru om. Grație transferului de gene umane la microorganism sau animale de laborator, s-au putut obține proteine umane precum insulina, hormonul de creștere sau factori de coagulare pentru tratamentul diabetului, a nanismului sau a hemofiliei, fără a fi constrânși să obținem aceste produse de la animale sau de la om cu riscul contaminării (cu viruși sau altele), ale căror consecințe le cunosc astăzi cu toții.

În aceste câmp al

manipulărilor genetice e nevoie

indispensabilă de prudență și de respectare a unor reguli severe de siguranță, întrebându-ne mereu în fața oricărei inovații ce apare, cu respectarea inclusiv a animalelor care sunt obiect de experiment: acestea <<trebuie tratate ca și creaturi ale lui Dumnezeu, destinate să slujească omului, fără ca acesta să abuzeze>>. Aceste exigențe par să fie respectate de cea mai mare parte a țărilor și și-au găsit loc în regulile sau regulamente naționale sau măcar în recomandările de ordin etic emis la nivel internațional” (*Progressi della genetica e dignità umana*”, op. cit., pp. 21- 23);

²⁸ Paragraful IV al grupului de recomandări (A) al acestui document se referă aproape în totalitate la aspecte de natură genetică pe embrioni. Iată ce spune documentul: „**Se interzice tot ce poate fi considerat ca uz nedorit sau o deviație a acestor tehnici, precum: Crearea de ființe umane identice, prin clonare sau orice altă metodă, în scopul sau nu al selecționării rasei; implantarea unui embrion uman în uterul unui animal sau invers; fuziunea de gameți umani cu cei ai unui animal; crearea de embrioni din sperma provenind de la indivizi diverși; fuziunea de embrioni sau orice altă operație ce poate duce la obținerea de himere; ectogeneza sau producerea unei ființe umane individuale și autonome în afara uterului unei femei, deci în laborator, crearea de copii de la persoane de același sex; alegerea sexului prin manipulare genetică, în scopuri non terapeutice; crearea de gemeni identici; crearea de embrioni umani viabili; experimentarea pe embrioni umani vii, fie că sunt viabili sau nu; menținerea embrionilor în vitro dincolo de a 14-a zi de la fertilizare** (Appud *Appendice I, Raccomandazione 1046 dell'Assemblea Parlamentare del Consiglio d'Europa sull'uso di embrioni e feti umani, 24 settembre 1986*, în Alfredo Berlendis, *La cicogna del 2000*, Claudiana, Torino 1988, p. 123).

Stihuri

îndemnătoare către Preasfințita și de Dumnezeu făcătoare Rugăciunea aceasta: “**Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă**”, care cu mintea se săvârșește pe Prestolul inimii, precum mărturisesc Sfinții Părinți, cei insuflați de Duhul Sfânt (alcătuite de un păcătos monah la anii **1794**).

Spinii patimilor din inimă-i scoate
Și leapădă-i de la tine departe.

Mânia și pomenirea de rău părăsește
Și de toată pofta urâtă te curățește.

Țarina inimii bine o lucrează,
Cu umilință și lacrimi o rouează.

Că zice: Inima înfrântă și zdrobită
Niciodată nu este urgisită (Ps.50)

Rugăciunea Ta Prea Bunului Dumnezeu să se îndulcească,
Ca binevoind cu inima ta să se unească.

Și numai la Prea Dulcele Iisus gândește,
Și pe tabla inimii Îl tipărește.

Iubite, și suflând și răsuflând
Pe Iisus numai în minte țiind.

Că ce altceva îi este lui Dumnezeu Preaiubit
Decât numai sufletul cel umilit.

Rugăciunea minții cea cu totul sfântă,
Care Prea Dulcelui Iisus este preaiubită.

La aceasta dar să ne sârguim,
Sfinții Părinți zic să ne silim.

Sfântul Vasile ne este povață,
Și la rugăciunea minții ne învață.

Iar Grigore Teologul ne sfătuiește
Și la aceasta foarte ne silește.

Și Gură de Aur, Ioan Sfântul,
A trâmbițat în tot Pământul

Și Sfântul Grigore Sinaitul,
Cum și Calist Preasfințitul

Și Nichifor, pustnicul cel lăudat
Și Simeon Noul Teolog cel minunat.

Și ce înșir sfinții câte unul,
Și nu-mi sfârșește cuvântul;

Că nu-mi ajunge vremea a-i pomeni,
Anume pe toți a-i vădi.

Pentru că toți ne sfătuiesc
Și ca dintr-o gură grăiesc:

Toți cei ce vor să se mântuiască,
Cu rugăciunea minții să se nevoiască.

Scrisă de un Monah anonim, la anul 1794, aflată într-un manuscris filocalic la Biblioteca Schitului Prodromu, Muntele Athos.

Cântare de dorire căt-re Prea Dulcele Iisus Hristos

O, prea Dulcele meu Iisuse,
Preaiubite al meu Hristoase!

Trage-mă cu dorul Tău,
O, Iisuse Prea Dulcele Meu.

Și mă schimbă cu dragostea Ta,
Prin dumnezeiască chemarea Ta.

O, Dumnezeuule! O, Iubitule,
Numele Tău mie Prea Doritul!

O, limină lină
Vină, zic, și mă lumină!

Și mă îndreptează să Te numesc,
Numele Tău cel dumnezeiesc.

Pe mine stihia cea aleasă,
Dintru neștiință scoasă.

O, Iisuse, petreci întru mine,
Ca să pot și eu întru Tine!

O viață, o răsufare,
Iisus inimii este săturare!

O dulceață, o dragoste netâlcuită,
Îndulcește și inima mea cea amarată!

Însetat-a sufletul meu după Tine,
Suflarea mea, Iisuse, petreci întru mine.

O, Hristoase, nu mă părăsi până la sfârșit!
Iisuse, pentru Numele Tău cel Sfânt. Amin

*Dintr-un manuscris filocalit din Biblioteca Schitului
PRODROMU – ATHOS*

*(Stihurile de mai sus au sosit la redacție prin bunăvoința părintelui
stareț Petroniu Tănase, căruia îi mulțumim foarte mult)*

Ion Duță Novaci

din țara Parângului

DRUMEȚUL CARE BATE

Sunt drumeț, la ușă bat
Rog să fiu primit în casă!
De vă este cu bănat,
Nu-i nimic! Pe mâine! Lasă!...

Eu și mâine voi mai trece,
Niciodată nu-s grăbit,
Să vă spun de cele zece
Legi spre bine de trăit.

Vedeți voi?... Venit-a iarna!
Peste suflet ninge ura,
Mila s-a-ntărit ca marna,
A pierdut omul măsura.

Mă dor geamurile ninse,
Mă străpung inimi uscate,
Mă ard candelile stinse,
Sufletele înghețate,

Cugetări fără măsură,
Faptele afar' din lege...
Eu vă pot scăpa de ură
Cu iubire ! Se-nțelege!

Eu și mâine voi mai trece,
Sper să fiu primit în casă,
Iar de casa e tot rece,
Nu-i nimic! Pe mâine! Lasă!...

STRIGĂT DE NĂDEJDE

Mă frământă gânduri vane de mărire,
Grija pentru bunuri mă ademenește,
Am pierdut măsura legilor din fire,
Strig la Tine, Doamne, Doamne miluiește!

Trece ziua de-astăzi, curg și alte zile,
Necredința-n Domnul în talazuri crește,
Nu mai simt smerire, nu mai cunosc mile,
Strig la tine, Doamne, Doamne miluiește!

Am uitat iubirea, dragostea de frate,
Cu îndemn la patimi iadul mă-mboldește,
Sufletul din mine arde în păcate,
Strig la Tine, Doamne, Doamne miluiește!

Cad în întuneric, cad în nesimțire,
Sufletul din mine greu se zvârcolește,
Cad în deznădejde, caut mântuire,
Strig la Tine, Doamne, Doamne miluiește!

PELERINAJ

Ne îndreptăm către Ardeal,
Porniți la drum, pe frunți cu zori,
Pe-un tainic drum spiritual,
Să luăm în suflete comori.

Drumul e lung, drumul e greu,
Dar noi pășim cu gând curat,
Să-l regăsim pe Dumnezeu,
Când clopotele încă bat.

Prislop, stăpân de mânăstire,
Demult ne-așteapă să venim,
Să venerăm pentru zidire,
Pe Preasfințitul Nicodim.

Părinte, vas ales și sfânt,
Ne vezi din ceruri și grăbești,
Să ne întâmpini pe Pământ,
Sub sfinte bolți mânăstirești.

Și să te bucuri de pornirea
Ce-avem în suflet, spre lumină,
Pășind smerit către sfințirea
Cu dor de-a Raiului grădină.

CEREAM MINUNI...

Cum te doream eu, rază de lumină,
Și cum te căutam în cer prin nori,
Iar tu, ascunsă-n umbra mea, blajină,
Mă așteptai supusă-ntre strânsori!

Plângeam în suflet, Doamne, ți-am cerut
Să văd lumina care m-a sfințit,
Vai, necredința mea cât Te-a durut!
Sunt ca mișei ce Te-au schingiuit.

Eu, în orbirea mea, ceream minuni,
Ca Toma, să te pipăi, să te-ating,
Dar tu în sufletu-mi, printre tăciuni,
Mai pâlpâiai..., eu, gata să te sting!

Azi știu că stai de pază, -n timp ce eu,
Mă nevoiesc să te cuprind sperând
Că n-ai să părăsești sufletul meu,
Iisuse, stai cu mine-n orice gând!

RAZA DE LUMINĂ

Cer Cerului o rază de lumină,
Coboară-n gând Iisus ca să mi-o dea,
Să îmi sădesc în suflet o grădină,
Lumina să rămână- n veci a mea.

Lumina crește-n fiecare gând,
Cu dor aprinde-n inimă făclie,
Și ard de dorul ei îngenunchind,
Grădina mea e o grădină vie.

Clipele mele sunt cununi de flori,
Și orele miresme ce mă-mbată,
Îngerul meu veghează zori de zori,
Să nu mai pierd lumina niciodată.

ISPITA BANILOR

Satana azi ne cumpără cu bani,
Ca de la Domnul gândul să ne-abată,
El ne-a -nrobit, noi jalnicii sărmani,
Nu mai vedem în lume altă soartă.

Să facem bani, ne zbuciumăm avan,
Ne batem și pândim cu unghia-n gât,
Nopti de coșmar de vise despre ban,
Facem orice s-avem noi bani și-atât.

Nu mai contează mila și dreptatea,
Nu mai contează cinstea, pocăința,
Ce-a fost frumos a părăsit cetatea,
A face bani acum ne este știința.

Ne amăgim că banii sunt putere,
Că banii sunt tărie de ne-nfrânt.
Uitat-am de a Cerului avere,
Va trebui să-i luăm și sub pământ?

PSALM

Te uită spre noi, Doamne, nu ne uita pe-aici,
Ridică-ne osânda și cruță-ne de bici!!
Botează-ne în iazul preabunătății Tale,
Al milei, iertăciunii, să Te urmăm pe Cale!
Preabunule, Sălașul nostru-n geruri,
Nădejdea noastră-n viață și casa noastră-n ceruri,
Ne sprijină cu mila-Ți s-ajungem iarăși drepti,
Ridică-ne la cinstea de-a fi iar înțelepți.
Ajută-ne s-ajungem acolo un' Ți-i vrerea,
C-a Ta e-mpărăția, a Ta este puterea!

ȚARA PARÂNGULUI

În lume nu e lună ca a noastră
Și nici alt cer ca cerul nostru nu-i,
Vântul, când suflă, bate la fereastră
Aveți voi vânt mai vesel, mai tehui?

Aveți voi munți frumoși ca munții noștri,
Cu brâu de feldspat pe un trup înalt,
Și știți cumva că ar avea și-ai voștri
Floare de colț la tâmple de bazalt?

Aveți și voi vreun râu cum e Gilortul,
Care mugește-n piatră la Rădei?
Cu stâncile-și măsoară apa portul,
Ca porțile să spargă jos la Chei.

Viței frumoși de ciută, cerbi din basme
Voi mai găsiți pe undeva la fel,

Să ia în coarne sprintene fantasme,
Să pască-ntre smirdar și bujorel?

În nopți senine, stele căzătoare
Mai știi să cadă ca la noi pe deal,
Zvârlind scânteii de dor strălucitoare,
Pe paltinii și zada de opal?

Mai știți cumva vreun urs ca ursul nostru,
Cu trupul greu, molatic și nătâng,
El mormăie ursuz, dar nu-i al vostru,
E staroste la oi peste Parâng.

Aveți și voi codane ca Novacii,
Cu obrăjori ca floarea de mălin,
Cu buze dulci și roșii cum sunt macii,
Cu mersul Dunării în pasul lin?

Palate de cleștar, oriunde-n lume,
Cu scânteieri de aur, cu parfum,
Dura-vor pe Pământ cu-al lor renume
Cât stâna noastră-n draniță și fum?

În zori, în zilele când bacea Teia,
La stână-ncheagă laptele-n celar,
În Țara din Parâng cheamă Nedeia
Toți sfinții noștri mari din calendar!

ION DUȚĂ NOVACI
(NOVACI – GORJ)

Poezii de Pr. *Alin Albu* Alba Iulia

VENIT-A LUMINA!

A slavei de sus, negrăita și lina,
Venit-a lumina,
În leagănul inimii, fără de știre,
Și coaja de lut tresări în simțire.
Uimitul de suflet de-așa semn divin,
De fericire nespus e de plin.

Cete de îngeri susțin rădăcina
Din care răsare lumina,
În toți și în toate, pe flori și morminte,
În viață și moarte, menită s-alinte
O lume în soare, născută-n tresalt
De calda iubire a Celui Înalt.

Întreg universul ce-n voia-l anină
E numai lumină!
Și stropi de lumină picură-n taină,
Țesându-și din fire de Duh Sfânt o haină,
Săruturi de raze în miez de tăceri,
Pe suflet e mirul luminii din cer.

Ne trebuie viața ca orbului tina
Să prindem lumina!
E-n mijlocul nostru, veniți, ca-ntre frați,
Împărtășiți-vă oameni, veniți s-o luați
S-ascundem lumina în noi, nu-n obroc,
S-o dăm tuturor, comoară de foc!

AȘTEPTARE

În miez de-adâncă noapte, își despletește luna
Tăcerile șoptite, de nimeni auzite...

E-o noapte ca oricare și totuși ca nici una,
Aceași ca și prima, dar nouă-ntre ursite.

O sorb cu tot cu stele, fierbinte și adâncă,
Flămând și însetat, respir avid eterul,
Asemenea lui Moise lovind toiagu-n stâncă,
Aștept minunea apei ca să dezghioace cerul.

O cât de mică veste, un freamăt de aripă,
Ori o frântură vagă de cânt divin, treimic
Mi-ar fi de-ajuns trezirii de-a preschimba-ntr-o clipă
În boabe de aghiasmă sleitul plâns adamic.

Dar cerul mut rămâne, cu porțile închise,
Cu-oblone grele-n 'nalturi, cu lacăte pe sfinte,
Rămân și eu în aer cu brațele întinse,
Cu gândul dus departe și dincolo de minte.

E plata cuvenită, o știi, dar port în mine
Nădejdea într-un înger, lumină sfântă care,
La vreme, să coboare, să ia în zbor cu sine
Și orbi, și-ologi pe paturi sleiți de așteptare.

PIERDUT SUNT, DOAMNE!

Pierdut sunt, Doamne, în fața Ta, de-acuma,
Înfrânt în urma zilei ce-a trecut,
Ispitelor și ele așa ușoare,
Ușoară pradă lor eu m-am făcut.

În scurtul drum din zori și până-n seară,
De-atâtea ori din suflet te-am scăpat,
Nu te-am ținut cu mâini însângerate,
Și nici nu știu dacă nu te-am trădat.

Nu-s vrednic să mai am o zi de luptă,
Potop de-nfrângeri, Doamne, -am adunat,
Și-n zori, în fața câmpului de luptă,
Mai vrednic sunt să fiu abandonat.

Mai pot a-Ți cere să fii lângă mine,
Când pân-acuma eu Te-am lepădat?
Mai pot privi icoana Ta, pe Tine,
De vorbele-mi deșarte, rușinat?

Mi-e frică...! Doamne, viața mea întreagă
Să nu mai fie-asemeni ca-n trecut!
Te rog, lisuse, vin de mă dezleagă,
Să-nvingi Tu, Doamne,-n mine cel pierdut!

DORIN SIMTION
(Sibiu)

ȘI DACĂ...

Și dacă viața este un dar neprețuit,
Vino Tu, omule și vezi
Chemarea ta spre zări albastre!
Și dacă crezi în unitatea
Ce oamenii adună,
Întinde tu, omule, bogăția spiritului,
Să privești o feerie!
Și dacă tu cânti fericirea multora,
Ascultă pe cel zăbovit!
Dăruiește un surâs
Al sufletului tău spre zări!
Și dacă critica este cu folos,
fără gânduri spre talion,
Vino și privește despietirea inimii,
Și soarta poate fi mai bună!
Și dacă nedreptatea lovește,
Reacționează ca fiind tu cel lovit!
Știi atunci că inima ta
Este vis și realizare!

MONICA MATEI
(ISRAEL)

Pagina realizată de *prof. Maria Gabor*

Dumnezeu este iubire.
Dragostea dintâi

Rusalii

Pr. Miron Mihăilescu

Din ce în ce mai evidentă apare răspunderea noastră pentru ce ne-am angajat: ca să dăm socoteală despre ce am înțeles din duhul cuvintelor Mântuitorului pe care în fiecare zi, liturgic, le-am ascultat.

Luni am avut această Evanghelie: “*Pace vă las vouă, pacea Mea dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu. Să nu se tulbure inima voastră, nici să se înfricoșeze. Ați auzit că v-am spus: Mă duc și voi veni la voi. De M-ați iubi v-ați bucura că Mă duc la Tatăl, pentru că Tatăl este mai mare decât Mine. Și acum v-am spus acestea înainte ca să se întâmple, pentru ca atunci când se vor întâmpla, să credeți. Nu voi mai vorbi mult cu voi, căci vine stăpânitorul lumii acesteia. El n-are nimic cu Mine. Dar vine pentru ca să cunoască lumea că Eu iubesc pe Tatăl și că fac așa cum Mi-a poruncit Tatăl*” (Ioan 14, 27-31). Care din aceste cuvinte vi se lipesc de inimă, ca primă impresie? Noi ne verificăm acum inima ca să vedem dacă e suficient de sensibilă sau nu. Și dacă nu e? Să ne punem în joc toată forța duhului nostru, s-o sensibilizăm. Suntem la sfat aici! La care sfat ia parte, știm bine, Mântuitorul nostru, Care a zis: « *Eu Mă duc, dar voi veni la voi și voi fi cu voi în toate zilele, și v-am spus de acum că voi fi în toate zilele cu voi, pentru ca atunci când voi fi nevăzut dar adevărat, voi să Mă trăiți că sunt în voi duh, Suflet al Tatălui Meu, care este dragoste și care așteaptă să fiți ce este El* ». Mântuitorul **este** acum

tainic, cu Duhul Lui, odihnindu-se în duhul nostru care Îi ține calea. Iar prin cuvintele Evangheliei de luni, asta ne spune: *“Vreau să fiți cu inima ca Mine, că Eu am inima la Tatăl Meu și dacă sunt la Tatăl Meu știu ce am de făcut”*. El ne vorbește în fiecare zi, prin rânduiala liturgică a Sfintei Biserici. Fiecare cuvânt, din fiecare zi, ne este nouă ca o luare în primire a Învierii Lui în noi.

Ce-am putea face noi, mai în Duhul Lui, pentru a-i înmulți **odihna** pe care o are în inima noastră? Ați mai remarcat că spune: *“Eu asta fac: cum Mi-a poruncit Tatăl Meu Eu așa fac!”* Rămâne ca noi, care-L avem în duhul nostru, să zicem: « Fac ce am înțeles de la Tatăl meu că am de făcut; eu așa fac, ce mi-a dat Tatăl meu ». *“Eu așa fac, cum Mi-a zis Tatăl Meu!”* Ce are El de făcut? Ce-a promis în testamentul Lui: *« Părinte, iubirea cu care M-ai iubit Tu să fie în ei și Eu în ei le voi face cunoscut numele Tău. Iubirea cu care Tu M-ai iubit eu fac să fie în ei »*. Iată ce zice El că face acum în noi, odihnindu-Se cu duhul Lui: ne învață iubirea Tatălui pe care El o reprezintă și o întrupează în noi: *“Eu așa fac!”*. Noi ce vom face? Ce vom face cu iubirea lui Dumnezeu, așezată în adâncul sufletului nostru de însuși Mântuitorul? Vom face noi altceva? Ne vom permite noi să facem altceva decât ceea ce a zis El că face: asigurarea inimii noastre de a avea dragostea lui Dumnezeu în noi drept viață? „*Eu în ei!*”. Și iată că **acum** este în noi, odată ce a făgăduit asta înainte de moarte. Acum ! Mântuitorul este cu noi! Îl auzim zicând: *« Nu mă vedeți, dar sunt, și sunt odihnit că voi mă trăiți acum, că sunt în voi iubirea Tatălui care se dorește a vă fi vouă inimă, cum îmi este și Mie. Avem aceeași inimă, Eu și voi: iubirea Tatălui! »*.

E cutremurător acest lucru! De câte ori a spus El: *“Faceți ca Mine, că Eu Îl am pe Tatăl, Dumnezeul Meu; și voi să-L aveți!”* Cum le-a zis Maria Magdalena Apostolilor: Dumnezeul meu! Putem oare să ne dăm seama, în momentele acestea în care ținem noi sfat, de gravitatea lucrurilor? Trăim dumnezeiește clipele acestea, datorită Lui: *“Eu sunt în voi viață!”*. În momentul acesta noi ne dăm seama că trăim dumnezeiește și, ca urmare,

activitatea noastră de ficare clipă se așteaptă să fie dumnezeiască. Așa are sens, și duminica aceasta, și zilele toate, și citirea noastră, și tot ce facem. Mereu îmi aduc aminte, fără să vreau, de ceea ce a spus Noica: pentru ca iubirile noastre și lucrurile noastre să aibă sens și ziua să fie zi, să-i cerem în fiecare zi Celui care ne cuprinde să ne garanteze realizarea vieții noastre în El! Să putem spune: și noi facem ca El! Așa a zis: că face ca Tatăl, și așa ne-a cerut și nouă, să facem ca EL. Și atunci vine îndemnul, pe viață și pe moarte, de a învăța rugăcinea inimii, ca să ne fie rezistență de a face cu El, ceea ce face El, în fiecare clipă, consultându-ne cu El.

Martți. Să vedeți că Evangheliile sunt împreună și duc spre același țel. Vorbise mai înainte de activitatea Sa între oameni, care era refuzată de unii, și se îngrijora de acest lucru, că oamenii vor refuza prezența și lucrarea între ei (Ioan 16, 4-12). Le spunea Apostolilor: « *Vă vor respinge și pe voi, cum Mă resping pe Mine. Și v-am spus de mai înainte ca, pe viitor, când se vor întâmpla aceste lucruri, să fiu Eu cu Duhul Meu în oameni respins ori neglijat, să știți că Eu sunt în duhul vostru și al lor. Vi le-am spus, ca voi să vă aduceți aminte de ele. Și când va veni ceasul, când aceștia vor respinge în viitor cuvintele Mele, voi să vă aduceți aminte că Eu v-am spus, și să nu vă lăsați înșelați. Să țineți cont că Eu voi fi în voi și cu voi; Eu nu lipsesc din duhul vostru. Și în viitor, deci, să fiți atenți ca nu cumva să vă simțiți fără Mine! Nu mă veți mai vedea, dar să nu pierdeți din vedere că Eu sunt cu voi! Dacă acum mă duc la Cel ce M-a trimis, nu mă întrebă nimeni unde mă duc. Fiindcă v-am spus acestea, întristarea voastră a umplut inima voastră, că Eu mă duc. Dar Eu vă spun adevărul: vă e de folos să Mă duc, altfel Mângâietorul nu va veni la voi, dar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi, și venind, El va vădi lumea de păcat, de dreptate și de judecată. De păcat, pentru că ei nu cred în Mine, de dreptate, pentru că mă duc la Tatăl Meu și nu mă veți mai vedea, și de judecată, pentru că stăpânitorul acestei lumi a fost judecat. Multe mai am să vă spun, dar nu le puteți purta ».*

Despre asta a fost Evanghelia de martți. Vedeți

dar asemănarea în duh cu cea de luni, în care însă se precizează: *«Nu vă întristați că Mă duc; întristarea voastră să se împrăștie, să nu mai fie, pentru că Eu pe viitor voi fi tot așa de adevărat cum sunt acum cu voi. Și va spun acum să nu vă necăjiți, pentru că voi trimite pe Duhul!»*. Și astăzi chiar prăznuim această trimitere a Duhului la noi, ca să ne susțină acum inima noastră sensibilă la lucrarea lui Hristos în ea. Să ne aducem aminte că acum, în clipa aceasta, lucrează în duhul nostru Mântuitorul, invitându-ne să folosim inima noastră la dragoste și nu altfel. Mântuitorul presupune că noi, în viitor, nemaivăzându-L, ne vom întrista. Că tare ne era drag să-L vedem continuu. Așa gândește Mântuitorul că vom fi. Și mă întreb eu acum: e careva trist între noi că nu-L vede - mai „pipăibil” - pe Mântuitorul, Care a zis că e cu noi și în noi? Se presupune că noi ne vom întrista dacă nu-L mai vedem. Oare chiar este careva trist acum, că nu-L vedem mai cutremurător, mai pregnant acum?

Asta aș reține din Sf. Evanghelie: Mântuitorul ne provoacă să avem grijă că fără El e cazul să fim triști. Pentru că El știe paguba ce o putem avea în cazul în care nu Îl trăim în noi: *«E cazul să fiți triști și îngrijorați când nu mă simțiți că sunt în voi. Și ca să nu fiți triști eu vă spun în toate zilele: fiți atenți la Mine, să nu Mă uitați, că Eu sunt în voi, pentru că voi avea grijă să vă trimit în taină, nevăzut, Duhul Sfânt, care să prepare inima voastră ca să mă puteți regăsi ... în voi ... prin credință ... și să vă puteți bucura de prezența Mea. Eu doresc să vă puteți bucura de prezența Mea peste veacuri, în voi»*. Și noi ne aflăm acum în situația de a-i răspunde: Ne bucurăm, Doamne, că EȘTI, că Te avem! Ne-am strâns aici să-Ți mulțumim că ești cu noi. Și ne-ai strâns la sfat să Te recunoaștem și să ne înțelegem cu toții și să ne ajutăm pentru ca, așa cum ai zis Tu că lucrezi dragostea în noi, să o lucrăm și noi.

Spuneți, cum să nu aibă importanță, că de aceea se și citește Evanghelia, și cum să nu fie tristețe, când n-are nimeni grijă de acest lucru? Că El vorbește-n pustiu acolo în biserică și nu e interesat nimeni să Îl audă și să-L rețină; că a vorbit și ne-a spus că e în inima noastră. Nu e nimeni să se

bucure, amintindu-și prin

lucrarea Duhului Sfânt că ne-a spus: *“Eu nu sunt singur niciodată, sunt cu Tatăl Meu, cu dragostea Lui, aceasta mă ține: dragostea Lui”*. Să o avem și noi, să ne țină și pe noi! De aceea, rugăciunea inimii neîncetată se impune. Pentru ca dragostea aceasta pe care El o lucrează în noi, încontinuu, să fie însăși preocuparea noastră.

Evangelhia de **miercuri** (Ioan 16,14-25): *“Toate câte are Tatăl ale Mele sunt; de aceea am zis că din al Meu ia și vă vestește vouă”*. Fiți atenți: Tatăl ia din ale Lui și tot prin El ni le vestește nouă. Iată că Mântuitorul ne spune cum lucrează Tatăl: *“El ia de la Mine cele pe care de fapt Eu le-am lucrat și, prin Mine, le vestește”*. Ce anume? Că El este viața noastră, că dragostea Lui ne este nouă viață și toate ale Tatălui le avem noi. Asta ar trebui să ne cutremure! Ne spune: *“Ce are Tatăl Meu aveți voi, pentru că Eu le am, și de la Tatăl le am, iar Eu sunt în voi!”*. Trebuie să facem această legătură logică: ne-a dat minte minunată pentru asta, ca să înțelegem: *“Ale Tatălui Meu sunt toate, și ale Mele sunt preocuparea Tatălui Meu; această preocupare a Tatălui Meu, care este și a Mea, este în voi, pentru că Eu sunt în voi cu preocuparea Tatălui Meu care este dragostea. Eu sunt în voi cu dragostea Tatălui Meu!”*.

“Puțin și nu Mă veți mai vedea și iarăși puțin și Mă veți vedea, pentru că Mă duc la Tatăl.” Iarăși o îngrijorare: *“numai puțin nu Mă veți vedea că apoi iarăși mă vedeți!”* Așa-mi spunea și unul din băieții mei de la Arad, stomatolog, mai fin de felul lui; îmi făcea o lucrare și, îngrijorat de mine, ca nu cumva să mă doară când mișca ceva pe undeva de tresăream, zicea: puțin, numai puțin... stai puțin tată, că trece! Ținea să mă avertizeze: numai puțin, numai puțin... și o spunea atât de fin și atât de îndeaproape! Parcă-L văd pe Mântuitorul care zice: *“Stai numai puțin, numai puțin lipsesc!”* Și ne-o spune presupunând că noi ne pierdem cu firea când simțim că nu-L mai vedem. El așteaptă asta! Am spus-o și adineaori. Iarăși mă duc la rugăciunea inimii, la șoapta Lui: *“Eu sunt, sunt, sunt ... Luați legătura cu Mine în toată clipa. Eu sunt, sunt ... cu Tatăl. Uite-L, lucrăm la inima ta care vrea să învețe dragostea în toată clipa ... Sunt, sunt, sunt acum!”*

Sunt!” Iar El presupune că noi nu putem suporta o clipă să nu-L simțim, că suntem foarte îngrijorați pentru momentele în care ni se pare că nu-i cu noi, cu noi cei de aici. Și El a trăit aceasta: pe cruce, când știm ce a zis: “*Părinte, pentru ce M-ai părăsit?*” Și L-a auzit și El parcă pe Tatăl zicând:” *Puțin, numai puțin mai ai ...!*”.

Și mergem în finalul acestei Evanghelii: “*Adevărat, adevărat vă spun că voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura. Voi vă veți întrista, dar întristarea voastră se va preface în bucurie*” (vs. 20 – 25). Cât se îngrijorează El când presupune că suntem triști! Vrea însă să ne asigure că El ESTE, și să ne bucurăm ; din plin să ne bucurăm, că El este astăzi, în această clipă când noi ținem sfat aici, El este cu noi. Și bucuria noastră să nu ne-o poată lua nimeni. Ne asigură: de ne vom prinde de ea (de această bucurie), în ea vom trăi, nu ne-o va mai putea lua nimeni! Îl avem pe El în inimă, iată încă o invitație tot la duhul rugăciunii inimii!

În cealaltă Evanghelie, de **joi**, se adaugă în continuare: “*În ziua aceea veți cere în numele Meu; și nu vă zic că voi ruga pe Tatăl pentru voi. Căci Tatăl Însuși vă iubește pe voi, fiindcă voi M-ați iubit pe Mine și ați crezut că de la Dumnezeu am ieșit*” (Ioan 16, 26-27). “*Dacă voi și în viitor vă veți dovedi a vă fi drag de Mine și Mă doriți și fără Mine nu puteți, Tatăl va vedea preocuparea voastră și vă va iubi, îi va fi drag de voi că vă preocupă prezența Mea și faptul că de la El am venit și cu El sunt în inima voastră*”. Iată cum același lucru ni-l repetă, poate tot mai adânc și mai adânc, până o să ne ia inima foc... zice: “*Însuși Tatăl va interveni*”, acum, chiar acum, dacă ne vede pe noi dornici de a-L trăi pe Hristos, de a ne da seama de El și a ne bucura de El. Dacă vede că noi ne bucurăm acum, în taină, în duh, de lucrarea Lui în noi, Tatăl intervine El însuși, acum. Iată cum Mântuitorul ne promite că lucrarea Sfintei Treimi va fi activă; și este chiar acum, la sfatul nostru ... cu bucurie dumnezeiască, de drag că inima noastră e preocupată de prezența lucrării divine. Duhul Sfânt e prezent și se ocupă de inima noastră, ca să poată susține această impresionantă taină: a inimii care bate dumnezeiește.

Vineri a fost un fragment din însăși Rugăciunea Lui: “*Sfințește-i pe ei întru adevărul Tău; cuvântul Tău este adevărul. Precum M-ai trimis pe Mine în lume, și Eu i-am trimis pe ei în lume*” (Ioan 17, 17-18). La Apostoli se referea atunci: “*Sfințește-i în adevărul Tău*”; iar adevărul acesta ne este viața noastră, e dragostea Lui. Responsabilitatea apostolilor va fi tocmai aceea de a vesti oamenilor dragostea lui Dumnezeu: “*Și cum o fac Eu, Părinte, vestindu-le că le sunt viață de la Tine, și pentru aceasta Mă dăruiesc lor, ca și ei să trăiască această realitate. Eu știu că de la Tatăl sunt trimis să le fiu lor viață și vreau ca și ei să trăiască întocmai ca Mine acest adevăr. Sfințește-i să fie ca Mine, trăind adevărul Tău așa cum îl trăiesc Eu. Mi Te-ai dat Mie să le fiu lor viață; Tu, cu dragostea Ta!*” Evanghelia merge mai departe și noi știm atât de bine capitolul acesta (Ioan 17, 19-21): “*... să creadă lumea ...*”, asta vrea Tatăl. Iar Fiul zice: «*Mă angajează să fac lumea să creadă că Eu de la Tine vin și Mă fac lor viață, iar pe aceștia care Mă urmează, i-am trimis și îi învăț să lămurească lumea, ca Mine, să le dovedească oamenilor că ei nu sunt altceva decât viața dragostei lui Dumnezeu în lume. Pentru aceasta, Părinte, Eu voi fi în ei!*».

Sâmbătă a fost una din Evangheliile Învierii (Ioan 20, 14-18), faimoasă zic eu, cu Maria-Magdalena: “*Femeie, de ce plângi? Pe cine cauți, o întreabă Iisus? Ea, crezând că-i grădinarul, I-a zis: Doamne, dacă Tu L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus și eu Îl voi ridica. Iisus i-a zis: Maria! Ea s-a întors și i-a zis: Învățătorule! Dar Iisus i-a spus: Nu te atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu. Mergi la frații Mei și spune-le: Mă sui la Tatăl Meu și Tatăl vostru, la Dumnezeu Meu și Dumnezeu vostru*“. Aici e declarația cea mare: “*Dumnezeul Meu! Dumnezeu Meu e Dumnezeu vostru, nu am alt Dumnezeu, e același pe care îl aveți și voi; cum e al Meu să fie și al vostru!*“. Să lucrăm noi înaintea lui Dumnezeu, cu inima noastră, așa cum Fiul o face...! Ne invită și pe noi, așa cum i-a invitat și pe ucenici în Ghețimani, ne invită mereu să ne fie și nouă Dumnezeu așa cum Îi este Lui. Să-I zicem și noi, așa cum El Îi zicea, cu sudori de sânge ... să-I zicem din toată inima: DUMNEZEUL MEU! La asta

amintindu-ne din nou să ne fie nouă Dumnezeu ceea ce îi este Lui, Celui ce lucrează acum în inima noastră cum numai El știe, cu însuși Tatăl, pe care acum Îl roagă pentru noi să ne păzească de rătăcire, de cădere. Să nu ajungem în situația de a nu băga de seamă, de a nu ști, că El ne este în momentele acestea, cu Duhul Său, viață!

În ce pustiu vorbește Mântuitorul în toate zilele în biserică! În ce fel de pustiu? Să-I facem cel puțin bucuria de a ne aduce aminte de El în momentele acestea. Vineri, de exemplu, la vecernie, mai erau doar trei femei în biserică și în rugăciunile care sunt ale preotului către Dumnezeu mă vedeam rugându-mă Lui pentru toți oamenii, pentru toate câte sunt în lumea aceasta, pentru toate necazurile, pentru toate neștiințele, pentru toată pustietatea aceasta din lume, care nu-L sesizează pe El fiindu-ne viață. În toate clipele mă uitam pe fereastră și vedeam frunzele copacilor, fâlfâind sub adierea vântului, raze de soare sclipind pe obiecte, anumite zgomote afară ale prezenței vieții care frământa în jur. Se vedea în zare, departe, câmpul cu semănăturile oamenilor și chiar câte-un om mișcând și mă întrebam: pe cine-l doare capul în momentul acesta că aici în biserică, cu Duhul, Mântuitorul îi așteaptă măcar pe câțiva, să-și aducă aminte că El ne este viață? Viața aceasta freamătă-n afară și se desfășoară liniștită, iar Dumnezeu își vede de treabă, ținându-ne ! Oare cât vor sta inimile noastre atât de nesimțitoare? Trebuie să spun încă o dată cât de important este faptul că noi, câți suntem, doi, trei, ne apucăm să ținem sfat și, oricum, să alinăm mâhnirea lui Dumnezeu pentru neatenția, în mare, a oamenilor față de El și de dragostea Lui. Și de bucurie, prin noi măcar, aici... acum ... Tatăl să aibă odihnă că totuși nu-L uită toți. Dacă noi ne strângem aici o facem tocmai pentru a le aduce aminte oamenilor peste săptămână, care pe unde suntem și cum putem, despre lucrarea lui Dumnezeu; să le amintim că nu suntem singuri. Să se bucure Bunul Dumnezeu de angajamentul nostru pe care-l avem și în săptămâna care vine. Îi vom citi Evangheliile, Îi vom citi cuvintele și le vom pune la inimă! Vom prepara inima noastră să fie mai sensibilă pe viitor la cauza Lui, pe care o are cu noi, în noi ...Amin! (7 iunie 1998)

Biografie

- Născut – 22 iulie 1970.
- 27 februarie 1990 – a intrat ca frate în M-rea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, mănăstire în care s-a format ca monah în apropierea și sub îndrumarea Părintelui Teofil Părăian.
- 1993 – tuns monah, hirotonit diacon și apoi preot (primind numele Serafim) pe seama mănăstirii; .
- 1992-1996 – student al Facultății de Teologie din Sibiu.
- Decembrie 1995-iunie 1998 – bursier al Școlii Teologice (catolice) din Chur - Elveția, în scopul învățării limbii germane, pe lângă care a mai urmat și alte cursuri.
- Din octombrie 1999 se află în Grecia, la Tesalonic, pentru urmarea studiilor de masterat, în cadrul Facultății de Teologie a Universității Aristotelis, în vederea continuării lor cu un doctorat cu tema: „Modele spirituale pentru tineri la Sfinții Trei Ierarhi”.
- În 11 mai 2003, la Nurnberg, părintele Serafim va fi hirotonit episcop vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală cu numele *Sofian Brașoveanul*.

Tinerete și Înviere

Pr. Serafim Pătrunjel

*„Viața noastră autentică, în înviere,
tineretea și suplețea noastră spirituală
vor constitui cea mai evidentă dovadă a
Învierii lui Hristos, mărturia noastră
adusă lumii de astăzi”*

*- Părinte Serafim, sunteți un călugăr tânăr, care
a trăit destul de multă vreme între tineri, situația fiind
valabilă și la timpul prezent. Ați putea să ne*

spuneți care credeți că ar trebui să fie raportul dintre un tânăr și societate, dintre tineri și lumea care-i înconjoară?

- Mai întâi aș dori să fac o precizare. Având în vedere tinerii, eu o să mă refer aici la tinerii creștini, o să-i am în vedere în primul rând pe ei, idealurile lor, aceasta neînsemnând nicidecum o excludere a celorlalți, ci dimpotrivă, o invitație adresată tuturor la a trăi tinerețea la cele mai înalte cote ale ei, o tinerețe în și pentru Înviere. Aș dori ca cele spuse de mine să fie percepute ca pornind de la o persoană care are aceste două calități: este monah și tânăr, de la un om care nu vrea să prezinte celor la care vor ajunge aceste cuvinte doar un moralism uscat și steril, ci de la unul care are și el frământările, căutările, experiențele lui și, de ce nu, poate chiar și unele soluții. Aș aminti aici un cuvânt al Părintelui Teofil Păraian, călugărul atât de cunoscut, îndrăgit și dorit de ascoriști, cuvânt pe care l-a spus unui inginer care nu prea era de acord cu cele afirmate de Părintele și care l-a întrebat: „Părinte, dar dumneavoastră când ați ajuns la concluziile acestea?” Părintele i-a răspuns: „N-are importanță când am ajuns eu la ele; important este că tu poți să începi cu ele”.

Trăim din păcate într-o societate în care deși majoritatea oamenilor declară o apartenență la religia creștin-ortodoxă, în realitate cei mai mulți nu trăiesc deloc creștinește, poate-s chiar anticreștini; conștient sau nu, unii se cred credincioși, dar, cum ar zice Sf. Ap. Pavel, sunt „mai rău decât necredincioșii” și destul de puțini se străduiesc să trăiască conform cerințelor Evangheliei. Astfel societatea, în ansamblul ei, este necreștină și anticreștină, lucru ușor observabil dacă urmărim comportamentul membrilor ei, sau mai ales ultimele legi adoptate sau proiectate, cum sunt de exemplu cele referitoare la legalizarea homosexualității și mai recent a prostituției, legi care, sub masca eliberării omului, îl conduc spre cea mai cruntă robie, spre promiscuitate și în final spre moarte. Cauza nu este alta decât slăbirea credinței,

aceasta fiind la rândul ei o urmare a înmulțirii relelor. Sfântul Vasile cel Mare în repetate rânduri în opera sa citează pe Sf. Ap. Pavel, spunând în contextul tulburărilor din vremea lui că „*din pricina înmulțirii fărădelegii iubirea multora se va răci*”. În acest context salvarea din această degradare la care s-a ajuns nu poate veni decât printr-o viață raportată la Dumnezeu, la Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Care a înviat biruind moartea și, prin aceasta, deschizându-ne și nouă calea spre înviere și viața veșnică.

Din păcate cei mai mulți tineri sunt atrași de anumite curente, mode, false modele, care sunt proiectate azi cu atâta insistență. Am amintit mai înainte îndrumarea Părintelui Teofil de a valorifica niște concluzii. Trebuie mare atenție în alegerea acestor concluzii, a modelelor pe care le urmăm. Deoarece chiar din niște alegeri făcute la repezeală, fără discernământ, sub influența a tot felul de factori se nasc eșecurile multora. Se propun astăzi tot mai multe căi – una mai adevărată decât alta – cu pretenția că ar aduce fericirea. Aș recomanda din toate puterile ca cineva, înainte de a apuca pe un drum, să privească mai întâi în viața altora, unde i-a condus acel drum pe cei care l-au urmat. Sunt oare chiar așa de fericiți cei prezentați de mass-media, actori, staruri, oameni putrezi de bogați (foarte grăitoare expresie), sportivi etc., sau în spatele unor apariții de scenă, a unei măști pe care o afișează, se ascunde de fapt neîmplinirea, nemulțumirea și singurătatea. Înainte de a se apuca cineva de fumat să se informeze bine asupra consecințelor lui, înainte de a începe consumul de alcool să privească unde au ajuns cei ce au consumat așa ceva, cei ce sub pretextul libertății vor să se apuce de sex să cerceteze și consecințele acestuia, să știe că toți cei ce urmăresc doar sexul automat îi transformă pe semenii lor din persoane în obiecte de satisfacere a poftelor lor și ca urmare nu vor avea parte de comuniune, iar odată cu ofilirea frumuseții trupești se vor trezi în cea mai amară singurătate. De asemenea, înainte de a începe cineva consumul de droguri, de cele mai multe ori la invitația celor care doresc să le vândă sau să-i posede sexual mai ușor, să-și pună mai întâi

întrebarea dacă este gata să

accepte desființarea sa ca persoană și în cele din urmă moartea, având în vedere faptul că cei ce ajung la dependența de droguri doar într-un procent insignifiant mai pot să le părăsească, iar urmarea acestui consum este cea mai mare mizerie încheiată cu o moarte deloc demnă de un om. În plus, toți cei ce se simt atrași de astfel de căi, să ia aminte și la cuvintele Sf. Ap. Pavel, care spune că nici desfrânații, nici bețivii, nici adulterii, nici mincinoșii, nici lacomii nu vor avea moștenire în împărăția lui Dumnezeu.

Față de tot ce-l înconjoară, tânărul care își dorește fericirea izvorâtoare doar dintr-o viață în comuniune cu Dumnezeu, va trebui să aibă o privire critică, atentă, să nu se lase amăgit de unele aparențe, ci să pătrundă profunzimea lucrurilor, să trăiască viața plener; să aleagă deci tot ce e bun și să evite răul, cum spune Psalmistul: „Ferește-te de rău și fă bine”.

- Dar oare de ce societatea după 2000 de ani de creștinism a ajuns așa de necreștină?

- Pentru că, după cum deja am amintit, din pricina înmulțirii fărădelegii iubirea, credința multora s-a răcit. Doar o lipsă de trăire autentică a creștinismului, falsitatea, fariseismul, egoismul, răutatea, în general păcatele creștinilor au putut conduce pe unii să afirme chiar că Dumnezeu ar fi murit. De ce? Fiți atenți la nuanță; s-a afirmat chiar că deși Dumnezeu ar putea fi o putere, o energie, situată undeva departe de noi, sigur El a uitat lumea, iar aceasta își este sieși suficientă, nemaivând nevoie de El. Cum s-a putut ajunge la așa ceva? Știm că Dumnezeu este viață, este lumină, este dragoste. Ori, Nietzsche, nevăzând în viața așa zișilor creștini toate acestea, nu a făcut în cele din urmă decât o constatare: în oamenii aceștia Dumnezeu e mort și ei sunt morți pentru Dumnezeu. Să nu credeți cumva că vreau să fac aici o figură de stil. În veacul al patrulea de exemplu, când creștinătatea din partea orientală a imperiului Roman era bântuită de arianism, Sfântul Atanasie cel Mare era privit drept stâlpu, reazimul

Ortodoxiei, iar credincioșii, atâta vreme cât îl știau pe el că este în viață, știau că Ortodoxia este apărată și că Dumnezeu este viu. Iată deci că Dumnezeu este viu, sau este văzut ca viu prin oamenii care îl manifestă prin viața lor. Când aceștia nu mai sunt, este evident că intervine o absență a lui Dumnezeu din viața noastră. Iar situația grea în care ne aflăm nu este altceva decât o urmare a păcatelor noastre și ale înaintașilor noștri.

- Și ce credeți că ar trebui să facă tinerii pentru a se apropia din nou de Dumnezeu?

- Dacă pricina depărtării de Dumnezeu este păcatul, atunci să elimine această cauză.

- Ușor de zis, greu de făcut!

- N-am spus că ar fi ușor. Mântuitorul chiar vorbește de urmarea căii celei „înguste”, de intrarea pe poarta cea „strâmtă”. Este greu, mai ales la început și mai ales pentru cineva care a dus mai întâi un alt fel de viață. De aceea eu am mare încredere în tineri. Cred că nu întâmplător, două din cele trei învieri din morți săvârșite de Mântuitorul nostru Iisus Hristos au fost făcute în legătură cu tineri. E vorba de fiica lui Iair și de fiul unei văduve din Nain, iar al treilea înviat din morți a fost Lazăr, prieten al Mântuitorului, care se găsea și el undeva la granița dintre tinerețe și maturitate. Să nu uităm apoi de faptul că ucenicul iubit al Domnului Hristos era un tânăr, că Mântuitorul a chemat la sine pe copii și i-a binecuvântat, că pe tânărul bogat, care dorea se între în viața veșnică, chiar dacă n-a putut să se lepede de bogăție în momentul când Mântuitorul i-a spus că aceasta este condiția de a-L putea urma și a desăvârșirii, Domnul Hristos l-a privit cu drag pentru faptele sale pozitive, pentru viața lui curată. Foarte important, chiar dacă atunci nu putea face mai mult, Mântuitorul l-a îndrăginit pentru ceea ce făcuse.

De ce această încredere în tineri, în tinerețe? Pentru că

la tinerețe cineva trăiește viața în ce are ea mai frumos, mai adevărat, mai curat și cu atât mai necesar pentru o reușită. Pentru că atunci cineva are puterea de a se entuziasma pentru idealuri nobile, înalte, pentru că atunci are puterea interioară de a se dăruii pentru a împlini ceva mareț. Aș asemăna tinerețea cu apa cea vie pe care Mântuitorul a venit să ne-o ofere tuturor. Toți la tinerețe suntem plini de acea apă vie, de o forță clocotitoare a vieții, de acea forță de înnoire a omenirii prin ideal și jertfă. Ori creștinismul se bazează chiar pe aceste forțe, el fiind o tinerețe veșnică, o primăvară a vieții umane, o înviere continuă a umanității. Ce este creștinismul dacă nu o chemare a omului la tinerețe, la înnoire spirituală, la a se înnoi, la a fi tânăr și a vieții veșnic. Prin urmare, întâlnirea dintre creștinism și tinerețe nu este altceva decât o întâlnire dintre două tinereți. Și creștinismul a dat tinereții cele mai înalte idealuri. Să gândim mai întâi la Jertfa Mântuitorului. Părintele Teofil caracterizează adesea Crucea Mântuitorului drept „fața lui Dumnezeu întoarsă către oameni”, adică simbolul iubirii capabile de jertfă. Să ne gândim la atâția martiri, în mare parte tineri, care au suferit cu bucuria nădejzii învierii și a vieții veșnice înfricoșătoarele chinuri ale martiriului. Să ne gândim la atâția tineri care s-au dăruit total unei vieți ascetice în vederea curățirii de orice rău, a învierii și a vieții veșnice în comuniune cu Dumnezeu. Tinerețea este prin ea însăși o primăvară a vieții, un simbol al învierii, iar creștinismul nu este decât o înviere și o continuă primăvară sufletească.

- Cum credeți că ar putea să trăiască tinerii învierea?

- Mitropolitul Nicolae Mladin spunea că ucenicul Ioan cu capul aplecat pe pieptul, pe inima lui Iisus este simbolul relației dintre tineret și creștinism, sau dintre tineret și Hristos. Bineînțeles că noi fizic n-o să putem să ne aplecăm cu capul pe pieptul Domnului Hristos, dar putem să-L primim pe Domnul Hristos

întreg în pieptul nostru, în ființa noastră în Sf. Împărtășanie, să-L purtăm în noi, să nu ne despărțim de El niciodată.

Aș dori să exemplific cu o imagine. Când Sfinții Vasile cel Mare și Grigorie Teologul s-au dus la studii superioare în Atena, au găsit acolo un mediu de viață păgân, un mediu spiritual caracterizat de filozofia antică și de noile curente sincretiste. Luând în considerație influența pe care o manifesta asupra sufletelor lor însetate de cunoaștere acea vrajă a artei filozofice, acest mediu exercita asupra lor o puternică atracție, îndemnându-i să-și însușească și să exprime și ei modul de viață al Atenei de atunci. Dar ei nu s-au lăsat furăți de filozofie și de arta retorică, atât de prețuite în acea vreme, ci privind mai adânc și-au dat seama că de fapt ele sunt doar realizări omenești. Câtă vreme au stat la Atena, viața lor era organizată având în centru Biserica și școala. Restul vieții ateniene, petrecerile, teatrele, chefurile, tot ceea ce distra spiritul – deci îl împrăștia, pentru că asta înseamnă de fapt distracție – toate acestea le rămăseseră străine, erau inexistente pentru ei. Pentru toate măsura lor era folosul pe care li-l putea aduce un lucru în apropierea de Dumnezeu și în sporirea în virtute. Astfel au reușit să termine studiile cu idealul de a urma după aceea viața monahală, adevărata filozofie, adevărata înțelepciune, ceea ce au și făcut ulterior.

Mai târziu Sf. Vasile avea să scrie chiar o omilie referitoare la folosul pe care îl pot avea tinerii din citirea literaturii păgâne, în care îi sfătuia pe tineri să ia din literatura păgână tot ce e bun și frumos și să evite ceea ce e dăunător sufletului creștinului.

Ceva ce ar putea să vă intereseze de asemenea. La scurt timp după sosirea la Atena – suntem în anul 351/352 – câțiva studenți credincioși, având în centru pe cei doi, Vasile și Grigorie, au organizat prima grupare a studenților creștini, grupare ce, prin înalta ținută a membrilor ei s-a făcut curând cunoscută, conform mărturiei Sf. Grigorie Teologul, nu doar în Atena, ci în întreaga Grecie. Ar fi extraordinar ca orice student teolog, orice ascorist și cât mai mulți tineri să citească, nu doar

Grigorie Teologul în cinstea Sf. Vasile, în care zugrăvește atât de frumos viața lor de tineri, animați de cele mai înalte idealuri, ci cât mai multe vieți ale marilor sfinți, în care se găesc pilde de adevărată înaltă trăire creștină pe care ar putea să le urmeze.

- Dar în condițiile grele din țara noastră, aflată în această lungă tranziție, credeți că s-ar mai putea trăi înălțimea și puritatea acestor idealuri?

- Dar oare creștinii din timpul prigoanelor, care erau despuiați de orice avut, chinuiți și omorâți pentru faptul de a fi creștini, aveau condiții mai bune ca noi? Esențialul nu îl constituie un cadru istoric, social, economic, ci dragostea, entuziasmul nostru, credința, capacitatea noastră de autodepășire și dăruire pentru un ideal. Să nu uităm că veacul de aur al istoriei creștine, numit astfel pentru autenticitatea vieții ortodocșilor, dar mai ales pentru că a dat la începutul lui un nor de martiri, iar în a doua parte acea pleiadă de mari Sfinți Părinți, adânci gânditori, care au aprofundat și clarificat învățătura creștină, precum și mulțimea nenumărată de asceți și monahi, a fost totuși pentru creștini un veac de prigoană; la început, până în anul 313, din partea păgânilor, iar după 330 din partea arienilor susținuți de împărați arieni și majoritari în toată partea de răsărit a imperiului. Și cred că tocmai acea prigoană i-a ținut treji pe creștini, i-a făcut să-și pună toate nădejdlile doar în Dumnezeu, pentru că omenеște situația era de multe ori disperată. Și dacă au biruit, aceasta s-a datorat autenticității lor.

Condițiile economico-sociale din țara noastră sunt grele? Să dăm slavă lui Dumnezeu pentru ce avem, să trăim autentic creștinismul și să nădăjduim în El. Iată că în Europa Occidentală și în SUA există condiții economice, dar moral, spiritual oamenii sunt în majoritate debusolați. Grecia, țară cu o puternică tradiție ortodoxă, în care în ultimii ani a fost impus modelul de viață occidental, în general se află în aceeași situație, deși, să nu uităm, există încă destui oameni, destui tineri, care păstrează

încă tradiția ortodoxă, străduindu-se să ducă un mod de viață autentic creștin. În societățile occidentale de obicei oamenii au de toate și nu se mai gândesc decât cum să se distreze, cum să petreacă mai mult, ce metode de distracție să mai inventeze să mai iasă dintr-o plictiseală de moarte, care cuprinde pe toți cei care-și pierd sensul vieții. Dacă vrem să nu ajungem astfel, atunci să ținem la relația noastră cu Dumnezeu, să stăm la pieptul Lui.

Se duce o campanie susținută pentru dezintegrarea poporului nostru; dacă noi vom fi credincioși, dacă vom face voia lui Dumnezeu și vom nădăjdi în El, sigur nu ne va lăsa. Nu putem împiedica aplicarea la noi a unei legi păgâne – deși poate că ar fi cazul să ne împotrivism mai mult –, se vrea acum legalizarea prostituției, ei bine, nici un român ortodox să nu desfrâneze, și atunci legea va fi invalidată. Dacă noi ne vom comporta ca fiii ai lui Dumnezeu în această lume care luptă împotriva Lui, sigur nici El n-o să-și uite copiii și o să le vină repede în ajutor. Sf. Ap. Pavel spune: „Voiesc să fiți înțelepți spre bine și nevinovați la rău, iar Dumnezeul păcii va zdrobi repede sub picioarele voastre pe satana”.

- Este totuși destul de greu pentru un tânăr plin de dorința de viață să poată să se conformeze principiilor creștine, dacă avem în vedere presiunea pe care o exercită întregul mediu asupra lui.

- Da, dar este singura cale de a ajunge la fericire, la o viață în înviere. Mântuitorul nostru Iisus Hristos pentru a învia a răbdat mai întâi patimile și răstignirea. Iubirea Lui pentru noi a trecut printr-o probă foarte dificilă, probă care a arătat-o adevărată. Dumnezeu nostru este un Dumnezeu iubitor, care se jertfește din dragoste pentru omul pe care l-a zidit, este, cum adesea și cu drag repetă Părintele Teofil, Dumnezeu care spală picioarele omului. Dumnezeu este iubire, sfințenie, libertate, jertfă, puritate, iar toți sfinții, martirii, monahii au tins

continuu spre dobândirea

într-o măsură cât mai mare a acestor calități.

Din păcate – și asta și ca urmare a unor tendințe pietiste din cadrul Bisericii – creștinismul a ajuns să fie privit ca un fel de stare de inerție, imagine cu totul falsă. Părintele Serafim Popescu de la noi de la mănăstire spunea că „creștinismul e viață nu-i gheață”. Dacă în zilele noastre, când se pune atâta accent pe faptul de a ne iubi, distra împreună, sfinții au o tendință de a ocoli lumea, ei ocolesc doar negativul din ea, sau mă rog, chiar lumea în general, dar nu pentru că o urăsc, ci cu scopul de a se curăți, pentru a putea fi liberi de patimile, care altfel i-ar stăpâni și dirija în acțiunile lor, pentru a putea ajunge la o dragoste curată. Sfântul nu se retrage din lume de dragul retragerii, ci pentru a se purifica și a dobândi ochi curați cu care să privească lumea, pentru a o putea iubi cu adevărat.

Să exemplific puțin. În societățile moderne foarte mulți tineri au părăsit Biserica în numele unei închipuite libertăți, dar au sfârșit în singurătate, gelozie, despărțiri, care-i rănesc pe viață, dacă nu chiar în moarte. Au părăsit pe Cel Care este Dragostea adevărată și izvorul dragostei și s-au dus să învețe singuri sau de la niște oameni împătimiți despre dragoste. Crezând că iubesc și că sunt liberi, au ajuns în amara robie a patimilor și a urii. Să-mi spună că nu-i așa toți cei care, bolnavi de SIDA de exemplu, contactează sau continuă o „prietenie”, fără a-și anunța partenerul că îl expun morții prin fiecare apropiere pentru „dragoste”. E vorba doar de un exemplu; lista ar putea fi foarte lungă. Pentru a putea iubi cineva curat, trebuie deci să se curățească de răutatea din el, să se unească cu sursa libertății și a dragostei, cu Dumnezeu.

Sf. Isaac Sirul spune că vinul care veselește inima omului, despre care se vorbește în psalmi, este dragostea lui Dumnezeu și dragostea omului față de aproapele. El spune că din acest vin, din această dragoste, au băut desfrânații și s-au rușinat, au băut păcătoșii și au uitat calea rătăcirii lor, au băut bețivii și au început să postească, au băut bogații și au dorit sărăcia, au băut săracii și s-au îmbogățit de nădejde, au

băut cei simpli, cei neînvățați

și au devenit înțelepți. Să facem efortul de a ne purifica de toată zgura din noi și vom ajunge cu toții să privim lumea cu ochi curați, să nu mai fim robi ai egoismului nostru, să iubim cu adevărat. Mitropolitul Nicolae Bălan spunea că cea mai frumoasă podoabă a unui tânăr este inima curată și mintea trează. Să ne îmbrăcăm deci în haina curăției și a dragostei. Tânărul poate ajunge – și ar trebui să ajungă – să privească o fată de exemplu cum ar privi o floare. Cineva recomanda tinerilor ca atunci când vor vrea să dea alesei lor primul sărut, să se gândească la faptul că vor săruta un chip, o icoană a lui Dumnezeu. Nu suntem oare toți chipuri, icoane ale lui Dumnezeu? Și te gândești cum este astăzi batjocorită această icoană, cum mulți o calcă în picioare, transformând-o în mijloc, obiect de satisfacere a plăcerilor. Te gândești la acele distracții, în timpul cărora tinerii se agită, se excită, se tulbură la maximum în ritmurile unor sunete la intensitate maximă, vătămătoare ale sensibilității umane, numite muzică, după terminarea căreia nu se aleg decât cu un sentiment de neîmplinire, cu un gol interior și cu o minte zdruncinată. Și întreb: care-i adevărata viață, adevărata dragoste? Aceea pe care o strigăafișele pornografice? Sigur nu. Ci este aceea în comuniune cu Dumnezeu, în liniște, în libertate, în ordine, în armonie, dar pentru realizarea căreia este atât de necesară jertfa, omorârea egoismului din noi. Această biruință asupra egoismului, asupra plăcerilor de moment este atât de necesară pentru păstrarea purității și a tinereții noastre!

- Există o cale de biruire a egoismului? Cum poate cineva să fie liber, să iubească curat?

- Calea este tocmai acest efort ascetic de a birui patimile care ne caracterizează, această jertfă de sine însuși. Toate patimile noastre, lăcomia, desfrânarea, mânia, întristarea, trândăvia și mândria, absolut toate ne îngrădesc libertatea. Părinții filocalici le caracterizează drept mânere de care vrăjmașul ne prinde, ne ține în stăpânirea lui și ne conduce unde vrea el. Și din păcate

astăzi, în numele libertății și iubirii, aceste patimi ale oamenilor sunt exploatate la maxim, sunt provocate, stimulate, astfel încât omul ajunge sclavul propriilor lui plăceri și comodități. Prin urmare, pentru a putea fi liber cineva trebuie să se elibereze de aceste mânere, lucru într-adevăr anevoios, care presupune mai întâi smerenie, recunoașterea faptului că ești bolnav, apoi trezvie, urmărire continuă a gândurilor, efortul de a te depăși, de a împlini voia lui Dumnezeu, de a fi în armonie cu El și cu întreaga creație. Pentru a putea face aceasta este nevoie mai ales de sinceritate cu noi înșine, cu Dumnezeu și cu semenii. Pentru că doar printr-o privire sinceră putem recunoaște adevărul lui Dumnezeu, putem vedea adevărata noastră stare sufletească, putem recunoaște bolile de care suferim, vindecarea neputând începe decât odată cu stabilirea diagnosticului. Apoi, pe măsura curățirii de patimi și a înaintării în virtute, putem vedea lucrurile clar în adevărata lor valoare, ajungem ca toate ale noastre să fie curate, să iubim curat. Pe măsură ce ne apropiem de Dumnezeu ne asemănăm cu El, vedem lumea cu ochii Lui.

- Lucrurile acestea sunt oare posibile pentru toți creștinii sau doar pentru monahi?

- Sunt posibile tuturor, însă monahii le au în vedere în mod special. Cred însă că absolut toți creștinii ar trebui să le urmărească cu aceeași ferve, deoarece constituie singura modalitate a apropierii de Dumnezeu. Nu te poți apropia de Cel curat, de Cel ce este dragoste, frumusețe, armonie, atâta vreme cât trăiești în murdărie, în ură, în dezordine. Deci orice creștin, orice om care vrea să se apropie de Dumnezeu, trebuie să se asemene cât mai mult posibil cu El. Și să nu uităm că la această înălțare spirituală suntem invitați cu toții, că asemănarea cu Dumnezeu și comuniunea cu El este ținta spre care trebuie să năzuiască toți oamenii. Să nu uităm de asemenea că efortul nostru este binecuvântat și susținut de Dumnezeu, Tatăl nostru, Care ne așteaptă, dorește să re-

verse asupra noastră, a tuturor, harul Său, doar cu o condiție: să fim gata să-l primim și să conlucrăm cu El.

La tinerețe, omul are cu mult mai multe posibilități de a pune acest început bun al conlucrării cu Dumnezeu. Tânărul este modelabil, sufletul lui mai pur, mai fraged, voința este mai puternică, entuziasmul mai mare, capacitatea de jertfă la fel. Dacă tinerețea fizică va fi conjugată cu frumusețea morală a creștinismului, amândouă vor da omului, tânărului, o adevărată icoană a frumuseții, a purității, se va restabili în el chipul, icoana lui Dumnezeu. Ar fi minunat să ajungem cât mai mulți să avem acea puritate și frumusețe a tinereții, să privim lumea cu ochii cu care o privește Dumnezeu, să o iubim cu o dragoste purificată asemănătoare dragostei lui Dumnezeu.

Pentru a exemplifica mai bine aceste lucruri aș dori să vă spun o poezie de Vasile Militaru, intitulată „Hristos a înviat”:

Hristos a înviat! Ce vorbă sfântă,
Îți simți de lacrimi calde ochii uzi,
Și-n suflet parcă serafimi îți cântă,
De câte ori creștine o auzi.

Hristos a înviat în firul ierbii,
A înviat Hristos în adevăr,
În poienița-n care zburdă cerbii,
În florile de piersic și de măr.

În stupii de albine fără greș,
În vântul care suflă mângâios,
În ramura-nflorită de cireș.
Dar vai! În suflet ți-a-nviat Hristos?

Ai cântărit cu mintea ta creștine
Cât bine ai făcut sub cer umblând ?
Te simți măcar acum pornit spre bine ?

Măcar acum te simți mai bun, mai blând ?

Simți tu topită-n suflet vechea-ți ură ?
Mai vrei pieirea celui plin de har ?
Ți-ai pus zăvor pe bârfitoarea-ți gură ?
Iubirea pentru semeni, o simți jar ?

O, dac-aceste legi de-a pururi sfinte,
În aur măcar azi te-au îmbrăcat,
Cu serafimi în suflet, imn fierbinte,
Ai drept să cânti: **Hristos a înviat.**

Este o dovadă minunată și elocventă a faptului că pentru a participa la Învierea Mântuitorului trebuie să înviem și noi, să omorâm în noi omul păcatului pentru a învia împreună cu Hristos, pentru a participa la tinerețea spirituală dumnezeiască. Să ne folosim deci de toate mijloacele pe care Dumnezeu ni le-a dat pentru însănătoșirea și înălțarea noastră spirituală, pentru învierea și viața noastră. Se ne curățim de păcate prin Sf. Spovedanie, să ne unim cu Domnul Hristos prin Sf. Împărtășanie, pentru ca El să lucreze înlăuntrul nostru schimbarea, înnoirea noastră.

- Ați putea să ne spuneți ceva referitor la modul în care un monah poate trăi o tinerețe spirituală, având în vedere singurătatea monahilor, retragerea lor, asprimea vieții pe care o duc?

- Da. Pentru un om care gândește cu criteriile lumesci monahul este un izolat, un însingurat, un om care lăncezește între pereții mănăstirii și e întru totul nefolositor. Acest lucru se întâmplă însă doar în capul celor ce au un criteriu nesigur sau cu totul fals de judecată, criteriu insuflat de societatea necreștină în mijlocul căreia trăim. Am amintit deja că această societate pune atâta accent pe dragoste, pe comunicare, pe acțiuni

umanitare, însă, din păcate, idolatrizând omul, cultivându-i egoismul, patimile, pe care să i le poată exploata. În aceste condiții oamenii trăiesc o însingurare colectivă. Deși sunt mulți la un loc, sunt totuși singuri; iar dragostea necontrolată, nepurificată sfârșește în cel mai crunt egoism, astfel că persoana iubită este transformată în obiect de satisfacere a propriilor plăceri, noțiunea de jertfă lipsind din preocupările, din sfera de gândire a omului modern care caută doar comodități, plăceri cât mai multe și mai ieftine.

Ce face însă monahul? El se retrage tocmai pentru a se putea interioriza, pentru a se întâlni cu el însuși și cu Dumnezeu, pentru a se curăța de patimi, de egoismul atât de distrugător pentru sufletul uman. Aș putea spune că monahul se jertfește continuu – sau ar trebui s-o facă – pentru a învia. El stă în ascultarea unui părinte duhovnicesc, învață să-și înfrângă propriul eu, duce o luptă susținută cu tot ce e negativ în el, în scopul curățirii și al apropierii de Dumnezeu. Pe măsura acestei curățiri și apropieri de Dumnezeu el dobândește posibilitatea de a iubi curat și adevărat, astfel că ajunge la o adevărată comuniune cu semenii, cu întreaga lume pe care nu o iubește pentru posibilitatea de a-i satisface anumite interese sau plăceri, ci pentru că nu poate trăi altfel decât iubind. Avva Dorotei, căutând să exemplifice acest lucru, asemana lumea cu un cerc al cărui centru este Dumnezeu. Noi oamenii, care ne aflăm în acest cerc, cu cât suntem mai departe de centru suntem mai depărtați și între noi și cu cât ne apropiem de centru ne apropiem și unii de alții.

Iată că în fond monahii fac ceea ce toți creștinii sunt datori să facă. Doar că ei, monahii, fac aceasta cu mai multă intensitate, se dedică total acestei meniri a omului, de a se apropia, asemana și uni cu Dumnezeu. Ei se eliberează de multe impedimente pe care lumea, viața în societate le pune în calea acestui efort și, sub protecția oferită de mănăstire, merg spre Dumnezeu cu ascensorul. Părintelui Teofil îi place atât de mult să caracterizeze mănăstirea drept: „tinda raiului”, „poarta cerului”, „casa lui Dumnezeu” și „locul împlinirilor” și spune că toți creștinii sunt candidați la

rai. Dar, pe când credincioșii simpli pot trăi pe pământ cu gândul la cer, monahii au posibilitatea să trăiască pe pământ ca în cer. Iar dacă fac lucrul acesta, mănăstirea este cu adevărat o casă a lui Dumnezeu, o tindă a raiului, un loc al împlinirilor. Spune Părintele de asemenea că în mănăstire trebuie să se întâmple minuni; nu minuni la care s-ar aștepta oamenii, minuni pe care uneori le caută cu lumânarea, ci minunea transformării lăuntrice, minunea schimbării spre bine, a înnoirii interioare, a realizării omului împărăției lui Dumnezeu.

La apariția monahismului, acest mod de viață era numit filozofie, deci iubire de înțelepciune, iar ceea ce azi numim filozofie, un sistem teoretic fără un corespondent în viața celui care îl profesează, se numea sofism. Cineva care începea modul de viață ascetic, monahal, considera că începe adevărata filozofie, că îmbrățișează un mod de viață, care să-l conducă la înțelepciune. Monahul trebuie prin excelență să fie un om care iubește înțelepciunea, frumosul. Însăși termenul „călugăr” înseamnă „bătrân frumos”. Aș zice chiar frumos și bun pentru că adjectivul „kalos” din greaca veche are ambele valențe, de frumos și bun. Chiar la tinerețe călugărul se numește bătrân frumos, pentru că de la tinerețe trebuie să fie caracterizat de înțelepciunea bătrânilor și de bunătatea și frumusețea sufletească, izvorătoare din Dumnezeu cu Care călugărul se unește.

Prin urmare, monahii se retrag, se însingurează într-adevăr, dar nu fac aceasta de dragul însingurării, ci pentru avantajele, pentru foloasele izvorâte dintr-o viață dusă în liniște. Se vorbește atât în zilele noastre despre progresul umanității și se confundă de multe ori acest progres cu acela al tehnicii. Dacă tehnica progresează aceasta nu înseamnă că oamenii trăiesc la cote spirituale mai înalte, lucru ușor vizibil la o privire în jurul nostru. Apoi umanitatea nu progresează așa, abstract, ci progresul ei înseamnă progresul oamenilor care o alcătuiesc. Asistăm în ultimul timp la o sălbăticire continuă a oamenilor în societățile puternic dezvoltate economic. Oare progresul constă în

alarmă, a armelor de luptă împotriva terorii și în mărirea numărului de agenți de poliție? Iată că monahii despre care unii cred că pierd vremea, sunt tocmai aceia care într-adevăr contribuie la ridicarea acestui nivel al umanității prin faptul de a fi ei înșiși mai buni, mai umani. Și aceasta este de fapt o datorie a oricărui creștin. Părintele Stăniloae spunea că cu cât este cineva mai îndumnezeit, cu atât este mai uman și cu cât este mai uman, cu atât este mai aproape de Dumnezeu.

- Știm că vă preocupă problema importanței modelului. Ce importanță credeți că are din această perspectivă o viață în înviere.

- Extraordinară. Cred că nici nu putem aprecia suficient valoarea unei astfel de vieți. Pentru o corectă înțelegere trebuie mai întâi să spun că în jur de 90% din acțiunile noastre, din ceea ce facem în general, constituie o imitare a celor văzute la alții. De aici deducem deja cât de mult poate influența în rău un model negativ, ce urmări catastrofale poate avea, dar și consecințele benefice ale vieții unui om care trăiește frumos, în comuniune cu Dumnezeu. Este tocmai motivul pentru care Biserica ne propune drept modele de urmat pe sfinții care au trăit în mod plener comuniunea cu Dumnezeu. Sfântul Serafim de Sarov spunea: „*Dobândește Duhul Sfânt și mii de oameni se vor mântui în jurul tău*”.

Astăzi, când societatea noastră în ansamblul ei este supusă unui proces de educare spre acțiuni care scad demnitatea umană, printr-o presă, literatură și mai ales televiziune ce proiectează violența, plăcerea, patimile, pornografia, cu urmări catastrofale pentru sufletele tinere în care se imprimă aceste imagini negative, este nevoie mai mult ca oricând de influența benefică a unor modele pozitive. Din această pricină tinerilor teologi, ascoriștilor, tinerilor creștini în general le revine această sarcină, de a trăi plener creștinismul, comuniunea cu Dumnezeu și prin aceasta, de a fi „lumina lumii” și „sarea pământului”. Dacă ceilalți

tineri vor vedea la noi acea prospețime, nevinovăție, puritate, tinerețe și suplețe sufletească, izvorâte din starea noastră de oameni ai împărăției lui Dumnezeu, vor avea în noi un model de viață demn de urmat. E de ajuns aici să menționez impactul pe care îl au asupra tinerilor, a oamenilor în general, marii noștri duhovnici. Ce caută oare atâția tineri care umplu sălile de conferințe la refuz pentru a-l întâlni, de exemplu, pe Părintele Teofil? Intenționat am folosit cuvântul „întâlni”. Puteam spune „audia”, dar ei nu merg acolo în primul rând să audieze, ci să vadă, să întâlnească un om care e tânăr la 73 de ani. Cum e tânăr? E tânăr deoarece și-a păstrat și sporit neîncetat tinerețea spirituală. Ce găsesc tinerii la un astfel de monah? Găsesc cea mai autentică dovadă a faptului că Dumnezeu, pe care ei Îl caută, trăiește, este prezent în noi. Găsesc un om care trăiește în comuniune, în strânsă legătură cu Dumnezeu, un om care nu doar le spune niște formule învățate, citite undeva, ci le descrie experiența vieții lui, o mărturie că și ei pot ajunge acolo unde a ajuns el. Găsesc un om care le vorbește despre un Dumnezeu bun, milostiv și iubitor de oameni, despre un Dumnezeu, Care ne așteaptă pe toți să ne ridicăm la El, Care se pogoară El Însuși pentru a ne ajuta în acest efort de înălțare. Găsesc un om, despre care știu că o să le spună adevărul, că nu o să-i înșele din pricina unor interese ascunse, ci o să facă tot posibilul pentru binele lor.

Iată așadar, importanța unei vieți în înviere. Este cea mai autentică dovadă a Învierii Mântuitorului, Înviere care constituie fundamentul învierii noastre a tuturor. Să trăim deci la cote cât mai înalte, să sporim tinerețea noastră, punând-o în slujba lui Dumnezeu, să trăim ca fii ai învierii și atunci lumea din jurul nostru se va înprospăta, va întineri, va învia, va veni și ea să-L preamărească pe Cel ce este Învierea și Viața. Viața noastră autentică, în înviere, tinerețea și suplețea noastră spirituală vor constitui cea mai evidentă dovadă a Învierii lui Hristos, mărturia noastră adusă lumii de astăzi.

Tesalonic, luni, 18

martie 2002

PS Sofian Brașoveanul – un om de nădejde -

Arhim. Teofil Părăian

Părintele Sofian este membru al obștii mănăstirii de la Sâmbăta de Sus începând din februarie 1990, când avea 20 de ani. A venit la mănăstire după ce a făcut liceul și armata. Se trage dintr-o familie de oameni de la țară, tatăl lui a fost și muncitor industrial, a lucrat la Brașov. Sunt patru frați în familie: părintele-i cel mai mare, iar după el vine o soră infirmă, apoi un frate și o soră care acuma-i studentă.

A venit la mănăstire cu educația pe care a avut-o în familie. A fost un om care de la început promitea să fie un om deosebit. S-a încadrat în viața de mănăstire, noi constatând calitățile pe care le-a avut, l-am trimis la Facultatea de Teologie, la Sibiu, unde a urmat 3 ani și apoi a primit o bursă în Elveția la o școală catolică, la o școală pentru preoți, unde a stat 2 ani și jumătate. Acolo a învățat nemțește. Teza lui de licență (pe care a făcut-o pentru a deveni licențiat în teologie la Sibiu) a fost o teză sugerată de mine și anume “*Spiritualitatea Penticostarului*” (despre slujbele care se fac de la Paști până în prima Duminică de după Rusalii). Pe cei de acolo, din Germania, i-a interesat această lucrare, i-au propus s-o traducă în nemțește. A tradus-o, bineînțeles cu ajutorul colegilor lui, și ei au tipărit-o în limba germană. După aceea a venit acasă și a stat un an la mănăstire și după un an a reușit să ajungă la o bursă la Tesalonic (prin intervenția Patriarhiei din Constantinopol), unde a făcut câțiva ani de studii; a făcut un masterat acolo. Bineînțeles, a învățat limba greacă și cu cunoștințele pe care le are a fost recomandat și de mine, și poate mai ales de mine, să fie episcop vicar, deocamdată, la

Română din Germania.

E un om pe care eu l-am recomandat cu toată inima și chiar am spus că e singurul om pe care-l recomand fără nici un fel de rețineră și fără teama că ar putea să fie și altfel decât îl știu eu. El zice că mi-ar fi mie un fel de ucenic. Eu, de fapt, n-am fost niciodată omul care să aibă ucenici. N-am căutat să îmi imprim persoana asupra cuiva, însă el a stat cumva sub influența mea, sub influența gândirii mele și ceea ce mi-a plăcut mie întotdeauna la părintele Sofian, e faptul că n-a fost un om al extremelor și n-a fost un om care să facă exagerări. Când a fost student la Sibiu, profesorul de „drept bisericesc” i-a dat să facă o lucrare despre mine: ”*Părintele Teofil duhovnicul*”. Și a făcut o lucrare care mie mi-a plăcut foarte mult pentru că n-are nimic exagerat și pe care am publicat-o într-o carte a mea apărută la Timișoara intitulată: “*Gânduri bune pentru gânduri bune*” și care a fost din nou tipărită în penultima mea carte despre Maica Domnului: “*Maica Domnului, raiul de taină al Ortodoxiei*”, de data aceasta nu din inițiativa mea. Adică cei care au scos cartea au socotit că e bine venită prezentarea pe care a făcut-o părintele Sofian.

M-am înțeles întotdeauna bine cu părintele Sofian, am susținut că e un om de nădejde și cred că au ajuns și alții la concluzia că într-adevăr e un om de nădejde. Îi doresc din toată inima ceea ce-i dorește Biserica: să fie pomenit înaintea lui Dumnezeu, să fie întreg, cinstit, sănătos, în pace, îndelungat în zile și să învețe drept cuvântul adevărului!

Familia și spațiul cibernetic

Sfaturi pentru utilizarea Internetului

Declarația episcopilor catolici din S.U.A. despre Internet și Familie

În timpul întâlnirii lor din 16 iunie 1999 în Milwaukee statul Winsconsin, episcopii americani au publicat o declarație asupra implicațiilor folosirii Internetului asupra familiei. Aceasta a fost elaborată de Comitetul pentru comunicare prezidat de Mons. R. N. Lynch, episcop de Saint Petersburg, Florida. Acest document vrea, în egală măsură, să fie un răspuns pentru persoanele preocupate de existența pe Internet a site-urilor mai puțin recomandabile, pornografice, sau dominate de ură și violență. Acest document dă sfaturi concrete părinților despre modul de a controla accesul copiilor lor la Internet fără a-i priva de rolul util. Iată conținutul acestei declarații:

Introducere

În fiecare zi, din ce în ce mai multe familii descoperă cât de util poate fi internetul. Pentru o sumă nesemnificativă sau chiar gratuit, utilizatorii calculatoarelor pot avea acces în timp real la rezultatele sportive, la ultimele știri, la o gamă variată de informații privind călătoriile, la cursul Burselor, la cele mai mari muzee ale lumii și la un număr nelimitat de jocuri și distracții utile. Oricare ar fi subiectul, informația de care aveți nevoie se găsește probabil undeva, pe Internet. Și, datorită

ajutoarelor guvernamentale

permanente prin care din ce în ce mai multe școli sunt conectate, Internetul devine un obiect pedagogic inestimabil. Școlile, bibliotecile, asociațiile și mai ales lumea afacerilor și industria, îl întrebuințează cu mare folos.

Din nefericire, accesibilitatea la această tehnologie se plătește într-o cu totul altă manieră. Anumite persoane care se conectează la Internet cred că legea nu poate sau nu trebuie să fie aplicată în spațiul cibernetic. Alții consideră că aparentul caracter anonim al Internetului îi ușurează de responsabilitatea faptelor lor. În acest timp, site-urile pornografice sunt între altele, cele mai vizibile, altele încă promovează ura în ceea ce privește unele grupuri de oameni sau dau cuvântul escrocherilor de tot felul.

A utiliza internetul va fi ca și cum te-ai îndrepta spre cel mai frumos parc din lume și ai găsi pe acest drum o mulțime de deșeuri toxice.

Spațiul cibernetic

Unde se găsește „spațiul cibernetic”? Este o lume de conectări pe lungă distanță și de acces la sursele multiple de informare. Veți pătrunde în el atâta timp cât veți conecta computerul sau orice alt fel de echipament care să permită acest tip de acces.

Internetul este o rețea mondială de calculatoare aparținând unui mare număr de societăți, organizații și, astăzi, de particulari. Aceasta ne trimite cu gândul la un sistem telefonic pentru calculator. Marele public poate accede la acesta datorită furnizorilor de Internet (FAI) pentru o anumită sumă sau gratuit, sau prin intermediul serviciului on line (cum ar fi American Online) care integrează accesul la Internet într-un ansamblu de servicii facturate global.

Este important să luăm în considerare aspectul mondial al Internetului. Acesta pune la dispoziția utilizatorului informații provenind din lumea întreagă. Dar aceasta înseamnă în mod egal că site-urile prejudiciabile pot fi găsite în afara câmpului de exercitare a dreptului american.

Iată câteva din aspectele cele mai cunoscute ale sferei Internetului:

World Wide Web (www) este „pânza” pe care societățile, organizațiile și particularii stabilesc site-uri compuse din pagini pe care le putem citi și care abordează subiecte diverse, de la politică, sport, artă până la programele de televiziune. Le explorăm datorită unui „navigator” – „Netscape Navigator” sau „Microsoft Internet Explorer”.

E-mail-ul sau „poșta electronică” vă permite să trimiteți un mesaj prietenilor fără a avea nevoie de plicuri sau timbre.

Usenet newsgroups funcționează ca o poștă electronică, dar care vă permite să includeți mesajul dumneavoastră în peste 20000 de buletine de informare care pot fi citite de alte persoane care se interesează de același lucru.

Chat rooms sunt forumuri de discuție care urmează mai mult sau mai puțin principiul teleconferinței pentru a permite comunicarea, atât timp cât o urmărim, dar nu prin intermediul unui telefon ci prin intermediul unei tastaturi.

Instant messaging sau „mesajul imediat” permite comunicarea în timp real cu o altă persoană având acces la Internet.

Listservs sau **mailing lists**, cu sau fără moderator, sunt liste de corespondențe, înscrise după bunul plac al participanților la forumuri pe anumite subiecte și ale căror mesaje sunt trimise prin poșta electronică.

Videoconferința dă posibilitatea utilizării camerelor video racordate la Internet pentru a permite mai multor utilizatori de a comunica într-o manieră audio-vizuală și în timp real.

Multiple User Dungeons (MUDS) sunt site-uri Internet pe care utilizatorii pot să se grupeze pentru a participa la jocuri de catalog.

Atenționarea utilizatorilor

Cea mai mare parte a părinților se îngrijorează de ușurința cu care copiii lor pot avea acces, pe Internet, la pornografie sau la orice altă informație potențial prejudiciabilă cum ar fi mesajele de ură sau informațiile despre modul de procurare sau utilizare a armelor. Chiar dacă nu căutăm acest tip de informație, este uneori dificil să-l evităm. Este suficient pentru un copil mai curios să apese de două ori pe butonul mouse-ului pentru a găsi într-un ocean de informații cu caracter sexual explicit, de violență gratuită sau inspirată de ură. Acestea sunt uneori disimulate pe adrese electronice aparent inofensive sau care pot părea chiar utile la prima vedere.

Numeroase site-uri de pornografie dură întreabă: „Aveți 18 ani?”, dar nu există nici un mijloc de evaluare a numărului de site-uri care verifică într-adevăr răspunsul înainte de a furniza aceste eșantioane ale mărfurilor lor. Chiar și un contact accidental cu acest tip de produs pernicios se poate dovedi regretabil.

Părinții sunt îngrijorați în aceeași măsură, pe bună dreptate, de contactele ce se pot realiza între copiii lor și indivizi necunoscuți pe spațiile dialogurilor directe. Un sondaj recent indică, de exemplu, că o treime din cititorii unei reviste destinate tinerilor consumatori care s-au conectat la Internet, se plâng că alți utilizatori au încercat să obțină parola lor sau să utilizeze un limbaj murdar. Atât adulții cât și copiii sunt prada obsedațiilor sexuali care navighează pe Internet.

Lumea ciberneticii îi pune atât pe copiii, cât și pe adulți, adeseori în contact cu produse violente, în intimitatea propriului lor cămin, inspirate de ură, sau cu grafisme sexuale care rămân în general în afara circuitului marelui public. Particularii, singuri în fața monitorului, pot duce lipsă de susținere morală sau socială care le-ar putea permite să reziste când sunt pe punctul de a cădea.

Asemenea site-uri pot avea o mare influență în relațiile sociale ale adulților și copiilor. La anumiți copii, de

exemplu, „limbajul de ură” poate deforma prima lor impresie asupra grupurilor etnice sau asupra naționalităților diferite de a lor.

În cazul pornografiei, care tinde să creeze o obișnuință și o exigență tot mai mare în materie de grafică, tocmai pentru a întreține „senzația”, pornografia pe Internet sfidează responsabilitatea personală și accentuează presiunea în relațiile din cuplu și din sânul familiei. Atunci când anumiți furnizori de Internet țin realmente să controleze spațiile de dialog, conversațiile explicite care au loc în acest cadru sau prin poșta electronică – cum ar fi liniile telefonului erotic – pot antrena adulții și tinerii în situații imorale, uneori periculoase. Ca și revistele, filmele și emisiunile de televiziune, site-urile web pot furniza imagini care produc efecte similare.

Biserica și Internetul

Religia poate realmente avea profituri din buna utilizare a ciberneticii, atât pentru comunicarea de informații practice care să permită, de exemplu, călătorilor să găsească o biserică pentru a participa la slujbe, sau informații mai documentate pe subiecte religioase diverse. Cu toate acestea, dincolo de problemele deja menționate, cibernetica este invadată de un mare număr de informații greșite și pur și simplu eronate despre Biserică.

Nu pentru că un site utilizează termenul „catolic” în denumirea sa, site-ul reflectă neapărat învățătura și practica credinței catolice. „Neîncrederea este mama siguranței” poate fi deviza, aici.

Zeci de mii de site-uri web fac referință la religie – mii dintre ele se pretind a fi catolice. Unele reprezintă instituții catolice: site-ul Vaticanului (www.vatican.va) sau cel al Conferinței episcopilor catolici ai Statelor Unite (www.necbuscc.org). Este foarte posibil ca episcopia, dioceza sau parohia dumneavoastră să aibă astăzi o pagină pe web. Este bine, în acest sens, să precedați la o verificare alături de autoritățile competente. Mai puțin de 100\$ sunt necesari pentru a înregistra un nume de domeniu (o

adresă de site web); și în ciuda apariției de noi proceduri de înregistrare, entități, altele decât parohia, dioceza sau episcopia dumneavoastră, pot utiliza numele lor oficial.

Abordați cu o extremă prudență toate site-urile „catolice” nelegate de o instituție sau organizație clar identificabilă. Fiți conștienți că unii utilizează un nume cu rezonanță catolică pentru a face propagandă anti-catolică și chiar pornografică. Dacă găsiți un site „catolic” conținând informații mai puțin obișnuite sau lucruri ciudate, vorbiți despre aceasta în parohia sau dioceza dumneavoastră.

Ce pot face părinții?

Cea mai bună protecție contra unei rele folosiri a Internetului, este prezența, alături de dumneavoastră, a unei atmosfere de rugăciune și de împărtășire din valorile Evangheliei, în care acest tip de probleme pot fi abordate deschis de fiecare membru al familiei. Într-un asemenea climat, interesul permanent pe care-l aveți față de utilizarea Internetului de către copiii dumneavoastră va fi îndrumat în mod firesc – chiar dacă nu vă prea pricepeți la informatică.

Primul punct care permite utilizarea Internetului în toată siguranța constă în a recunoaște că legea care protejează lumea reală se aplică în mod egal și ciberneticii. Dacă spuneți copiilor dumneavoastră să nu vorbească pe stradă cu necunoscuții, trebuie să facă același lucru și pe Internet. Așa cum așteptați, în general, ca și copilul dumneavoastră să vă spună unde pleacă, întrebați-l și de cine e însoțit pe Internet. Dacă îi ascultați pe copiii dumneavoastră atunci când vă vorbesc de prietenii lor, atunci ascultați-i și atunci când vor să vă împărtășească ceea ce au văzut pe Internet.

Numeroși părinți se simt descurajați la ideea de a trebui să se apropie de informatică pentru ca Internetul să poată fi utilizat în siguranță acasă. Iată patru sfaturi prețioase:

Dacă este posibil, obțineți accesul la Internet prin

intermediul unui furnizor care exclude anumite produse inoportune din serverele lor. Verificați paginile noi și întrebați pentru a ști dacă puteți obține acest serviciu în sectorul dumneavoastră.

Alegeți-vă un furnizor de Internet care oferă un sistem de control destinat părinților și puneți-l în funcțiune. Acesta poate fi utilizat pentru a restrânge accesul la spațiile de dialog în direct, la newsgroups și la anumite site-uri web.

Anumiți furnizori de acces oferă posibilitatea de a păstra în memorie site-urile vizitate. Dacă beneficiați de acest serviciu, folosiți-l. Vă puteți folosi de el pentru a controla site-urile vizitate de copiii dumneavoastră, dacă aveți motive întemeiate de îngrijorare.

Nu uitați să instalați un software de filtraj, însă amintiți-vă că aceste metode – filtrarea cuvintelor cheie, evaluarea personală – și criteriile utilizate de aceste software-uri diferă.

Nici una din aceste măsuri nu vă poate asigura că copilul dumneavoastră nu va fi expus anumitor produse Internet mai puțin recomandabile, dar este o bună plecare. Chiar și într-o lume imperfectă, ele sunt importante, căci vă permit să vă comunicați valorile copiilor dumneavoastră. Dacă părinții se preocupă puțin de utilizarea Internetului, copiii, presupunem că vor face la fel.

Așa cum protecția este esențială, este important să notăm că un software de filtraj va restrânge posibilitatea de a efectua căutări pe Internet și va putea împiedica descoperirea prin inadvertență a site-urilor pernicioase.

Referitor la informatică, nu vă simțiți jenați de faptul că și copiii dumneavoastră au un avans mai mare. Bucurați-vă de cunoștințele lor așa cum o faceți pentru performanțele lor sportive, muzicale sau din orice alt domeniu. De fapt, aceasta poate fi chiar amuzant și poate să ducă la ceva în plus – există o abundență de informații extraordinare pe Internet în ceea ce privește credința, religia și alte subiecte. Mergeți și navigați împreună pe Internet, este chiar mai bine decât să rămâneți în fața televizorului la o oră de maximă audiență.

O responsabilitate împărțită

Unii susțin că Internetul este prea vast și prea complex pentru a fi controlat. Nici o soluție propusă nu este ideală, nici chiar cea care constă în protejarea copiilor de către părinții lor – ca și cum ar fi posibil ca părinții să fie 24 de ore din 24 cu copiii lor. Complexitatea Internetului nu înseamnă însă că trebuie să renunțăm. Aceasta implică faptul că responsabilitatea trebuie împărțită nu numai pentru a proteja copiii dar și pentru a face ca Internetul să contribuie la armonia societății, prin respectarea normelor și valorilor morale. Dacă nu, acesta poate deveni foarte ușor un mijloc de propagare a urii, violenței și obscenităților.

Implicarea părinților

Nu este nici drept, nici realist, faptul că părinții trebuie să suporte toată povara – cum pot fi părinții în același timp la școală, la bibliotecă, în autobuz sau în locurile de unde se cumpără dischetele? Părinții au, într-adevăr, un rol foarte important: lor le revine sarcina să creeze o atmosferă creștină în casă, să se intereseze de utilitatea Internetului de către copiii lor și să se implice. Părinții pot, de asemenea, face presiuni asupra furnizorilor de Internet sau serviciilor în serie, pentru ca sistemele de filtraj să fie posibile. Și, atâta timp cât unii părinți restrâng la o oră sau chiar mai puțin timpul pe care copiii lor îl petrec zi de zi în fața televizorului – unii decid chiar să nu aibă televizor acasă – părinții pot alege să restrângă la perioada scurtă pe zi folosirea Internetului în familie.

Tehnologia

Unii vă spun că ansamblul de probleme a fost rezolvat prin sistemele de filtraj al software-urilor și clasificarea site-urilor, două moduri de separare a produselor pornografice, violente și inspirate de ură. Dar părinții nu pot ști dacă calculatoarele școlii, bibliotecii sau ale vecinilor sunt echipate cu filtre, și cea

mai mare parte a site-urilor nu sunt verificate. De asemenea, eficacitatea totală a sistemelor de filtraj nu este probată și de obicei sunt puse în același loc atât produse utile cât și dăunătoare. Este asemănător cu sistemele de filtraj care încearcă să detecteze abuzurile în ceea ce privește produsele din domeniul religiei. Dat fiind că aceste sisteme nu rezolvă decât în parte problemele, cei care lucrează la partea tehnică a problemei ar trebui să continue să îmbunătățească sistemele de filtraj înainte de a furniza un produs într-adevăr performant.

Conduita pe care trebuie s-o adopte industria

Americanii așteaptă în general din partea industriașilor lor să se comporte ca buni cetățeni cu dreptul de a interveni când nu se ține cont de morală. Internetul nu trebuie să facă excepție. Întreprinderile trebuie să adopte, cum deja este cazul în anumite sectoare industriale, coduri de conduită în care ele se angajează să nu se conecteze, în cunoștință de cauză, la site-uri ilegale sau înșelătoare.

Legislația

Guvernul are de asemenea un rol important. Primul amendament al Constituției nu protejează toate formele de exprimare. Dacă Internetul trebuie să facă parte din comunitate, atunci legile care se aplică altor forme media trebuie aplicate și ciberneticii.

Cel care furnizează material ilegal trebuie să-și asume consecințele legale știind că această legislație nu va putea fi aplicată site-urilor străine.

Listă de utilități

Sfaturi pentru utilizarea Internetului

Informați-vă asupra Internetului – este vorba de o investiție în interesul securității și sănătății copiilor dumneavoastră.

Alegeți un furnizor de Internet care propune un sistem de filtraj.

Instalați calculatorul într-un loc de trecere prin casă – și nu într-o cameră sau într-un loc izolat.

Petreceți ceva timp pe Internet cu copilul dumneavoastră – chiar dacă nu sunteți decât în faza de învățare – și veți vedea ce mult vă va plăcea.

Incitați-vă copiii la a reflecta asupra a ceea ce găsesc pe Internet și la a vă întreba dacă, de exemplu, preiau informații „catolice” care par îndepărtate de ceea ce au învățat despre Biserică acasă sau la școală.

Concentrați-vă bine atenția asupra site-urilor bune disponibile.

Învățați-i pe copiii dumneavoastră modul de utilizare a poștei electronice într-un mod responsabil. Este unul din aspectele amuzante și utile ale Internetului dacă îl folosim util.

Încurajați-i pe copiii dumneavoastră să vă împărtășească problemele pe care le întâlnesc, tot ceea ce lor li se pare de neînțeles.

Cereți-le copiilor să nu divulge niciodată date personale (nume, adresă, număr de telefon) nici unei persoane, pe Internet, fără permisiunea dumneavoastră. Spuneți-le să nu-și trimită niciodată vreo fotografie.

Spuneți-le copiilor să nu răspundă niciodată, fără permisiunea dumneavoastră, la chestionarele care se găsesc pe Internet.

Cereți-le copiilor să nu răspundă niciodată mesajelor provocatoare sau sugestive și să vă informeze dacă acestea sosesc.

Nu le permiteți să dialogheze în direct cu persoanele pe care le întâlnesc pe Internet decât dacă au un motiv întemeiat să o facă și doar dacă dumneavoastră înșivă sau o persoană de încredere este prezentă.

Nu reacționați cu vehemență dacă copilul dumneavoastră vă atrage atenția asupra unui lucru mai puțin convenabil căci va risca să se intimideze și să nu o mai facă deloc.

Amintiți-le copiilor dumneavoastră că aceste reguli se aplică, de asemenea, și atunci când utilizează un calculator în

afara casei, cum ar fi, de exemplu, la bibliotecă.

Comunicați cât mai des cu copiii dumneavoastră. Bunele relații și o viață de familie creștină sănătoasă în care toți membrii dialoghează și se roagă împreună constituie cea mai bună protecție. (din „*Teologie și Viață*” nr. 7-12 / 2000 - trad. Pr. Eugen Sebastian TEACU)

În această rubrică se dezbate:

1. probleme deosebite privind sfârșitul (Ω): sfârșitul lumii, moartea și sufletul după moarte
2. probleme prioritare privind mântuirea sufletului:
 - **mijloacele de mântuire** (Biserica și Sfintele Taine, Sfânta Scriptură, postul și rugăciunea neîncetată, iubirea și jertfa creștină, părintele duhovnic, etc.)
 - **pedicile din calea mântuirii omului ca persoană și ca neam.**Subiectele Ω rămân deschise. Așteptăm completări și de la cititori.

Biserica Mileniului 3

(8)

Hristos și indiferența religioasă a lumii. *Eșecurile unei misiuni forțate*

pr. conf. dr. Emil Jurcan

Wir leben in einer Welt in dem viele religiöse Versuchungen sind. In diese Netz ist heute auch unserer orthodoxe Volk, weil nach der rumänischen Wende von '89, viele Sekten, religiöse nicht-cristliche Bewegungen gekommen sind wie in eine „terra vida“. Ich habe eine Erzählung über die Deutung der Worte „prozelitismus“ und „mission“ vorstellt. „Prozelitismus“ ist die Arbeitsrichtung der Sekten, ader die „Mission“ ist die normale Möglichkeit um die Cristen wieder bewusst über ihres authentisch-religiösen Wert gemacht habe.

Termenul de “misiune” a fost utilizat ca termen tehnic începând din secolul al 17-lea, fiind rezervat pe de o parte specialiștilor, care se ocupau cu aria teologică-doctrinară a acestui cuvânt, în cadrul manualelor de Dogmatică, iar pe de altă parte acest termen desemna societățile, care aveau ca scop misionarizarea spațiilor necreștine. Biserica Apuseană organiza “misiuni” în acest scop în așa-numitele “spații misionare”, care din păcate s-au demonstrat în cele din urmă a fi mai degrabă misionarizări extensive, cantitative pentru a realiza acel “katha+holos”, atribut spațial al Bisericii Apusene și prea puțin spiritual. Acest lucru pare a se răzbuna astăzi asupra acestei Biserici, când așa-numitele “Teologii ale Genitivului” sau “Teologii contextuale” par a bulversa unitatea care se vrea a fi monolitică a Bisericii Romano-Catolice¹.

În sensul misionar amintit, spațiile misionare au fost invadate de “ordine misionare”, eșantioane special pregătite, care să reziste și să se acomodeze diferențelor culturale și de mentalitate, care să poată aplica sintagma machiavelică “scopul scuză mijloacele”. Din păcate, însă cu toată cultura apuseană, care a fost implementată peste cultura popoarelor a avut consecințe dezastruoase. În toată această derulare istorică colonialismul și misiunea au mers mână în mână, ajutându-se reciproc în supunerea acestui continent. *“Sabia și crucea au devenit simboluri ale acestui continent. Tron și altar au stat strâns unite. Datoria Bisericii era să câștige cât mai multe suflete pentru Dumnezeu și câți mai mulți supuși pentru rege”*². Lupta de dominație s-a realizat sub binecuvântarea unui cler secularizat, obedient unei stăpâniri, care putea să împartă aurul descoperit în tezaurele incașilor între casa regală și “tezaurus ecclesiae”³.

Misiunea autentică a fost sacrificată în detrimentul cuceririlor lumești, de dragul aurului sau a bogățiilor pământului, iar credința creștină a apărut ca o grefă străină de corpul popoarelor. “Cultura strămoșilor (n.n. acestui continent) - susține Jutta Nowak - a fost disprețuită și calificată ca primitivă, religiile lor au fost combătute, ca fiind culte demonice și superstiții,

ajungându-se până la utilizarea forței armate. Nu s-a dat nici un interes să se cunoască aceste popoare, cu atât mai puțin să fie respectate”⁴.

În această stare de lucruri nu este de mirare că o mare parte dintre locuitorii “spațiilor de misiune” au rămas fie neconvinși de superioritatea creștinismului și deci nu l-au acceptat, fie l-au amestecat cu vechile credințe, realizând un sincretism religios.

Presiunea culturală și presiunea ecclezială au fost cei doi factori de așa-zisă misiune în aceste țări. Pe de o parte s-a impus o cultură care era străină popoarelor misionarizate, pe de altă parte presiunea bisericească dorea să realizeze cât mai repede numărul necesar al adeptilor, pentru statisticile Vaticanului. Este extraordinar de impresionantă întâlnirea dintre câțiva reprezentanți ai indienilor (Maximo Flores, șeful mișcării indienilor Callasuio; Emmo Valeriano, reprezentantul partidului indian Aymaras; Ramiro Reynaga, conducătorul mișcării indiene Tupac Katari) cu papa Ioan Paul al II-lea, cu ocazia vizitei acestuia în Peru (1985). Cu acest prilej Ramiro Reynaga i-a redat papei Biblia cu o scrisoare în care spunea: *“Noi, indienii din Anzi și din America, ne-am hotărât să folosim această vizită pentru a vă înapoia Biblia; căci în decursul a cinci secole ea nu ne-a adus nici iubire, nici pace, nici dreptate. Luați-o înapoi și dați-o celor care ne oprimă pentru că aceștia au nevoie mai mult de prescripțiile morale, pe care ea le conține. Când Ramiro a făcut publică această scrisoare, el a mai adăugat: “Biblia a venit la noi ca parte din proiectul de constrângere colonială. Ea a fost arma ideologică a acestei invazii coloniale. Sabia spaniolă, care a atacat și a ucis trupurile indienilor, s-a transformat peste noapte în crucea care a atacat sufletele indienilor”*⁵.

Din punct de vedere ortodox exemplul cel mai autentic al misiunii l-a oferit activitatea Bisericii primare, care prin sfinții apostoli și ucenicii acestora au răspândit creștinismul nu ca o eliminare a oricărei valori ale etnosului și a culturii păgâne, ci ca o selectare a ceea ce este bun de

Exemplul Sfântului Vasile cel Mare rămâne paradigmatic în acest sens: așa cum albinda culege nectarul din orice floare, pentru a-l prelucra în miere, tot așa și creștinul trebuie să utilizeze învățătura cea bună, chiar dacă este păgână pentru a o acomoda credinței creștine. Așadar misiunea ortodoxă a fost permanent o îmbinare între mesajul creștin și etnosul popoarelor, astfel încât «unitatea în diversitate» a devenit definiția popoarelor ortodoxe, care în unitatea dogmatică prezintă diversitatea culturală etnică, care armonizează spațiul Ortodoxiei.

Preocuparea misiologiei ortodoxe în sfera românească este în primul rând apărarea în fața prozelitismului sectar. Prozelitismul este un alt termen care îl găsim în manualele de misiologie, având însă o încărcătură negativă. Niciodată un teolog ortodox nu va spune că face prozelitism, ci el face misiune între credincioși; după cum nu se poate spune că un sectar sau un neo-protestant face misiune, ci el face prozelitism, în scopul de a acapara mai mulți adepți pentru secta sa.

Termenul de “prozelitism” este așadar sinonim cu ideea de furt de credincioși, prin orice mijloc (exaltare religioasă, atracția materială, etc.). Acest cuvânt îl întâlnim în lumea iudaică. „Vechiul Testament și Talmudul îi descriu pe prozeliți ca făcând parte din iudaismul legământului. Termenul ebraic “ger” a avut inițial înțelesul de rezident, care nu trebuia neapărat să adere la religia țării respective. Același cuvânt este folosit pentru iudeii împrăștiați în țări străine (Gen 15,13; Exod 23, 9). În canonul Vechiului Testament sau poate mai tâziu, termenul a ajuns să se refera la prozeliți. Termenul de *tôšāb* este limitat la un sens civil ca și cel de *ger* dar fără să exprime atât de pregnant sensul de permanență”⁶. De la aspectul pozitiv al acestei acțiuni, de a face prozeliți, cum apreciază și Moise (Lev. 19, 34) (deoarece credința iudaică era superioară păgânismului idololatrie al vremii), s-a ajuns în perioada Mântuitorului la o banalizare și o vulgarizare a termenului, care a căpătat un sens pur exteriorist, acela de a converti cât mai mulți, ca o mândrie de

În acest sens, prozelitismul și-a păstrat și astăzi semnificația negativă din vremea Mântuitorului, fiind o acțiune ne-ortodoxă de a converti și a atrage la Hristos pe oameni. Notele caracteristice ale prozelitismului sunt următoarele:

a. *Prozelitismul este o acțiune subversivă de a fura credințioșii altui cult* prin diferite metode și mijloace (tentarea cu bunuri materiale, exaltarea emoțională religioasă, linșare, șantaj etc.). Exemplul cel mai concludent îl oferă martorii lui Iehova, care racolează credințioși naivi, nu pentru a-i aprofunda în rugăciune, pentru a le oferi o spiritualitate mai înaltă, ci pentru ca martorul să aibă un număr cât mai mare de convertiții, ca să poată urca pe ... scara ierarhiei sectei sale și să fie mai apreciat de ceilalți. Dacă nu convertește îi scad acțiunile și este cotate mai slab ca ceilalți colegi ai săi.

b. *Prozelitismul utilizează întotdeauna metode exegetice sectare și nu ortodoxe în convingerea oamenilor.* Mai precis, exegeza pe care o folosesc cei care utilizează prozelitismul, face abstracție de contextul biblic, de tradiția, de istoria și de practica Bisericii și expun adevărul în mod parțial și trunchiat, atât cât le convine pentru a convinge. Este convingător faptul că au apărut diverse versiuni biblice, care au tradus textul biblic în scop prozelitist. Un exemplu în acest sens este versiunea New World Translation uzitată de Martorii lui Iehova, care nu mai are nimic de a face cu primele ediții ale traducerilor grecești și latine.

c. *Prozelitismul utilizează ca metodă persuasiunea verbală și presiunea psihică.* Pentru a atrage pe credulul care a intrat în dialog cu sectarul, acesta din urmă este în stare să îl viziteze zile în șir pentru a-l convinge, oferindu-se să îl ajute în alte nevoi. Cu alte cuvinte se observă o amabilitate exagerată pentru cel vizat a fi racolat. De asemenea, ploaia de argumente biblice cade asupra bietului om, care fără o cultură biblică începe să piardă teren expresia “așa au făcut și au crezut moșii și strămoșii noștri” parcă nu mai este suficientă și apare luciferica întrebare cu care a căzut neamul omenesc: “oare?” (“oare Dumnezeu a zis...”),

care pune sub semnul întrebării tot eșafodaajul credinței strămoșești. În acel moment ești convins că iubire frățască mai mare ca la fratele X nu există. Dar în momentul în care credinciosul își revine și nu face compromis cu credința lui ortodoxă abia dacă mai este salutat de fratele, care până atunci părea mai mult decât un frate. Același lucru se observă și în cazul cuplurilor, în care unul din soți au aderat la vreo sectă: presiunea psihică capătă aici dimensiuni monstruoase. Șantajul conjugal este o altă practică, care se practică de către soțiile care au aderat la sectă și care consideră că astfel se poate facilita atragerea soțului spre această mișcare. Tot în această categorie intră și ruperea legăturilor familiale și de neam ale membrilor sectanți, prin care se urmărește aneantizarea etnosului și a sângelui și comsopolizarea societății. Ideea de “guru” își face loc în această bulversare, deoarece, rupt de familie și de nație, adeptul devine dependent de personalitatea mentorului spiritual, care are capacitatea de a-și depersonaliza discipolul prin repetarea mantrelor sau repetarea unor rugăciuni până la epuizare⁷, precum și prestarea unor munci epuizante de misionarizare pe stradă sau de distribuire de material de colportaj. În cazul de refuz, apare presiunea psihică, cel vizat fiind repudiat ca un păcătos și un element nociv pentru sectă, fiind urmărit și anihilat (cazul membrilor Bisericii scientologice sau a martorilor lui Iehova).

d. *Prozelitismul acționează prin convertirea ad-hoc, prin excitarea emotivității de moment.* Cu alte cuvinte stârnirea unei senzații tari⁸: o minune televizată (trucată în realitate), crearea unei stări psihotice de beatitudine, pusă pe seama grației divine (nu pe fundalul muzical sau pe cuvintele și elementele psihanalitice de coordonare a subconștientului colectiv), fac ca mulți dintre cei care au ascultat predica de evanghelizare să se simtă ...ca-n rai (este acel fenomen inițial, numit „love-bommbing”⁹. „Raiul promis” ține atât cât este necesar, cei ...aleși fiind atrași prin invitarea la predică (ceea ce este o noutate și un stimulent pentru orgoliul personal) sau la lecturarea textului biblic și la conducerea cântării comune. Ulterior cei

din luciditatea rațiunii, își dau seama că apare ... darul iubirii (vezi zeciuiala), munca veselă în grădina Domnului (vezi plimbatul pe stradă cu o sacoșă de ziare, pe care o cumperi din umilul salariu de mizerie al românului) sau tăcerea și ascultarea de glasul profetului Domnului (vezi depersonalizarea și obediința absolută față de cuvântul liderului religios). Dar din păcate este prea târziu, deoarece rupt de toți, izolat de toți și urmărit de toți, omul, fiindă sociabilă, nu poate rezista.

*e. Prozelitismul nu are în vedere aprofundarea crezului, ci doar extinderea lui în rândurile celor din afara cultului. De cele mai multe ori superficialitatea ideilor religioase ale sectei sunt adumbrite de explozia exteriorismului cu care își orbește adepții. Mai precis, sintagma “mult zgomot pentru nimic” sau “la pomul lăudat...” se aplică și în acest caz. Armoniile corale, concertele rock în numele Domnului, în care cântă heruvimii pământești, predicile vehemente care își propun convertirea planetei în câteva minute, lecturarea și memorarea epuizantă a Bibliei și etalarea ei pe nerăsuflăte în fața auditoriului, toate sunt de fapt simple semne exterioare ale unui fundament spiritual mult prea subțire și prea diluat, ca să poată oferi o *spiritualitate metanoică* în adevăratul sens al cuvântului. În spatele acestui decor mirific al sectei stă de fapt o sărăcie spirituală dezolantă, în care cele câteva cântece “dulci” despre Domnul și câteva predici siropoase și storcătoare de lacrimi nu mai găsești nimic altceva.*

*f. Prozelitismul prezintă un Hristos contextual, mai mult sub aspectul uman și prea puțin divin. Segmentarea pe care teologia apuseană a făcut-o între Iisus-ul istoriei și Hristosul slavei sau al credinței, a dus la prezentarea de tip nestorian a Acestuia și în planul prozelitist. Cu alte cuvinte asistăm la un *dioprosopism sectar contemporan*. Mai precis prozelitismul îți prezintă un Iisus acomodat tuturor condițiilor tale, un Dumnezeu care intră în cadrul tău de gândire și care îți convine din punctul tău de vedere. Racolarea se face prin a-ți prezenta un dumnezeu care să se potrivească cu starea de spirit al omului. Este cazul*

martorilor lui Iehova, unde modul de adresare are în vedere stare presupusului racolat¹⁰. Hristos nu mai este perceput ca Fiu al lui Dumnezeu, ci ca om pentru oameni, care să convină tuturor.

În confruntare cu prozelitismul munca apologetică a Ortodoxiei se numește “misiune”, expresie total diferită de sensul cuvântului “prozelitism”. Notele caracteristice ale misiunii creștin-ortodoxe sunt:

Intensivitatea și nu neaparat extensivitatea misionarizării.

Cu alte cuvinte, Hristos atunci când cere apostolilor să “meargă în toată lumea și să propovăduiască Evanghelia la toată făptura” (Mc. 16, 15) nu intenționa doar o misiune spațială, ci una în profunzime, deoarece numai “cel ce crede și se va boteza se va mântui” (Mc. 16, 16), ori credința este un act volițional și nu o impunere. Din păcate traducerile neo-protestante scot în relief tocmai această intenție; prozelitismul intensiv și agresiv. De exemplu, iată cum este tradus în Biblia lui Cornilescu textul de la Matei 28, 19. În loc de “mergând învățați toate neamurile”, se traduce prin “mergeți și faceți ucenici în toată lumea”. O atare poruncă este într-adevăr un argument pentru un misionarism extensiv.

Convertirea este un proces de durată. Pentru o convertire autentică se cere aprofundare a adevărilor de credință, care nu se poate realiza peste noapte, ci treptat printr-o acțiune sinergică atât între Dumnezeu și om, cât și între om (duhovnic) și om. Aici transpare caracterul sobornicesc al misiunii ortodoxe. Misiunea nu se realizează în sfera privată, așa cum participarea la sinaxa liturgică a Bisericii nu este o participare individuală. Biserica este comuniunea interpersonală a celor care vor să se mântuiască. “cazi singur dar nu te poți mântui decât în comuniune” zicea teologul Alexei Homiacov în secolul trecut. Deci misiunea este o convertire sau o aprofundare care are nevoie de timp. Convertirile care se realizează iminent sunt catalogate ca minuni ale harului (tâlharul de pe cruce, convertirile în fața martirajelor creștine etc.). Convertirea prin “ridicarea mâinii” a celor care vor să devină adepții lui Iisus în urma unei predici a nu-știu-cărui

misionar zelos sunt simple speculații sau șarlatanii și țin de sfera psihozei și a manipulării momentane a subconștientului colectiv, ceea ce nu are nimic de a face cu credința autentică.

Misiunea se bazează pe adevărul revelațional iar argumentația ei este simplă. Misiunea ortodoxă pleacă de la idea că dogma este cea care formează credința și fundamentul convertirii. Hristos este Cel Care cheamă și deci lucrarea misionară are la bază adevărul revelațional din Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție. Nu persuasiunea agresivă, care încearcă să convertească prin forțarea înțelegerii umane, nici argumentația stufoasă, care ametește mintea și-l face pe om să nu mai înțeleagă nimic, ci fundamentarea simplă pe baza textelor revelate îl va convinge pe om despre crezul ortodox. Predica misionară apostolică, așa-numita “kerigmă”, este modelul perfect pentru propovăduirea creștină. Argumentația Sfinților Apostoli pleacă de la câteva realități simple: Hristos a venit pentru mântuirea neamului omenesc; pentru a ajunge la Învierea cu Hristos trebuie să crezi că El este Fiul lui Dumnezeu, iar credința în El era argumentată prin puterea cuvântului, prin minuni și prin simțirea harului; în fine Venirea a doua a lui Hristos va judeca lumea la sfârșitul ei. Toată această sumară învățătură de credință era expusă simplu, pe înțelesul tuturor și era crezută prin evidența ei și prin ajutorul harului divin. Nu exista în predica Sfinților apostoli sofisme sau sensuri criptice, cu dublu înțeles, care să înșele oamenii sau să-I convertească prin speculații filosofice.

Misiunea ortodoxă are în vedere valoarea personală a omului. Personalitatea umană este definiția care incumbă în ea ideea de libertate și de dialog. Persoana este entitatea care nu prezintă o “mască”, ci un “prosopon”, adică o “față” spre celălalt, iar față nu are decât cel care dialoghează. Fața umană, persoana înseamnă a avea libertate, a avea har a avea logos, a avea conștiința valorii și a păcatului. Misiunea nu devalorizează omul, ci îi apără personalitatea, îi pune în valoare relaționalitatea lui de ființă capabilă de sobornicitate și comunione atât cu Dumnezeu,

cât și cu oamenii. Prozelitismul, din păcate, este forma de acaparare adițională de membri, care să augumenteze numărul adeptilor într-o convertire spațială.

Cu siguranță notele caracteristice ale misiunii creștine sunt mult mai numeroase și nu îmi propun o elaborare exhaustivă. Ceea ce trebuie reținut în finalul acestei expuneri este faptul că misiunea creștină pleacă de la câteva caracteristici generale ale propovăduirii în Biserica Ortodoxă, și anume:

În primul rând se pleacă de la *caracterul trinitar al misiunii ortodoxe*, prin care fundamentul de înduhovnicire și de intensificare a vieții religioase se bazează pe relațiile trinitare divine. Modelul Sfintei Treimi face ca viața omului să se orienteze spre acest mod de existență. Mai precis a gândi trinitar, a simți trinitar, a raporta trinitar lumea la eul tău, înseamnă, după modelul Sfintei Treimi, a face loc comuniunii, a realiza acea *perihoreză de iubire* în spațiul imanentului tău, a te deschide spre dialog și a avea “față” (prosopon) spre semenul tău sau spre rațiunile plasticizate puse de Dumnezeu în creație. Numai un Dumnezeu-Treime poate realiza această comuniune, deoarece numai în triunghiul «eu-tu-el» există spațiu pentru noi toți¹¹. Prin *Treime se evită monada închisă a uni-persoanei, precum și dualitatea exclusivistă, care se raportează doar între cei doi membri ai comuniunii și se ajunge la comuniunea perfectă inclusivistă, care face loc creației, ca partener de dialog.*

Al doilea punct de plecare este *caracterul eccleziologic al misiunii ortodoxe*. Dacă misiunea nu se poate realiza fără o concepție despre Dumnezeu bine definită, ea nu se poate manifesta decât în cadrul Bisericii. Aceasta înseamnă că lucrăm nu individualiști, ci în comuniunea eclezială, că acționăm nu cu practici magice ci cu instrumentarul Bisericii (rugăciunea, postul, sfintele taine, etc.), că atragem credincioșii nu spre valorile noastre umane (forța convingătoare a predicii noastre, cântarea bine executată coral sau omofonic, etc.), ci spre valorile Bisericii, spre sfințenia ei, de unde toți ne alimentăm spre a căpăta forță spirituală. Biserica are deci la bază

cu Fiul, într-o permanentă epicleză. În aceasta constă *structura epiclectică a Bisericii*. “Fără epicleza Duhului Sfânt s-ar pierde ființa Bisericii și s-ar transforma într-un cerc de oameni cu păreri similare sau într-o asociație socială”¹². Prin această epicleză, care nu este o chemare a Duhului din sfera cerească, deoarece Acesta este deja cu Fiul în Biserică, noi întrăm astfel în comuniunea Duhului Sfânt, conștienți fiind de prezența Lui în Biserică. Astfel atât hristologia, cât și pnevmatologia sunt componente necesare eccleziologiei¹³. Abia prin dimensiunea Bisericii misiunea creștină ortodoxă capătă conotația comuniunii și a comunității. Sectarismul este individualist, este legat de personalitatea unui lider religios, care se vrea a-l substitui pe Dumnezeu sau cel puțin a fi cea mai autentică voce a Lui.

În fine misiunea Ortodoxiei este una socială, adaptată la societatea în care trăim și necesară ei. Societatea trebuie să capete dimensiunea unei lumi în care Dumnezeu nu este o idee sau un crez privat ci o realitate implicată în relațiile ei. Relația inter-umană în cadrul societății, în viziunea ortodoxă, se bazează pe ideea de relație inter-trinitară. “Ființa lui Dumnezeu - zice Ioannis Zizioulas - este una relațională; fără conceptul de comuniune nu s-ar putea vorbi despre ființe lui Dumnezeu (...). Ar fi de neconceput să vorbim despre «Dumnezeu Unul» înainte de a vorbi despre «Dumnezeu, care este Comuniune», adică despre Sfânta Treime”¹⁴. Ori motorul comuniunii, atât în transcendent, cât și în immanent este Persoana Duhului Sfânt. Prezența Lui înseamnă “unitate în diversitate”, unitatea oamenilor în diversitatea caracteristicilor lor. Acolo unde Duhul Sfânt se află cu adevărat în conlucrare cu oamenii, El asumă diversitatea culturilor, a limbilor, a popoarelor și a persoanelor și aduce totul la unitate, fără să suprimă identitatea acestor popoare și persoane. Diversitatea contribuie astfel la bogăția acestei unități.

Misiunea ortodoxă este așadar forța de luptă care trebuie conștientizată în primul rând în rândul preoților noștri, apoi în cadrul laicului (ca unii care sunt și ei preoți ai sacerdoțiului uni-

versal în baza „cincizecimii personale” primite prin Taina Mirului), pentru a redresa moral-spiritual viața societății românești și ortodoxe spre a apăra valoarea acestui neam iubitor de Hristos și de adevăr. Lumea globalizării pe care o trăim și în care vom intra cândva va fi tăvălugul în care ne vom pierde identitatea noastră spirituală și națională, valorile noastre sacre care au reușit să ne permanentizeze în istorie și să ne dea statutul de neam vertical, ce nu a fost înfrânt de valurile istoriei. Numai păstrarea cu sfințenie a acestor valori sacre ale Ortodoxiei și ale neamului ne va da șansa să ne regăsim și peste sute de ani în aceeași „cumințenie a pământului”, în acea tainică trăire în spiritul strămoșilor și a creștinismului autentic.

NOTE:

¹ Este vorba despre: Teologia feministă, Teologia neagră, Teologia asiatică, Teologia speranței, Teologia politică, etc. Vezi în acest sens lucrările: Mary Daly, *Gyn-ökologie. Eine Meta-Ethik des radikalen Feminismus*, München 1982; Elisabeth Moltmann-Wendel, *Das Land wo Milch und Honig fließt. Perspektiven einer feministischer Theologie*, Gütersloch, 1985; Christa Mulack, *Maria. Die geheime Göttin im Christentum*, Stuttgart, 1985; Elga Sorge, *Frau und Religion. Weibliche Spiritualität im Christentum*, Stuttgart, 1985, etc. Vezi de asemenea Alexander Ganozy, *Theologie der Natur*, Zürich, 1982; Fritjof Capra, *The Dao of Physik*, New York, 1975; Jim Lovelock, *Gaia Hypothese*, etc.

² Erwin Kräutler, «Wir wollen leben!» *Der Schrei der Völker von Lateinamerika. Zum Bedenkenjahr 1992*, în vol. «Kein Grund zu Feiern! Zum 500. Jahrestag der Entdeckung Amerikas. Kirchliche Stimmen aus Lateinamerika» hrsg. von Päpstlichen Mission Werken, Wien, 1991, p.10.

³ apud *ibidem*, p.21.

⁴Jutta Nowak, *Theologie der Befreiung. Struktur, Bedingungen und Resultat theologischer Production bei Clodovis Boff*, E.O.S. Verlag, Erzabtei St. Ottilien, Freiburg im Breisgau, 1991, p.17. , p.21.

⁵Leonardo Boff, *Gott kommt früher als der Missionar: Neuevangelisierung für eine neue Kultur des Lebens und der Freiheit*, Düsseldorf, 1991, p. 16-17.

⁶ *Dicționar Biblic*, redactor principal J.D. Douglas, „Societatea Misionară Română”, Edit. Cartea Creștină, Oradea, 1995, p.1086.

⁷ Iată un exemplu: mișcarea Societatea Internațională pentru Conștiința lui Krshna (ISKCON). Programul zilnic al adeptilor este tipic pentru mișcările de depersonalizare și de rupere a individului de societatea în care el activează. Este de fapt o capacitate a întregului timp liber al omului pentru ca el să nu mai poată gândi și analiza starea în care se află. Deșteptarea se face la orele 4.00 dimineața după care urmează patru ore de program devoțional (sadhana). Acestea include: *puja* – venerarea și slujirea reprezentărilor lui Krshna; *kirtana* – interpretarea de imnuri în cinstea lui Krshna și a lui Prabhupada; *japa* – cântarea în grup a *mahamantrei*; în fine, *bhagavata* – citirea și interpretarea textelor din Bhagavad-gita și Bhagavad-purana, nu altfel decât în sensul pe care l-a oferit Prabhupada. La ora 8.00 se ia micul dejun iar apoi urmează 10 ore de misiune publică a mișcării, care se realizează prin piețe sau în spațiile publice, unde adeptii cântă și dansează pe covorașe *mahamantra* sau împart literatură de propagandă. La orele 19.00 - 20.00 se reia sadhana iar stingerea se dă nu mai târziu de orele 22.00. În acest program foarte bine precizat și urmărit de cei care sunt responsabili cu disciplina spartană a acestei mișcări, îmi pun fireasca întrebare: când mai poate un discipol să analizeze realitatea vieții sale, să vadă dacă drumul lui este bun sau fals, de vreme ce i se cere repetarea mahamantrei până la epuizare (16 reprize de câte 108 ori) și concentrarea permanentă pentru a racola vreun credul, care sătul de minciunile unei societăți corupte, și-ar dori evadarea ... pe o altă planetă, fie ea și în companie zeului Krshna sau a lui Brahma, numai să nu mai stea în această țară unde tinerii sunt mințiți în problema viitorului lor, unde totul se cumpără și se vinde prin sistemul „*șpagă*”, etc. Evident oferta de salvare, pe care această mișcare guruistă o prezintă, nu este cea care ar putea redresa situația, de vreme ce ea nu oferă realitatea atmosfere de libertate în cadrele acestei lumi, de armonie cu creația lui Dumnezeu, de iubire între oameni și față de Dumnezeu, ci cel mult îți propune o ... fugă ipotetică pe alte planete. Este scenariul tipic al unui basm pentru copii, care te integrează într-u *infantilism spiritual*, în care numai marele Maestru are dreptul să gândească pentru tine.

⁸ Într-o „senzație tari” de prozelitism este și atracția ... erotică. Vă ofer doar un simplu exemplu: mișcarea lui David Berg (Unchiul Mo), „Familia iubirii”. Una din metodele de atracție era *Flirty Fishing*, adică „pescuire prin ... flirt”. Iată ce spunea unchiul Mo adeptelor sale tinere: „nu există nici un motiv să acoperi binecuvântările Domnului. Deci nu trebuie să-ți fie rușine de corpul tău. nu este de condamnat ca să-ți arăți sânii, câtă vreme ei sunt frumoși și vrednici de privire. Dacă tu te simți astfel, ca fiind creația lui Dumnezeu și o minune a lucrării Sale, trebuie să-I dai Lui cinstire și laudă și să pui la vedere creația Sa. Nu te rușina să porți haine cu decolteuri mari și tăieturi până la talie sau cu nasturii deschiși. ... arată ceea ce aveți. Asta înseamnă a fi

momeală. Altminteri nu sunteți momeală. Și dacă nu se prinde pește înseamnă că nu sunteți momeală, nu-i așa? Singura Biblie pe care acești tineri trebuie să o citească sunt aceste fete cu sâni care dau în afară și sunt îmbrăcate cât mai sumar posibil” apud *Psychokulte. Erfahrungsberichte der Betroffener*, Roswitta Sieper, München, 1994, p. 148.

⁹ Este un fel de sufocare cu iubire și afecțiune adresată noului intrat în casa de rugăciune, tocmai pentru ca el să se simtă cel mai iubit dintre oameni, cel așteptat cu drag în această comunitate. Termenul de *love-bombing* este una din expresiile-cheie în diagnosticarea prozelitismului sectar. Vezi Chritosff Minhoff und Holger Lösch, *Neureligiöse Bewegungen. Strukturen, Ziele, Wirkungen*, Bayerische Landeszentrale für politische Bildungsarbeit, 1. Auflage, München, 1988, p.349.

¹⁰ În manualul lor de lucru, *Să aducem argumente din Scripturi*, Edit. Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania, Brooklyn, 1989, p. 9 – 15, există „introduceri utilizabile în serviciul de teren”, în care sunt date „rețete” de abordare a oamenilor. Iată câteva exemple: dacă omul este bătrân, tema de abordare ar putea bătrânețea și s-ar putea începe astfel: „bună ziua! V-ați întrebât vreodată de ce îmbătrânim și murim? Există broaște țestoase marine, care trăiesc sute de ani...”; sau „bună ziua! Vizităm toate familiile din bloc și am constatat că majoritatea au propria lor religie. Desigur lucrul acesta este valabil și pentru dumneavoastră... dar indiferent de religia pe care o profesăm, avem probleme comune – costul ridicat al vieții, extinderea criminalității, bolile, - nu-i așa? Considerați că există o soluție pentru aceste probleme?”... Sunt din păcate clișee, pe care adepții trebuie să le învețe pe de rost și apoi să le repete pe la ușile oamenilor. Cartea oferă nici mai mult nici mai puțin decât 41 de tipuri de abordări sau agasări.

¹¹ “Unul - zice E.Kovalevski este din punct de vedere moral o satisfacție, un egoism, un lucru închis, în timp ce Dumnezeu Se deschide într-un fel oarecare iubirii, compenetrării unuia de către altul, a renunțării unuia pentru altul. Doi este deja unirea perechii. El mai conține imperfecțiuni, petru că atunci când iubești pe altul, te iubești pe tine însuși. Celălalt te reflectă. Unul nu se iubește, doi se iubesc. Iubirea desăvârșită, extatică, jertfelnică, iradiantă, dechisă, fără restricții, fecundă, nu apare cu adevărat decât cu trei”. E.Kovalevsky, Sant Trinité, în “Cahiers de Saint Iréné”, Paris, Jan-Fevr. nr. 44, p. 10. apud ibidem, p. 308, n. 200.

¹² Nikos A. Nissiotis, *Die Theologie der Ostkirche im Ökumenischen Dialog. Kirche und Welt in orthodoxer Sicht*, Evangelisches Verlagswerk, Stuttgart, 1968, p. 64.

¹³ Ioannis Zizioulas, *Fiinta ecclesială*, trad. Aurel Nae, Ed. Bizantina, București, 1996, p. 137.

¹⁴ Ibidem, p. 9.

Un pastor reformat îndrăgostit de tezaurul ortodoxiei

*Redăm mai jos fragmente din scrisoarea
pastorului reformat Heinrich Krauss, plecat
din România în Germania în anii '70,
adresată prietenului său, părintele Cornel
Codrea din Victoria.*

...Am citit cu mare interes conferința ÎPS Mitropolit Serafim „Ortodoxia mileniului III” din revista „Porunca Iubirii” nr. 4 / 2002. Sunt de acord cu ceea ce a scris. Acolo unde se referă la calvinismul din Franța (pag. 83) se exprimă politicos: „...*biserica s-a împușinat*”. Putea bine să scrie că bisericile numite au sărăcit sau chiar că au fost devastate spiritual din lăuntru lor. În secolul 20, tineri de orientare marxistă s-au angajat să studieze teologie și apoi să „transforme” bisericile în cuiburi de gândire marxistă. Convingerea lor: Marx a înțeles mai bine prin ce se poate „elibera” lumea. Până astăzi ei nu au înțeles deosebirea dintre „eliberare” și „mântuire”. Mântuirea cuprinde eliberarea, dar eliberarea nu cuprinde mântuirea. Cam prin 1966-1967 a fost convocat undeva în sudul Germaniei un congres al studenților de (ultra)stânga și a fost hotărât acest atac asupra bisericilor. În procesul verbal (rămas mult timp secret) era scris: „*În curând nu se va ști dacă sub sutana neagră se va afla un roșu*”.

...Știu că românii sunt mult mai evlavioși sau mai bine spus mai credincioși decât sașii. Însă nu știu exact de ce și în ce fel. Am avut părerea că, odată înlăturată dictatura, țara se va reface, se va redresa foarte repede. Din păcate „renașterea” mult dorită se lasă așteptată. Însă, citind „Porunca Iubirii” îmi dau seamă că, referitor la rolul Bisericii Ortodoxe, nu m-am înșelat. Problema este însă ce ecou vor avea învățăturile transmise prin „Porunca Iubirii” la marele public?

Spune ÎPS Serafim (pag. 87): „*Eu cred că dacă se va continua acest proces de îndepărtare a lumii de Hristos, de credință, lumea nu mai are nici o șansă de a supraviețui. Dimpotrivă, dacă noi ortodocșii, căci noi avem tezaurul, vom fi capabili să-l transmitem și celorlalți, și dacă ceilalți se vor arăta interesați de noi, încetul cu încetul se va produce o osmoză, o transmisie de viață duhovnicească în toată Europa, și atunci există șanse de salvare a lumii, și de mântuire*”. Puteți să le spuneți credincioșilor că eu, ca pastor protestant, văd lucrurile exact la fel. Din păcate, foarte mulți din colegii mei de aici, din Germania, caută tot felul de ieșiri care, pe rând, se dovedesc a fi fundături.

„...**eu mi-am ținut linia mea** - spune ÎPS Serafim (pag. 91). *Cât am fost la Regensburg, nu mi-a lipsit o zi, măcar o zi, să nu slujesc dimineața Utrenia, uneori și Sfânta Liturghie și seara Vecernia. Și poate că și-au zis: „Măi, dar acesta ce-i cu el? E mai neamț decât nemții cu disciplina lui”. Dar nu făceam asta ostentativ, o făceam pentru că aveam eu însumi nevoie. Că dacă nu m-aș fi rugat, cât am putut și eu, înnebuneam. Pur și simplu înnebuneam! Prin încercările prin care am trecut, în greutățile care le-am avut, în haosul în care mă aflam, singura mea nădejde, singurul meu refugiu a fost rugăciunea aceea, puțină, știe Dumnezeu cum am făcut-o, dar aceea m-a salvat și aceasta ne salvează pe toți*”.

Aș vrea să le spun la toți teologii ortodocși: faceți la fel. Pentru numele lui Dumnezeu, țineți-vă linia, că este șansa de supraviețuire nu numai a ortodoxiei, ci a creștinătății întregi. Și lumii întregi.

